

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ VE BEDEN İMAJININ MEDYA
ARACILIĞIYLA ÇOCUKLARA SUNUMU: NETFLİX ÖRNEĞİ

Sudet KARAGÖZ

1. Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ayşe AVCI

2. Tez Danışmanı: Dr. Öğretim Üyesi Mustafa KALE

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Nurgül ÖZPOYRAZ

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Mehmet Tahir KARABOĞA (Mersin Üniversitesi)

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Soner ÇAKMAK (Çukurova Üniversitesi)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERSİN / OCAK 2022

ONAY

T.C
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ' NE

201910079 numaralı öğrencimiz olan **Sudet KARAGÖZ** tarafından hazırlanan **“TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ VE BEDEN İMAJININ MEDYA ARACILIĞIYLA ÇOCUKLARA SUNUMU: NETFLİX ÖRNEĞİ”** başlıklı bu tez çalışması jüri üyelerimiz tarafından **OY BİRLİĞİ** ile Psikoloji Anabilim Dalında **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

(Enstitü Müdürlüğünde Asıl Sureti Islak İmzalıdır.)

Üniv. İçi asıl üye – 1.Tez Danışmanı - Jüri Başkanı: Prof. Dr. Ayşe AVCI

(Enstitü Müdürlüğünde Asıl Sureti Islak İmzalıdır.)

Üniv. İçi asıl üye – 2.Tez Danışmanı - Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KALE

(Enstitü Müdürlüğünde Asıl Sureti Islak İmzalıdır.)

Üniv. İçi – Jüri asıl Üyesi: Prof. Dr. Nurgül ÖZPOYRAZ

(Enstitü Müdürlüğünde Asıl Sureti Islak İmzalıdır.)

Üniv. Dışı - Jüri asıl Üyesi: Doç. Dr. Mehmet Tahir KARABOĞA
 (Mersin Üniversitesi)

(Enstitü Müdürlüğünde Asıl Sureti Islak İmzalıdır.)

Üniv. Dışı – Jüri asıl Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Soner ÇAKMAK
 (Çukurova Üniversitesi)

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

(Enstitü Müdürlüğünde Asıl Sureti Islak İmzalıdır.)

..... / / 20....

Doç. Dr. Murat KOÇ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’ndaki hükümlere tabidir.

İTHAF

*Bu araştırma şiddetin her türlüüne
maruz kalan çocuk ve hayvanlara ithaf edilmiştir.*



ETİK BEYANI

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez araştırmasında;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Tez çalışmasında kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,

Bu tezde sunduğum araştırmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

12 / 01 / 2022

Sudet KARAGÖZ

TEŞEKKÜR

Medya içeriklerinin kişilerin üzerinde olumlu olduğu kadar olumsuz etkilerinin de olduğu bilinen bir gerçektir. Bu doğrultuda çizgi film karakterlerinin söylem ve davranışlarının çevremdeki çocuklar üzerindeki etkisinin olduğuna tanık olmam, tez konumun belirlenme aşamasında etkili olmuştur. Dolayısıyla bu konunun ortaya çıkmasında yol göstericilerim olan yeğenlerim Berfin, Arin ve Ronya'ya öncelikle sevgiyle teşekkürlerimi sunarım.

Bu araştırma sürecinde akademik deneyimleriyle beni destekleyen değerli hocalarım Prof. Dr. Ayşe AVCI ve Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KALE'ye teşekkür eder ve şükranlarımı sunarım. Bu araştırmanın jüri üyeliğinde yer alan değerli Prof. Dr. Nurgül ÖZPOYRAZ, Doç. Dr. Mehmet Tahir KARABOĞA ve Dr. Öğr. Üyesi Soner ÇAKMAK hocalarıma teşekkür ederim. Tezin kuramlarından olan Yetiştirme Kuramı hakkında destek sunan değerli hocam Prof. Dr. Ömer Özer'e teşekkür ederim. Ayrıca eğitim aldığım her kademede üzerimde emeği olan hocalarıma ve öğretmenlerime teşekkür ederim. Hayatımın her alanında her daim yanımda olan ve okul serüvenimin önemli destekçisi olan sevgili ablam Mukaddes KARAGÖZ'e ne kadar teşekkür etsem azdır. Eğitim yolculuğumda desteklerini her daim sürdüren Musa ÖZDEMİR'e teşekkür ederim. Bu araştırmanın her aşamasında bilgi ve tecrübeye dayanan önerileri ve içtenliğiyle tezime katkı sunan arkadaşım Esra DALÇIÇEK'e çok teşekkür ederim. Saha çalışması sürecinde okullarının kapılarını açan değerli hocam Durmuş Ali SEYMEN ve eşi Emine SEYMEN'e, eğitimciliğin ne kadar özverili bir meslek olduğunu yansıtan Funda SARI'ya, değerli arkadaşlarım Seda KARA ve Perçem ŞENLER'e teşekkür ederim. Enstitü sekreterimiz Senay DEMİR'e teşekkür ederim. Özellikle enerjileriyle, sordukları sorular ve verdikleri cevaplarla geleceğe umut olan araştırmamın değerli katılımcılarına sevgiyle teşekkür ederim. Nerede olursa olsun her daim desteğini sunan eniştem Yılmaz DEMİR'e teşekkür ederim. Tez sürecimde destek sunan Metin ALTUNKAYNAK, Dr. Öğr. Üyesi Tayfun YÖRÜK, Ali ÇÖMEZ, İsa YILMAZ ve Erhan BUYRUKOĞLU'na teşekkür ederim.

Sevgili aileme, her daim yanımda olan tezimin ilk dinleyicisi annem Sabahat KARAGÖZ'e ve babam Mahmut KARAGÖZ'e çok teşekkür ederim. Ablam Mukadder ve kardeşlerim Mehmet Salih, Cane, Ahmet, yengem Emine ve halam Nurgül'le sevgiyle teşekkür ederim. Her davranışlarına hayranlık duyduğum yeğenlerim Zeki Jiyan, Ali Zınar, Solin Jinda ve Aryen'e sevgiyle teşekkür ederim.

ÖZ

TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ VE BEDEN İMAJININ MEDYA ARACILIĞIYLA ÇOCUKLARA SUNUMU: NETFLİX ÖRNEĞİ

Sudet KARAGÖZ

Yüksek Lisans Tezi, Psikoloji Ana Bilim Dalı

1. Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ayşe AVCI

2. Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KALE

Ocak 2022, 203 sayfa

Mevcut araştırmada, Netflix'te yayınlanan çizgi filmlerde toplumsal cinsiyet rolleri ve beden imajının sunumu ve okul öncesi çağındaki çocukların toplumsal cinsiyet rolleri ve beden imajına yönelik algılarına yansımaları incelenmiştir.

Araştırma nitel araştırma desenlerinden olan durum çalışması olarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın çalışma grubunu, 2020-2021 eğitim öğretim yılında Adana ili Çukurova ve Seyhan ilçelerinde bulunan ve Millî Eğitim Bakanlığına bağlı olan özel veya resmi okul öncesi eğitim kurumlarına kayıtlı olan 4-5 yaş aralığında bulunan 30 çocuk ve Netflix dijital platformunda yayınlanan 10 çizgi film oluşturmuştur.

Araştırma da verilerin toplanmasında çizgi filmler için araştırmacılar tarafından hazırlanan çizgi filmleri belirleme formu ve çizgi film analiz formu kullanılmıştır. Katılımcı çocuklara çizgi filmlerde sunulan toplumsal cinsiyet rolleri ve beden imajı görüşmeleri yapılmıştır.

Araştırmanın sonuçlarına göre, çizgi film içeriklerinde beden imajına ve toplumsal cinsiyet rollerine yönelik mesajlar olduğu görülmüştür. Bu mesajlarla karakterler üzerinden hegomonik erkekliğin inşa edilerek ataerkil ideolojinin devam ettirildiği görülmüştür. Çizgi filmlerde androjen karakterlerin temsil edildiği görülmekle birlikte cinsiyetten arındırılmış bir dilin mümkün olduğu düşüncesini uyandırmıştır. Çizgi filmlerde iletilen ideal beden imajı ve ideal güzellik gibi mesajların çocukların beden imajlarına yönelik memnuniyetsizlik yaşamalarına neden olduğu görülmüştür. İdeal güzelliğin nedeninin cerrahi estetiğe ve kozmetik ürünlerine dayandırıldığı görülmektedir. Araştırma erken yaşlardan itibaren dijital-medya okuryazarlığının gerekliliğini öne çıkartmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Dönem, Toplumsal Cinsiyet, Beden İmajı, Medya

ABSTRACT**PRESENTATION OF SOCIAL GENDER ROLES AND BODY IMAGE TO
CHILDREN THROUGH MEDIA: NETFLIX EXAMPLE****Sudet KARAGOZ****Master's Thesis, Department of Psychology****1. Advisor: Prof. Dr. Ayşe AVCI****2. Advisor: Dr. Mustafa KALE****January 2022, 203 page**

In the current study, the presentation of gender roles and body image in cartoons broadcast on Netflix and its reflection on preschool children's perceptions of gender roles and body image were examined.

The research was carried out as a case study, which is one of the qualitative research designs. The study group of the research consisted of 30 children between the ages of 4-5, registered in private or public pre-school education institutions in Adana province Çukurova and Seyhan districts in the 2020-2021 academic year, and 10 cartoons broadcast on the Netflix digital platform. In the research, the cartoons determination form and cartoon analysis form prepared by the researchers for cartoons were used in the collection of data. Gender roles and body image interviews presented in cartoons were conducted with the participating children.

According to the results of the research, it has been seen that there are messages about body image and gender roles in cartoon content. With these messages, it has been seen that the patriarchal ideology is maintained by building hegemonic masculinity through the characters. Although it is seen that androgynous characters are represented in cartoons, it has awakened the idea that a gender-free language is possible. It has been observed that messages such as ideal body image and ideal beauty conveyed in cartoons cause children to experience dissatisfaction with their body images. It has been seen that the reason for ideal beauty is based on surgical aesthetics and cosmetic products. The research has highlighted the necessity of digital-media literacy from an early age.

Key Words: Early Childhood, Gender, Body Image, Media,

ÖNSÖZ

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve beden imajına yönelik oluşan yargılar çağımızda üstesinden gelmemiz gereken en önemli konular arasında yer almaktadır. Bu konuları medyanın üreterek yaygınlaştırma konusundaki rolünü de küçümsememek gerekir. Özellikle çok erken yaşlardan itibaren bu içeriklerden çocukların nasıl etkilendiği ve çocuklar üzerindeki uzun süreli etkilerinin bilinmesi önemlidir. Bu nedenle, bu konu akademik hayatımın önemli bir parçası haline geldi ve beni, özellikle çocuk medyasının hangi tür mesajlar içerdiğini ve bunların çocuklar üzerindeki olası etkilerini araştırmaya yöneltti. Bu merakın nedeni ise yeğenlerimin okul öncesi döneminden itibaren toplumsal cinsiyet eşitsizliğine ve beden imajına ilişkin tutumlar geliştirdiklerini gözlemlemem oldu. Ayrıca benzer davranışları farklı çocuklarında sergilendiğini görmem bu konunun araştırılması yönünde bana ilham verdi. Dolayısıyla medya merceğinden yansıtılan beden imajı ve toplumsal cinsiyete ilişkin mesajlar incelenmeliydi, çünkü ultra incelikte karakterlerle yansıtılan bedenler ve toplumsal cinsiyet rolleriyle ilişkin mesajlar çok erken yaşlardan itibaren çocukların kadınsı veya erkeksi tutumlar geliştirmelerine neden olmaktadır. Bu nedenle çocuklara yönelik medyanın olası etkilerini azaltmak için kaliteli ve sürdürülebilir eğitim programları geliştirilmeli ve çocukların gelişimlerine uygun içerikler üretilmelidir. Çocukların bilinçli bir medya izleyicisi olmaları, medyanın olası etkilerini önemli ölçüde azaltacak; toplumsal cinsiyet ve beden imajına ilişkin de farkındalık yaratacaktır. Bu nedenle çocuk medyasında toplumsal cinsiyet ve beden imajının kurgulanma şekli ve çocuklar üzerindeki etkilerinin aynı bağlam içinde ele alınmış olması ilgili literatürde araştırmanın öne çıkmasını sağlayacaktır.

OCAK, 2022

İÇİNDEKİLER

KAPAK.....	i
ONAY	ii
İTHAF.....	iii
ETİK BEYANI	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZ	vi
ABSTRACT	vii
ÖNSÖZ	viii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR.....	xi
TABLolar LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLER LİSETİ	xiii
EKLER LİSTESİ	xiv
1. GİRİŞ	1
2. YÖNTEM	29
2.1. Araştırmanın Modeli	29
2.2. Araştırmanın Çalışma Grubu	29
2.2.1. Katılımcı ve Katılımcıların Belirlenmesi	29
2.2.2. Katılımcı Çocukların Belirlenmesinde Kullanılan Ölçütler.....	30
2.2.3. Çizgi Filmlerin Belirlenmesinde Kullanılan Ölçütler	30
2.3. Araştırmanın Verilerinin Toplanması	30
2.4. Veri Toplama Araçları	32
2.4.1. Çizgi Film Belirleme Formu	32
2.4.2. Çizgi Film Analiz Formu	32
2.4.3. Görüşme	32
2.5. Çizgi Filmler Hakkında	33
2.6. Verilerin Analizi	37
2.7. Araştırmada Güvenirlilik ve Geçerlilik Çalışmaları	40
2.8. Araştırmada Alınan Etik Önlemler	41
3. BULGULAR.....	43
4. TARTIŞMA VE SONUÇ	128

SONUÇ.....	153
ÖNERİLER.....	157
KAYNAKÇA.....	159
EKLER.....	176



KISALTMALAR

- MK** : Maşa ile Koca Ayı
B : Barbie Dreamhouse Adventures
GR : Gökkuşığı Ruby
TA : Konuşan Kedi Tom ve Arkadaşları
C : Cats 44,
PJ : Pj Masks
KR : Kral Şakir
PB : Patron Bebek Yine İş Başında
AS : Alviin ve Sincaplar
TK : Tatlı Kedicikler
vd. : ve diğerleri

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.	<i>Araştırma Kapsamına Dahil Edilen Çizgi Filmler ve Künyeleri.....</i>	34
Tablo 2.	<i>Araştırmaya Dahil Edilen Çizgi Filmlerde Karakterlerin Cinsiyete Göre Dağılımı</i>	43
Tablo 3.	<i>Araştırmaya Dahil Edilen Çizgi Filmlerde Karakterlerin Cinsiyete Göre Beden Özellikleri</i>	45
Tablo 4.	<i>Araştırmaya Dahil Edilen Çizgi Filmlerde Karakterlerin Beden İmajı Tanımı</i>	51
Tablo 5.	<i>Araştırmaya Dahil Edilen Çizgi Filmlerde Karakterlerin Beden İmajlarına Yönelik Yaptıkları Eylemler</i>	69
Tablo 6.	<i>Araştırmaya Dahil Edilen Çizgi Filmlerde Karakterlerin Kullandığı Cinsiyetçi İfadeler</i>	75
Tablo 7.	<i>Araştırmaya Dahil Edilen Çizgi Filmlerde Cinsiyete Göre Meslek Dağılımı</i>	81
Tablo 8.	<i>Araştırmaya Dahil Edilen Çizgi Filmlerde Cinsiyet Göre Karakterlerin Kamusal ve Özel Alanda Yer Alma Durumları.....</i>	90
Tablo 9.	<i>Katılımcı Çocukların İzlediği Çizgi Filmler ve En Sevdikleri Karakterlerin Beden Özellikleri.....</i>	108
Tablo 10.	<i>Katılımcı Çocukların Bedenlerine Atfettikleri İfadeler.....</i>	108
Tablo 11.	<i>Katılımcı Çocukların Bedene Yönelik İfade Edilen Eylemler.....</i>	110
Tablo 12.	<i>Katılımcı Çocukların Ebeveynlerine Özel Alanda Verdikleri Roller.....</i>	112
Tablo 13.	<i>Katılımcı Çocuklar Tarafından Cinsiyete Göre Kamusal Alanla İlişkin Belirlenen Mesleki Roller</i>	118
Tablo 14.	<i>Katılımcı Çocukların Cinsiyete Atfettikleri Renkler</i>	121
Tablo 15.	<i>Katılımcı Çocukların Cinsiyet Göre Belirledikleri Oyuncaklar</i>	125

ŞEKİLLER LİSETİ

Şekil 1.	<i>Konuşan Kedi Tom ve Arkadaşları Androjen Karakter</i>	44
Şekil 2.	<i>Maşa ile Koca Ayı Erkek Karakter Beden Özellikleri</i>	47
Şekil 3.	<i>Barbie Dreamhouse Adventures Kadın Karakter Beden Özellikleri</i>	48
Şekil 4.	<i>Konuşan Kedi Tom ve Arkadaşları Erkek Karakter Beden Özellikleri</i>	49
Şekil 5.	<i>Alviiin ve Sincaplar Yaşlı adın Beden Özellikleri</i>	51
Şekil 6.	<i>Maşa ile Koca Ayı Bedene Atfedilen İfadeler</i>	56
Şekil 7.	<i>Konuşan Kedi Tom ve Arkadaşları Beden Atfedilen İfadeler</i>	58
Şekil 8.	<i>Cats 44 Bedene Atfedilen İfadeler</i>	59
Şekil 9.	<i>Pj Masks Bedene Atfedilen İfadeler</i>	61
Şekil 10.	<i>Kral Şakir Bedene Atfedilen İfadeler</i>	62
Şekil 11.	<i>Patron Bebek Yine İş Başında Bedene Atfedilen İfadeler</i>	64
Şekil 12.	<i>Alviiin ve Sincaplar Bedene Atfedilen İfadeler</i>	65
Şekil 13.	<i>Maşa ile Koca Ayı Bedene Yönelik Yapılan Eylemler</i>	71
Şekil 14.	<i>Cats 44 Bedene Yönelik Yapılan Eylemler</i>	72
Şekil 15.	<i>Alviiin ve Sincaplar Bedene Yönelik Yapılan Eylemler</i>	74
Şekil 16.	<i>Konuşan Kedi Tom ve Arkadaşları Cinsiyetçi İfadeler</i>	77
Şekil 17.	<i>Alviiin ve Sincaplar Cinsiyetçi İfadeler</i>	79
Şekil 18.	<i>Gökkuşağı Ruby Mesleki Roller</i>	87
Şekil 19.	<i>Cats 44 Mesleki Roller</i>	88
Şekil 20.	<i>Alviiin ve Sincaplar Mesleki Roller</i>	89
Şekil 21.	<i>Maşa ile Koca Ayı Oyun-Şiddet</i>	97
Şekil 22.	<i>Gökkuşağı Ruby Özel Alan Roller</i>	99
Şekil 23.	<i>Konuşan Kedi Tom ve Arkadaşları Kamusal Alan Kadın Roller</i>	100
Şekil 24.	<i>Alviiin ve Sincaplar Özel Alan Roller</i>	102
Şekil 25.	<i>Tatlı Kedicikler Özel Alan Roller</i>	103

EKLER LİSTESİ

Ek A.	Çağ Üniversitesi Etik Kurul Onay Belgesi	176
Ek B.	Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez İzin Yazısı	179
Ek C.	Çağ Üniversitesi Tez Etik Kurul İzin Belgesi	180
Ek D.	Çağ Üniversitesi Tez Anket İstek Yazısı.....	181
Ek E.	Adana İl Milli Eğitim Müdürlüğü Tez Çalışma Uygunluk İzin Yazısı	182
Ek- F.	Adana İl Milli Eğitim Müdürlüğü Tez Çalışma Uygunluk İzin Yazısı	183
Ek G.	Çizgi Film Belirleme Formu.....	184
Ek H.	Çizgi Film Görüşme Formu.....	185
Ek I.	Araştırmaya Katılan Çocuklar Tarafından Netflix Dijital Platformu Üzerinden İzlenen Çizgi Filmler ve Çizgi Filmlerin İzlenme Yaş Aralığı ..	188

1. GİRİŞ

Okul öncesi dönem, çocukların kendilerini tanıma, tanımlama ve kimlik kazanımları açısından önemli bir gelişim dönemidir. Bu dönemde çocukların sosyo-duygusal becerileri, akran ilişkileri, cinsiyet tanımlamaları, bilişsel, fiziksel, sosyal ve beden görüntülerine ilişkin algıları gelişmektedir. Çocuklar bu dönemde öğrenmeye meraklı olup, çevrelerinde gerçekleşen davranış ve olayları birbiriyle karşılaştırarak tutum geliştirebilmektedir. Okul öncesi dönemde çocukların öğrenmelerine etki eden birçok unsur vardır. Çocuk gelişimi ve psikolojisi için önemli görülen bu unsurlar çocuğun hayal dünyasını şekillendirmekte; davranış ve oyun dünyalarında değişime neden olabilmektedir (Veraksa & Veraksa, 2016). Çocuklar öğrendikleri bu tutum ve davranışları içselleştirerek normalleştirmektedir. Çocuklar özellikle içinde yaşadıkları sosyo-kültürel çevrelerinden kadın ve erkek rollerinin yanı sıra cinsiyetlere göre sembolleştirilen ideal beden özelliklerinin nasıl olması gerektiğini de öğrenmektedir. Bu durum çocukların cinsiyet ve bedenlerine ilişkin tutumları üzerinde etkili olabilmektedir (Dökmen, 2019).

Çocuklar, sosyal çevrelerinde yer alan; ebeveynler, yetişkinler, akran grupları ve medya içerikleri gibi uyarıcılardan kolaylıkla etkilenebilmektedir. Bu uyarıcılardan en güçlü olan medya içerikleri çizgi film, çizgi dizi, fotoğraf, reklam vb. içeriklerden oluşmaktadır. Okul öncesi dönemde çocuklar tarafından sıklıkla izlenen çizgi filmlerin farklı mesajlar içerdiği bilinmektedir. Bu mesajlardan bazıları ideal kadın, ideal erkek, ideal anne, ideal baba, ideal eş, ideal ebeveyn, ideal beden, ideal güzellik ve ideal yüz gibi toplumsal cinsiyet ve bedene ilişkin mesajlardır. Çizgi filmlerde, kadın veya kız çocuk karakterleri güzel, bakımlı, ince, duygusal, zaman zaman psikolojik veya fiziksel şiddete maruz kalan korunması gereken rollerde tasvir edilmektedir. Erkekler veya oğlan çocukları ise güçlü, koruyucu, bağımsız, yakışıklı, psikolojik veya fiziksel şiddet uygulayan koruması gereken rollerde yansıtılmaktadır. Çocukların bu iletilere maruz kalmaları, toplumsal cinsiyet veya beden imajına yönelik bilinç oluşturmalarına neden olmaktadır. Gelişimleri devam eden çocukların kendi bedenleri ve toplumsal cinsiyetle ilişkin geliştirdikleri olumlu veya olumsuz tutumlar zamanla normalleşmekle birlikte değişim de göstermektedir.

Okul öncesi dönem, toplumsal cinsiyet kalıp yargılarında olumlu kırılmaların yaşanması ve çocukların kendi bedenlerine ve başkalarının bedenlerine ilişkin tutum geliştirmeleri açısından kritik öneme sahiptir (Dökmen, 2019; İnceoğlu & Kar, 2016).

Bu sebeple, okul öncesi dönemde toplumsal cinsiyet ve beden imajının çocuklarda nasıl geliştiği ve aktarıldığı gibi çocukların algılarını etkileyen faktörlerin bilinmesi önemlidir. Bu araştırmada, dijital popüler kültür araçlarından biri olan Netflix dijital platformunda yer alan çizgi filmlerin çocukların toplumsal cinsiyet ve beden algısına ilişkin mesajların nasıl sunulduğu ve bu sunumun çocuklar tarafından nasıl algılandığı incelenmiştir.

Çocuk, etimolojik anlamda çi-çi ve çu-çu gibi hecelerden türetilen geleneksel kültür içinde farklı sözcüklerde karşılık bulmaktadır. Örneğin, Türkiye’de çocuk kavramı yerine “bala, bebe, bebek, bilik, dada, dal, devşek, doman, döl, ekti, enek, evlat, geven, göbel, kele, kızan, koşkar, körpe, kulan, kurban, kuzu, küçük, masum, melaike, moza, nani, oğlak, paşa sabi, sübyan, sipa, tıfıl, ufaklık, uşak, velet, yavru, yavuncak...” gibi sözcükler kullanılmaktadır (Örnek, 2015, s.129-134). İnsan yavrusu anlamına gelen çocuk, henüz gelişmemiş ancak gelişim sürecinde olan ve gelişimi devam eden kişi olarak da tanımlanmaktadır (Polat, 1997 s.7; Schapiro,1999).

Hukuksal açıdan Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’ ye (UNCRC) göre, on sekiz yaşın altında olan her kişi çocuk olarak tanımlanmakta ve bu tanım uluslararası düzeyde kabul görmektedir (UNICEF, 2004). Çocuk her şeyi öğrenme ve deneyimleme üzerine bir yaşam inşa eden varlıktır (Özdenak Kandemir, 2019). Bilinmeyen bir geleceğe mesajdır (Postman, 1995). Dolayısıyla çocuk içinde yer aldığı toplumun sosyokültürel özellikleriyle varlığını devam ettirerek farklı tanımlanabilmektedir.

Philippe Aries, çocukluğun modern ve kültürel bir kavram olduğunu öne sürmektedir. Ona göre, on yedinci yüzyıldan önce çocuklukla ilgili bir argümana rastlanılmamaktadır. İnsanlar dış görünüşlerine bağlı olarak bebek, genç ve yaşlı olarak tanımlanmaktadır. Aries’e göre, yaşla ilişkili olmayan bu tanımlama, giyim, boy ve kilo gibi fiziksel özellikler dikkate alınarak yapılmaktadır. Bu durumun ise minyatür yetişkinler yaratılma düşüncesinden kaynaklandığını belirtmektedir. Çocukluğun bir dönem olmadığını ifade eden Aries, on yedinci yüzyılda, bebek ölümlerinde görülen azalma, eğitim ve sosyo-kültürel alanda başlayan gelişmelere bağlı olarak çocukluğun kavramsallaştırıldığını savunmaktadır (Wilson, 1980; Redfort, 2016).

Genel anlamda çocukluk, tüm bireylerin içinden geçtiği bir yaşam deneyimidir. Bireye özgü ve kültürün önemli bir parçası olan bu deneyimler aile bireylerinin anlatılarıyla aktarılmaktadır. Sosyokültürel, sosyoekonomik, politik ve teknolojik

gelişimlerin yaşandığı tarihsel döngüde yeni anlamlar yüklenen çocuk ve çocukluk kavramı, toplumsallaşmada yaşanan gelişmeler ve farklılaşmalarla ilişkili düşünüldüğünde tek bir tanımlama yetersiz kalacaktır. Çağımızda ise çocuk ve çocukluğa dair tüm deneyimler düşünüldüğünde çocuk, kendi kültürü içerisinde ailede, okulda, sosyal çevrede ve medyada devletin tüm ideolojik unsurları içerisinde istenilen yetişkinlik dönemine hazırlanmaktadır (Althusser, 2017; Lips, 2021; Örnek, 2015; Dökmen, 2019).

Vygotsky, öğrenmenin doğası gereği sosyal bir süreç olduğunu ifade etmektedir. Dolayısıyla okuma-yazma bilmeyen veya konuşamayan çocuk, bir asistan rolü üstlenmekte ve gözlemleyerek öğrenme sürecini gerçekleştirmektedir. Vygotsky göre, çocuklar farklı araçlar üzerinden dinledikleri anlatıların analizini yapmakta ve bu analizi çeşitli sembol ve nesnelerle gerçekleştirmektedirler. Böylece çocuklar, kültürün açık veya örtük normlarını öğrenmektedirler. Vygotsky göre, gelişim çocukların yakınsal çevresiyle ilişkilidir. Örneğin, Maya kadınlarının halı dokuma işlemini izleyen küçük bir çocuk, beş yaşına geldiğinde oyuncak tezgâhında yardım almadan örme işlemini yapmaya başlamaktadır. Yedi yaşında yardım alarak yetişkin tezgâhında dokuma işlemini gerçekleştirirken, dokuz yaşında tek başına halı dokuyabilmektedir. Toplumsal cinsiyet rollerinin aktarımında da benzer bir durumlar görülebilmektedir. Örneğin, bir bebeğin bakım sürecini izleyen bir kız çocuğu, bakım sürecinde ebeveyni tarafında sergilenen davranışları oyuncak bebek üzerinden uygulayabilmektedir. Bununla birlikte ebeveynlerin çocuklarıyla gerçekleştirdikleri konuşmalar da toplumsal cinsiyete yönelik beklentileri yansıtmaktadır. Örneğin, Avrupa kökenli Amerikalı ebeveynler yaş durumuna göre kız ve oğlan çocuklarıyla toplumsal cinsiyet rolleri hakkında detaylandırılmayan kısa konuşmalar gerçekleştirilmektedir. Kabul görmeyen davranış ve duygular üzerine ise kız çocuklarıyla daha ayrıntılı konuşmalar yapılmaktadır (Miller, 2017).

Gelişim dönemlerinde sosyal çevreleriyle iletişim kurma eğilimi gösteren çocuklar, cinsiyet, cinsiyet kimliği, toplumsal cinsiyet rolleri ve bedenle ilişkili birtakım normları öğrenebilmektedir. Örneğin kız çocuğu futbol oynamaz gibi söylemler onun deneyim alanını daraltmakta ve yerleşik olan normlarında aktarılmasına sebep olabilmektedir (MacFarlane, 1977 aktaran Miller, 2017, s. 508).

Toplumsal Cinsiyet

Cinsiyet (sex) ve toplumsal cinsiyet (gender) kavramları tanımsal anlamı itibari ile bazen karıştırılmakta ya da birbirinin yerine kullanılabilmektedir. Ancak cinsiyet kavramı, ataerkil toplumlarda kültürün kabul gördüğü başat anlamda tanımlanmaktadır. Tür, ırk ya da sınıf anlamına gelen cinsiyet, etimolojik olarak cins kelimesinden türetilmiştir. Cinsiyet kavramı İngilizce’de ise sex kavramına karşılık gelmektedir. Cinsiyet kavramı biyolojik anlamda kız ve oğlan cinsiyetine atıfta bulunmaktadır. Cinsiyet, doğum anının gerçekleşmesiyle birlikte bebeğin sahip olduğu kromozomlar ve üreme organları gibi fizyolojik ve biyolojik farklılıklarla karakterize edilmektedir (Dökmen, 2019; Haskan Avcı, 2020). Böylece bebeğe, anatomik özelliklerine yani cinsiyet farklılıklarına göre oğlan veya kız cinsiyeti atanmaktadır. Bu durum atanmış cinsiyet veya doğum kimliği olarak da adlandırılmaktadır (Chanter, 2019).

Stolley, kişinin biyolojik ve fiziksel özelliklerine dayanan farklılıkları belirlemek için cinsiyet kavramını; sosyo-kültürel normlarla sergilediği erkeklik ve kadınlık davranış normları için de toplumsal cinsiyet kavramını kullanmıştır (Mikkola, 2008; Marshall, 1999, s. 98).

Dökmen (2019), cinsiyet kimliği ve cinsel kimlik kavramlarının farklı anlamlar içerdiğini belirtmektedir. Dökmen, iki yaşında bir çocuğun kendisini tanımaya başlaması ile cinsiyet anlayışının gelişim gösterdiğini belirtmektedir. Çocuk, kendi cinsiyetini tam olarak tanımlamasa da biyolojik cinsiyetine uygun olarak kişileri ayırabilmektedir. Dökmen, üç ve dört yaş aralığında cinsiyet kimliği gelişen çocuğun, biyolojik cinsiyetine uygun olarak kendisini kız veya oğlan olarak tanımladığını belirtmektedir (Dökmen, 2019, s. 26-28).

Dökmen’e göre, toplum kadın ve erkekler için kültürün örüntüleriyle bir senaryo hazırlamaktadır; kız ve oğlan çocuğundan bu senaryonun dışına çıkmadan rollerini gerçekleştirmeleri istenmektedir. Atanmış cinsiyetlerine göre etiketlenen çocuklar, cinsiyetlerini kültürel normlarına göre öğrenmektedir. Bu normlar daha sonra çocukların aktivitelerini, akran ilişkilerini ve kendileri için seçilen veya seçtikleri materyallerin cinsiyetlerine göre belirlenmesine neden olmaktadır (Dökmen, 2019, s. 29).

Biyolojinin kader olduğunu iddia eden Freud, cinsiyet kimliğinin oluşumunu biyolojik gerçekliğe dayandırmakta ve doğuştan her çocuğun libidosunun geliştiğini vurgulamaktadır. İlk evrede her çocuk oral yolla annesinin memesini emer; ikinci

evrede anal döneme geçer, sonra da genital evreye ulaşarak cinslerin farklılaşması ortaya çıkmaktadır. Freud'a göre, erkeğin temel haz bölgesi, penistir; kadında ise çocukluk döneminde klitoral sistem, ergenlik döneminde de vanital sistemdir. Oğlan çocuğunun gelişim noktası, genital evrede gerçekleşmektedir; erkek için tek bir evre vardır ve bu evre hazzın kaynağını oluşturmaktadır; kadın da ise iki evre vardır, bunlar; klitoral ve vanital hazdır (De Beauvoir, 2019, s. 68-69).

Oidipus ve elektra kompleksi, Freud'un ele aldığı ve nesneye bağlanma süreci olarak değerlendirdiği temel konulardan biridir. Oidipus kompleksi ya da Oedipus karmaşası, çocuğun karşı cinsteki ebeveynine karşı tutkusunu ve sahiplenmesini içermektedir. Freud'a göre, her çocuğun arzuladığı ilk kişi, karşı cinsteki ebeveynidir. Erkek çocuğu anne ile kız çocuğu da babasıyla duygusal bağ kurmaktadır. Lakin erkek çocuğunun bu süreçte baba ile çatışması mevcuttur. Babanın otoritesinden korkan erkek çocuk, annesinden kopar ve üst benliğini gerçekleştirerek, toplumsal ahlak kurallarına uygun davranır. Oğlan çocuğunun bu kaçıışı ensest ilişkinin doğmasını engellediği gibi babanın otoritesini içselleştirmesine de sebep olmaktadır. Freud kadının bu karmaşık durumuna ise, elektra karmaşası adını vermiştir. Kız çocuğunun başlangıçta anneye karşı saplantısı, oral evreye dayanmaktadır; yani çocuğun memeyi emdiği döneme denk düşmektedir. Bu dönemde kız çocuk, anneye cinsel çekim duymaz, cinsel çekim duygusunu babaya yöneltmektedir. Freud'a göre, kız çocuğu beş yaşında penisinin olmayışını fark eder ve hadım edildiğini düşünür. Böyle bir durum kız çocuğunda eksik duygusunu geliştirir ve kız çocuk babaya karşı cinsel olarak değil de şefkatle yaklaşmaya başlar. Böyle bir dönüşüm kız çocuğunda üst benin oluşumu sağlar ve ensest ilişkinin doğmasını engeller. Sonuç olarak kız çocuğunun cinsel baskılanma süreci, erkek çocuğuna göre daha dramatiktir (De Beauvoir, 2019, s. 69). Bu argümanlar, oğlan çocuğunun penisiyle gurur duymasını sağlarken; kız çocuğunda da aşağılık duygusunu oluşturmaktadır. Feminist argümanlar da erkek çocuğunun anneyi; kız çocuğunun da babayı tanrılaştırma sürecinin toplumsal bir öğreti olduğunu kabul etmektedir (De Beauvoir, 2019, s. 70).

Millett ise kadının biyolojik referanslı toplumsallaşma sürecine karşı çıkmıştır. Ona göre, kadınların penis kıskançlığı, kadına yüklenen acımasız biyolojik bir kaderdir (Donovan, 2019, s. 194-195; Şaşman Kaylı, 2013, s. 156). Firestone'a göre, oidipus kompleksi, ataerkil aile düzenlerinin geniş olduğu topluluklarda görülmektedir. Böyle bir toplum yapısında aile içerisinde erkek, baba statüsünde ve evin geçimini sağlamakla mükellif olan bir cinstir. Erkek kamusal alanda maddi karşılığı olan işlerde

çalışarak, para kazanırken; kadın da özel alanın maddi kaynaklarını kontrol edip yönetmekle meşguldür. Çocuklar, babanın himayesinde ve mülkü konumundadır; ömrünü babasını tekrar ederek geçiren çocuklar, babanın otoritesini pekiştirmektedir. Aile kurumu içerisinde hiyerarşik olarak en alt tabakada yer alan çocuk, ezilme ve sömürülme duygusu ile annesiyle aynı kaderi paylaşmaktadır. Böylece baba, denetim mekanizması olarak çocuğun karşısına çıkarken; anne de koşulsuz sevgi ile çocuğunun yanında yer almaktadır. Sonuç olarak, çocuk anneyle sevgi üzerinden koşulsuz bağ kurarken; babayla da korku ve otorite üzerinden bağ kurmaktadır (Şaşman Kaylı, 2013, s.152).

Firestone'a göre, ilk altı yaşa kadar kız ve oğlan çocuğu anneye bağlı iken; babayı dışarıda tutmaktadırlar. Lakin erkek çocuğuna babanın dünyasına geçiş izni verilirken; kız çocuğu bu alanın dışında tutulur. Kız çocuğu kendini ispatlamak için erkek kardeşlerinin ve babasının taklidini yapmaya başlar ama bu süreci yetersiz olarak atlattığı için yeniden annenin sıkıcı dünyasına döner (Şaşman Kaylı, 2013, s. 154).

Kadın bedenine yönelik yaklaşımları ile ön plana çıkan Lacan'a göre, benlik ve toplum aynı şeydir, bireyler içine doğduğu toplumun dilsel özelliklerini içselleştirip, kendi varlığını inşa etmeye çalışmaktadır. Bu sürece eşlik eden özne, toplumun kendisini değil, dilin varlığını taşımaktadır. Lacan kuramlarını biyoloji üzerinden değil de toplumsal süreçleri oluşturan dil üzerinden aktarmaktadır. Lacan'a göre, kişilik sadece zihinsel süreçlerin bütünselliğinden oluşmaz, varlığın tümleyeni tarafından oluşmaktadır. Fakat Lacan kendi argümanlarını oluştururken, Freud'un temel kavramlarından yararlanmıştır. Lacan'a göre, Freud, bireyler üzerinde analiz yaparken, toplumsal süreçlere pek değinmemiştir. Örneğin; "Freud'un oedipal babası gerçek bir babayken, Lacan babanın adını dile işleyerek babanın adını, yasaya dönüştürür." Böylece Freud, fiziksellikten hareket ederken; Lacan da simgesellikten hareket etmektedir (Şaşman Kaylı, 2013, s. 158-160).

Lacan'ın feminist eleştirilerini anlayabilmek için psikoseksüel gelişim evresi olarak oluşturduğu üç temel var olma halini anlamak gereklidir. İlk evre pre-oidipal evreden oluşmakta ve çocuğun 0-6 ay dönemine denk düşmektedir. Bu evre, insanlığın en saf halini oluşturmaktadır. Bebek kendi varlığını ve annesinin varlığını ayırt edememektedir. Bu dönem, dile geçiş evresinden önce olduğu için ileriki yaşlarda hatırlanmamaktadır. İkinci evre, 6-18 ay dönemini kapsamaktadır. Bu evre, ayna evresi olduğu için egonun oluşumunun ilk aşamasıdır. Hem dilsel ve sembolik süreçler hem de cinsel kimliğin kazanılacağı süreçten oluşmaktadır. Benliğin oluştuğu bu

evrede, çocuk kendisini aynada gördüğü zaman görüntüsüyle özdeşim kurmaya başlayacaktır. Ayna görüntüsü bir yandan çocukta üstünlük duygusunun oluşmasını sağlarken, diğer yandan da görüntünün üstünlüğünden rahatsızlık duymaya başlayacaktır. Bebek bu dönemde ayrıca hem kendini hem de annesinin bedenini tanımaktadır. Ayna, benliğin olduğu bu evrede bebeğin kendi benliğini kavradığı dönemi açıklamaktadır. Üçüncü evre ise, oedipal evre, yani 18 ay – 4 yaş evresini kapsamaktadır. Bu süreçte çocuk artık konuşmaya başlar ve dil/sembolik dünyanın düzenine uyum sağlamaktadır. Çocuk artık annesinin ve kendisinin farklı olduğu anlar ve anneyi arzu nesnesi haline dönüştürür. Anne ile bağları zayıflayan çocuk, bu evrede baba yasası ile karşı karşıya kalmakta ve babası ile özdeşim kurmaya çalışmaktadır. Bu evrede simgesel olsa da iğdiş edilme vardır. Bu dönemde baba ile özdeşim kuran çocuklar, aynı zamanda sembolik dünyanın kurucusu olan ataerkilliği de içselleştirmeye çalışmaktadır. Lakin ataerkil süreçle özdeşim kurmak, kız çocuğu için geçerli değildir. Kız çocuğu bu süreçte dışarıda durmakta ve sembolik düzeni içselleştirmemektedir (Şaşman Kaylı, 2013, s. 160-161).

Kristeva (aktaran Şaşman Kaylı, 2013), bebek ve annenin ayrılma sürecini Freud ve Lacan'a göre farklı yorumlamaktadır. Ona göre, anne ve bebek oedipus kompleksi ve ayna evresinden önce ayrılmaktadır. Kristeva, bu evreyi açıklamak için göstergesel dönemi açıklamaya çalışmaktadır. Bu dönemde bebek daha anne karnındayken annesi ile bağ kurmakta ve huzurlu olmaktadır. *“Kristeva göstergeli, annenin bedeninin kapladığı uzamca tahakküm altına alınan dişil bir evre olarak tanımlar.”* Bu açıdan Kristeva, çocuğun sembolik düzeni öğrenme sürecinin sadece babaya ait olmadığını, aynı zamanda anneden de öğrendiğini açıklamaya çalışmaktadır. Freud ve Lacan ise çocuğun sembolik ya da toplumsal yaşama geçiş sürecinin babayla özdeşim kurularak gerçekleştiğini aktarmışlardır. Kristeva, aynı zamanda sembolik sosyal düzenin ilk göstergelerinin anneye ait olduğunu vurgulamaktadır. Nitekim Kristeva, Lacan ve Freud'un bakış açısının tersine annelik ve kadın olmayı işlevsel bir kategori içerisinde değerlendirmiştir. Kadının toplumsal olarak dışlanması ve baskı altında tutulmasını Kristeva, abjection (dışlanma) kavramı ile açıklamaktadır (Şaşman Kaylı, 2013, s.168-172).

Chanter göre, cinsiyete dayalı ayrımlar salt kültürel ve toplumsal kalıp yargılar çerçevesinde değil, kısmen de olsa kız ve oğlan çocukları için biyolojik yapılarına uygun olduğu belirtilen davranış kalıplarıyla yapılmaktadır. Bu yapının baskın olduğu toplumlarda yetişkinler çocukları bu yönde yetiştirme eğilimi göstermektedir. Cinsiyet

ayrımcılığı anne karnında cinsiyetin belirlenmesiyle başlamaktadır. Doğum anı gerçekleşmeden önce bebek için seçilen renk ve objelerle cinsiyetçi imgeler oluşturulmaktadır. Bu imgeler tarihsel döngüde yerleşik bir özellik kazandırılarak; yeniden üretilmekte ve canlılığı sürdürülmektedir. Kişilerin söylemlerine ve beden dillerine yansıyan bu imgeler süreklilik gösterebilmekte, ayrıca tarihsel döngü içinde de kırılabilir (Chanter, 2019, s. 14-19).

De Beauvoir (2019), cinsiyeti toplumsal cinsiyetten ayırır ve toplumsal cinsiyet kimliğinin yavaş yavaş kazanıldığını belirtmektedir. Beauvoir göre, doğum anından emzirme evresinin tamamlanmasına kadar cinsiyetler arasında belirgin bir ayrım görülmemektedir. Bebek bu dönemde tamamen beslenmeye ve fiziksel temasa ihtiyaç duymaktadır. Ancak ilk kopuşu doğum anıyla yaşayan bebek, ikinci kopuşu emzirme döneminin tamamlanmasıyla yaşar; bu kopuşla birlikte çocuklar cinsiyetler arasında farklılaşmayı hissetmeye başlamaktadır. Bu kopuş bebeğin aynada kendisiyle karşılaştığı ve kimliğini tanımlamaya başladığı döneme denk gelmektedir.

De Beauvoir göre, bu dönemde kız çocuğuna yönelik şımartılma ve ilgi sürdürülür, lakin oğlan çocuğuna yönelik bu tutum reddedilir. Oğlan çocuğu ilk etapta dışlandığını hissetse de daha sonra bu durumun üstünlüğünün bir göstergesi olduğunu anlamaktadır. Beauvoir, oğlan çocuklarının bu üstünlüğü penis ile ifade etmektedir. Başlangıçta bu durum karşısında üzgün olan oğlan çocuğu, ayakta işemeyi babasından öğrendikten sonra övünmeye başlamakta; kız çocuklarını da idrar yapma şekillerinden dolayı küçümsemektedir. Bu dönemde kız çocuklarının cinsel organlarının bilinmeyen bir gizem içinde kalacağını ifade eden Beauvoir, annenin aynı durumu oğlan çocuğuna yaşatmadığını vurgulamaktadır (De Beauvoir, 2019, s. 13-24).

De Beauvoir göre, toplum anneden kız çocuğunu kadınlık rolleriyle yetiştirmesini talep etmektedir. Toplum tarafından kız çocuğunun onay göreceğini düşünen kadın, kız çocuğunu kadınların dünyasına dahil etmektedir. Ona göre, ilk etapta kız çocuğunun eline oyuncak bebek verilir ve hem cinsleriyle arkadaşlık kurması için teşvik edilmektedir. Ayrıca kız çocuğuna özel ve kamusal alanda sergilemesi istenilen (temizlik yapma, dik durma, güzel kıyafetler giyme, bakımlı ve çekici olmak gibi) davranış rolleri öğretilir. Çok erken yaşlardan itibaren bu yazgıyla büyütülen kız çocukları başkaları için var olmaları gerektiği öğretilmektedir. De Beauvoir göre, kadınlık bir kadına özgü ya da doğuştan gelen bir şey değildir, bu durum ataerkil toplumun egemen gücünü sürdürmek ve kalıcı kılmak için sosyo-kültürel dinamikler aracılığıyla yaratılan yapılardır. Bu yapı çok erken yaşlardan itibaren çocuklara

öğretilmektedir. Bu nedenle de Beauvoir toplumsal cinsiyet kalıp yargıların oluşumunu reddederek “Kadın doğulmaz, kadın olunur” ifadesini kullanmaktadır (De Beauvoir; 2019, s. 25, 26).

Örnek (2015), Türk toplumunun geleneksel kültürel yapısı içinde kız ve oğlan çocuklarına aktarılan normlarla ilişkili örnekler vermektedir. Ona göre kız çocuklarına; “ağır ol, oğlan çocuklarıyla çok konuşma, başın önde git-gel, fazla gülme, tek başına bir yere gitme, sokakta oyun oynama” oğlan çocuğuna ise “okuyup adam ol, zanaat sahibi ol, çok para harcama, kötü yere gitme...” gibi kalıp yargı öğretilmektedir. Çocuklar, sosyal çevrelerinin bir parçası olan kişi ya da araçlardan; oturma, ayakta durma, hareket etme, giyinme gibi cinsiyete özgü davranış ve beden ile ilişkili söylemler öğrenmektedir. Bu durum çocukların olumlu bir tutum geliştirmesine veya cinsiyet kalıp yargılarının yüksek olmasına neden olabilmektedir (Blakemore vd., 2008; Martin & Ruble, 2004). Yetişkinler gibi düşünmeyen çocuklar, çocukluk dünyalarında şekillendirdikleri bu davranış ve söylemleri doğallaştırarak benimseyebilmektedir. Kültür kamusal ve özel alanda çok küçük yaşlardan itibaren çocuklara toplumsal cinsiyet rollerine uygun olduğu düşünülen ve sosyokültürel normlarla desteklenen tutum ve davranışları öğretir (Vargel Pehlivan, 2017). Yaşamının diğer evrelerinde ise kadın ve erkekten bu öğretilerin uygulanmasını ve çocuklara yeniden aktarılması talep edilmektedir.

Beden İmajı

Paul Schilder tarafından “İnsan Vücudunun İmajı ve Görünümü-1935” adlı metinde ilk kez kullanılan beden kavramı, yirminci yüzyılın ortalarından itibaren psikoloji alanında yapılan araştırma ve yayınlarda yer almıştır (Hanley, 2004; Kale vd., 2021). Schilder, bedeni maddi bir varlık olarak tanımlanan fizyolojik boyutu, kültürel normlarla tanımlanan sosyolojik boyutu ve kişinin bedenini deneyimlerle keşfetme ve hissedilmesine yönelik açıklanan libido boyutu olmak üzere üç sınıflandırmada tanımlamaktadır (Hanley, 2004).

Shcilder, ilk aşamada bedeni fizyolojik boyutuyla açıklayarak; kişinin içsel ve dışsal algılarının anlaşılması gerektiğini belirtmektedir. Ona göre, beden yaşam boyu bir deneyim içindeydi, dolayısı beden her boyutu kendi bağlamı içinde değerlendirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Bedenin fizyolojik sınırları kişinin tercihleri ve kişilik özelliklerini içermektedir. Beden imajının sosyolojik boyutu ise libidoyla ilişkili olarak açıklanmaktadır (Hanley, 2004).

Lacan’a göre ayna evresinde bebek, ilk “ben” ile aynadaki yansıması ile karşılaşmaktadır. Bebek kendi öz farkındalığını anlamaya başlayınca bedenine yabancılaşmaya başlamaktadır. Lacan, bu durum için “parçalanmış beden” kavramını kullanmaktadır. Ona, göre bebek aynada gördüğü ilk yansımasıyla travmatik bir durum yaşamakta ve bunu tüm yaşamı boyunca hissetmektedir. Dolayısıyla süttten kesilme evresinde anneden uzaklaşmaya başlayan bebek; yaşamının ilerleyen evrelerinde bedenini yeniden inşa etme arzusu duyacaktır (İnceoğlu & Kar, 2016, s. 75). Çocuklar iki yaşından sonra aynadan yansıyan görüntülerinin fiziksel özellikleriyle vücut yapılarını tanımlayabilmekte; üç ve beş yaş aralığında ise sosyoduygusal becerileriyle birlikte beden görüntüleriyle ilgili algıları gelişmektedir (Liechty vd., 2016). Çocukların bedenlerine yönelik geliştirdikleri bu tutum üç yaşında düşük, beş yaşında ise yüksek olabilmektedir (Musher-Eizenman vd., 2003). Özellikle bu süreçte çocukların, bedenlerine yönelik geliştirdikleri bilinçli ya da bilinçsiz algılar onların bedenlerine yönelik olumlu veya olumsuz davranış geliştirmelerine neden olabilmektedir. Çocukların kendi bedenlerine yönelik olumlu bir tutum geliştirdikleri gözlemlense de yoğunlukla negatif yönde bir eğilim göstermektedir (Stice vd., 2000; Musher-Eizenman vd., 2003). Bu durumun nedeni ise çocuğun yaşadığı toplumun kültürel değerleri, inançları, söylem ve medya gibi farklı durumlarla açıklanabilir.

Uygarlık tarihi boyunca toplumlar kendi kültürlerinin normlarına ve simgelerine bağlı kalarak beden tanımlaması yapmışlardır. Bu tanımlamalar bireylerin biyolojik ve fizyolojik özelliklerine dayanarak, uygun ve gerekli, kullandığı aksesuar, güzellik ve çirkinlik gibi belirli özelliklere göre tanımlanmıştır. Dolayısıyla güzel ve sağlık gibi bedene yönelik yapılan bu tanımlamalar çeşitli toplumlara göre farklılaşmaktadır. Bu bağlamda beden ile ilişkili algılar içinde bulunduğu toplumun kültürel özelliklerine göre belirlenmektedir. Örneğin, on dokuzuncu yüzyılda batılı toplumlar, ince bedenli kadınlar yaratmak için kilolu olarak nitelendirdikleri kadınlardan korse giymeleri yönünde talepte bulunmuşlardır. Sosyo-ekonomik seviyesi düşük toplumlarda ise kilolu olma durumu sınıfsal bir olgu olarak değerlendirilmektedir. Ekonomik geliri yüksek bir gruba mensup kadınlara atfedilen bu özellik, sınıfsal olarak alt toplumda yer alan kadınların ulaşmak istediği güzellik olarak belirtilmektedir. Beden, benlik algısının ve kimliğin önemli bir unsurudur. Bedene yüklenen en önemli anlam biyolojik cinsiyetten kaynaklansa da bedene genel bir anlam yüklemek veya tanımlamak yetersiz kalacaktır. Bu nedenle bedene yüklenen her anlam çevreden gelen; jest, bakış, söylem ve mimik gibi uyarıcıların bedenin yansıyan görüntüsüne

yükledikleri anlamdan kaynaklanmaktadır. Örneğin, kültürel normlar, kız çocuğunun giydiği kıyafetin (etek, elbise vb.) uzunluk veya kısalığına göre ona davranış kuralları belirleyerek kısıtlamakta, oğlan çocuğuna ise giydiği kıyafetten dolayı herhangi bir kısıtlama getirmeden özgürlük alanı yaratmaktadır (User, 2016, s. 147-153). Bu nedenle sosyal çevre bedene yüklenen kültürel normlarla cinsiyet rollerinin öğrenilmesinde ve pekiştirilmesinde aktif rol almaktadır. Çocukların gelişim süreçleriyle birlikte beden imajlarında görülen olumlu veya olumsuz değişimler onların, kendilerini akranlarıyla karşılaştırmasına neden olabilmektedir.

Günümüzde modanın etkisiyle ideal beden ve ideal ölçüler yaygınlaştırılmaktadır. Bu ölçütler toplumda öne çıkmış veya kabul görmüş ünlü model ve aktrislerin vücut ölçüleri baz alınarak oluşturulmaktadır. Beden için belirlenen ideal ölçüler popüler kültürün öngördüğü ölçütler etrafında şekillendirilmekte ve zamanla bu ölçüler değişebilmektedir. Erken yaşlardan itibaren kadın güzellik argümanlarıyla nitelendirilmektedir. Bu konuda yapılan çalışmalar kişilerin beden ölçülerinin yaratılmak istenen ideal ölçüler dışında olduğunu ve ince beden özellikleri sahip olsalar da kendilerini olduğundan daha kilolu hissettiklerini ortaya koymaktadır. Kişiler bu durumu kıyafet, makyaj, estetik, spor gibi çeşitli müdahalelerle değiştirme eğilimi gösterebilmektedir. Bu eğilimler medya araçları ve toplum tarafından desteklenebilmektedir. Kişiler televizyondan yansıtılan ideal beden görüntülerinin bir kurgu olduğunun bilincindedirler, lakin yoğun renkli ve idealize edilerek yansıtılan ince ve güzellik sembollerinden kendilerini karşı koruyamazlar (İnceoğlu & Kar, 2016, s. 75-83).

Postman'a (1995) göre televizyon içinde görsel ve dilsel sembollerin olduğu ve herkesin okuryazar olmadan kolay erişilebileceği bir araçtır. Ona göre herhangi bir erişim engeli olmayan bu araç üzerinden yetişkin ve çocuklara benzer içerik veya bilgiler sunulmaktadır.

İnternet ve teknolojinin gelişimine paralel olarak değişen medya araçlarının (telefon, tablet, youtube, dijital platform vb.) etkisiyle günümüzde bu içeriklere daha yoğun erişim sağlanmaktadır. Çocuklar yer ve zaman sınırı olmadan bir yetişkinle ya da tek başına izlediği bu içeriklerde rol alan ana karakter veya yan karakterler üzerinden kurgulanan rol veya olaylarla özdeşleşerek benzer davranış sergileyebilmektedir. Çocuklar okuryazar olmadan bu içeriklerden bilgi edinmekte ve yetişkinler dünyasına daha fazla dâhil olabilmektedir. Postman'a göre bu durum yetişkin ve çocuk arasındaki farklılığı ortadan kaldırmaktadır (Postman, 1995; Alver, 2004). İnsan yaşamının her

alanında yer edinen dijital medya araçlarının yetişkinlerle birlikte çocukların da günlük yaşantılarında önemli bir yer edinmektedir. Çocuklar, başta eğitim olmak üzere çizgi film veya çizgi dizi gibi programları izlemek için sıklıkla bu araçları kullanmaktadır.

Ridout vd. (2003), okul öncesi dönemindeki çocukların yetişkinlerin izledikleri içerikleri aktif olarak izlediğini ve kendi seçtikleri medya içeriklerini tükettiklerini ortaya koymaktadır. Araştırmaya göre çocukların %77'si TV'yi açabilmekte, %62 ise TV kumandasını kullanabilmektedir. Bu çocukların %71'i kendi tercih etikleri içerikleri izlemekle birlikte %12 'si de belirli internet sitelerini takip edebilmektedir (Ridout vd., 2003). Aradan geçen 17 yıllık süre ve gelişen teknolojiyle birlikte çocukların medya içeriklerini izleme araçları ve izleme sürelerinde değişimler yaşanmıştır. Artan internet yayıncılığıyla birlikte okul öncesi döneminden itibaren çocuklar medya içeriklerine kolay erişebilmekte ve yoğunlukla çizgi film gibi içerikleri izlemektedirler (Büyükbaykal, 2012). Yapılan çalışmalar çocukların günlük TV izleme süresinin 7 veya 8 saat arasında değişebileceğini göstermektedir (Pembecioğlu, 2020). İçin Akçalı 'ya göre (2020) modern hayatın getirdiği yenilikler ve ebeveynin artan iş yükü, çocukların günün büyük bir zaman aralığını medya araçlarıyla geçirmelerine neden olmaktadır. Medya içeriklerine yoğun bir şekilde maruz kalan çocukların, gerçeklik algıları zamanla medya iletilerine göre şekillenmekte ve gerçek dünyadan uzaklaşmaktadırlar (İçin Akçalı, 2020, s. 3-5).

Günümüz koşullarında çocukların hangi medya içeriklerini izlediği; izleme süresinin ne kadar olduğu gibi sorunlar; ebeveyn veya bakım veren açısından içeriklerin kontrolünü güçleştirmektedir. Bu nedenle çizgi filmlerde bedenin nasıl betimlendiği, toplumsal cinsiyet açısından kadın ve erkeğin nasıl tasvir edildiği, yoğunlukla hangi iletilerin tekrarlandığı; çocukların bedene yönelik hangi ifadeler kullandığı, toplumsal cinsiyet rollerinin onlarda nasıl karşılık bulduğu gibi sorulara yanıt aranacaktır.

Önem

Uygurlık tarihi boyunca hikâyeler ve masallar çocuk edebiyatında önemli bir yer tutmaktadır. Karakterlerin renkli görüntülerinin edebiyat metinlerindeki tasvirleri; günümüz koşullarında önemli bir hikâye anlatıcı olan televizyon için daha yoğun görsel ve sembollerle yeniden tasvir edilerek çocuklara sunulmaktadır. Erken yaştan itibaren çocukların bu tasvirlerle maruz kaldığı bilinmektedir. Bu içeriklerde kadın ve

erkek veya kız ve oğlan çocuğu temsilleri, toplumsal cinsiyet rollerini ve beden imajını yansıtacak şekilde yapılan tasvirler zaman içinde önemli gelişim ve dönüşüm yaşamıştır. Benzer şekilde karakter tasviri veya kurgulanan hikâyenin farklı sekanslarında toplumsal cinsiyet eşitliği; kişinin gelişim ve yapısına uygun beden özelliklerine sahip karakterlerin temsili bakımından da değişimler yaşandığı bilinmektedir. Lakin medya temsillerinden toplumsal cinsiyet ve beden imajıyla ilişkili normların inşa sürecinde önemli rol aldığı düşünülmektedir, çünkü üretilen medya temsilleri (çizgi film, film, reklam vb.) kültürün yapısal özelliklerini yansıtmaktadır.

Teknoloji alanında yaşanan gelişmelerle birlikte yeni medya araçları bireylerin gündelik yaşantılarında önemli bir yer edinmektedir. Çocukların gündelik yaşantılarında da merkezi bir konumda yer aldığı düşünülmektedir. Dijital medya araçlarının yaygınlığı içeriklere erişimi kolay kılmıştır. Bununla birlikte çocuklar gelişimlerine bağlı olarak doğrudan veya dolaylı bir şekilde bu araçlara maruz kalmaktadır (Ahmed & Wahab, 2014). Çocukların kimlikliklerinin oluşumu ve kim olmaları gerektiği yönünde önemli uyarıcılar içeren medya temsillerinin; çocukların gelişimi üzerinde güçlü bir etkiye sahip olduğu düşünülmektedir. Özellikle çocukların gelişim evreleri göz önünde bulundurulduğunda; gerçek dünyanın sembol ve mesajlarıyla tasvir edilen bu temsilleri önemli düzeyde gerçek olarak algılayabilmektedirler. Bununla birlikte karakterin, davranışları, kullandığı kıyafet ve aksesuarlar, beden ölçüleri, cinsiyet rolleri gibi özellikleri çocuklar benimseyerek rol model alabilmektedir. Medya temsillerinin bireylerin gerçeklik algılarını, inançlarını, sosyo-kültürel normlarını tüketim davranışlarının ve sosyalleşme süreçlerinin şekillenmesinde önemli rol üstlenmektedir (Lieberman vd., 2009; Özkan, 2016). Bu bağlamda çocukların sosyal bağlamlarının önemli bir parçası olan çizgi filmler, toplumsal cinsiyet rollerinin sürdürülme ve ideal beden ölçülerinin oluşturulmasında önemli rol üstlendiği düşünülmektedir.

Yapılan araştırmalar çizgi film gibi medya içeriklerinde tasvir edilen karakterlerin sergiledikleri olumlu veya olumsuz davranışların çocuklar tarafından ayırt edilemediğini ortaya koymuştur (Tatangelo vd., 2016; Başfıncı & Altıntaş, 2019). Bu nedenle medya içeriklerinde, toplumsal cinsiyet ve beden imajını etkileyebilecek nitelikte iletilerin de bulunması önemli görülmektedir (Steyer, 2014; Hayes & Tattleff-Dunn, 2010). Bu iletiler çocukların (zayıf, popüler olma) bedenlerine yönelik tutum geliştirmeleri neden olmakta ve ilerleyen dönemlerde ise bedenlerine yönelik estetik yaptırma eğilimi göstermelerine neden olabilmektedir (Tatangelo vd., 2016;

Levina & Smolak, 2016). Benzer şekilde romantik ilişkiler içinde yaratılan ve erkek partnerine bağımlı, itaatkâr, duygusal kadın; başarılı, koruyucu, bağımsız ve güçlü erkek karakterleriyle toplumsal cinsiyet rolleri tasvir edilmektedir. Tasvir edilen kadınlık ve erkeklik rollerinden etkilenen çocuklar, toplumsal cinsiyet rollerini deneyimleyerek pekiştirdiği düşünülmektedir (Gündüz Kalan, 2010). Tekrarlanan bu içeriklere maruz kalan çocuklar, karakterlerin tasvir edilme şeklinden beden imajı ve toplumsal cinsiyet rolleriyle ilişkili benzer davranışlar taklit etme ve geliştirme eğilimi gösterebilmektedir. Çocuklar, çizgi film karakterlerinden daha fazla etkilenmekte ve onlarla daha sık özdeşleşme eğilimi göstermektedir (Power & Smith, 2017; Kırık, 2019, s. 18). Çocukların karakterlere ait kıyafet ve aksesuarı kullanmaları, konuşma şekillerini veya davranışlarını taklit etmeleri bu durumu önemli ölçüde görünür kılabilir. Özellikle karakterlerin davranışlarıyla öne çıkartılan şiddet eğilimi, çocukların oyunlarına yansımakta ve bu durum onların arkadaş ilişkilerini etkileyebilmektedir (Yaşar & Paksoy, 2011; Nir-Gal & Klein, 2004). Benzer davranışlarla karşılaşması durumunda ise bu davranışların pekiştirilme durumu söz konusu olacaktır. Yetişkinlik döneminde partner ilişkilerine de yansıyan şiddet içerikli davranışlar, günümüzde toplumsal cinsiyetle ilişkili olumsuz durumların yaşanmasına önemli ölçüde zemin hazırladığı düşünülmektedir. Dolayısıyla günümüz koşullarında çocukların medya içeriklerinden yüksek düzeyde farklı mesajlara maruz kaldığı kabul edilmelidir. Okul öncesi döneminden itibaren önemli bir sosyalleşme aracı olan çizgi filmlerin görsel ve sözel mesajlarının çocuklar tarafından da anlaşılmasının önemi gün geçtikçe arttığı düşünülmektedir.

Mevcut araştırmada, çizgi filmlerin çocukların beden imajı ve toplumsal cinsiyet algılarına etkisini ele alması çocukların medya ile etkileşim süreçlerinde onları etkileyebilecek olumsuz mesajlardan korumak için erken müdahale yöntemlerinin belirlenmesinde önemli olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda, çocukların, ebeveynlerin ve okul öncesi öğretmenlerinin dijital medya okuryazarlığı konusunda bilgi sahibi olmaları önemli bir konu olarak görülmektedir. Araştırmadan elde edilecek sonuçların okul öncesi dönemde çocukların medyadan olumsuz etkilenmelerini önleme noktasında öğretmen ve ailelere yönelik öneriler sunması bakımından önemli olacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın temel amacı kapsamında, homojenleştirilen karakterlerin çocuk medyasındaki temsili, toplumsal cinsiyet ve beden imajının içeriklerde nasıl ve hangi

sıklıkta temsil edildiği ve okul öncesi çocuklarda bu iki temel kavramın hangi temel benzerlik ve farklılıklarla karşılık bulduğunun incelenmesi önemli görülmektedir.

Bu nedenle Türkiye ve farklı ülkelerde yayın yapan ve program içeriklerinde çeşitlilik sağladığı gibi ülkelerin yayın politikaları ve kültürel yapılarına uygun içerikler üretme ve uyarlama sistemi olan; Netflix dijital platformu üzerinden yayınlanan ve çocuklar tarafından belirlenen medya temsilleri toplumsal cinsiyet ve beden imajı temelinde incelenmesi önemli görülmektedir.

Problem

Bu araştırmada, çocuklara yönelik çizgi filmlerde kadın ve erkek veya kız ve oğlan çocuklarının temsil şekillerinin; toplumsal cinsiyet ve beden imajı temelinde nasıl ele alındığı yönündeki sorulara yanıt aranmaktadır. Ayrıca okul öncesi dönemindeki çocukların toplumsal cinsiyet ve beden imajına yönelik olumlu veya olumsuz hangi tutumları geliştirdikleri ve bu içeriklerden nasıl etkilendikleri irdelenmesi gereken bir problem olarak görülmektedir. Günümüzde kolay erişimle birlikte sıklıkla izlenen çizgi filmler, çocukların sosyal aktivitelerinin önemli bir parçasıdır. Çocuklar tarafından izlenen çizgi filmlerin merceğinden yansıyan karakterlere atfedilen roller, fiziksel özellikleri, eğilimleri, söylem ve davranışları açık veya örtük mesajlar içerebilmektedir. Bu içerikler karşısında savunmasız olan çocuklar önemli ölçüde etkilenebilmektedir. Toplumsal anlamda problem teşkil eden toplumsal cinsiyet ve beden imajıyla ilişkili mesajların varlığı ve çocukların sıklıkla bu mesajlara maruz kalması onların gelişimi açısından önemli bir problem olarak görülmektedir.

Araştırmanın ana problemi temel alınarak mevcut literatür medya ve çocuk, toplumsal cinsiyet ve çocuk, beden imajı ve çocuk kavramları çerçevesinde ele alındığında; medya ve çocuk (Karakaya, 2018), toplumsal cinsiyet ve çocuk (Gür, 2020), beden algısı ve çocuk (Kale vd., 2021) konularında araştırmaların yapıldığı tespit edilmiştir.

Medya ve çocuk bağlamında yapılan araştırmalar konularına göre incelendiğinde;

Çocuk istismarı, çocukların medya kullanımı, çocuk hakları, çocukların saldırganlık davranışı, dil gelişimi, çocuk sağlığı ve gelişimi, şiddet, dijital okuryazarlık ve toplumsal cinsiyet gibi farklı konuların ele alındığı tespit edilmiştir (Çınkır & Nayır, 2018; Taviş Ünsalan, 2020; Sarı, 2019; Akçay & Özcebe, 2012; Karakaya, 2018; Şeşen & Ertürk, 2018; Kardeş, 2020; Şen, 2020; Kaynak & Aktaş, 2017). Yapılan çalışmalar örneklem bakımından ele alındığında ise erken çocukluk, orta çocukluk ve

ergenlik dönemlerine yönelik araştırmaların yapıldığı görülmektedir (Kadan & Aral, 2018; Özkan, 2016; Karadayı, 2019). Ancak okul öncesi dönemde medya ve çocuk çalışmalarının yapıldığı görülse de bu çalışmaların, yoğunlukla ebeveyn ve öğretmenlere yönelik yapıldığı görülmüştür (Liman, 2020; Zehir vd., 2019). Bu çalışmalar yöntem açısından ele alındığında okul öncesi çocukların; dil, uyku, görsel ve motor gelişimleri, saldırganlık, şiddet, istismar gibi dijital tehlikeler ve medya kullanımlarına yönelik nicel yöntemle çalışmaların yapıldığı görülmektedir (Karakaya, 2018; Taviş Ünsalan, 2020; Oral Paksoy, 2017; Özen, 2015; Şeşen & Ertürk, 2018; Kadan & Aral, 2018). Ayrıca şiddet ve kişilik gelişimlerine yönelik hibrit ve nicel yöntemle yapılan çalışmaların da olduğu tespit edilmiştir (Akça & Çilekçiler, 2019; Oruç vd., 2011).

Toplumsal cinsiyet ve çocuk temelinde yapılan araştırmalar konuları bağlamında ele alındığında;

Çocukların toplumsal cinsiyet algılarında aile faktörü, toplumsal cinsiyet eğitimi, oyun ve oyuncaklar, çizgi film ve reklam gibi medya temsillerinde çalışmaların yapıldığı tespit edilmiştir (Gür, 2020; Ünser, 2019; Işık, 2020; Yağan Güder & Alabay, 2016; Başfıncı & Altıntaş, 2019; Söylenmez, 2019). Çalışmalar örneklem kapsamında incelendiğinde erken çocukluk, orta çocukluk ve ergenlik dönemlerini kapsadığı görülmektedir (Yağan Güder, 2014; Yeşil, 2020; Kantoğlu vd., 2018). Ayrıca örneklem açısından yetişkin ve çocuk TV kanalı, reklam, çizgi film gibi medya temsilleri odaklı çalışmaların da yapıldığı tespit edilmiştir (Kayacan, 2019; Kalan, 2010; Kaynak & Aktaş, 2017). Bu çalışmalar yöntem açısından incelendiğinde ise okul öncesi dönemde çocukların; oyuncak seçimi, çizgi film, toplumsal cinsiyet kalıp yargıları ve ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algılarına yönelik nicel ve çizgi film, kitap gibi medya temsillerine yönelik nitel yöntemle çalışmaların yapıldığı görülmektedir (Menekşe, 2019; Işık, 2020; Saraç, 2018; Yener, 2020).

Beden imajı ve çocuk temelinde mevcut literatür incelendiğinde, çocukların yemek yeme tutumları, obezite, sosyal kaygı düzeyi ve sosyal medya bağlamında çocuklarda beden algısı çalışmalarının yapıldığı tespit edilmiştir (Arslan, 2020; Koç vd., 2018; Aslan & Koç, 2018; Kaya & Dalkıç, 2020). Yapılan çalışmalar örneklem açısından ele alındığında ise çalışmaların yoğunlukla orta çocukluk ve ergenlik dönemlerini kapsadığı görülmüştür (Aslan & Koç, 2018; Arslan, 2020).

Sonuç olarak, Türkiye’de mevcut literatür incelendiğinde toplumsal cinsiyet ve beden imajını içeren ilk çalışmaların psikoloji (Uğur, 1996; Ergür, 1996) ve sosyoloji

(Özcivelek Durlu, 1996) disiplinleri kapsamında gerçekleştirildiği görülmektedir. Konu bağlamında ve alanla ilişkili olarak okul öncesi dönemde toplumsal cinsiyet ve beden imajı konusunun bütünlük sağlayacak şekilde ele alınmaması dikkat çekicidir. Benzer şekilde ilgili literatür medya ve çocuk bağlamında incelendiğinde toplumsal cinsiyet ile ilişkili farklı konuları ele alan çalışmaların yapıldığı görülmüştür. Medya ve çocuk temalı araştırmalarda beden imajını konu edinen çalışmaların ise oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmaların yoğunlukla nicel ve hibrit yöntemle gerçekleştirildiği, ancak nitel yöntemle yapılan çalışmaların oldukça sınırlı olduğu saptanmıştır. Toplumsal cinsiyet temalı çalışmaların okul öncesi dönemle ilişkili olarak yapıldığı tespit edilmiştir. Araştırmalarda çocuklara aktif rol verilmediği, incelenecek içeriklerin belirlenme aşamasında çalışmalara dahil edildikleri görülmektedir. Özellikle okul öncesi dönemde toplumsal cinsiyet ve beden imajı konularını kapsayıcı bir şekilde birlikte konu edinen çalışmaların da oldukça sınırlı olması dikkat çekicidir. Benzer şekilde okul öncesi dönemde medya, beden imajı ve toplumsal cinsiyet konusunu birlikte ele alan çalışmaların da önemli derecede sınırlı olduğu tespit edilmiştir.

Çocuklar, yaşamlarının ilk yıllarından itibaren medya içeriklerini algılamaya başlamakta ve tek başlarına ya da yetişkinlerle birlikte bu içeriklere maruz kalmaktadır. Ebeveynler başta kendileri için boş zaman yaratma ve çocuğu susturma, yemek yedirme, oyalama gibi nedenlerle de TV veya dijital ekranların karşısına oturtmaktadır (Matrix, 2014). Sosyal ve bilişsel gelişimleri devam eden çocuklar, uzun süre izledikleri bu içerikleri gerçek olarak algılayabilmektedir (Ünal & Durulalp, 2012). Bu durum çocukların gelişimlerini olumsuz yönde etkilediği gibi aile ve arkadaşlık ilişkilerinde de uyumlu veya uyumsuz davranışlar sergilemelerine neden olmaktadır (Özdenak Kandemir, 2019 s. 53; Gizir & Baran, 2003). Yapılan araştırmalar okul öncesi döneminde bulunan çocukların, gelişimsel dönemine ve yaşına uygun olmayan TV içeriklerinin (görsel, söylem, sembol vb.) çocukları olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir (Kostyrka- Allchorne vd., 2017; Radesky vd., 2014).

Kuşaktan kuşağa aktarılarak yeniden üretilen çizgi filmler, sürdürülmek istenilen pratiklerin güncelliğinin korunmasına ve yeniden inşa edilmesinde önemli rol oynamaktadır. Bu içeriklerde sunulan görsel-işitsel, sembol ve materyallerin cinsiyete göre (beden imajı, kalıp yargılar vb.) iletiler içermesi, çocukların yaşadıkları dünyayı anlamlandırmalarında etkili olabilmektedir. Özellikle çocuklar için boş zaman

etkinliği olarak nitelendirilebilen bu içerikler kùltùre özgù veya farklı kùltùrlerle benzer özellikleri gösterebilmektedir. Dolayısıyla evrensel bir özellik gösterebilen bu içeriklerin toplumsal cinsiyet ve beden imajıyla ilgili iletiler içeriyor olması; Netflix gibi dijital platformların erişimde kolaylık ve süreklilik sağlaması, okul öncesi dönemindeki çocukların gelişimi ve cinsiyet sosyalleşmesi açısından etkili bir rol üstlenebilmektedir.

Bu araştırmanın temel problemi, Netflix dijital platformunda yayınlanan ve katılımcı çocuklar tarafından belirlenen çizgi filmlerin, toplumsal cinsiyet ve beden imajına ilişkin hangi mesajları içerdiği; çocuklar tarafından beden imajı ve toplumsal cinsiyet rollerinin nasıl anlamlandırıldığını incelemektir.

Araştırmada ulaşılan sonuçların, başta Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK), çizgi film kurgu ve tasarımcıları, psikologlar, çocuk gelişim uzmanları, ebeveynler, okul yöneticileri, eğitimciler ve çocuk gelişimcileri tarafından değerlendirilebileceği ön gör÷lmektedir. Medya içerikleri konusunda önleyici tedbirler alınmasına yönelik yapılacak çalışmalara katkı sunacaktır. Medya okuryazarlığı veya dijital medya okuryazarlığının geliştirilmesi, yaygınlaştırılması; MEB'in okullarda öngördüğü eğitim müfredatına ve uyunabilecek eğitim kademesinin belirlenme aşamasında önemli katkı sağlayacaktır. Araştırmanın medyanın çocuklar üzerindeki olası etkileri anlaşılması açısından, çocuk gelişim uzmanları, psikolog gibi meslek guruplarına yol gösterici olacaktır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Netflix platformunda yer alan çizgi filmlerde, toplumsal cinsiyet rolleri ve beden imajının okul öncesi çağındaki çocuklara nasıl sunulduğu ve çocukların toplumsal cinsiyet ve beden algısına nasıl yansıdığını incelenmektir.

Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Çizgi filmlerde toplumsal cinsiyet rolleri nasıl sunulmaktadır?
 - 1.1. Çizgi filmlerde toplumsal cinsiyet rolleri görsel açıdan nasıl sunulmaktadır?
 - 1.2. Çizgi filmlerde toplumsal cinsiyet rolleri söylem(metin) açısından nasıl sunulmaktadır?
2. Çizgi filmlerde beden algısı nasıl sunulmaktadır?
 - 2.1. Çizgi filmlerde beden imajı görsel açıdan nasıl sunulmaktadır?
 - 2.2. Çizgi filmlerde beden imajı söylem(metin) açısından nasıl sunulmaktadır?

3. Çizgi filmlerde sunulan toplumsal cinsiyet ve beden imajı çocuklar tarafından nasıl algılanmaktadır?

Araştırmanın Sınırlılıkları;

1. Araştırma Netflix dijital 04. 06. 2021 ve 31.08. 2021 tarihleri aralığında Netflix dijital platformunda yayınlanan ve katılımcı çocuklar tarafından belirlenen; Maşa ile Koca Ayı, Barbie Dreamhouse Adventures, Gökkuşakı Ruby, Konuşan Kedi Tom ve Arkadaşları, Cats 44, Pj Masks, Kral Şakir, Patron Bebek Yine İş Başında, Alviin ve Sincaplar ve Tatlı Kedicikler olmak üzere 10 çizgi film ile sınırlandırılmıştır.
2. Araştırma Adana ili Seyhan ve Çukurova ilçelerinde bulunan 3 özel anaokul ve bu anaokullarına devam eden 4-5 yaş aralığında bulunan 30 katılımcı çocukla sınırlandırılmıştır.
3. Araştırmaya dahil edilen çizgi filmler, Çizgi Film Belirleme Formu, Çizgi Film Analiz Formu ve Çocukların Görüşlerini Belirleme Formundan elde edilecek verilerle sınırlandırılmıştır.
4. Araştırma, 2019 ve 2021 aralığında dünyayı etkisi altına alan Covid-19 salgını nedeniyle Türkiye özelinde eğitime ara verilmesi, sokağa çıkma yasağı gibi alınan önlemlerle sınırlandırılmıştır.

İlgili literatür medya ve çocuk, toplumsal cinsiyet ve çocuk, beden algısı ve çocuk kapsamında yapılan bazı çalışmalar incelendiğinde;

Taviş Ünsalan (2020), 141 çocuk ve ebeveynleriyle tarama modeli gerçekleştirdiği çalışmada; çocukların medya kullanım alışkanlığı ve ebeveynlerin tutumlarını incelemiştir. Medya kullanımının çocukların gelişimi üzerindeki rolü ve bu konuda alınabilecek koruyucu önlemler çerçevesinde çalışmasını gerçekleştirmiştir. Çalışma sonucunda çocukların bir ve üç yaş aralığında medya araçlarını kullanmaya başladığı ve bu durumun yaşla birlikte arttığını tespit etmiştir.

Kadan ve Aral (2018), nicel araştırma yöntemlerinden olan tarama modelinde gerçekleştirdikleri çalışmalarında, çocukların medya kullanım düzeylerini ele almışlardır. Çocuklar ve ebeveynleriyle yapılan çalışma sonucunda çocukların çizgi film izlemek ve oyun oynamak amacıyla yeni medya araçlarını kullandıklarını, ayrıca bu araçlarla birlikte televizyon izlediklerini belirlemişlerdir.

Merdin (2017), çalışmasında çocukların elektronik medya araçlarını kullanmalarına etki eden faktörleri ve bu araçları ne zaman ve hangi sıklıkta kullandıklarını ele almıştır. Çalışmada, çocukların okul öncesi dönemden itibaren medya araçlarını kullandıklarını ve bu kullanımın önerilen sürenin üzerinde olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Lahi, (2021), “Okul öncesi döneme yönelik çizgi filmlerde yer alan toplumsal cinsiyet eşitliğine ait göstergelerin incelenmesi (TRT Çocuk Kanalı örneği)” başlıklı çalışmasını gerçekleştirmiştir. TRT çocuk kanalında yayınlanmakta olan Biz kimiz, Maysa ve Bulut ve Biz Kimiz adlı çizgi filmlerin 25 bölümünün nitel yöntemle içerik ve gösterge bilimsel analizini yapmıştır. Çizgi filmlerde toplumsal cinsiyet eşitsizliğine yönelik bulgular tespit etmiştir. Duygular temasında cinsiyetçi olgulara rastlanılmamış, lakin kullanılan renklerde eril ve dişil temalar tespit etmiştir.

Şen (2020), durum çalışması olarak planladığı “Okul öncesi dönem çocukları tarafından izlenen çizgi filmlerin toplumsal cinsiyet açısından incelenmesi” başlıklı çalışmasında çizgi filmleri ele almıştır. Bu çalışma 344 çocuk ve 324 anne ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada çocuklar tarafından en çok izlenen; Keloğlan Masalları, Niloya, Pepee, Rafadan Tayfa, Heidi çizgi fillerinin ait toplam yüz bölümün analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonucunda kadın karakterlerin yardım sever gibi özelliklere sahip oldukları ve yoğunlukla özel alanda rol üstlendiklerini tespit etmiştir. Kız çocuklarının evcilik oyunu oynadıkları ve oyuncak tercihlerinin bebek olduğunu saptamıştır. Oğlan çocuklarının ise basketbol ve futbol gibi oyunları oynadıkları sonucuna ulaşmıştır.

Kalem (2019), betimsel çalışma olarak gerçekleştirdiği “Okul öncesi dönem çocuklarının en çok izledikleri çizgi filmlerde toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının incelenmesi” başlıklı çalışmayı gerçekleştirmiştir. Çalışmada çocuklar tarafından belirlenen yedi çizgi filmin doküman analizini gerçekleştirmiştir. Dokuz farklı tema oluşturularak yapılan çalışma sonucunda; yerli yapım çizgi filmlerde cinsiyet kalıp yargılarına ulaşılırken, yabancı yapım çizgi filmlerde ise toplumsal cinsiyet rollerinin eşit dağıtıldığı tespitinde bulunmuştur.

Saraç (2018), “Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik çizgi filmlerde toplumsal cinsiyetin inşası: Niloya örneği” adlı çalışmasını içerik analiziyle gerçekleştirmiştir. Saraç, çalışmasında Niloya çizgi filminin 20 bölümünü ele almıştır. Feminist yaklaşımlarla incelenen çizgi filmde, cinsiyet rollerini pekiştiren bulgulara ulaşmıştır. Çalışmada yoğunlukla kadının özel alanda , erkek karakterlerin ise kamusal alanda tasvir edildiklerini tespit etmiştir.

Türkiye’de okul öncesi dönemde beden imajı ile ilişkili oldukça sınırlı çalışmaların yapıldığı görülmüştür. Beden imajı ve çocuk ile ilgili gerçekleştirilen literatür incelemesinde ise, Kale vd. (2020) “Okul öncesi dönemde beden algısı“ başlıklı çalışmalarında literatür taraması gerçekleştirdikleri görülmüştür. Çalışmada, okul öncesi döneminde; çocuk, medya ve beden imajı bağlamında yapılan çalışmaların oldukça sınırlı olduğu tespitinde bulunmuşlardır. Çalışmada konu bağlamında araştırmaların yapılması yönünde önerilerde bulunmuşlardır.

Ulusal literatür incelendiğinde okul öncesi dönemde medya ve toplumsal cinsiyet konulu çalışmaların yapıldığı görülmektedir (Yağan Güder vd., 2017; Şen, 2020). Ancak okul öncesi dönemde medya ve beden imajı bağlamında yapılan çalışmaların oldukça sınırlı olduğu görülmüştür. Benzer şekilde araştırmanın yürütüldüğü tarih aralığında, okul öncesi döneminde beden imajı, toplumsal cinsiyet ve medya bağlamında yapılan çalışmalara da rastlanılmamıştır.

Kavramlar

Kimlik

Literatürde Latince identitatis İngilizce identity, Almanca identität kelimelerine karşılık gelen kimlik kavramı identical, özdeşlik ve aynılık anlamlarına denk gelmektedir (Taymur & Boratav, 2013). Bireyin kendisini farklı veya bezer özellikleriyle kim olduğunu (beden, cinsiyet, ırk, yaş, statü vb.) kendi hakkında hissettikleri, düşündükleri veya sosyal çevresi tarafından nasıl görüldüğü ve nasıl tanımladığıyla ilişkili özelliklerdir. Sen kimsin veya ben kimim sorusuna verilen yanıt olarak belirtilmektedir (Budak, 2017, s. 435).

Cinsiyet Kimliği

Kendilik kavramının önemli bir parçası olan cinsiyet kimliği kişinin içsel olarak kendini kadın veya erkek olarak tanımlamasıdır; kişinin “Ben kimim?” sorusuna verdiği yanıttır (Dökmen, 2019, s. 26).

Kültür

Kültür, bir toplumun üyeleri tarafından öğrenile, kişilerin düşünce ve davranışlarını etkileyen; inançlar, semboller, normalar ve ahlak gibi kabul görmüş değerler sistemidir (Onur, 2018, s. 33). Kültür, tarihsel döngüde toplum içinde şekillenerek yaygınlaşan

gelenek-görenek, davranış, inanç ve sembol gibi topluma özgü ve kabul görmüş faktörlerdir (Miller, 2017; s. 496).

Cinsiyet Kültürü

Cinsiyet kültürü, toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerini kapsayan; toplum tarafından cinsiyete yüklenen ahlak, inanç, tutum vb. değer, anlam ve normları içermektedir (Haskan Avcı, 2020, s. 20).

Rol

Sosyolojik bir kavram olan “rol” kültür tarafından şekillendirilen ve belirli bir statü veya örgütsel yapı içinde yer alan kişi veya kişilerden beklenen davranış, tutum, kural ve sorumluluklardır (Budak, 2017, s. 616). Kişinin sosyal statüsüne bağlı olarak, sosyal ortamda ondan beklenen davranıştır (Haskan Avcı, 2020).

Norm

Norm, bir toplulukta yaşayan insanlar için belirlenmiş olan uygun davranış, rol ve sorumlulukları içeren kurallar sistemidir (Budak, 2017, s. 520).

Toplumsal Cinsiyet

Kültüre bağlı olarak inşa edilen ve insanların atanmış cinsiyetlerine uygun olarak geliştirilen ve nasıl davranmaları gerektiğini belirleyen statülerdir (Turner, 2020, s. 890; Budak, 2017, s. 734). Ataerkil kavramıyla ilişkili olan toplumsal cinsiyet, sosyal düzende erkek tahakkümünün egemen olduğu toplumsal yapıya atıfta bulunur. Toplumsal cinsiyet, bir toplumun, üyelerine uygun gördüğü davranışlar ve onların nasıl görünecekleri hangi roller üstleneceğine yönelik belirlemiş olduğu inanç ve normlardır (Dökmen, 2019, s. 29; Haskan Avcı, 2020, s. 3). Kültürün kız veya oğlan (kadın veya erkek) için tanımladığı veya sergilemesini beklediği davranış, tutum gibi örüntülerdir. En genel anlamda ise “eril“ ve “dişiliğin “ geleneksel kültür içinde tanımlamasıdır (Blakemore vd., 2008).

Androjen

Androjen kavramı Yunanca kökenli olup andro (erkek) ve gryne (kadın) kelimelerinden oluşmaktadır. Kavram 1974 yılında Bem tarafından kullanılmıştır. Geleneksel anlamda kullanılan erkek ve kadın ifadelerinin aksine bireylerin hem

erkeksi hem de kadınsı özelliklere sahip olma anlamını taşımaktadır (Dökmen, s. 74; Haskan Avcı, 2020, s. 43).

Beden imajı

Kişinin vücudunun şekli ve görünüşü hakkında zihninde oluşturduğu resme atıfta bulunması veya aynaya yansıyan görüntüsünü tanımlama biçimidir (Slade, 1988). Kişinin bedeniyle ilgili zihninde gerçekleştirdiği imge veya kişinin kendi bedenine yönelik geliştirdiği inanç ve tutumlarla kendini görme şeklidir (Hanley, 2004).

Televizyon

Sembol ve mesajların yoğun bir şekilde paylaşıldığı ve başta çocukların olmak üzere tüm bireylerin sembolik ortak yaşantısının kurgulanarak sunulduğu bir araçtır (Gerbner vd., 2014, s. 281). Televizyonun, tarihsel serüveni 1839’a dayanmaktadır. İlk kez Edmoond Becquerel’in “fotoelektrik-uzgörüm” olarak adlandırılan proje televizyon alanında yapılan çalışmalara dayanak oluşturmaktadır. 1842 yılında ise Alexander Bain tarafından resimli telgram çalışması sürdürülmüştür. 1880 yılına kadar farklı bilim insanları tarafından desteklenen proje başarısızlıkla sonuçlanarak görüntülü resim olarak adlandırılmıştır. Nitekim 1889 yılına gelindiğinde Alman Profesör Lazric Weiller tarafından tarihte “aynalı tambur” olarak da alınacak televizyon için sistemler arası tarama modelini gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmayla televizyonun alt yapısı oluşturmuştur. Lakin 19. yüzyılda televizyona yönelik yapılan tüm çalışmalar başarısızlıkla sonuçlanmıştır. 20. yüzyılın başlarında Lee de Forest tarafından “uzgörüm” olarak isimlendirilen televizyona yönelik önemli çalışmalar gerçekleştirilmiştir. 1928 yılına gelindiğinde haftada 3 kez 30 dakikalık kısa süreli yayınlar yapılmıştır. 1929 yılında BCC (British Broadcasting Corporation) ile gerçekleştirilen anlaşmayla televizyon yayıncılığı başlamıştır. 1967 yılında ise tüm dünyada televizyon uydu yayıncılığı başlamıştır (Kesim, 1979). Bu tarihten sonra 1990’lı yıllara kadar geleneksel yayıncılık anlayışı benimsenmiş, ancak bilgisayar ve internet alanında yapılan çalışmalar sonucunda dijital yayıncılık alanında da gelişmeler görülmüştür (Can vd., 2021). 1997 yılında kurulan Netflix, 2013 yılında kendi ürettiği programları tanıtımını yaparak web sitesini oluşturmuştur; 2014 yılı itibariyle farklı ülkelerde yayın yapmaya başlamıştır (Shattuc, 2020). Bu tarihten sonra pazar ağını genişletmeyi sürdürmekle birlikte, 2016 yılı itibariyle birçok ülkeyle birlikte Türkiye’de de erişim açılmıştır.

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Tarih boyunca insan davranışlarının nedenlerini, nasıl oluştuğunu ve nasıl geliştiğini açıklamak için farklı disiplinler temel alınarak birçok kuram geliştirilmiştir. Mevcut araştırma, çizgi filmlerin toplumsal cinsiyet rolleri ve beden imajı açısından hangi mesajlar içerdiği ve çocukları nasıl etkilediğini ve çocuklar üzerindeki yetiştirme rolünün anlaşılması açısından yetiştirme kuramına dayandırılmıştır. Ayrıca medyanın bir öğretici olarak çocukların sosyal rol ve sorumluluklarını öğrenmede ve beden imajına etkilerini açıklamak amacıyla sosyal öğrenme kuramına dayalı olarak ele alınmıştır.

Yetiştirme Kuramı

Yetiştirme kuramı (Cultivationtheory), PA Üniversitesi Annenberg İletişim Okulundan George Gerbner ve arkadaşı Larry Gross tarafından 1960 ve 1970’li yılları arasında medya etkilerini incelemek için geliştirilen önemli bir kitle iletişim kuramıdır. Kuram, televizyon programlarında kurgulanan şiddetin bireylerin algıları ve davranışları üzerindeki etkilerini araştırmak için kurulan “Şiddetin Nedenleri ve Önlenmesi Ulusal Komisyonu” nun desteğiyle 1967 yılında başlatılan “Kültürel Göstergeler Projesi” (*Cultural Indicators Project*) çalışmaları sonucunda geliştirilmiştir (Taylan, 2011). 1972 ‘de “Televizyon ve Sosyal Davranış Danışma Komitesi” 1976’da “Ulusal Ruh Sağlığı Enstitüsü” (NIMH) ve “Amerikan Tabipler Birliği” tarafından desteklenen çalışmada televizyon programlarının bireyler üzerinde oluşturduğu “sosyal gerçeklik” kavramı araştırılmıştır (Gerbner, 1978; Gerbner & Gross, 1976). Kültürel göstergeler projesi, 1969 ve 1973 yılları arasında tamamlanmış, lakin literatürde yer almamıştır (Gerbner vd., 1978; Özer, 2020, s. 91). Öte yandan 1980 sonrasında kültürel göstergeler projesi yaygın olarak yetiştirme kuramı olarak adlandırılmaya başlanmıştır. Kuram literatürde ekme kuramı olarak da bilinmektedir. Ancak televizyon üzerinden bazı sembol ve kodlar aracılığıyla mesaj sitem çözümlemesi ile kodların deşifre edilmesi nedeniyle yetiştirme kavramının kullanılmasının kuramsal açıdan daha uygun olduğu belirtilmektedir (Özer, 2020). Kavramsal olarak yetiştirme ise toplumun var olan kültürel yapısı içinde çocukların veya bir şeyin eğitilmesi ve geliştirilmesi anlamına denk gelmektedir.

Gerbner (1969), bir kültürün yapısal özelliklerinin televizyon aracılığıyla yeniden üretildiğini vurgulamaktadır. Gerbner’e göre, mesajlar sistemi ile sembolik bir dünya yaratan televizyon; diğer kitle iletişim araçlarına kıyasla daha geniş kitlelere

ulaşmaktadır. Ona göre, bireylerin televizyon tüketicisi olması için herhangi bir programa bağlı kalması veya okur-yazar olma şartı aranmamaktadır. Böylece çocukların veya yetişkinlerin dikkatini daha fazla çekerek onların ekran karşısında kalma süresini artırmaktadır. Bu durumu insanlık tarihinin kökenlerinde yer alan hikâye anlatıcılığına benzeten Gerbner, televizyonun yarattığı sembolik dünyada, sosyo-kültürel klişelerle kurgulamış hikâyeleri yeniden üreterek yaygınlaştırdığını vurgulamaktadır (Özer, 2020, s. 64; Morgan vd., 2015).

Gerbner, televizyon izlemenin diğer medya araçlarına kıyasla (dergi, gazete, vb.) seçici bir eylem olmadığı varsayımıyla birlikte sadece tek tek bireylerin değil toplumun genelinin maruz kaldığı medya mesajlarına dikkat çekmektedir. Bu mesajların kişilerin sosyal çevreleriyle ilgili düşüncelerini, değerlerini, tutum ve davranışlarının nasıl değiştirdiği veya geliştirdiğini anlamaya çalışmaktadır (Gerbner & Gross, 1976; Aniukwu, 2019). Gerbner, maruz kalınan bu mesajların çocukların ve yetişkinlerin davranışlarında birdenbire değil; zamanla ve gelişerek değişikliklere sebep olduğunu vurgulamaktadır (Gerbner & Gross, 1976; Aniukwu, 2019). Ona göre, izleyici kitle medya programlarına ne kadar çok maruz kalırsa dünya ile ilgili düşünce ve algılarının şekillenmesi de o kadar kolay olacaktır. Bu durum sonucunda izleyicinin medyada kurgulanan sembolik gerçekliğe inanma olasılığını da artacaktır. Belirli özellikler ve imgelere sahip bu mesajlar sıklıkta tekrarlanarak kolektif bilinç oluşturmaktadır (Morgan & Shanahan, 2010). Dolayısıyla hikâye anlatıcısı özelliği taşıyan televizyon, insanların kendilerini ve dünyalarını anlamlandırmalarında önemli rol üstlenmektedir (Gerbner & Gross, 1976; Morgan & Shanahan, 2010). Dünyanın farklı ülkelerinde üretilen programlar ve sosyal tipler aynı anda dünyanın farklı ülkelerinde geniş kitlelere ulaşarak kültürleri birbirine bağlayan sembolik bir dünya oluşturmaktadır (Özer, 2020, s. 32; Gerbner & Gross, 1976).

Yetiştirme kuramına yönelik uluslararası düzeyde bazı eleştiriler yapılmış olsa da Türkiye’de kurama yönelik önemli bir eleştiri yapılmamıştır (Erdoğan, 1998; Özer, 2013). Bu eleştirilere göre; televizyon programlarında kurgulanan gerçeklik anlayışı ön plana çıkartılarak, izleyicinin gerçeklik algısını etkileyebilecek diğer faktörler (yaşam deneyimi vb.) göz ardı edilmektedir. Şiddet olgularının tek kategori altında toplanmakta ve analizin kapsamı sınırlı tutulmaktadır (Shrum, 2017). Televizyon kişilerin duygularını (korku) değiştirmemekte, kişilerin duyguları değiştiği için televizyon programlarını izlemektedirler. Çocuk veya yetişkin izleyiciler daha fazla televizyon programı talep etmekte, ayrıca program tercihlerinde de seçici

davranmaktadır; bu yüzde televizyon program yapımcıları tüm izleyiciler tarafından talep edilecek medya içeriklerini üretmektedir (Shrum, 2017).

Morgan ve arkadaşları “Yesterday’s New Cultivation, Tomorrow” adlı çalışmalarında yetiştirme kuramının önemine vurgu yapmaktadırlar (Morgan vd., 2015). Onlara göre yaşanan dönüşümle birlikte kültürel ritüellerle çerçevelendirilmiş medya içerikleri hem daha çok kişilere ulaşmakta hem de daha fazla sembolik ortamlar yaratılmaktadır. Bu içeriklerin yayınlandığı alanlar televizyon olmasa bile hikayeler üretilmeye devam edecek ve farklı dijital platformlar üzerinden zaman sınırlandırması yapılmadan kitlelere ulaştırılacaktır (Morgan vd., 2015). Özellikle medya araçlarının getirdiği yeni araçlarla (internet, telefon, tablet, vb.) birlikte çocuklar çok erken yaşlardan itibaren medya programlarına maruz kalabilmektedir.

Yetiştirme kuramı üzerine yapılan ilk araştırmalar televizyon programlarında şiddet ve şiddetin etkileri üzerinedir. Lakin günümüzde toplumsal cinsiyet, sağlık, eğitim, politika, psikolojik rahatsızlıklar, akıl hastalıkları ve sembolik işlevler gibi toplumu ilgilendiren farklı konularda ve yeni medya araçlarına (twitter, youtube vb.) odaklanan çalışmalar sürdürülmektedir (Gerbner & Gross, 1976; Gerbner & Tannenbaum, 1960; Gerbner, 1978; Özer, 2010, s. 125-134).

Yetiştirme Kuramı, medya içeriklerinin üretimi sürecinde uygulanan baskı ve sorunları (kurumsal süreç analizi), üretilen içeriklerinde en yoğun iletileri (mesaj sistemi analiz) ve medya içeriklerine maruz kalma ile izleyicilerin tutum ve davranışları arasındaki ilişkiyi (yetiştirme analizi) incelemek üzere üç bileşenden oluşmaktadır (Özer, 2005). Bu araştırma kapsamında ise mesaj sistem çözümlemesi ve yetiştirme analizi ele alınmıştır.

Mesaj Sistem Çözümlemesi

Yetiştirme kuramı, incelenen medya içeriklerinin güvenilir, düzenli ve kümülatif analizini gerçekleştirmek için mesaj sistem çözümlemesi ile başlamaktadır. İlk kez mesaj sistem çözümlemesi drama programlarında öne çıkan yetişkin ana karakterlerin imajını anlamak için yapılmıştır (Gerbner vd., 1978).

Gerbner’a göre, medya içeriklerinde yaygın ve belirli kalıplarla üretilmiş mesajlar bulunmaktadır; üretilen bu mesajlar insanlığın değerleri ve varoluş nedenleri hakkında inançlar geliştirerek ortak ve yaygın bir kültür oluşturmaktadır (Özer, 2020). Geliştirilen mesaj sistem çözümlemesi, üretilmiş sembolik konuların güvenilir ve sistematik analizini yapmak için önemli bir araçtır (Gerbner vd., 1986; Aniukwu,

2019). Analizler, tek bir izleyicinin gördüğüne mesaja değil toplumun maruz kaldığı uzun süreli ve tekrarlayan mesajlara odaklanmaktadır (Gerbner vd., 1986). Başka bir deyişle, televizyon karakterlerinin profilleri ve davranış şekilleri ile birlik kültürel ve demografik özelliklerle kurgulanmış görüntüleri incelenmektedir (Gerbner, 1978; Morgan vd., 2015).

Mesaj sistem çözümlemesi, medya içeriklerinde hangi sembollerin birbiriyle ilişkili olduğunu, hangilerinin anlamlı ve önemli mesajlar içerdiğini belirlemek için tasarlanmıştır (Özer, 2020). Çözümleme, içerik analizi tekniğiyle gerçekleşmekte ve analiz sonucunda ulaşılan bulgular kayıt altına alınarak; yetiştirme analizinin temelleri oluşturulmaktadır (Gerbner vd., 1986).

Yetiştirme Çözümlemesi

Yetiştirme kuramının son aşaması yetiştirme çözümlemesidir. Mesaj sistem çözümlemesiyle elde edilen verilerden hareketle medya içeriklerinin ve onların sembolik işlevlerinin yaşam hakkındaki varsayımlarının yetiştirme üzerindeki rolü incelenmektedir. Mesaj sistem çözümlemesi sonucunda elde edilen verilerin tekrarlanma sıklığı temel alınarak sorular hazırlanmaktadır. Soruların uygulanması sonucunda elde edilen verilerin analiz edilmesiyle yetiştirme çözümlemesi gerçekleştirilir (Gerbner vd., 1986; Aniukwu, 2019). Böylece, televizyon programlarının izleyicinin gerçek dünyasını nasıl şekillendirildiğinin anlaşılması sağlanılmaktadır (Gerbner vd., 1978). Analiz, televizyonun izlenme süresine göre elde edilebilecek farklı bulgularla birlikte, televizyonun yetiştirme rolünü de belirleyebilmektedir (Özer, 2020; Ercan & Demir, 2015). Böylece televizyon programlarının kişilerin sosyal dünyasını, kültürel ve ahlaki değerlerini, politik-ideolojik davranışlarını, bilişsel ve toplumsal gerçeklik algısının nasıl şekillendirdiği anlaşılmaktadır.

Sosyal Öğrenme Kuramı

Sosyal öğrenme kuramı Albert Bandura tarafından 1960'lı yıllarda davranışçı ve bilişsel öğrenme temel alınarak geliştirilmiştir (Bayrakçı, 2013). Kurama göre, bireylerin yaşam boyu devam eden öğrenme süreçleri, edimsel koşullanma, model alma ve taklit olmak üzere 3 kavrama dayanmaktadır (Rumjaun & Narod, 2020; Dökmen, 2010). Edimsel koşullanma, olumlu veya olumsuz gerçekleşen bir davranışa uygulanan ceza veya ödülle ile pekiştirilen bir davranışın gelecekte tekrarlanma

durumudur. Ancak ödüllendirilen davranışın tekrarlanma olasılığı söz konusuysa, cezalandırılan davranışın tekrarlanma durumu yaşanmayabilmektedir. Bununla birlikte davranış aynı şekilde ve yakın bir zamanda gerçekleşmesinde davranış öğrenilmekte ve uzun bir süreden sonra ortaya çıkabilmektedir (Budak, 2017, s. 664). Model alma ise bireyin çevresindeki herhangi bir kişinin veya kitle iletişim araçlarında (kitap, televizyon, film) gerçek veya kurgulanmış karakterlerin sergiledikleri sembolik davranışların gözlemlenmesi ile öğrenme süreci gerçekleşmektedir (Nabavi, 2012). Bandura öz-yeterlilik kavramının önemine değinmektedir. Ona göre, bireyin amaçladığı ideallerine kontrollü bir şekilde ulaşmasıdır (Bayrakçı, 2013). Çevresel ve bilişsel faktörlerin etkisiyle bireylerin duygu ve davranışları şekillenebilmektedir. Örneğin, annesini rol model alan bir kız çocuğu henüz bebeklik çağında olan kardeşine yönelik benzer davranış sergileyecek; övgüyle karşılanabilecek bu davranışlar annelik rolünü pekiştirmesinin ve özel alanda aktif rol üstelenmesine neden olabilmektedir. Nitekim bireyler kurgulanmış bir karakter ve gerçek bir modelin (kişinin) sergilediği davranışları gözlemleyerek kendi davranışlarına yön verebilmektedirler (Yıldız, 2014). 1961 yılında gerçekleştirdiği “Bobo oyuncak bebek” deneyinde; yetişkinler tarafından oyuncak bebeğe uygulanan fiziksel ve sözlü şiddetli gözlemleyen çocukların, farklı bir ortamda bebekle tek başlarına kaldıklarında benzer şiddet eğilimi içeren davranışlar sergilendikleri gözlemlenmiştir (Nabavi, 2012). Bandura ‘ya göre bu davranışlar olumlu veya olumsuz olmakla birlikte; bireyin davranış veya duygularında herhangi bir değişim gerçekleşmeyebilmektedir (Bandura, 2006). Ancak kuramın, “edimsel koşullanmanın” toplumsal cinsiyet rollerinin öğrenilmesinde etkili olduğuna yönelik yaklaşımına eleştirel yapılmıştır. Eleştirilere göre cinsiyet normları basit ve kolay öğrenilmektedir. Dolayısıyla süreklilik gösteren bu davranışlara birden fazla ödül veya ceza uygulanmasının öğrenme üzerinde etkisi bulunmamaktadır (Dökmen, 2019, s. 62).

2. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın çalışma grubu, katılımcı ve katılımcıların belirlenmesi, çizgi filmlerin belirlenmesi, araştırmanın modeli, verilerin toplanma süreci ve verilerin analiziyle ilgili bilgiler yer almaktadır.

2.1. Araştırmanın Modeli

Mevcut araştırma nitel araştırma desenlerinden olan durum çalışması olarak düzenlenmiştir. Durum çalışması bir veya birden fazla durumun çoklu veri kaynakları kullanılarak araştırmanın sınırlılıkları kapsamında durumun detaylı incelenerek sistematik bir şekilde verilerin toplanılarak analiz edilmesidir (Creswell & Poth 2016; Subaşı & Okumuş, 2017). Durum çalışması veri toplama araçlarına ve verilerin analiz yöntemine sınırlama getirmemekte, ayrıca birden fazla veri kaynağının kullanılmasına olanak tanımaktadır (Leymun vd., 2017). Bu çalışmada çocuklar tarafından izlenen çizgi film içeriklerinde toplumsal cinsiyet ve beden imajının nasıl yansıtıldığı, çocukların konuyla ilişkili olarak içeriklerden etkilenmesi ve bu durumun onlarda nasıl karşılık bulduğunun anlaşılması açısından araştırma durum çalışması olarak belirlenmiştir.

2.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2020-2021 eğitim ve öğretim yılında Adana ili Seyhan ve Çukurova ilçelerinde bulunan ve Millî Eğitim Bakanlığına bağlı olan özel veya resmi okul öncesi eğitim kurumlarına kayıtlı olan 30 çocuk ile Netflix platformunda yer alan çizgi filmler oluşturmaktadır.

2.2.1. Katılımcı ve Katılımcıların Belirlenmesi

Araştırmanın katılımcıları ve çalışmada ele alınan çizgi filmlerin belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örneklemeden faydalanılmıştır. Ölçüt örnekleme, çalışma konusuyla ilgili belirlenen kriterlere uygun olarak kişi, nesne ya da olguların belirlenme durumunda kullanılmaktadır (Büyüköztürk vd., 2012). Bu amaç doğrultusunda katılımcıların ve çizgi filmlerin belirlenmesinde aşağıda belirtilen ölçütler kullanılmıştır.

2.2.2. Katılımcı Çocukların Belirlenmesinde Kullanılan Ölçütler

- Okul öncesi çağında olma,
- Ailelerinin Netflix kullanıcısı olmaları,
- Bu kanalda çizgi filmleri takip ediyor olmaları kriterleri aranmıştır.

2.2.3. Çizgi Filmlerin Belirlenmesinde Kullanılan Ölçütler

- Netflix dijital platformu üzerinden yayınlanıyor olması,
- Platform üzerinden en çok izlenen ilk 10 çizgi film arasında yer alması,
- Araştırma sürecinde çizgi filmin yayında olması,
- Belirlenen çizgi filmlerin Türkçe dublajlı olmasıdır.

2.3. Araştırmanın Verilerinin Toplanması

Bu araştırma, "Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Ana Bilim Dalı" Etik Kurul Onay Komitesi'nin 15/04/2021 tarihli ve E-98258552-044-2100002767 sayılı ve Adana İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından 04/06/2021 tarihli ve E-98258552-605.01-26018173 sayılı izin kararı kapsamında yürütülmüştür.

Araştırmanın verileri 04/06/2021-31/08/2021 tarihleri arasında araştırmacı tarafından toplanılmıştır. Katılımcılarla görüşmeler yapılmadan önce çalışmanın gerçekleştirileceği okulların müdürleriyle ön görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerde çalışmanın hangi gün ve saatte yürütüleceği ve çalışmanın içeriği hakkında bilgi verilmiştir. Böylece okullarda araştırmanın yapılacağı gün ve saat belirlenerek araştırmanın planlaması yapılmıştır. Öğrenci sayısının diğer iki okula göre sayıca daha az olan Özel Kaplumbağa Çocuk Atölyesi ile haftanın 1 günü Özel Adana Bilen Koleji ve Özel Avrupa Dil Kursu ile haftanın iki günü için çalışma planı hazırlanmıştır. Çalışma sırasında, görüşmelerin ses kaydı alınarak kayıt altına alınacağı ve katılımın gönüllülük esas alınacağı bilgisi verilmiştir. Okul yönetimi tarafından çalışma esnasında çocukların herhangi bir şekilde fotoğraf veya kamera görüntüsünün alınmaması ve yayınlanmaması yönünde ricada bulunulmuştur. Bu durumun etik çerçeve kapsamında olduğu ve çocukların 18 yaş altında oldukları için mahremiyetleri göz önünde bulundurularak herhangi bir şekilde görüntü alınmayacağı okul yönetimine araştırmacı tarafından belirtilmiştir. Ayrıca çalışmada kullanılmak üzere çalışma alanı (sınıf, sanat atölyesi, yönetim odası) belirlenmiştir.

Çalışmaya başlanılmadan önce araştırmacı, çocuklarla tanışmak ve araştırma hakkında bilgi vermek amacıyla çocukların günlük eğitim programına dahil olmuştur. Araştırmacı bu süreçte çocukların günlük eğitim programında yer alan tüm aktivitelere (resim, oyun, kahvaltı, vb.) dahil olmuştur.

Çocuklarla görüşmeler Covid-19 süreci, çocukların yaşları ve odaklanma süreleri düşünülerek çalışma 3 aşamada tamamlanmıştır. İlk aşama 15-16-18 /6/ 2021 tarihleri arasında ve Çizgi Film Belirleme Formu uygulanarak gerçekleştirilmiştir. 142 çocukla yapılan görüşmelerde, 49 çocuk araştırmaya katılmak istemediğini, 5 çocuk çizgi film izlemediğini, 14 çocuk Netflix dijital platformundan çizgi film izlemediğini ve 11 çocukta platformu bilmediğini ifade etmiştir. 53 çocuk ise platform üzerinden çizgi film izlediğini ifade etmiştir. Her görüşme 10-15 dakika sürmüştür. Görüşmeler katılımcı ve araştırmacı olacak şekilde üçüncü bir kişi dahil edilmeden gerçekleştirilmiştir. Görüşme sonucunda Netflix kullanıcısı olan katılımcılar ve bu katılımcıların Netflix üzerinden izledikleri çizgi filmler belirlenmiştir.

Çalışmanın ikinci ve üçüncü aşaması 9-22/8/2021 tarihleri arasında gerçekleşmiştir. Çocukların birbirinden etkilenmemesi için her bir katılımcı çocukla görüşmeler tek tek yapılmış ve çocuklardan tekrar çalışma için onay alınmıştır. Bu sürede görüşmeler ses kaydı alınarak kayıt altına alınmıştır. Her görüşme 20-25 dakika sürmüştür. Katılımcı çocuklar ilk aşamada Netflix kullanıcısı olduğunu ifade eden 53 çocuk arasından belirlenmiştir. Çocuklardan 8'i (Covid-19 ve tatil vb.) farklı nedenlerden kaynaklı okula gelmedikleri için görüşme gerçekleştirilememiştir.

Görüşmeye alınan çocuklara, gönüllülük esas alınarak araştırmaya katılıp katılmamalarına ilişkin onayları alınmıştır. Bu bağlamda; Özel Adana Bilen Koleji'nden 4 oğlan ve 6 kız, Özel Kaplumbağa Çocuk Atölyesi'nden 4 kız ve 4 oğlan, Özel Avrupa Dil Kursu'ndan ise 6 kız ve 6 oğlan olmak üzere toplam 30 çocuk çalışmaya katılmak istediğini ifade etmiştir. 16 çocuk ise çalışmaya katılmak istemediği yönünde görüş belirtmiştir.

Katılımcı çocuklarla çalışmanın ilk aşamasında belirlenen ve araştırma kapsamına alınarak analizleri gerçekleştirilen; Maşa ile Koca Ayı, Barbie Dream House Adventures, Gökkuşluğu Ruby, Konuşan Kedi Tom ve Arkadaşları, Cats 44, Pj Masks, Kral Şakir, Patron Bebek Yine İş Başında, Alviiin ve Sincaplar, Tatlı Kedicikler çizgi filmleri arasından görüşmeye alınan katılımcının izlemek istediği çizgi film izlenilmiştir. Katılımcı çocuklarla gerçekleştirilen görüşmede belirlenen çizgi film izlenmiş ve hazırlanmış olan yarı yapılandırılmış sorular uygulanmıştır.

2.4. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada, Çizgi Film Belirleme Formu, Çizgi Film Analiz Formu ve Görüşme veri toplama araçları kullanılmıştır.

2.4.1. Çizgi Film Belirleme Formu

Araştırmada, Netflix kullanıcı olan çocukların ve çocuklar tarafın Netflix üzerinden izlenen çizgi filmlerin belirlenmesi amacıyla Çizgi Film Belirme Formu kullanılmıştır. Formda katılımcının yaşı, cinsiyeti, Netflix dijital platformu kullanma ve bu platform üzerinden izlediği çizgi filmleri belirlemeye yönelik sorular yer almıştır. Sorular açık uçlu olacak şekilde hazırlanmıştır. Soruların hazırlık aşamasında medya ve çocuk gelişimi alanında uzman görüşü alınmıştır.

2.4.2. Çizgi Film Analiz Formu

Araştırmada, Çizgi Film Analiz Formu çizgi filmlerin içerik analizinin yapılması sürecinde kullanılmak üzere hazırlanmıştır. Formda toplumsal cinsiyet ve beden algısına yönelik üst başlıklar oluşturulmuştur. Her üst başlığında alt kategorileri belirlenmiştir. Bu alt kategoriler; karakterlerin kamusal ve özel alanda aldıkları rol ve görevler, oynatılan oyun ve kullanılan oyuncaklar, yetişkin ve çocuk karakterlerin fiziksel özellikleri gibi alt kategoriler kodlanmıştır.

2.4.3. Görüşme

Görüşme, araştırmak için belirlenen bir durum ya da konuda katılımcılarla yüz yüze ve sözel olarak yapılan; katılımcıların konu hakkındaki duygu ve düşüncelerini ifade etme tekniğidir (Yıldırım, 1999; Balaban Salı, 2018). Nitel araştırmalarda görüşme, katılımcıların kullandığı cümlelerin kuramsal talebi karşılayıp karşılamadığına bakılmaksızın verilerin toplandığı birincil ve önemli bir veri toplama aracıdır (Qu & Dumay, 2011). Bu araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme sorularının hazırlık aşamasında literatür taraması yapılmıştır. Daha sonra araştırma kapsamına alınan 10 çizgi filmin içerik analizi gerçekleştirildikten sonra hazırlanmıştır. Soruların hazırlanmasında yetiştirme kuramının, mesaj sistem çözümlemesi esas alınmıştır. Bu durum çizgi film içeriklerinde toplumsal cinsiyet ve beden algısına yönelik hangi kavramların öne çıktığı ve bu kavramların hangi sıklıkla kullanıldığının belirlenmesinde kolaylık sağlamıştır. Özellikle öne çıkan kavramlar yarı yapılandırılmış soruların hazırlamasında önemli bir kaynak olmuştur. Bu durum

soruların çocuklar tarafından anlaşılmasını kolaylaştırmıştır. Uzman desteği alınarak hazırlanan yarı yapılandırılmış soruların pilot uygulaması gerçekleştirilerek soruların anlaşılabilirliği kontrol edilmiştir.

2.4.3.1. Görüşme Formu

Mevcut araştırmada, kullanılan görüşme formu ilgili literatürün incelenmesinin ardından oluşturulmuştur. Görüşme formu, çocuklara ilişkin bilgiler, toplumsal cinsiyet ve beden imajına ilişkin sorular olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Görüşme formunun hazırlık aşamasında; çocuk gelişimi, medya ve toplumsal cinsiyet çalışmaları alanında uzman görüşü almıştır. Uzman görüşü doğrultusunda hazırlanan soruların pilot uygulaması gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulaması sonucunda sorulara son şekli verilmiştir.

2.5. Çizgi Filmler Hakkında

Netflix dijital platformunda 17.06.2021 /31.06.2021 tarihleri arasında yapılan incelemede platformun çocuk kanalında 309 çizgi filmin erişime açık olduğu görülmüştür. Araştırmanın ilk aşamasında yer alan elli üç katılımcı tarafından Netflix çocuk kanalı üzerinden izlenen yüz beş çizgi film tablolştırılmıştır. Ek-H ele alındığında altmış çizgi filmin artı yedi yaş kategorisindeyken, kırmış beş çizgi filmin genel izleyici kategorisinde olduğu görülmektedir. Çizgi filmler konuşulan dil açısından ele alındığında seksen yedi çizgi filmin Türkçe, on çizgi filmin İngilizce, bir çizgi filmin İspanyolca dublajlı olduğu görülmüştür. On çizgi filmin ise diyalogsuz oldu tespit edilmiştir. Tabloda yer alan çizgi filmler arasında katılımcı çocuklar tarafından en fazla izlenen ve Türkçe dublajlı olan on çizgi film araştırma kapsamına alınarak analizi gerçekleştirilmiştir. Ek- H’de bakıldığında en fazla sayıyla Maşa ile Koca Ayı, Barbie Dreamhouse Adventures, Gökkuşığı Ruby, Konuşan Kedi Tom ve Arkadaşları, Cats 44, Pj Masks, Kral Şakir, Patron Bebek Yine İş Başında, Alviin ve Sincaplar ve Tatlı Kedicikler çizgi filmleri araştırma kapsamına alınmıştır. Çizgi filmlerle ilgili; çizgi filmin kodu, çizgi filmin sezon kodu, bölüm sayısı, süre (dk.), yapım veya yayın yılı, Netflix yayın yılı, ülke, yaratıcısının cinsiyeti ve izleyici yaş aralığı ile ilişkili genel bilgiler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 1*Araştırma Kapsamına Dahil Edilen Çizgi Filmler ve Künyeleri*

Çizgi Filmin Kodu	Sezon Kodu	Bölüm	Süre (dk)	Yayın Yılı	Netflix Yayın Yılı	Menşe	İzleyici Yaş Aralığı
MK	1MK-2MK-3MK	25	525	2009	2018	Rusya	Genel İzleyici
B	1B-2B-3B	26	579	2018-2019	2018-2019	Kanada ABD	Genel İzleyici
GR	1GR	26	598	2016	2016	Kore Çin Kanada	Genel İzleyici
TA	1TA	51	552	2014	2018	Slovenya Birleşik Krallık Avusturya İspanya	Genel İzleyici
C	1C-2C	52	624	2018	2018	İtalya	Genel İzleyici
PM	1PM-2PM	52	1248	2015	2018	Fransa ABD	+7
KŞ	1KŞ- 2KŞ	78	858	2018 2019	2018 2021	Türkiye	+7
PB	1PB 2PB-3PB-4PB	49	1176	2018 2020	2018 2020	ABD	+7
AS	1AS-2AS	52	1196	2015	2016	ABD-Fransa	+7
TK	1TK	52	260	2015	2015	Rusya	Genel İzleyici

Maşa ile Koca Ayı

Maşa ile Koca Ayı çizgi filmi 2009 yılından itibaren birçok ülkede izleyiciyle buluşmaktadır. Rus menşeli çizgi film 2018 yılından itibaren Netflix dijital platformu üzerinden yayınlanmaktadır. Genel izleyici kategorisinde yer alan ve yapımcısı erkek olan çizgi film için MK kodu kullanılmıştır. Çizgi filmin 25 bölümü üç sezon şeklinde platform üzerinden yayınlanmaktadır. Bu sezonlar 1MK, 2MK ve 3MK şeklinde kodlanmıştır. Çizgi filmde her bölüm kendi içinde 3 ayrı hikâyeden oluşmakta ve 14 dk. sürmektedir. Toplam süre ise 525 dakikadır. Çizgi filmin ana karakterleri erken çocukluk döneminde bulunan Maşa ve insan özellikleriyle tasvir edilen Koca Ayı'dır. Bu karakterlerle birlikte çizgi filmin farklı sekans ve bölümlerinde; kuzen Dasha, dişi ayı, siyah ayı, bir panda, bir penguen, iki kurt, bir keçi, bir domuzcuk (Rosalinda) ve bir köpek dizinin yan karakterleri olarak rol almaktadır. Çizgi filmde ana temasını Maşa ve Koca Ayı karakterleri etrafında gelişen olaylar oluşturmaktadır.

Barbie Dreamhouse Adventures

Barbie Dreamhouse Adventures çizgi dizisi 2018-2019 yılları arasında yayınlanmaya başlanılmıştır. ABD- Kanada menşeli çizgi film 2018 yılından itibaren ise Netflix dijital platformunda yayınlanmaktadır. Genel izleyici kategorisinde yer alan ve yapımcı kadın olan çizgi film için B kodu kullanılmıştır. Çizgi film 26 bölümü 3 sezon olacak şeklinde yayınlanmaktadır. Bu sezonlar 1B, 2B ve 3B şeklinde kodlanmıştır. Çizgi filmin her bir bölümü bir hikâyeyi ele almakta ve 23 dk. sürmektedir. Çizgi filmin 3 sezonun toplam süre ise 579 dakikadır. Bölüm hikayeleri Barbie karakteri temel alınarak kurgulanmakta ve diğer aile fertleri (Skipper, Stacie, Chelsea, Mom ve Dad) hikayelere dahil edilerek konular geliştirilmektedir. Çizgi filmin yan karakterlerini Nikki, Teresa, Renee, Daisy, Ken ve Trey'i ve ailesi oluşturmaktadır.

Gökkuşuğu Ruby

Gökkuşuğu Ruby çizgi filmi 2016 yılında aynı anda birden fazla ülkede yayınlanmıştır. Türkiye'de ise 2017 yılında yayınlamaya başlanılmıştır. Güney Kore menşeli çizgi film, 2016 yılından itibaren Netflix dijital platformu üzerinden izleyiciyle buluşmaktadır. Genel izleyici kategorisinde yer alan çizgi film için GR kodu kullanılmıştır. Bir sezondan oluşan çizgi filmin her bir bölümü bir hikâyeden oluşmakta ve ortalama 23 dk. sürmektedir. 26 bölümün toplam süresi ise 598 dakikadır.

Konuşan Kedi Tom ve Arkadaşları

Konuşan Kedi Tom ve Arkadaşları çizgi dizisi 2014 yılından itibaren yayınlanmaya başlanılmıştır. Birleşik Krallık, Slovenya, Avusturya ve İspanya menşeli çizgi film 2018 yılından itibaren Netflix dijital platformu üzerinden izleyiciyle buluşmaktadır. Genel izleyici kategorisinde yer alan çizgi film için TA kodu kullanılmıştır. Çizgi film 51 bölüm ve bir sezon olarak yayınlanmaktadır. Sezon kodu olarak 1TA kodu kullanılmıştır. Çizgi filmin her bir bölümü ortalama 11 dk. sürmekte olup, toplam süre ise 552 dakikadır. Çizgi filmin ana karakterlerini Tom, Angela, Ben, Ginger ve Hank temsil etmektedir. Tom, Angela ve Ben çizgi filmde yetişkin olarak tasvir edilirken, Ginger okulöncesi dönemde ve Hank ise orta çocukluk döneminde bulunan çocuk karakterlerdir.

Cats 44

Cats 44 çizgi filmi 2018 yılında tanıtımı gerçekleştirilmiştir. İtalya menşeli çizgi film 2018 yılından itibaren Netflix dijital platformu üzerinden izleyiciyle buluşmaktadır. Genel izleyici kategorisinde yer alan çizgi film için C kodu kullanılmıştır. Çizgi film 52 bölüm 3 sezon şeklinde yayınlanmaktadır. Bu sezonlar 1C, 2C ve 3C şeklinde kodlanmıştır. Çizgi filmin ana karakterleri olarak öne çıkan Milady, Pilou, Lampo, Meatball (Köfte) etrafında hikayeler kurgulanmıştır. Bölümler 12 dk. sürmekte ve toplam sürenin 624 dakikadır.

Pj Masks

Pj Masks çizgi dizisi 2015 yılında farklı ülkelerde yayınlanmaya başlanılmıştır. Fransa ve ABD menşeli çizgi film 2018 yılından itibaren Netflix dijital platformu üzerinden izleyiciyle buluşmaktadır. Yapımcıları erkek olan çizgi film artı yedi yaş kategorisinde yer almaktadır. 52 bölümden oluşan çizgi film için PM kodu ve 2 sezonu için 1PM ve 2PM kodları kullanılmıştır. Çizgi filmin her bir bölümü 2 ayrı hikâyeden oluşmakta ve bölümler ortalama 24 dk. olup, toplam 1248 dakika sürdüğü görülmektedir. Kahramanlık üzerine kurgulanan çizgi filmde, Amaya (Baykuş Kız) Greg (Kertenkele) ve Connor (Kedi Çocuk) ana karakterlerdir.

Kral Şakir

Kral Şakir çizgi filmi 2018 yılında birinci sezonu, 2019 yılında ise ikinci sezonu yayınlanmıştır. Türk menşeli çizgi film 2018 yılı itibarıyla Netflix dijital platformu üzerinden izleyiciyle buluşmaktadır. 78 bölümden oluşan çizgi film artı yedi yaş kategorisinde yer almaktadır. Çizgi film için KŞ ve 2 sezonu için 1KŞ ve 2KŞ kodları kullanılmıştır. Çizgi filmin her bir bölümü bir hikâye üzerine kurgulanmakta ve her bir bölüm ortalama 14 dk. olup, toplamda ise 858 dakika sürmektedir. Aile temsiline ön plana çıktığı çizgi filmde, Şakir ve ailesi üzerinde hikayeler kurgulanmıştır. Türk aile yapısına ve kültürüne sıklıkla vurgu yapılmakta ve kültürel motifler öne çıkartıldığı görülmektedir.

Patron Bebek İş Başında

Patron Bebek çizgi filmi 2018-2020 yılları arasın dört sezonu yayınlamıştır. ABD menşeli çizgi film Netflix dijital platformunda ise 2018 yılından itibaren yayınlanmaktadır. 49 bölümden oluşan çizgi film +7 yaş kategorisinde yer almakta ve

her bölüm 24 dk. sürmektedir. Çizgi filmin toplam yayınlanma süre ise 1176 dakikadır. Yapımcısının erkek olan çizgi film için PB ve dört sezonu 1PB, 2PB, 3PB ve 4PB şeklinde kodlanmıştır.

Alviin ve Sincaplar

Alviin ve Sincaplar çizgi filmi 2015 yılından itibaren farklı ülkelerde izleyiciyle buluşmaktadır. ABD- Fransa menşeli çizgi film 2016 yılından itibaren Netflix dijital platformu üzerinden yayınlanmaktadır. +7 yaş kategorisinde yer almaktadır. 52 bölümden oluşan çizgi film için AS kodu ve 2 sezonu için 1AS ve 2AS kodu kullanılmıştır. Çizgi filmin her bir bölümü bir hikâyeden oluşmakta ve ortalama 24 dk. olup, toplam süre ise 1196 dakika olduğu görülmüştür. İnsan özellikleriyle tasvir edilen Alviin, Teodor, Simon adındaki sincaplar çizgi filmde öne çıkan ana karakterlerdir.

Tatlı kedicikler

Tatlı kedicikler çizgi filmi 2015 yılından itibaren farklı ülkelerde yayınlanmaktadır. Rusya menşeli çizgi film 2016 yılından itibaren Netflix dijital platformu üzerinden izleyiciyle buluşmaktadır. Genel izleyici kategorisinde yer alan çizgi film için TK kodu kullanılmıştır. Bölüm sayısı 52 olan çizgi filmin sezonu 1TK'dır. Bir sezon olacak şekilde yayınlanan çizgi filmin her bir bölümü bir hikâyeden oluşmakta ve ortalama 5 dk. sürmektedir. Çizgi filmin yayınlanan bölümlerinin toplam süre ise 260 dakikadır. Aile temasının ön plana çıktı çizgi filmde, Şeker, Kurabiye, Puding, anne ve baba ana karakterlerdir.

2.6. Verilerin Analizi

Çizgi Filmlerden Elde Edilen Verilerin Analizi

Bu araştırmada elde edilen veriler yetiştirme kuramının mesaj sistem analiz aşamasına bağlı kalınarak içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizi, gözlem, görüşme, yazılı ve sözlü kaynaklardan elde edilen verilerin anlamlandırılarak raporlanması olarak tanımlanmaktadır (Caudle, 2004). Nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan içerik analizi, metin içinde açık ya da örtük şekilde konumlandırılan kavram ve kodların “sistematiik” ve “tarafsız” bir şekilde verilerin sayısallaştırılmasıdır

(Baltacı, 2019; Koçak ve Arun, 2006). Mesaj sistem çözümlemesi ise medya içeriklerinde örtük veya açık mesajların neler olduğu ve bu mesajların tekrarlanma sıklığına dayanır (Özer, 2020).

Araştırma kapsamında, Netflix dijital platformunda 04 / 06 /2021 ve 31 /08 /2021 tarihleri arasında yayınlanan ve katılımcı çocuklar tarafından belirlenen Maşa ile Koca Ayı çizgi filminin 78 bölümü, Barbie Dream House Adventures çizgi filminin 26 bölümü, Gökkuşluğu Ruby çizgi filminin 26 bölümü, Konuşan Kedi Tom ve Arkadaşları adlı çizgi filmin 30 bölümü, Cats 44 çizgi filminin 78 bölümü, Pj Masks adlı çizgi filmin 52 bölümü, Kral Şakir çizgi filminin 78 bölümü, Patron Bebek Yine İş Başında adlı çizgi filmin 52 bölümü, Alviin ve Sincaplar çizgi filminin 52 bölümü ve Tatlı Kedikler adlı çizgi filmin 52 bölümü araştırma kapsamına dahil edilmiştir. Toplam Netflix platformunda yayınlan bu çizgi filmlerin 463 bölümünün içerik analizi gerçekleştirilmiştir.

Analiz aşamasında sırasıyla çizgi filmlere MK, B, GR, TA, C, PM, KŞ, PB, AS, TK olacak şekilde 10 çizgi filme ayrı ad, sezon ve bölüm kodu verilmiş; birbiriyle ilişkili kavram ve temalar doğrultusunda da ortak ana başlıklar belirlenmiştir. Ana başlıklar temelinde alt başlıklar belirlenmiştir. Ancak bu alt başlıklar bazı çizgi filmlerin içeriğinden görülen farklılıklar nedeniyle değişiklik göstermiştir. Analiz formu oluşturulurken medya ve toplumsal cinsiyet alanında uzman görüşü alınarak, belirlenen bu kavram ve temalar 8 ana başlık altında sınırlandırılmıştır. Formda yer alan başlıklar; çizgi filmlerin künyeleri, çizgi filmlerde yer alan karakterlerin cinsiyete göre dağılımı, karakterlerin cinsiyete göre beden özellikleri, karakterlerin beden imajını tanımlama şekli, karakterlerin beden imajına yönelik yaptığı eylemler, karakterin kullandığı cinsiyetçi ifadeler, cinsiyete göre karakterlere verilen mesleki roller, karakterlerin kamusal alan, özel alan ve yarı kamusal alanda yer alma durumları şeklindedir. Analiz aşamasında her üst başlığın alt kategorilerindeki farklılık dikkate alınarak kodlama işlemi gerçekleştirilmiştir. Bu aşamada medya ve toplumsal cinsiyet alanında uzman iki kodlayıcı yer almıştır. Araştırmacının ve kullayıcıların elde ettiği veriler karşılaştırılarak verilerin doğruluğu kontrol edilmiştir. Karşılaştırmalar esnasında Kral Şakir çizgi filminde karakterler sayılarına ilişkin verilerin örtüşmemesi nedeniyle cinsiyete göre karakterler yeniden sayılmıştır. Benzer karakterlerin sayısının fazla olmasından kaynaklı tutarsızlığın önlenmesi açısından Kral Şakir çizgi filminde benzer karakterler bir kez sayılmıştır. Böylece 3. kez yapılan karakter sayımından sonra tutarlılık sağlanmıştır. Ayrıca Konuşan Kedi Tom ve Arkadaşları adlı çizgi

filmde androjen özelliklere sahip olduğu düşünülen bir karakterin androjen özellikleri tam desteklemediği konusunda görüş birliğine varılarak analiz dışı bırakılmıştır. Böylece araştırma dahil edilen, 10 çizgi filmin içerik analizi gerçekleştirilerek verilerin dokümanı yapılmıştır. Analiz sonucunda Maşa ve Koca Ayı çizgi filminden 15, Barbie Dream House Adventures çizgi filminden 19, Gökkuşluğu Ruby çizgi filminden 17, Konuşan Kedi Tom ve Arkadaşları çizgi filminden 16, Cats 44 çizgi filminden 21, Pj Masks çizgi filminden 21, Kral Şakir çizgi filminden 31, Patron Bebek İş Başında çizgi filminden 24, Alviin ve Sincaplar çizgi filminden 33 ve Tatlı Kedikler çizgi filminden 15 olmak üzere toplam 212 sayfa belge elde edilmiştir. Bu analizden elde edilen veriler toplumsal cinsiyet ve beden imajı temalarıyla ilişkili olarak kategorileştirilmiş ve ulaşılan verilerin sayısal değeri alınmıştır. Bu değerler oluşturulan ana başlıklar altında tablolastırılmıştır. Ayrıca elde edilen veriler temel alınarak yarı yapılandırılmış sorular hazırlanmıştır.

Görüşmelerden Elde Edilen Verilerin Analizi

Araştırmada çizgi filmlerin içerik analiz bağlamında hazırlanan yarı yapılandırılmış sorular uygulanmıştır. Katılımcı 30 çocuk için ayrı kodlar kullanılmıştır. Bu kodlar kız çocukları için $K_1, \dots, K_{15}$ ve oğlan çocukları için $O_1, \dots, O_{15}$ şeklinde belirlenmiştir. Çizgi filmlerin çocuklar üzerindeki yetiştirilme rolünün anlaşılması açısından görüşmelerden elde edilen kayıtların içerik analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz için kategoriler oluşturulmuş ve ana başlıklar belirlenerek kodlama işlemi yapılarak 73 sayfa doküman elde edilmiştir. Bu dokümanlardan ulaşılan veriler toplumsal cinsiyet ve beden imajı temalarıyla ilişkili olarak kategorileştirilerek sayısal değerleri alınmıştır. Bu değerler oluşturulan ana başlıklar altında tablolastırılmıştır. Ana başlıklar ise çocukların izlediği çizgi filmler ve en sevdikleri karakterlerin beden özellikleri, çocukların bedene atfettikleri ifadeler, çocukların bedene yönelik ifade ettikleri eylemler, katılımcı çocukların ebeveynlerine özel alanda verdikleri roller, katılımcıların cinsiyete göre kamusal alanla ilişkin belirlenen mesleki roller, katılımcı çocukların cinsiyete atfettikleri renkler ve cinsiyete göre belirledikleri oyuncaklar olmak üzere 7 başlıktan oluşmaktadır. Tablolarla ilgili bilgiler bulgular ve tartışma kısmında detaylı bir şekilde sunulmuştur.

2.7. Araştırmada Güvenirlilik ve Geçerlilik Çalışmaları

Nitel araştırmalarda güvenilirlik ve geçerlilik, doğruluk ve tarafsızlık gibi belirlenen ölçütlerin araştırmada bütünlük sağlayacak şekilde verilerin doğru olan bilgiye atıfta bulunularak kaydedilmesidir (Noble & Smith, 2015). Bu araştırmanın planlanma aşamasında ulusal literatür incelenmiş ve araştırmanın konusuna uygun veri toplama araçları ve kuramsal çerçeve belirlenmiştir.

Katılımcı çocukların araştırma öncesi konu başlığıyla ilişkili herhangi bir bilgilendirme ve yönlendirmeye maruz kalmamaları açısından araştırma süresince sınıf öğretmenlerinden konuyla ilişkili herhangi bir aktivitenin yapılmaması konusunda bilgilendirme yapılmıştır. Böylece çalışma öncesi çocukların konuyla ilişkili yönlendirme veya konunun ana temasını oluşturan kavramlarla ilgili ön bilgi edinmeleri engellenmiştir. Çocukların birbirlerinden etkilenmemesi açısından da her bir çocuk görüşmeye tek alınmış ve üçüncü bir kişinin içerde bulunmasına izin verilmemiştir. Bununla birlikte verilerin güvenirliliği açısından araştırmacı çocuklara çizgi film hakkında herhangi bir yorumlamada bulunmamıştır. Ayrıca Netflix kullanıcı olmayan çocuklar araştırmanın ikinci aşamasına dahil edilmemiştir. Böylece Netflix dijital platformu dışında farklı bir medya araçları (tv, blutv, youtube, beINconnect vb.) araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır.

Katılımcılarla yapılan görüşmelerin ses kayıtları çalışmanın yapıldığı gün içinde deşifreleri yapılmış ve elde edilen verilerin tutarlılığı açısından uzman desteği alınmıştır. Deşifrelerin dokümanları karşılaştırılarak veriler arasında tutarlılık sağlanmıştır. Böylece tutarlılığı sağlanan veriler kodlanarak kayıt altına alınarak dosyalanmıştır.

Katılımcı çocukların yasal katılım haklarını korumak ve etik çerçevede araştırmanın yürütülmesi açısından araştırmanın; birinci ve ikinci aşamasında gönüllülük esas alınmış ve çalışmaya katılmak istemeyen çocuklar araştırmaya dahil edilmemiştir. Uygulama sırasında katılımcılar tarafından belirlenmiş 10 çizgi film dışında farklı bir çizgi araştırma kapsamında çocuklara izlettirilmemiştir. İzleme sürecinde ise bu çizgi filmler içerisinden görüşmeye alınan katılımcının istediği çizgi film izlettirilmiştir. Böylece izlenilecek çizgi filmin belirleme aşamasında araştırmacı kendisini dışarıda bırakmıştır.

Etik kurallar çerçevesinde araştırmanın yazım sürecinde katılımcı çocukların isim ve soyadları açık kullanılmamış olup, çocuklara verilen kodlar (“ K₁, K₂, K₃, K₄, K₅,

K₆, K₇, K₈, K₉, K₁₀, K₁₁, K₁₂, K₁₃, K₁₄, K₁₅, O₁, O₂, O₃, O₄, O₅, O₆, O₇, O₈, O₉, O₁₀, O₁₁, O₁₂, O₁₃, O₁₄, O₁₅”) kullanılmıştır.

Çizgi filmin analiz aşamasında iç tutarlılığının sağlanması amacıyla iletişim ve toplumsal cinsiyet çalışmaları alanında uzman olan farklı bir kodlayıcı belirlenerek çizgi filmlerin izlemesi gerçekleştirilmiştir. İki kodlayıcı tarafından yapılan kodlamalar karşılaştırılmış ve tutarlılık göstermeyen bulgular tekrar kontrol edilerek iç tutarlılık sağlanmıştır.

Katılımcı çocuklarla yapılan görüşmelerde uygulamak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme soruları hazırlanmıştır. Bu sorular yetiştirme kuramının mesaj sistem çözümü tekniği esas alınarak, çizgi filmlerin analizi esnasında sayısal değeri fazla olan kavram ve temalar çerçevesinde hazırlanarak kuramsal tutarlılık sağlanmıştır. Ayrıca soruların hazırlanmasında uzman desteği de alınmıştır. Hazırlık aşamasında uzman görüşü alınarak oluşturulan soruların anlaşılabilirliğinin kontrolü amacıyla iki pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Birinci pilot uygulamada, iki sorunun anlaşılmadığı tespit edilmiştir. Bu sorular uzman görüşü kontrolünde tekrar düzenlenmiş ve sonda sorularıyla soruların desteklenmiştir. Uygulanan ikinci pilot çalışmasıyla sorular arasında tutarlılık ve soruların anlaşılabilirliği sağlanmıştır.

2.8.Araştırmada Alınan Etik Önlemler

Bilimsel etik, araştırmacı tarafından yapılacak olan bilimsel araştırmalar esnasında ortaya çıkabilecek sorunların engellenmesi veya çözümü için uyulması gereken etik değerlerdir (Benos vd., 2005).

Mevcut araştırmada bilimsel doğruluğun sağlanması ve korunması amacıyla etik kurallar esas alınmıştır. Temel alınan kurallar ise şu şekildedir;

- Araştırmanın veri toplama süreci başlatılmadan önce okul yönetimine ve sınıf öğretmene araştırmanın amacı, araştırmanın neden yapıldığı, nasıl uygulanacağı konusunda bilgi verilmiştir.
- Araştırmada, çocuklarla gerçekleştirilen görüşmelerde elde edilen verilerin güvenilirliği ve doğruluğu açısından ses kaydının alınacağı konusunda bilgi verilmiş ve bu konuda MEB ve çocuktan onay alınmıştır (Bknz Ek-E).

- Araştırmanın amacına uygun olarak belirlenen Netflix dijital platformu kullanıcısı ve gönüllülük esas alınarak oluşturulan çalışma grubunun katılımcı çocuklarından sözlü şekilde onay alınmıştır.
- Araştırmada, "Uluslararası Çocuk Hakları Sözleşmesi"nin 18 yaş altı her çocuğun mahremiyetinin korunma esasına dayanarak çalışma grubunu oluşturan katılımcı çocuklara kod isim ve numara verilerek kimlik bilgileri gizli tutulmuştur.
- Araştırmada," Uluslararası Çocuk Hakları Sözleşmesi "nin 18 yaş altı her çocuğun mahremiyet ve yüksek yararı gözetilerek video ve fotoğraf gibi katılımcı çocukların görüntüleri içerebilecek herhangi bir kayıt alınmamıştır.
- Araştırma sürecinde, katılımcı çocukların dikkatinin dağılmasını önlemek amacıyla araştırma alanına başka kişiler dahil edilmemiştir.
- Araştırmada reklam gibi farklı uyarıcıların çocukların izleme sürecini kirlletmemesi amacıyla çizgi filmler Netflix dijital platformu üzerinden gösterilmiştir.
- Araştırmada, çocuklarla yapılacak görüşmelerde kullanılmak üzere hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme soruları çizgi filmlerin içerik analizlerinden elde edilen veriler çerçevesinde ve kurama uygun bir şekilde hazırlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme sorularının okul öncesi çağındaki çocukların anlama ve yorumlayabilmelerine uygunluğu bakımından, psikoloji ve çocuk gelişim alanından iki uzman görüşüne sunulmuştur. Yapılan değerlendirmeye bağlı kalınarak düzeltmeler yapılmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde çizgi filmlerin içerik analizleri ve katılımcı çocuklarla gerçekleştirilen görüşmeler sonucu elde edilen bulgular yer almaktadır.

Tablo 2

Araştırma Dahil Edilen Çizgi Filmlerde Karakterlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Çizgi filmin Adı	Kız Çocuğu	Oğlan Çocuğu	Kadın	Erkek	Androjen
	f	f	f	f	f
Maşa ile Koca Ayı	6	8	1	26	-
Barbie Dreamhouse Adventures	15	11	29	50	-
Gökkuşağı Ruby	4	4	5	5	-
Kedi Tom ve Arkadaşları	2	4	14	23	3
Cats 44	8	17	15	35	3
Pj Masks	10	18	3	7	-
Kral Şakir	6	16	50	156	1
Patron Bebek Yine İş Başında	6	8	26	31	-
Alviiin ve Sincaplar	17	28	21	60	-
Tatlı Kedicikler	3	9	8	15	-

Araştırmanın konusu bağlamında ele alınan on çizgi filmde tasvir edilen karakterlerin cinsiyete göre toplam dağılımına bakıldığında; en fazla sayıda erkek karakterlerin tasvir edildiği görülmüştür. Kadın karakter tasvirlerinin ise daha sınırlı olduğu saptanmıştır. Yetişkin karakterlere kıyasla sayıca az tasvir edilen oğlan çocuk karakterlerinin ise kız çocuk karakterlerinden daha fazla olduğu görülmektedir. Feminen ve maskülen özelliklere sahip sekiz karakterin de çizgi filmlerde yer aldığı görülmüştür.

Araştırmaya dahil edilen Maşa ile Koca Ayı çizgi filminde karakter dağılımına bakıldığında; erkek karakter sayısının kadın karakter sayısından oldukça fazla olduğu görülmüştür. Sınırlı sayıda olduğu görülen oğlan çocuk karakterlerinin ise sayıca kız çocuk karakterlerinden daha fazla oldukları saptanmıştır. Barbie Dreamhouse Adventures adlı çizgi film ele alındığında; erkek karakter tasvirlerinin kadın karakter tasvirinden oldukça fazla olduğu görülmüştür. Ancak diğer çizgi filmlerden farklı olarak kız çocuk karakter sayısının, oğlan çocuk karakter sayısından daha fazla olduğu

görülmektedir. Gökkuşuğu Ruby adlı çizgi filminde ise cinsiyete göre karakter dağılımının eşit olduğu tespit edilmiştir.

Konuşan Kedi Tom ve Arkadaşları adlı çizgi film ele alındığında; erkek karakterlerin sayıca kadın karakterlerden daha fazla olduğu görülmüştür. Sınırlı sayıda tasvir edilen oğlan çocuk sayısının ise kız çocuk karakter sayısından daha fazla olduğu saptanmıştır. Ayrıca oldukça sınırlı sayıda çizgi filmde androjen karakterin tasvirine de rastlanılmıştır. Cats 44 adlı çizgi filminde ise hem erkek hem de oğlan çocuk karakter sayısının kadın ve kız çocuk karakter sayısından oldukça fazla olduğu görülmüştür. Çizgi filmde en düşük sayıda androjen karaktere yer verilmiştir. Diğer çizgi filmlerin aksine Pj Masks adlı çizgi filmde çocuk karakter sayısının yetişkin karakter sayısından fazla olduğu görülmüştür. Cinsiyete göre oğlan çocuk sayısının ise kız çocuk sayısından daha fazla olduğu saptanmıştır. Erkek karakter sayısına göre kadın karakter sayısının sınırlı olduğu görülmektedir.



Şekil 1. Konuşan Kedi Tom ve Arkadaşları Androjen Karakter

Not. Netflix -1.Sezon Angelena'nın Atkısı Bölümünden

Araştırmaya dahil edilen çizgi filmler arasında en fazla karakter sayısına sahip olan Kral Şakir adlı çizgi filmde erkek karakter sayısının oldukça fazla olduğu saptanmıştır. Kadın karakter tasviri sınırlı olsa da oğlan ve kız çocuk karakterlerinden daha fazla tasvir edildikleri görülmektedir. Patron Bebek Yine İş Başında adlı çizgi filmin karakterlerinin cinsiyete göre dağılımına bakıldığında; erkek karakter sayısı ile kadın karakter sayısı arasında oldukça sınırlı bir farkın olduğu görülmektedir. Yetişkin

karakterlere göre sınırlı sayıda tasvir edilen oğlan çocuk karakterin ise kız çocuk karakterinden daha fazla oldukları saptanmıştır. Çizgi filmde oldukça sınırlı sayıda androjen karaktere de yer verilmiştir. Alviiin ve Sincaplar adlı çizgi filminde ise erkek ve oğlan çocuk karakterlerine kız çocuk ve kadın karakterden daha fazla yer verildiği görülmektedir. Benzer şekilde Tatlı Kedicikler adlı çizgi filminde de kadın ve kız çocuk karakter sayısının erkek ve oğlan çocuk karakter sayısından daha düşük olduğu görülmüştür.

Tablo 3

Araştırmaya Dahil Edilen Çizgi Filmlerde Karakterlerin Cinsiyete Göre Beden Özellikleri

Beden Özellikleri	Maşa ile Koca Ayı				
	Kız Çocuğu	Oğlan Çocuğu	Kadın	Erkek	Androjen
	f	f	f	f	f
Uzun Boylu olma	1	1	1	5	-
Kısa Boylu olma	3	3	-	6	-
Kilolu olma	0	2	1	4	-
Zayıf olma	4	2	-	7	-
Estetik Vurgusu (Makyaj vb.)	2	-	1	-	-
Beden Özellikleri	Barbie Dreamhouse Adventures				
	Kız Çocuğu	Oğlan Çocuğu	Kadın	Erkek	Androjen
	f	f	f	f	f
Uzun Boylu olma	9	6	10	24	-
Kısa Boylu olma	3	2	4	5	-
Kilolu olma	1	2	1	5	-
Zayıf olma	11	6	13	24	-
Estetik Vurgusu (Makyaj vb.)	12	4	29	4	-
Beden Özellikleri	Gökkuşuğu Ruby				
	Kız Çocuğu	Oğlan Çocuğu	Kadın	Erkek	Androjen
	f	f	f	f	f
Uzun Boylu olma	2	2	3	4	-
Kısa Boylu olma	2	1	2	1	-
Kilolu olma	2	1	1	3	-
Zayıf olma	2	2	4	2	-
Estetik Vurgusu (Makyaj vb.)	4	-	3	-	-
Beden Özellikleri	Konuşan Kedi Tom ve Arkadaşları				
	Kız Çocuğu	Oğlan Çocuğu	Kadın	Erkek	Androjen
	f	f	f	f	f
Uzun Boylu olma	-	-	13	16	1
Kısa Boylu olma	1	4	1	7	2
Kilolu olma	1	2	4	6	2
Zayıf olma	-	2	9	17	1
Estetik Vurgusu (Makyaj vb.)	1	-	8	8	3

Cats 44					
Beden Özellikleri	Kız Çocuğu	Oğlan Çocuğu	Kadın	Erkek	Androjen
	f	f	f	f	f
Uzun Boylu olma	6	3	10	26	3
Kısa Boylu olma	2	14	5	9	-
Kilolu olma	2	6	7	5	-
Zayıf olma	6	11	8	30	3
Estetik Vurgusu (Makyaj vb.)	4	-	8	-	3

Pj Mask					
Beden Özellikleri	Kız Çocuğu	Oğlan Çocuğu	Kadın	Erkek	Androjen
	f	f	f	f	f
Uzun Boylu olma	1	7	3	6	-
Kısa Boylu olma	9	11	-	1	-
Kilolu olma	-	1	-	1	-
Zayıf olma	10	17	3	6	-
Estetik Vurgusu (Makyaj vb.)	2	-	1	-	-

Kral Şakir					
Beden Özellikleri	Kız Çocuğu	Oğlan Çocuğu	Kadın	Erkek	Androjen
	f	f	f	f	f
Uzun Boylu olma	2	5	27	90	-
Kısa Boylu olma	4	11	23	66	-
Kilolu olma	2	6	27	90	-
Zayıf olma	4	10	23	66	-
Estetik Vurgusu (Makyaj vb.)	-	-	11	-	-

Patron Bebek Yine İş					
Beden Özellikleri	Kız Çocuğu	Oğlan Çocuğu	Kadın	Erkek	Androjen
	f	f	f	f	f
Uzun Boylu olma	9	16	21	20	1
Kısa Boylu olma	13	17	5	11	-
Kilolu olma	9	16	4	6	-
Zayıf olma	13	17	22	25	1
Estetik Vurgusu (Makyaj vb.)	9	3	26	1	-

Alviiin ve Sincaplar					
Beden Özellikleri	Kız Çocuğu	Oğlan Çocuğu	Kadın	Erkek	Androjen
	f	f	f	f	f
Uzun Boylu olma	10	14	17	48	-
Kısa Boylu olma	7	14	4	12	-
Kilolu olma	2	5	2	12	-
Zayıf olma	15	23	19	48	-
Estetik Vurgusu (Makyaj vb.)	15	-	20	-	-

Tatlı Kedicikler					
Beden Özellikleri	Kız Çocuğu	Oğlan Çocuğu	Kadın	Erkek	Androjen
	f	f	f	f	f
Uzun Boylu olma	1	5	7	8	-
Kısa Boylu olma	2	4	1	7	-
Kilolu olma	1	2	1	8	-
Zayıf olma	2	7	7	7	-
Estetik Vurgusu (Makyaj vb.)	3	-	-	-	-

Araştırmada ele alınan çizgi film karakterlerinin; uzun boylu olma, kısa boylu olma, kilolu olma, zayıf olma ve estetik vurgusu (makyaj vb.) gibi beden özellikleri incelenmiştir. Bu kategoriler kapsamında karakterlerin beden özellikleri tasvir edildikleri çizgi filmlerde yer alan diğer karakterlerin beden özellikleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

Mevcut çizgi filmlerin karakterlerinin cinsiyete göre beden özelliklerine bakıldığında; kadın ve erkek karakter sayısı dikkate alındığında kadın karakterlerin yoğunlukla zayıf ve uzun boylu tasvir edildikleri saptanmıştır. Kadın karakterlere kıyasla daha uzun boylu tasvir edilen erkek karakterlerin ise zayıf ve kilolu tasvirlerine sıklıkla rastlanılmıştır. Ayrıca sınırlı da olsa obez erkek karakterlerin tasvir edildiği görülmüştür. Çocuk karakterlerin beden özelliklerine bakıldığında ise oğlan çocuk karakterlerinin kız çocuklarından daha uzun boylu ve yoğunlukla kilolu, zayıf ve sınırlı olsa da obez tasvir edildikleri görülmektedir. Kız çocuk karakterinin ise sıklıkla uzun boylu ve zayıf tasvirlerine rastlanılmıştır. Androjen özellik gösteren karakterlerin ise yoğunlukla uzun boylu ve zayıf, ancak sınırlı da olsa obez ve kısa boylu karaktere de rastlanılmıştır. Karakter tasvirlerinde estetik vurgusuna bakıldığında kadın, kız çocuk ve androjen karakterlerinin sıklıkla estetik vurgusuyla tasvir edildikleri görülmüştür.



Şekil 2. Maşa ile Koca Ayı Erkek Karakter Beden Özellikleri

Not. Netflix-1.sezon Reçel Günü Bölümünden

Maşa ile Koca Ayı adlı çizgi filminin karakterlerinin beden özellikleri ele alındığında; kız çocuk karakterlerinin zayıf ve yaş durumlarına göre uzun boylu tasvir edildikleri görülmüştür. Kız çocuk karakterlerinin yüz tasvirlerinde yoğunlukla estetik vurgusunun yapıldığı saptanmıştır. Hayvan tasviri olan oğlan çocuk karakterlerinin ise kısa boylu, zayıf ve kilolu tasvirlerine yer verildiği görülmektedir. Kadın karakterin uzun boylu ve kilolu tasvir edildiği görülse de beden hatlarının oldukça belirgin olduğu saptanmıştır. Ayrıca karakterin yüz görüntülerinde estetik vurgusu da tespit edilmiştir. Mevcut çizgi filmde farklı beden özellikleriyle yansıtılan erkek karakterlerin olduğu görülmüştür. Örneğin siyah ayı karakterinin uzun boylu, kilolu ve oldukça kaslı olarak yansıtıldığı görülmüştür.



Şekil 3. Barbie Dreamhouse Adventures Kadın Karakter Beden Özellikleri

Not. Netflix 2. sezon Yolculuk Bölümünden

Barbie Dreamhouse Adventures adlı çizgi filmde karakterlerin yoğunlukla uzun boylu ve zayıf tasvir edildikleri görülmüştür. Ancak erkek ve oğlan çocuk karakterlerin daha uzun boylu, kadın ve kız çocuk karakterlerinin ise daha zayıf tasvir edildikleri görülmüştür. Mevcut çizgi filmde cinsiyete göre karakterlerin beden özellikleri ayrıca ele alındığında; erkek ve oğlan çocuk karakterlerin yoğunlukla uzun boylu ve zayıf olarak tasvir edildikleri görülürken, sınırlı da olsa kilolu tasvirleri de tespit edilmiştir. Erkek ve oğlan çocuğu karakterlerinin yüz tasvirlerine bakıldığında estetik vurgusunun da yapıldığı görülmektedir. Benzer şekilde yoğunlukla uzun boylu ve zayıf tasvir edilen kadın ve kız çocuk karakterlerin, oldukça sınırlı sayıda kilolu tasvirlerine de rastlanılmıştır. Lakin mevcut çizgi filmde kilolu tasvir edildiği görülen

kız çocuk karakterinin beden görüntüsünün bulunduğu mekâna göre değişiklik gösterdiği tespit edilmiştir. Örneğin, diğer karakterlere kıyasla kilolu ve uzun boylu yansıtılan karakter Daisy'nin, plaj ve havuz gibi alanlarda daha zayıf tasvir edildiği görülmüştür. Estetik vurgusu kategorisinde en fazla sayıda yer alan kadın ve kız çocukları karakterlerin; pürüzsüz, parlak, pembe dudak ve yanaklı, kaş ve kirpiklerinin ise oldukça yoğun olduğu görülmüştür.

Karakter sayısının oldukça sınırlı olduğu Gökkuşuğu Ruby adlı çizgi filmde insan ve insan özellikleriyle tasvir edilen hayvan karakterlerine yer verilmektedir. Çizgi filmde kız çocuklarının ifade edilen yaş aralığına dikkat edildiğinde yoğunlukla uzun boylu ve zayıf tasvir edildikleri görülmektedir. Ayrıca oldukça sınırlı sayıda kilolu ve kısa boylu karakter tasvirine de rastlanılmıştır. Kız çocuk karakterlerinin yüz tasvirlerinde ise yoğunlukla estetik vurgusu öne çıkmaktadır. Oğlan çocuk karakterinin beden özelliklerine bakıldığında zayıf, kilolu, kısa ve uzun boylu yansıtıldıkları saptanmıştır. Çizgi filmde kadın karakterlerin uzun ve zayıf beden özellikleriyle tasvir edildikleri görülmüştür. Ancak mevcut çizgi filmde ultra incelikte kadın beden tasvirine de rastlanılmıştır. Örneğin kadın karakter Felicia'nın oldukça ince belli, uzun boylu, beyaz yüzlü, kırmızı yanak ve dudaklı, yoğun ve kıvrık kirpikli olduğu görülmüştür. İnsan olarak tasvir edilen erkek karakterleri ise uzun boylu ve zayıf oldukları görülürken, insan özellikleri verilen farklı türe ait erkek karakterlerin kilolu, zayıf, uzun ve kısa boylu tasvir edildikleri görülmüştür. Oğlan çocuğu ve erkek karakterin yüz tasvirlerinde ise sınırlı da olsa estetik vurgusuna rastlanılmıştır.



Şekil 4. Konuşan Kedi Tom ve Arkadaşları Erkek Karakter Beden Özellikleri

Not. Netflix- 1.Sezon Her Kızın Hayali Bölümünden

Konuşan Kedi Tom ve Arkadaşları adlı çizgi filmde insan ve insan özellikleriyle tasvir edilen kedi karakterler yer almaktadır. Kadın ve erkek karakterlerin yoğunlukla zayıf ve uzun boylu tasvir edildiği görülürken, kız ve oğlan çocuklarının ise kısa boylu ve kilolu yansıtıldığı görülmüştür. Ancak çizgi filmde oldukça kaslı, zayıf ve uzun boylu bir karakterin tasvir edildiği de görülmektedir. Tasvir edilen karakterlerin yüz görüntülerinde estetik vurgusu saptanmıştır. Beden özelliklerine göre androjen karakterlerin ise zayıf, uzun boylu ve kilolu oldukları saptanmıştır.

Cats 44 adlı çizgi filminin karakterlerinin beden özellikleri ele alındığında; erkek ve kadın karakterlerin yoğunlukla uzun boylu ve zayıf tasvir edildikleri görülmektedir. Kız ve oğlan çocuk karakterlerinin ise beden tasvirlerinde farklılar tespit edilmiştir. Örneğin, karakter Meatball ve Piperita oldukça obez ve kısa boylu tasvir edilirken, karakter Snobine'nın ultra zayıf, uzun boylu ve pürüzsüz bir yüz görüntüsüyle yansıtıldığı görülmüştür.

Pj Mask adlı çizgi filminde karakterlerin beden özelliklerine bakıldığında; kadın ve karakterlerin yoğunlukla uzun boylu ve zayıf oldukları görülmüştür. Kız ve oğlan çocuklarının ise kısa boylu ve zayıf tasvir edildikleri tespit edilmiştir. Tüm karakterlerini yüz tasvirinde ise yoğunlukla pürüzsüz yüz, pembe yanak ve dudaklarla birlikte yoğun ve belirgin kirpiklerle yansıtıldıkları görülmüştür.

Kral Şakir adlı çizgi filmde ise cinsiyete göre karakterlerin beden özelliklerine bakıldığında; erkek ve kadın karakterlerin yoğunlukla kilolu ve kısa boylu yansıtıldığı görülmektedir. Ancak obez ve uzun boylu erkek karakter tasvirine de rastlanılmıştır. Mevcut çizgi filmde kız çocukları en fazla kısa boylu ve zayıf yansıtılırken, oğlan çocuklarının ise uzun boylu ve zayıf yansıtıldığı görülmektedir. Karakterlerin yüz görüntülerinde estetik vurgusu öne çıkmaktadır.

Patron Bebek Yine İş Başında adlı çizgi filmde yetişkin özellikleriyle tasvir edilen bebek karakterler öne çıkmaktadır. Beden özelliklerinde oldukça farklılık tespit edilen kız ve oğlan çocuk bebek karakterlerin yoğunlukla pürüzsüz bir yüz görüntüsüyle tasvir edildikleri görülmüştür. Örneğin bebek Jumbo diğer karakterlere kıyasla kilolu, oldukça uzun boylu ve kaslı tasvir edildiği görülmüştür. Farklı olarak karakter şişko bebek oldukça göbekli ve kısa boylu tasvir edilmiştir. Yetişkin erkek ve kadın karakterlerin ise yoğunlukla zayıf ve uzun boylu yansıtıldıkları görülmüştür. Kadın ve erkek karakterlerin yüz tasvirlerinde estetik vurgusunun yoğunlukta olduğu görülmektedir.

Alviiin ve Sincaplar adlı çizgi filminde cinsiyete göre tüm karakterlerin yoğunlukla uzun boylu ve zayıf yansıtıldığı görülmüştür. Karakterlerin yüz tasvirinde ise estetik vurgusu öne çıkmaktadır. Ancak çizgi filmde ileri yaş evresinde tasvir edilen kadın ve erkek karakterlerin oldukça zayıf, kilolu, göbekli, kambur ve pürüzlü yüz görüntüsüyle yansıtıldıkları görülmektedir. Örneğin, ileri yaş evresinde olduğu görülen karakter Miller; oldukça kilolu, uzun boylu, pürüzlü ve yoğun makyajlı tasvir edildiği görülmüştür. Karakter Croner ise kambur, oldukça zayıf ve lekeli bir yüz görüntüsüyle yansıtılmıştır. Kız çocuk karakterlerinden Brittany ise oldukça bakımlı ve dişilik özellikleriyle tasvir edilmiştir. Son olarak Tatlı Kedicikler çizgi filminde erkek karakterlerin yoğunlukla kilolu ve uzun boylu, kadın karakterlerin ise zayıf, uzun boylu ve estetik vurgusuyla tasvir edildikleri görülmüştür. Oğlan çocukları uzun boylu ve zayıf tasvir edilirken, kız çocuklarının ise kısa boylu ve zayıf tasvir edildiği görülmektedir. Diğer çizgi filmlerin aksine obez erkek, kız ve oğlan çocuk karakter tasvirlerine de rastlanılmıştır.



Şekil 5. Alviiin ve Sincaplar Yaşlı adın Beden Özellikleri

Not. 2. Sezon Dog Days Bölümünden

Tablo 4*Araştırma Kapsamına Alınan Çizgi Filmlerde Karakterlerin Beden İmajı Tanım*

Maşa ile Koca Ayı									
Kız Çocuğu		Oğlan Çocuğu		Kadın		Erkek		Androjen	
İmaj Tanımı	f	İmaj Tanımı	f	İmaj Tanımı	f	İmaj Tanımı	f	İmaj Tanımı	f
Güzel	17	-	-	-	-	-	-	-	-
Büyümek	8	-	-	-	-	-	-	-	-
Yaşlanmak	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Tatlı	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Güçlü	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Zayıf	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Makyaj	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Çirkin	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Küçük	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Barbie Dreamhouse Adventures									
Kız Çocuğu		Oğlan Çocuğu		Kadın		Erkek		Androjen	
İmaj Tanımı	f	İmaj Tanımı	f	İmaj Tanımı	f	İmaj Tanımı	f	İmaj Tanımı	f
Sivilce	9	Yakışıklı	3	Güzel	1	Yakışıklı	1	-	-
Havali	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Saç	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Küçük	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Tırnak	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusursuz	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Güzel	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Gökkuşluğu Ruby									
Kız Çocuğu		Oğlan Çocuğu		Kadın		Erkek		Androjen	
İmaj Tanımı	f	İmaj Tanımı	f	İmaj Tanımı	f	İmaj Tanımı	f	İmaj Tanımı	f
Uzun	2	-	-	Güzel	7	Uzun	1	-	-
Güzel	1	-	-	Büyük	8	-	-	-	-
Büyük	1	-	-	Saç	6	-	-	-	-
-	-	-	-	Harika	4	-	-	-	-
-	-	-	-	Uzun	2	-	-	-	-
-	-	-	-	Kısa	1	-	-	-	-
-	-	-	-	Küçük	1	-	-	-	-
-	-	-	-	Şirin	1	-	-	-	-
-	-	-	-	Yakıştı	1	-	-	-	-
-	-	-	-	Parıltılı	1	-	-	-	-
-	-	-	-	Gülüş	-	-	-	-	-
-	-	-	-	Prenses gülüşü	1	-	-	-	-
-	-	-	-	Dev Bebek	1	-	-	-	-
Konuşan Kedi Tom ve Arkadaşları									
Kız Çocuğu		Oğlan Çocuğu		Kadın		Erkek		Androjen	
İmaj Tanımı	f	İmaj Tanımı	f	İmaj Tanımı	f	İmaj Tanımı	f	İmaj Tanımı	f
-	-	-	-	Ses	1	Yakışıklı	5	-	-

-	-	-	-	Ayak	1	İdeal Erkek	5	-	-
-	-	-	-	-	-	Tip	4	-	-
-	-	-	-	-	-	Küçük	4	-	-
-	-	-	-	-	-	Dev	2	-	-
-	-	-	-	-	-	Vücut	2	-	-
-	-	-	-	-	-	Boy	2	-	-
-	-	-	-	-	-	Havali	2	-	-
-	-	-	-	-	-	Yaşlı	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Şişman	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Çekici	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Güzel	1	-	-
						İdeal Koku	1		
Cats 44									
Kız Çocuğu		Oğlan Çocuğu		Kadın		Erkek		Androjen	
İmaj Tanımı	f	İmaj Tanımı	f	İmaj Tanımı	f	İmaj Tanımı	f	İmaj Tanımı	f
Büyük	4	Acıkmak	20	Yaşlı	2	Koku	6	-	-
Kısa	3	Güçlü	14	Güzel	2	Yakışıklı	1	-	-
Sevimli	2	Büyük	8	Genç	1	İri	1	-	-
Güçlü	2	Küçük	5	Koku	1	-	-	-	-
Tüy Yumağı	1	Güzel	2	Düzgün	1	-	-	-	-
-	-	Tatlı	2	Kapkara	1	-	-	-	-
-	-	Kas	2	-	-	-	-	-	-
-	-	Obur	1	-	-	-	-	-	-
-	-	Hızlı	1	-	-	-	-	-	-
-	-	İri	1	-	-	-	-	-	-
-	-	Bakış	1	-	-	-	-	-	-
PJ Mask									
Kız Çocuğu		Oğlan Çocuğu		Kadın		Erkek		Androjen	
İmaj Tanımı	f	İmaj Tanımı	f	İmaj Tanımı	f	İmaj Tanımı	f	İmaj Tanımı	f
Kuş Beyinli	22	Güçlü	49	-	-	-	-	-	-
Süslü	2	Küçük	26	-	-	-	-	-	-
Güzel	1	Kaslı	22	-	-	-	-	-	-
-	-	Büyük	12	-	-	-	-	-	-
-	-	Yakışıklı	5	-	-	-	-	-	-
-	-	Uzun	5	-	-	-	-	-	-
-	-	Hızlı	4	-	-	-	-	-	-
-	-	İri	4	-	-	-	-	-	-
-	-	Bıyıklı	2	-	-	-	-	-	-
-	-	Zeki	2	-	-	-	-	-	-
-	-	Süslü	2	-	-	-	-	-	-
-	-	Güzel	2	-	-	-	-	-	-
-	-	Tüy	2	-	-	-	-	-	-
-	-	Yumağı							
-	-	Sürünge	1	-	-	-	-	-	-
-	-	Çelimsiz	1	-	-	-	-	-	-
-	-	Çam	1	-	-	-	-	-	-
-	-	Yarması							
Kral Şakir									
Kız Çocuğu		Oğlan Çocuğu		Kadın		Erkek		Androjen	
İmaj Tanımı	f	İmaj Tanımı	f	İmaj Tanımı	f	İmaj Tanımı	f	İmaj Tanımı	f

Tanımı				Tanımı					
Saç	2	Güzel	4	Saç	8	Yaşlı	7	-	-
-		Sünnet	1	Güzel	3	Zeki	3	-	-
-		Kilo	1	Yaşlı	3	Güzel	2	-	-
-		Pis Boğaz	2	Çirkin	1	Dev	2	-	-
-		Havalı Saç	1	-	-	Genç	1	-	-
-		-	-	-	-	Yakışıklı	1	-	-
-		-	-	-	-	Büyük	3	-	-
--		-	-	-	-	Burun			
-		-	-	-	-	Küçük Kafa	2	-	-
-		-	-	-	-	Geniş Mide	1	-	-

Patron Bebek Yine İş Başında

Kız Çocuğu		Oğlan Çocuğu		Kadın		Erkek		Androjen	
İmaj Tanımı	f	İmaj Tanımı	f	İmaj Tanımı	f	İmaj Tanımı	f	İmaj Tanımı	f
İhtiyar	1	Şişman	46	-	-	-	-	-	-
-	-	Tombik	9	-	-	-	-	-	-
-	-	Güzel	9	-	-	-	-	-	-
-	-	Büyümek	8	-	-	-	-	-	-
-	-	Küçük	7	-	-	-	-	-	-
-	-	Gamze	5	-	-	-	-	-	-
-	-	Minik	4	-	-	-	-	-	-
-	-	Yakışıklı	4	-	-	-	-	-	-
-	-	Kilo	4	-	-	-	-	-	-
-	-	Kas	4	-	-	-	-	-	-
-	-	Buruşuk	4	-	-	-	-	-	-
-	-	Yanak	3	-	-	-	-	-	-
-	-	Yaşlı	3	-	-	-	-	-	-
-	-	Estetik	3	-	-	-	-	-	-
-	-	Şirin	2	-	-	-	-	-	-
-	-	Harika	2	-	-	-	-	-	-
-	-	Göbek	2	-	-	-	-	-	-
-	-	Beden	1	-	-	-	-	-	-
-	-	Dişlek	1	-	-	-	-	-	-

Alviin ve Sincaplar

Kız Çocuğu		Oğlan Çocuğu		Kadın		Erkek		Androjen	
İmaj Tanımı	f	İmaj Tanımı	f	İmaj Tanımı	f	İmaj Tanımı	f	İmaj Tanımı	f
Güzel	24	Güzel	8	Yengeç Surat	7	Yaşlı	5	-	-
Beden	5	Büyük	4			Güçlü	1	-	-
Moda	4	Yakışıklı	3	-	-	-	-	-	-
Tatlı	4	Cüce	3	-	-	-	-	-	-
Güzellik Uzman	3	Ufaklık	3	-	-	-	-	-	-
Tanrıça	2	Havalı	3	-	-	-	-	-	-
İkon	2	Yaşlı	3	-	-	-	-	-	-
İmaj	2	Genç	3	-	-	-	-	-	-
Şirin	2	Boy	2	-	-	-	-	-	-
Saç	1	Kuğu gibi	2	-	-	-	-	-	-
Makyaj	1	Şık	2	-	-	-	-	-	-
Kilolu	1	Şirin	2	-	-	-	-	-	-
Yaşlı	1	Ucube	2	-	-	-	-	-	-

		Bunak	1	-	-	-	-	-	-
		Masum	1	-	-	-	-	-	-
		Beden	1	-	-	-	-	-	-
		Kel	1	-	-	-	-	-	-
Tatlı Kedcikler									
Kız Çocuğu		Oğlan Çocuğu		Kadın		Erkek		Androjen	
İmaj Tanımı	f	İmaj Tanımı	f	İmaj Tanımı	f	İmaj Tanımı	f	İmaj Tanımı	f
Güzel	27	-	-	-	-	-	-	-	-
Uzun	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Minik	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Kaslı	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Güçlü	2	-	-	-	-	-	-	-	-
İri	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tatlı	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Beden	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Sevimli	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Saç	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Havali	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Zinde Bedenler	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Bıyıklı	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tüylü Surat	1	-	-	-	-	-	-	-	-

Mevcut araştırmada ele alınan çizgi film karakterlerinin beden imajını yönelik kullandıkları ifadelerle bakıldığında;

Maşa ile Koca Ayı adlı çizgi filminde karakterler tarafından kullanılan otuz üç ifadeyle beden imajının tanımlandığı görülmüştür. Bu ifadelerin sıklıkla kız çocuk karakterleri tarafından kullanıldığı saptanmıştır. Karakterler tarafından en fazla sayıyla kullanılan güzel ifadesi öne çıkmaktadır. Bu ifadenin güzelim, güzeliz, güzellik, güzeller güzeli gibi kullanımları tespit edilmiştir. Yaş ve beden gelişimine karşılık gelen büyük ifadesinin de oldukça yoğun kullanıldığı görülmektedir. Kullanılan diğer ifadelerin ise yaşlanmak, tatlı, güçlü, zayıf, çirkin, makyaj, küçük burun, güzeller güzeli, çarpıcı güzellik olduğu görülmektedir. Mevcut çizgi filmin ikinci sezonunda “*Tehlikeli Güzellik*” adlı bölümde ana karakter tarafından sıklıkla *güzellik* ifadesinin kullanımına rastlanılmaktadır. Bölümde pembe renkli ayna karşında şarkı söyleyen karakter Maşa: “*Dergilerden öğrendim, insanları etkilemeyi ‘güzellik çarpıcı’ değilse kimse ondan etkilenmez...*” şeklinde ifade etmektedir. Bölümün ilerleyen dakikalarında karakter Maşa: “*Bu güzelliğin fotoğraflanması gerek*” ifadesiyle güzel olarak nitelendirdiği görüntüsünün fotoğraflanmasını talep etmektedir. Erkek karakter tarafından reddedilen Maşa: “*Sen bu ‘güzeller güzeli’ küçük hanımı çok üzüyorsun*” ifadesini kullanmıştır. Benzer şekilde çizgi filmin birinci sezon altıncı bölümünde

ayna karşında saçlarını tarayan Maşa: *“Artık her zamankinden daha güzelim.”* ifadesini kullanmaktadır.

Mevcut çizgi filmde çirkin ifadesi mitolojide sıklıkla kadına atfedilen *cadı* kavramı üzerinden kullanılmaktadır. Çizgi filminin ikinci sezon birinci bölümünde süpürge ile uçan kız çoğu karakterine kitap görselinde yer alan ve kadın olduğu görülen görsel üzerinden sembolik bir benzetme yapılmaktadır. Bu durum karşısında karakter Maşa: *“Süpürgeyle uçan herkes koca burunlu çirkin bir cadiya mı dönüşür demek istiyorsun? Benim de böyle kocaman bir burnum mu olacak?”* ifadesiyle bu durumu sorguladığı görülmektedir. Büyüme ve boy ifadelerinin öne çıktığı sekizinci bölümde, karakterin boy ölçümünü gerçekleştirilmekte ve bu durumu Maşa: *“Biliyor musun galiba ben yanlışlıkla büyüdüm ve boyum uzadı”* sözleriyle ifade etmektedir.



Şekil 6. Maşa ile Koca Ayı Bedene Atfedilen İfadeler

Not. Netflix 2. Sezon Büyük Süpürme Bölümünden

Barbie Dreamhouse Adventures adlı çizgi filmde karakterler tarafından oldukça sınırlı sayıda bedene yönelik ifade kullanıldığı görülmüştür. Bu ifadelerin ise yoğunlukla kız çocuk karakterleri tarafından kullanıldığı belirlenmiştir. Oğlan çocuğu, kadın ve erkek karakterlerin ise oldukça sınırlı sayıda bedene yönelik ifade atfettikleri görülmektedir. Kız çocuk karakterleri tarafından sıklıkla belirtilen sivilce ve yakışıklı ifadeleri ise öne çıkmaktadır. Çizgi filmin 3. sezonunun 9. bölümünde pürüzsüz yüz görüntüsüyle dikkat çeken Skipper karakterinin yüzünde çıkan sivilcenin tüm bölüm boyunca ana tema haline getirilmekte ve yoğunlukla olumsuz yorumlar yapılmaktadır. Örneğin Karakter Skipper; *“Bir sivilcem var. Kocaman iğrenç ve kırmızı”* sözleriyle

bu durumu vurgulamaktadır. Çizgi filmin 3. sezon 7. bölümünün de ise iki kız çocuğunun erkek karakterinin bedenine yönelik “*Kral Neptün müthiş yakışıklı bakar mısınız?*” ve “*Adamdaki sakal değil resmen tüy yumağı*” ifadelerini kullandıkları görülmektedir.

Gökkuşağı Ruby adlı çizgi filminde karakterler tarafından beden imajına yönelik kırk bir ifadenin kullanıldığı tespit edilmiştir. Kadın ve kız çocukları tarafından yoğunlukla kullanılan bu ifadelerden güzel ve büyük kavramları öne çıkmaktadır. Bu kavramların bedenın fiziksel özelliklerine ve bedenın gelişimine yönelik kullanıldığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte harika, uzun, kısa, küçük, şirin, yakıştı, büyük ağız, koca bebek, harika saç, parlıtlı gülüş, prenses gülüşü ve dev bebek gibi ifadelerin kullanımına da rastlanılmıştır. Mevcut çizgi filmin “Gökkuşağı Ruby Biraz Farklılığa Ne Dersin ?” adlı bölümünün güzellik salonunda geçen sekansında bedene yönelik ifadelerin sıklıkla kullanıldığı görülmüştür. Bölümde saçları yapılan kadın karakterlere yönelik “*Gördün mü Cesi saçlarının yapılması çok güzel*” ve “*Cesi saçların çok güzel görünüyor*” ifadelerinin kullanıldığı görülmektedir. Boyanan ve yeniden şekillendirilen saçları için Prenses Kiki ise “*Bayıldım kırmızı saç ve çiçekler kıyafetime çok yakıştı*” ifadelerini kullanmıştır. Farklı bir bölümde ise büyümeye ilişkin karakterler arasında uzun ifadesinin kullanımı öne çıkmaktadır. Örneğin karakter Ruby: “*Ben kısayım Choco, keşke uzun olsaydım*” şeklinde bedenine yönelik kullandığı uzun ve kısa ifadeleriyle kendi beden imajına yönelik memnuniyetsizliğini dile getirmiştir.

Konuşan Kedi Tom ve Arkadaşları adlı çizgi filminde bedene yönelik otuz beş ifadenin kullanıldığı görülmektedir. Bu ifadelerin sıklıkla erkek karakterler tarafından kullanıldığı ve yakışıklı, ideal erkek gibi ifadelerinin de öne çıkartıldığı görülmektedir. Sınırlıda olsa küçük ifadesinin kullanımına da rastlanılmıştır. Kadın karakterlerin ise kullandığı ifadelerin oldukça sınırlı olduğu görülmüştür. Kız ve oğlan çocuk karakterleri tarafında beden imajına yönelik herhangi bir ifadenin kullanımına ise rastlanılmamıştır. Androjen karakterlerin ise beden imajına yönelik herhangi bir ifade kullanmadıkları tespit edilmiştir. Çizgi filmin birinci sezon on üçüncü bölümünde karakter Ben’in bedenine yönelik yaptığı işlem sonucunda oldukça fazla kilolu görüntüsü üzerinde tartışmaların gerçekleştiği görülmektedir.

Angela: *“Olamaz Ben kocaman olmuş.”*

Tom: *“Acaba nasıl bu kadar büyümüş olabilir ki?”*

Erkek karakter: *“Sen karışma küçümen, sahnedeki deve gülmeye çalışıyorum.”*

Tom: *“Sanırım onun yaptığı esprilere gülmüyorlar”*

Angela: *“Haklısın onun tipine gülüyorlar.”*

Erkek Karakter: *“Şunların tipine bak!”*

Ginger: *“Kimse şakalarının komik olduğunu düşünmüyor. İnsanlar senin tipine gülüyor.”* ifadelerini yoğunlukla kullanarak Ben karakterinin sahnedeki duruşuyla şişmanlar komiktir imajının yansıtıldığı düşünülmektedir.



Şekil 7. Konuşan Kedi Tom ve Arkadaşları Beden Atfedilen İfadeler

Not. Netflix 1.Sezon Koca Ben Bölümünden

Karakterler tarafından oldukça sınırlı sayıda dev, vücut, yaşlı, şişman, havalı, güzel, boy, karizmatik, erkeksi, iğrenç bıyık, havalı erkek, çok çekici, felçli surat, vücudunun boyutu, ideal koku ifadelerinin kullanımına rastlanılmaktadır. Çizgi filmde “Her Kızın Hayali” adlı bölümde ideal beden ölçütleriyle karakterize edilen erkek karakterlerin yansıyan beden imajlarına yönelik kadın karakterlerin hayranlık duyduğu görülmektedir. Bu durumu karakter Angela: *“Filmlerinde oynadığı karakterleri seviyordum. Yakışıklı, karizmatik, erkeksi ve...”* sözleriyle ifade etmektedir. Aynı bölümde karakter Tom: *“Henk ideal erkek ana merkezine bağlan. Daha mükemmel olmanın zamanı geldi”* ifadelerini kullanarak farklı ve daha dikkat

çekici bir beden imajına nasıl sahip olunabileceğinin araştırıldığı gösterilmektedir. İdeal erkek tanımlamasını ise karakter Henk: *“Mükemmel erkek her gün spor yapar ve bitirince de bu dev protein içeceklerini içer”* ifadelerini kullanarak karakter ve izleyicileri spor ve vücut gelişimine yönelik kullanılan tüketim ürünlerine yönlendirdiği düşünülmektedir. Çizgi filmde erkek karakterler tarafından kadın karakterinin sesine ve ayaklarına yönelik küçümseyici ifadelerin kullanıldığı görülmüştür. Seyirci: *“Sesin çok kötü tıpkı ayakların gibi”* şeklinde ifade etmiştir.

Cats 44 çizgi filmi karakterlerin beden imajına yönelik kullandığı seksen beş ifade ile öne çıktığı görülmektedir. Bu ifadelerin ise yoğunlukla oğlan çocukları tarafından kullanıldığı belirlenmiştir. Ancak kız çocuğu, kadın ve erkek karakterlerin bedene yönelik herhangi bir ifade kullanımına rastlanılmamıştır. Oğlan çocukları tarafından sıklıkla kullanılan mevcut ifadelerin ise acıkmak, büyük karnım aç ve güçlü kavramlarının olduğu görülmüştür.



Şekil 8. Cats 44 Bedene Atfedilen İfadeler

Not. Netflix 1. Sezon Köfte'nin Gizli Hamlesi Bölümünden

Mevcut çizgi filmin obez karakteri tarafından sıklıkla acıktım ifadesinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Örneğin, çizgi filmin 1. sezon 12. bölümünde karakter Meatball: *“Karnım acıktı. Biri bana kremalı puf verebilir mi? Canım halen kremalı puf istiyor”* ifadesi vurgulanmaktadır. Meatball karakterine yönelik benzer ifadelerin beden imajıyla sıklıkla ilişkilendirilerek kullanıldığı görülmektedir. Çizgi filmin farklı bir bölümünde ana karakter Milady: *“O obur restorana gitmiştir”* ifadesini kullanmaktadır. Bu ifade ile karakterin standartların üstünde yemek yediğine yönelik

ifadeyle beden imajına vurgu yaptığı düşünülmektedir Karakterler tarafından en az sayıyla küçük, güzel, tatlı, hızlı, obur, iri kas, karnım aç, kurnaz bakış, güçlü kollar, güçlü bacaklar, sivri diş ifadelerin kullanımına rastlanılmıştır. Karakter İgor kendi beden imajı üzerinden güç, kas vb. benzeri ifadeleri sıklıkla kullandığı görülmektedir. Karakter İgor birinci sezon dördüncü bölümde;

Karakter İgor: “*Evet buffy kediler iri kaslarımla kontrolü geçtim mi?*”

Lambo: “*Evet, İgor testleri geçtin ve güçlü olduğunu kanıtladın.*”

Pilou: “*Hem de çok güçlü!*”

Milady: “*Aslında belki fazlasıyla güçlü!*”

Pilou: “*Galiba çok güçlü bir kediye ihtiyacımız var.*” ifadesini kullandığı görülmüştür.

Karakterler tarafından; koca kız, sevimli, kısa boylu, güçlü, tüy yumağı ve güçlü bacaklar ifadelerinin kullanıldığı görülmüştür. Çizgi filmin ilk sezonunda çocuk olan, ancak ikinci sezonunda yetişkin ve anne rolüyle görülen karakter Lora bebeğine yönelik “*“Sen artık koca bir kızsın ve koca kızlar emzik kullanmaz”* ifadesin kullandığı görülmektedir. Kadın karakterlerin ise sırayla yaşlı, güzel, genç, düzgün bıyık ve kapkara diş ifadelerini kullanmışlardır. Çizgi filmde “Kötü Kokan Kedi” adlı bölümde erkek karakterin bedenine yönelik sıklıkla “*kötü kokuyorsun*” ifadesinin kullanıldığı görülmektedir. Karakter kedi Gaz ise bu durumu “*Kötü kokum benim en iyi dostum. Zarar görmemi engelliyor. Çünkü hiç kimse bana dokunmak istemiyor*” ifadesini kullanarak koku ve bedeni vurgulamıştır. Erkek karakterlere yönelik kullanılan yakışıklı ve iri ifadelerine de rastlanılmıştır.

Pj Masks adlı çizgi filminde karakterler tarafından bedene yüz altmış beş ifadenin atfedildiği görülmektedir. Bu ifadelerin en fazla sayıda oğlan çocuk karakterleri tarafından kullanıldığı tespit edilmiştir. Kadın ve erkek karakterlerin beden imajına yönelik herhangi bir ifade kullanmadığı görülmüştür. Kız çocuklarının ise oldukça sınırlı sayıda beden imajına yönelik ifade kullandıkları görülmektedir. Mevcut ifadelerin yoğunlukla oğlan çocuk karakterleri tarafından kullanılırken, güçlü, kaslı ve küçük ifadelerinin öne çıktığı görülmektedir. Bununla birlikte sınırlı sayıda büyük, yakışıklı, uzun, hızlı, bıyıklı, süslü, güzel, iri çocuk, tüy yumağı, minik kedicik, çam yarması, çelimsiz bacaklar, sürüngen kafa, iri kıyım ve kocaman gövde gibi ifadelerin kullanımına rastlanılmıştır. Çizgi filmde ana karakter tarafından beden imajına yönelik

atfedilen ifadelerin yoğunlukla kertenkele olarak bilinen karakter Greg tarafından kullanıldığı görülmektedir.



Şekil 9. *Pj Masks Bedene Atfedilen İfadeler*

Not. Netflix 1.sezon Çocuk ve Kaybolan Doğum Günü Pastası

Çizgi filmde birinci sezon üçüncü bölümde beden imajına yönelik iki karakter arasında gerçekleşen diyalog aşağıdaki gibidir.

Greg: *“Asla benim gibi güçlü olamazlar.*

Eminim Ninja Ninjalino’lar benden kaslı değildir.”

Gece Ninja’sı: *“Ninjalino’lar sürüngeni yakalayın. Süper gücünüzü gösterin.”* ifade etmiştir.

Benzer şekilde 1. sezon 4. bölümde baykuş kız olarak öne çıkan karakter Amaya ve kedi çocuk Connor tarafından birbirlerinin beden görüntüleri için belirgin ifadeler kullandıkları ve bu ifadeleri ayrıca beden diliyle de belirttikleri görülmektedir.

Connor: *“Bunların hepsi güzel ama ben bugün büyük çocukların yanına gidiyorum.”*

Amaya : *“ Olmaz, sen o tahtada yazdığı kadar uzun değilsin.”*

Connor : *“Evet, uzunum. Sonunda halat köprüyü ve tırmanma duvarını görebilirim.”* ifadelerini kullanmaktadırlar.

Tekrarlanan boy ölçme işleminden sonra:

Amaya: *“Kesinlikle o çizgiye geliyorsun Connor!”*

Greg: *“Demek ki büyüklerle oynayabilirsin.”*

Conner: “Evet, ama sizde kullanıncaya kadar sizinle beklemek istiyorum.” ifadelerinde bulunarak büyük olarak nitelendirilen çocuklar tarafından kullanılan oyuncaklar için onları beklemek istediğini belirtmektedir.

Çizgi filmde kız çocuğu karakterine yönelik sıklıkla kuş beyinli söyleminin kullanımına rastlanılmıştır. Ayrıca süslü ifadesinin de sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Çizgi filmde ana karakter Amaya’ ya yönelik 1. sezon 7. bölümde karakter Romeo: “*Kötü pisi ve kuş beyinli hiç zeki değilsiniz*” ifadelerini kullanmaktadır. Benzer şekilde Ay Kızı: “*Hayvanlara bakmayı kolay mı sanıyorsun kuş beyinli?*” ifadelerini kullandığı görülmüştür.

Kral Şakir adlı çizgi filminde karakterler tarafından beden imajına atfedilen kırk yedi ifadeye rastlanılmıştır. Bu ifadelerin erkek karakterler tarafından sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Kadın, kız ve oğlan çocuk karakterleri tarafından ise oldukça sınırlı sayıda beden imajına yönelik ifadenin kullanıldığı görülmüştür. Androjen karakterlerin ise beden imajına yönelik herhangi bir ifadenin kullanılmadığı görülmüştür. Erkek karakterler tarafında sıklıkla kullanılan yaşlı, zeki, güzel, dev, genç ve yakışıklı, büyük burun, küçük kafa ve geniş mide gibi ifadelerin kullanıma rastlanılmıştır.



Şekil 10. Kral Şakir Bedene Atfedilen İfadeler

Not. 1. Sezon Saç Bölümünden

Kadın karakterler tarafından saç, güzel, yaşlı ve çirkin ifadelerinin kullanıldığı görülmektedir. Çizgi filmin 1. sezonunda yer alan *Saç* adlı bölümde kadın karakterlerin güzellik salonunda yaptırdıkları saç üzerine diyaloglar gerçekleşmiştir.

Remzi: “*Anneniz geldi. Bakın herkes saçın harika olmuş diyecek.*

Tamam mı? Kadınları böyledir. Yeni saçlarını fark edip övmemiz gerek.”

Necati: “*Kadriye saçların iğrenç olmuş.”*

Kadriye: “*Saçım berbat oldu. Odama gidip ağlayacağım.”*

Necati: “*Ağla ağla belki düzelir saçın.”*

Tanju: “*Kadriye o saçlarda ne öyle? Bakkala mı yaptırdın saçını?”*

ifadelerini kullandıkları görülmektedir.

Kuaför işlemlerin tekrarlanmasıyla Kadriye karakterinin saçları üzerine gelişen diyalog ise aşağıdaki gibidir.

Kuaför Metin: “*Çok güzel bir saç sitili yapmak istemiştin”*

Bakkal: “*Ooo Kadriye saçların çok havalı olmuş.”*

Kadriye: “*Aaaa öyle mi? Çok teşekkür ederim. Ayy güzel mi diyorsun gerçekten?”*

Tanju : “*Vay vay vay...Saçlarım sekil önümden çekil.”*

Kadriye: “*Ay güzel mi diyorsun sahi?”*

Remzi : “*Yani ben hayatımda böyle güzel saç görmedim.”*

Canan: “*Saçını sabaha kadar övmek istiyorum. Anneciğim!”* ifadeleriyle diyalogun sürdürüldüğü görülmektedir.

Oğlan çocuğu karakterleri tarafından güzel, yaşlı, pis boğaz sünnet, kilolu ve havalı saç gibi ifadeleri kullandıkları görülmektedir. Çizgi filmin 1. sezonunda yer alan “*Yemek Savaşı*” adlı bölümde erkek ve oğlan çocuğu karakterleri tarafından yenilen döner, hamburger vb. gıdalar yüzünde kilo aldıkları belirtilmektedir. Oğlan çocuğu Şakir bu durumu “*Bu kadar kiloyu nasıl vereceğiz?”* sözleriyle aldıkları kiloya karşı hissettikleri beden memnuniyetsizliğini belirttikleri görülmektedir. Çizgi filminde 1. sezon 37. bölümünde ise erkek karakter tarafın zayıflık vurgusu yapılmaktadır. Temizlik görevlisi: “*Ooo bir deri bir kemik kalmışsın evladım*” şeklinde ifade ettiği görülmektedir. Kız çocuk karakterleri tarafından ise bedene yönelik oldukça sınırlı sayıda saç ifadesinin kullanımına rastlanılmıştır.

Patron Bebek Yine İş Başında adlı çizgi filmde karakterler tarafında beden imajına yönelik kullanılan ifadelerin oldukça fazla olduğu görülmüştür. Bu ifadelerin ise

sıklıkla kız ve oğlan çocuk karakterleri tarafından kullanıldığı saptanmıştır. Kadın, erkek ve androjen karakterlerin ise bedene yönelik kullandıkları herhangi bir ifadeye rastlanılmamıştır. Oğlan çocuğu karakterleri tarafından sıklıkla şişman ve süper şişko ifadelerinin kullanılmaktadır. Bu söylemlerin beden özellikleri açısından obez olarak tasvir edilen bebek karakterin ismi yerine kullanıldığı görülmektedir.

Patron Bebek: “*Şişko ötesi başkan bebek günaydın reis.*”

Magnus: “*Şişko ötesi başkan bebek yaklaştı ve büyüt dedi.*

Şişko ötesi başkan sessizce sana sibob dedi” ifadelerini kullanmıştır.

Karakterler tarafında sınırlı sayıyla büyümek güzel ve gamze ifadelerinin kullanıldığı görülmektedir. Çizgi filmde 1. sezon 5. bölümde kamusal alanda bebekler için organize edilen güzellik yarışmasında podyumda bebeklerin eline ayna verilerek yarıştırdıkları görülmektedir. Podyuma çıkartılan ve en güzel olarak nitelendirilen bebeğin belirlenmesi için oluşturulan rekabet ortamında duruş, ağlama, uysallık vb. davranışlarla birlikte belirlenen diğer kriterler kapsamında sunucu tarafında bebeklerin elendiği görülmüştür. Sunucu kadın: “*Kendi yansımalarını başka bebek sanıyorlar. Bu son derece basit ve tatlı değil mi? Bakabildiğiniz kadar bakın çocuklar ‘güzellik’ geçicidir*” ifadelerini kullanmaktadır. Yarışma sürecinde ayna ve güzellik vurgusu yapılarak yarışmadan elenen bebekler için sunucu kadın: “*Ayna ayna kapıyı göster şu çocuğu, işte bu kadar. Gördünüz gibi bir bebek daha elendi gitti*” ifadelerinin kullanıldığı görülmektedir.



Şekil 11. Patron Bebek Yine İş Başında Bedene Atfedilen İfadeler

Not. Netflix-3. Sezon Işık, Kamera, Organizasyon Şeması

Karakterler tarafından oldukça sınırlı sayıda kullanılan; minik, yakışıklı, kilolu, yaşlı, yanak, kaslı, göbek, dişlek, beden, küçük, estetik, harika, şirin, minik tombik, tombul yanaklı, buruşuk yanak, kas yığını, buruşuk parmak, güzel kokmak, yumuşak popo, güzel yüz, kaslı bebek ve güzel saç ifadelerine rastlanılmıştır. Çizgi filmin 1. sezon 8. bölümde Patron Bebek tarafından Jimbo bebek karakteri için “*Şu muhteşem bebeklik abidesine bakın. Tam tamına 90 cm bir tombişlik abidesi*” ifadelerini kullanmıştır. Karakter Tim ise kendi beden imajına yönelik: “*Bedenimi olduğu gibi seviyorum*” ifadeleriyle kendi bedenine yönelik memnuniyetini ifade etmiştir. Çizgi filmin 4. sezon 12. bölümünde benzer şekilde estetik söylemleriyle öne çıkan karaktere yönelik karakter Stacie: “*Üç gamzeli kapak güzeli*” ifadesini kullanmıştır. Estetik için Simmons: “*Bebekler estetik cerrahi yasaklarından kurtulmuş olacağız. Ne var üçüncü gamze mi yaptıracağım. Çene- çene, -yanak- yanak, -popo-popo ve yenisi*” ifadeleriyle idealize edilen beden görüntüsüne vurgu yapmıştır.



Şekil 12. Alviin ve Sincaplar Bedene Atfedilen İfadeler

Not. Netflix- 2. Sezon Suck Toad Bölümünden

Alviin ve Sincaplar adlı çizgi filmde kız çocuk karakterleri tarafından elli üç ifadenin kullanımına rastlanılmıştır. Oğlan çocuk karakteri tarafından otuz sekiz ifadenin kullanıldığı tespit edilmiştir. Erkek karakterler oldukça sınırlı sayıda beden imajına yönelik ifade kullanırken, diğer karakterlerin bedene yönelik hiç ifade kullanmadığı görülmüştür. Kız çocuk karakterleri tarafından ise sıklıkla güzel ifadesinin kullanıldığı görülmüştür. Çizgi filmin ana karakterlerinden olan ve estetik görüntüye önem veren ve oldukça sosyal olan karakter Brittany’nin yüzüne yapışan kurbağa üzerinden beden imajı ve güzellik ifadelerinin öne çıkartıldığı görülmektedir.

İkinci sezon 11. bölümde karakterin yüzüne yapışan kurbağa ile birlik karakterin sosyal çevresi tarafından dışlandığı, arkadaş ilişkilerinin zayıfladığı ve aktif olarak dahil olduğu parti vb. etkinliklere davet edilmediği görülmektedir.

Karakter bu durumla ilişkili olarak hazırladığı ödev metninde şunları belirtmektedir. Karakter Brittany:” *Önemli olan iç güzellik. Güzel ya da sevimli olmazsam kimse beni sevmez diye düşündüm. Bu kurbağa güzel olmasa da olağan üstü ve sıra dışı güçleri var. Bu da bana öğretti ki güzel olayım ya da olmayayım ben de olağan üstü şeyler yapabilirim.*” ifade etmiştir. Benzer şekilde farklı bir bölümde Brittany: “*Görevi dünyanın en güzel kadını kurtarmak*” ifadeleriyle güzellik vurgusunu öne çıkartmaktadır. Kız çocuğu karakterleri tarafında beden, tatlı, imaj, ikon, kilolu, yaşlı, güzellik uzmanı, tatlı bebek, şirin kız, iç güzellik, güzel saç ve güzel makyaj gibi ifadelerin kullanımı tespit edilmiştir. Çizgi filmde “*Stil Sahibi*” adlı bölümde moda, dış görünüş, giyim vb. özellikleri Brittany ve Jeanette karakterleri üzerinden öne çıkartılmaktadır. Karakter kendi beden görüntüsü üzerinden olumlu tavır geliştirdiği görülürken, karakter Jeanette sıklıkla eleştirdiği görülmektedir.

Elenora: “*Harika görünüyorsun.*”

Brittany : “*Tabi ki ben harika görünüyorum. Jeanette ya bakın*”

Jeanette: “*Aaa evet tokam yoktu. Mandal taktım*”

Brittany: “*Yeniden fotoğraf çektirmelisin, bu senin görüntün ve seni düşündüğüm için söylüyorum.*” ifade etmiştir.

Bölüm içinde mandal gibi bir eşyanın saça takılması bir güzellik akımı olarak değerlendirilerek modayla ilişkilendirildiği görülmektedir. Oğlan çocuk karakterleri tarafından ise sınırlı ve eşit sayıda yakışıklı, cüce, ufaklık, havalı güzel, ucube, çekici, genç, boy, büyüme, güzel kadın ve kuğu gibi ifadelerin kullanıldığı görülmektedir. Çizgi filmde eril özellikler ile tasvir edildiği görülen karakter Alvin: “*Benim hayvansı çekiciliğim onda yok*” ifadesiyle çekici kavramına vurgu yapmıştır. Ayrıca karakter tarafından olukça sınırlı sayıda kullanılan şık, beden, saçları dökülmüş, koca sincap, kocaman beynin, jilet gibi, güzel oğlanlar, yaşlı bunak, masum bakış ve genç gibi ifadelerin kullanıldığı görülmüştür. Çizgi filmde giydiği kıyafet vb. durumlar için ana karakter Alvin sıklıkla eleştirilmektedir. Bu durumun 2. sezon 11. bölümde karakter Brittany tarafından vurgulandığı görülmektedir. Brittany: *Erkek arkadaşım olacaksan şu görünüşünü düzeltmeliyiz*” ifadelerini kullanmıştır. Erkek karakterlere yönelik

kullanılan yengeç surat, yaşlı kadın, güçlü adam ve yaşlı adam ifadeleri kullanılmaktadır. Çizgi filmde yetişkin rolündeki Cregle karakteri için Jeanette: *“Çocuklar bence By yengeç surat bilerek ağaca zarar veriyor.”* ifadelerini kullanmıştır. Bu ifadenin diğer karakterler tarafından sıklıkla kullanıldığı görülmektedir Alvin: *“Bay yengeç surat gidiyor. Yengeç surat harekete geçti”* ifadelerini vurguladığı görülmektedir. Kadın karakterlerin beden imajına yönelik ifade veya söylemine yer verilmemiştir. Çizgi filmde boy, duruş, güzellik, giyim, bakım gibi beden ile ilişkili faktörler üzerinden atıflar yapılmıştır. Karakterler tarafından kullanılan moda, sitil, giyim, ikon, tanrıça yürüyüş gibi özellik ve ifadeler öne çıkmaktadır. Çizgi filmin 1. sezon 19. bölümünde karakterler arasında *‘ideal görüntü’* üzerine diyaloglar gerçekleştirilmektedir. Karakter Brittany: *“Burada imajımıza bir tek değer veren ben miyim? Tam bir moda felaketi, bütün herkesin alay konusu olacaksın”* şeklinde beden imajının önemine vurgu yapmıştır. Benzer şekilde Jeanette karakterinin fotoğraflarına yönelik Brittany: *“Jeanette senin imaj fotoğrafların internete düşmüş. Onları zamanında durduramadım. Sana gülen olursa onları bana gönder.”* ifadelerini kullanmıştır. Benzer şekilde aynı bölümde Brittany: *“Marina Rodantina moda ikonu, trend belirleyicisi o bir tanrıça”* şeklinde ifadelerin kullandığı ve diyalogun sürdürüldüğü görülmektedir. Moda ve güzellik kavramının öne çıktığı 1. sezon 25. bölümde ise karakter Brittany gazeteci rolüyle stilist Marina Rodantina moda üzerine röportaj gerçekleştirdikleri görülmektedir.

Brittany: *“Marina Rodantina bize bu senenin modası biraz fikir verir misiniz?”*

Tişörtler mi yoksa tank topslar m?

Marina Rodantina: *“Hayatım yapma, giysi mi? Artık giysiler kimin umurunda?”*

Brittany: *“Ne!”*

Marina Rodantina: *“Sanat moda oldu. Ruhunla iletişimde olmak derinlere dalıp iç güzelliğe bakmak.”*

Marina Rodantina: *“Aklım neredeymiş hiç bilmiyorum? Modaya devam etmek gerekiyormuş. Bu arada üniformanı geliştirmek isterim. Bence biraz mor katılabilir. Sen ne dersin Brittany?”*

Brittany: *“Evet, kesinlikle. Yakaya biraz sim yerleştirmek geliştirmek isteriz.”* ifade etmektedir.

Çizgi filmin 2. sezon 19. bölümünde cüce kavramı üzerinden ana karakterin boyunun kısalığı vurgulanmaktadır.

Teodore: *“Beyler bu bir şövalye giysisi gibi görünmüyor?”*

Kevin: *“Doğru ama senin bedenine uygun bir tek bu vardı.”*

Karakter: *“O zamanlarda da cüceler vardı.”*

Teodore : *“Ben bir cüce olmak istemiyorum”* ifade etmiştir.

Karakter Alvin sıklıkla çatışma yaşadığı diğer karakterler mücadele edebilmek için büyüme ve boy uzunluğunu ilişkilendirilerek ifadeye vurgu yaptığı görülmektedir. Karakter Alvin: *“Boyum 91 santimden 1.88 uzamalı”* ifade etmiştir.

Hayvan karakterlerinin insan özellikleriyle tasvir edildiği “Tatlı Kedicikler” çizgi filminde beden imajına yönelik kullanılan kırk üç ifade tespit edilmiştir. Çizgi filmde kız çocuğu karakterler tarafından yirmi yedi sayıyla güzel ifadesinin kullanıldığı görülmektedir. Karakterler tarafından sınırlı sayıda kullanılan diğer ifadelerin ise güzel görünüyorsun, uzun, minik, kaslı, güçlü, zinde bedenler, kıvrık bıyıklar, tüylü surat, havalı saçlar, tatlı ve beden olduğu görülmüştür. Çizgi filmde “Güzel Kedicikler” adlı bölümde güzellik ifadesinin sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Bölümde çocuk karakterler tarafından düzenlenen güzellik yarışması için yapılan hazırlıklar sırasında güzellik ifadesinin farklı karakterler tarafından yoğunlukla bedenle ilişkilendirilerek tanımlamasının yapıldığı görülmüştür. Kilolu olarak tasvir edilen karakter Hardal kavramı yemek üzerinden tanımlamaktadır. Çocuk karakter Tabkek ise kız çocuğu Şeker’e yönelik yaptığı tanımlamada: *“Bence aranızda en güzel kedicik Şeker’dir. Çünkü siz uzunsunuz. Oysa minik.”* ifadelerini kullandığı görülmektedir. Benzer bir şekilde karakter Kurabiye: *“Ne demek istiyorsun uzunlar güzel olamaz mı?”* ifadeleriyle güzellik kavramını sorguladığı görülmektedir. Çizgi filmin ana karakterlerinin ise bir fotoğraf üzerinden tanımlamayı yaptıkları görülmektedir. Puding: *“Bir göz atalım, siyah takım elbise ve papyon kıvrık bıyıklar, ışıltılı bir elbise havalı saçlar ve şık ayakkabılar...”* ifadelerini vurgulamıştır. Aynı bölümün güzellik yarışmasının düzenlendiği bölümünde ise hedeflenen güzelliğin ödüllendirildiği görülmektedir. Sunucu kız çocuk karakter *“Herkes çok güzel görünüyor. Seçim yapmak çok zor olacak. Şimdide son yarışmacılarımız.”* ifadelerini kullanarak yeni yarışmacıları sahne davet etmektedir. Lakin gelen karakterlerin görünüşleri üzerine

sunucu: “ama bu bir güzellik yarışması. Saçlarını yaptırıp güzel kıyafetler giymediniz mi?” şeklinde şaşkınlığını yansıttığı görüşmüştür.

Tablo 5

Araştırmaya Dahil Edilen Çizgi Filmlerde Karakterlerin Beden İmajlarına Yönelik Yaptıkları Eylemler

Maşa ile Koca Ayı									
Kız Çocuğu		Oğlan Çocuğu		Kadın		Erkek		Androjen	
İşlem	Bölüm	İşlem	Bölüm	İşlem	Bölüm	İşlem	Bölüm	İşlem	Bölüm
Saç Tarama	1MŞ ₆	-	-	-	-	Spor yapma	1MŞ ₁₋₂	-	-
Bakım	2MŞ ₄	-	-	-	-	-	-	-	-
Yapma									
Krem	2MŞ ₄	-	-	-	-	-	-	-	-
Sürme									
Maske	2MŞ ₄	-	-	-	-	-	-	-	-
Yapma									
Makyaj	2MŞ ₄	-	-	-	-	-	-	-	-
Yapma									
Barbie Dreamhouse Adventures									
Kız Çocuğu		Oğlan Çocuğu		Kadın		Erkek		Androjen	
İşlem	Bölüm	İşlem	Bölüm	İşlem	Bölüm	İşlem	Bölüm	İşlem	Bölüm
Yüz	3B ₄₋₅	-	-	Saç	1B ₃	-	-	-	-
Maskesi	3B ₉			Yapma					
Parfüm	3B ₉	-	-	Spor	1B ₃	-	-	-	-
Spor	2B ₃₋	-	-	Makyaj	1B ₃	-	-	-	-
Yapma	3B ₄₋₇	-	-	Yapma	-				
Makyaj	3B ₅₋	-	-	-	-	-	-	-	-
Yapma	3B ₉								
Vücut	3B ₅	-	-	-	-	-	-	-	-
Maskesi									
Saç	2B ₂	-	-	-	-	-	-	-	-
Yapma									
Gökkuşağı Ruby									
Kız Çocuğu		Oğlan Çocuğu		Kadın		Erkek		Androjen	
İşlem	Bölüm	İşlem	Bölüm	İşlem	Bölüm	İşlem	Bölüm	İşlem	Bölüm
-	-	-	-	Saç	1GR ₁₄	Saç	1GR ₁₄	-	-
				Bakımı		bakımı			
-	-	-	-	Spor	1GR ₁₉	-	-	-	-
				yapma					
Konuşan Kedi Tom ve Arkadaşları									
Kız Çocuğu		Oğlan Çocuğu		Kadın		Erkek		Androjen	
İşlem	Bölüm	İşlem	Bölüm	İşlem	Bölüm	İşlem	Bölüm	İşlem	Bölüm
-	-	-	-	Tırnak	1TA ₄₂₋	Spor	1TA ₃₋	-	-
				Bakımı	1TA ₄	-	-		
					1TA ₅₀		-		

-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cats 44									
Kız Çocuğu		Oğlan Çocuğu		Kadın		Erkek		Androjen	
İşlem	Bölüm	İşlem	Bölüm	İşlem	Bölüm	İşlem	Bölüm	İşlem	Bölüm
Tırnak	1C ₃	Spor	41C ₇	-	-	-	-	-	-
Törpüleme		Yapma	1C ₂₁						
Makyaj	1C ₆	-	-	-	-	-	-	-	-
Yapma		-	-	-	-	-	-	-	-
Pj Masks									
Kız Çocuğu		Oğlan Çocuğu		Kadın		Erkek		Androjen	
İşlem	Bölüm	İşlem	Bölüm	İşlem	Bölüm	İşlem	Bölüm	İşlem	Bölüm
Spor	1PM ₃	Spor	1PM ₃	-	-	-	-	-	-
			2PM ₇						
		Spor	1PM ₂₆	-	-	-	-	-	-
		yapma							
Kral Şakir									
Kız Çocuğu		Oğlan Çocuğu		Kadın		Erkek		Androjen	
İşlem	Bölüm	İşlem	Bölüm	İşlem	Bölüm	İşlem	Bölüm	İşlem	Bölüm
Saç	1KŞ ₁			Saç	2KŞ ₁₁	Spor	2KŞ ₂₁	-	-
Yapma				Yapma			KŞ ₁₃		
							KŞ ₂₁		
				Parfüm	2KŞ ₁₉				
Patron Bebek Yine İş Başında									
Kız Çocuğu		Oğlan Çocuğu		Kadın		Erkek		Androjen	
İşlem	Bölüm	İşlem	Bölüm	İşlem	Bölüm	İşlem	Bölüm	İşlem	Bölüm
Makyaj	3P ₅	Spor	2P ₁	-	-	-	-		
-	-		3P ₁						
			3P ₅						
-	-	Kaş	3P ₁	-	-	-			
		Çizdirme							
-	-	Saç	3P ₁	-	-	-	-		
		Boyama							
-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	-		
Alviii ve Sincaplar									
Kız Çocuğu		Oğlan Çocuğu		Kadın		Erkek		Androjen	
İşlem	Bölüm	İşlem	Bölüm	İşlem	Bölüm	İşlem	Bölüm	İşlem	Bölüm
Tırnak	1AS ₂₀	Spor	1AS ₂₃	-	-	Spor	1AS ₂₃	-	-
Bakımı									
Tırnak	1AS ₂₀	-	-	-	-	-	-	-	-
Törpüleme									
Yüze	1AS ₂₀	-	-	-	-	-	-	-	-
Maske									
Yoga	2AS ₁₄	-	-	-	-	-	-	-	-
Tatlı Kedicikler									
Kız Çocuğu		Oğlan Çocuğu		Kadın		Erkek		Androjen	
İşlem	Bölüm	İşlem	Bölüm	İşlem	Bölüm	İşlem	Bölüm	İşlem	Bölüm
Makyaj	1TK ₅₂	Spor	1TK ₂₅	Jimnastik	1TK ₁₃	Spor	1TK ₄₇	-	-
Spor	1TK ₂₅	-	-	-	-	-	-	-	-

Mevcut araştırmaya dahil edilen çizgi filmlerde karakterlerin cinsiyetlerine göre beden imajına yönelik yaptığı (spor, makyaj, yüz bakımı vb.) eylemlerin ele alındığında;

Maşa ile Koca Ayı adlı çizgi filminde okul öncesi döneminde olduğu görülen kız çocuk karakterinin saç bakımı, krem sürme, yüz maskesi ve makyaj yapma gibi bakım işlemlerini gerçekleştirdiği görülmektedir. Mevcut çizgi filmin 2. sezon 4. bölümünde dişi ayı karakteri tarafından Maşa karakterine verilen magazin dergisi üzerinden beden imajı ve betimlenmek istenilen güzellik anlayışı yansıtılmaktadır. Karakterin dergideki görselleri dikkate alarak pembe ayna karşısında makyaj, saç bakımı vb. işlemleri yaptığı görülmektedir. Ayrıca karakter tarafından söylenen şarkıyla yapılan bu eylemler hem sözel hem de görsel olarak desteklenmekte ve güzelliğe vurgu yapılmaktadır.

Maşa: *“Bırakmalıyım makyaj merakını.*

İtiraf ediyorum çok ileri gittim.

Gözler önündeki tüm gerçeği görüyorum.

Makyaja güzellik çok yapay...” ifadelerinde bulunmuştur.

Çizgi filmde bedene yapılan bir diğer eylem ise erkek karakter tarafından gerçekleştirilen spor eylemidir. Karakterin birinci sezonun ilk bölümlerinde sıklıkla ağırlık kaldırmak gibi farklı hareketler gerçekleştirdiği görülmüştür.



Şekil 13. Maşa ile Koca Ayı Bedene Yönelik Yapılan Eylemler

Not. Netflix- 2. Sezon Tehlikeli Güzellik Bölümünden

Barbie Dreamhouse Adventures adlı çizgi filminde kız çocuk karakterleri tarafından yüz ve vücut maskesi, makyaj, saç bakımı ve spor gibi bedene yönelik birden fazla eylemin yapıldığı tespit edilmiştir. Örneğin çizgi filmin 3. sezon 4. bölümünde karakter Barbie'nin düzenli olarak yüz maskesi yaptığı görülmektedir. Bu işlemlerin sıklıkla tekrar edilmesine yönelik eleştirilen Barbie karakterinin *"Bu sadece bir yüz maskesi."* ifadesini kullanarak yaptığı işlemi gelen eleştirilere karşı savunduğu görülmektedir. Ancak karakter Skipper: *"Hem o maskelerde ne? Her gece cadılar bayramı gibi..."* eylemin sıklıkla tekrarlandığına vurgu yapmaktadır. Çizgi filmin 3. sezon 7. bölümünde ise yarı kamusal alanda karakterler tarafından sporun düzenli olarak yapıldığı ifade edilmektedir. Benzer şekilde kadın karakterlerinin de spor, makyaj, cilt bakımı gibi eylemleri sıklıkla tekrarladıkları saptanmıştır. Erkek ve oğlan çocukları tarafından bedene yönelik yapılan herhangi bir eylem ise tespit edilmemiştir. Gökkuşuğu Ruby adlı çizgi filmde kız çocuk ve kadın karakteri tarafından çizgi filmin 1. sezon 14 ve 19. bölümlerinde bedene yönelik saç bakımı ve spor yaptıkları tespit edilmiştir. Erkek ve oğlan çocuk karakterleri tarafından bedene yönelik herhangi bir işlem yapılmadığı görülmüştür.

Konuşan Kedi Tom ve Arkadaşları adlı çizgi filminde kadın karakterler tırnak bakımı ve makyaj yaparken, oğlan çocuğu ve erkek karakterlerin ise spor yaptıkları görülmektedir. Bu eylemlerin çizgi filmin birinci sezonun farklı bölümlerinde sıklıkla tekrar edildiği tespit edilmiştir.



Şekil 14. Cats 44 Bedene Yönelik Yapılan Eylemler

Not. Netflix -1. Sezon Büyükanne Pina'nın Tarifi Bölümünden

Cats 44 adlı çizgi filminin 1. sezonunun 7. ve 21. bölümlerinde oğlan çocuk karakterinin spor yaptığı tespit edilmiştir. Spor yapan karakterin bu eylem sırasında “96, 98...102” gibi sayı sayarak eylem uzun sürdürülmesi gerektiğini vurguladığı görülmüştür. Kız çocuk karakterin ise aynı sezonun 1. ve 6. bölümlerinde tırnak bakımı ve makyaj yaptıkları görülmektedir. Erkek ve oğlan çocuklarının ise bedene yönelik yaptığı herhangi bir eyleme rastlanılmamıştır.

Pj Masks çizgi filmi ele alındığında oğlan ve kız çocuk karakterleri tarafından spor eyleminin gerçekleştirildiği görülmektedir. Çizgi filmin 1. sezonunun 3. bölümünde kamusal alanda çocukların spor günü aktivitesi düzenledikleri tespit edilmiştir. Örneğin, karakter Amega spor günüyle ilişkili olarak “*Spor günü için parka gittiğimiz de iyi görünmeliyiz.*” ifadelerini kullandığı görülmektedir. Ana karakter Conner ise havaya kaldırdığı bisikletine vurgu yaparak “*Elbette, parka gittiğimiz de egzersiz yapıp güçleneceğiz. Bak şimdi!*” ifadelerini kullanmakla birlikte eylemi tekrarladığı görülmektedir. Çizgi filmde iptal edilen spor günü aktivitesiyle ilişkili olarak karakterler arasında gerçekleşen diyalog ise şöyledir:

Greg: “Bazı spor günü egzersizleri beni gecedan de güçlü yapacak.”

Oğlan Çocuğu: “Spor günü iptal olmuş.”

Kız Çocuğu: “Bütün eşyalarımız kayıp olmuş.”

Connor: “Bütün eşyalar mı?”

Kız çocuğu: “Evet, bisikletler, topolar, atlama ipler her şeyimiz. ifadeleriyle spor aktiviteleri sırasında kullandıkları eşyaları da vurguladıkları görülmüştür.

Kral Şakir adlı çizgi filminde bedene yönelik on altı eylemin yapıldığı tespit edilmiştir. Bu eylemlerin sıklıkla erkek karakterler tarafından yapılan spor ve parfüm kullanımı olduğu görülmektedir. Çizgi filmin 2. sezonun 19. bölümünde iklim krizine yapılan vurgu üzerinden farklı karakterler tarafından kullanılan parfüm eleştiriler yapılmaktadır. Örneğin;

Kadın karakter: “Neredeydi şu benim deodorant.”

Canan: “ Lütfen gereksiz yere parfüm kullanmayalım. Deodorant yerine daha çok duş alalım ve doğaya zararsız ter önleyici ürünlerden kullanalım.”

Kadın karakter: “ Aaa randevumdan önce parfüm sıkayım da havam olsun.”

Erkek karakter: “İyice sıkayım, bol bol sıkayım. Vücuduma da sıkayım!

Ayağıma da sıkayım!” şeklinde ifadeleri kullanılarak bedene yönelik kullanılan ürünün tekrarlanma sıklığına vurgu yaptığı görülmüştür.

Kadın ve kız çocuk karakterlerinin yaptıkları bir diğer eylemin ise saç bakımı olduğu görülmüştür.

Patron Bebek Yine İş Başında çizgi filminde ise oğlan çocuk karakterleri tarafından spor, kaş çizdirme ve saç boyama eylemlerinin yapıldığı görülmüştür. Kız çocuk karakterleri tarafından ise makyaj eyleminin gerçekleştirdiği tespit edilmiştir. Kadın, erkek ve androjen karakterlerin bedene yönelik herhangi bir eylem yapmadıkları görülmüştür.

Alviiin ve Sincaplar adlı çizgi filminde karakterlerin bedene yaptıkları eylemlerde kız ve oğlan çocuklarının öne çıktığı görülmektedir. Kız çocukları tarafından çizgi filmin 1. sezonunun 14. ve 20. bölümlerinde tırnak bakımı, yüz maskesi ve spor gibi eylemlerin gerçekleştirildiği saptanmıştır Çizgi filmin 23. bölümünde ise oğlan çocuğu karakterleri tarafında spor yapıldığı görülmüştür. Mevcut çizgi filmin “Kız Hareketi” adlı bölümünde ana karakterlerden olan Eleoner ve Jeanette’ nin erkek karakter Dave yüz maskesi ve saç bakımı uyguladıkları görülmektedir.



Şekil 15. Alviiin ve Sincaplar Bedene Yönelik Yapılan Eylemler

Not. Netflix 1. Sezon Kız Hareketi Bölümünden

Ancak bu eylemlerin erkek karakterin isteği dışında gerçekleştiği şu sözlerle ifade edilmektedir.

Eleoner: “Saç uçlarında çok kırık var Dave, bakım kremi kullanmak zorundasın.”

Jeanette: “ve ayrıca organik nemlendirici de çok faydalı olur.”

Dave: “Kızlar bu daha ne kadar sürecek böyle” ifadelerinin kullandığı görülmektedir.

Tatlı Kedicikler adlı çizgi filminde karakterlerin bedene ilişkin yaptıkları eylemlere bakıldığında; kadın, kız ve oğlan çocukları tarafından çizgi filmin farklı bölümlerinde makyaj ve spor gibi eylemlerinin gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Bir sezondan oluşan çizgi filmin 25. ve 47. bölümlerinde kız çocuklarının makyaj ve spor yaptığı görülmüştür. Oğlan çocuklarının ise 3. bölümde spor yaptıkları tespit edilmiştir. Kadın karakterlerin bedene yönelik spor salonuna giderek jimnastik yaptıkları görülmüştür.

Tablo 6

Çizgi Filmlerde Cinsiyete Göre Karakterlerin Kullandığı Cinsiyetçi İfadeler

Maşa ile Koca Ayı									
Kız Çocuğu		Oğlan Çocuğu		Kadın		Erkek		Androjen	
Cinsiyetçi f		Cinsiyetçi f		Cinsiyetçi f		Cinsiyetçi f		Cinsiyetçi İfade f	
İfade		ifadeler		İfade		İfade			
Cadı	1								
Barbie Dreamhouse Adventures									
Kız Çocuğu		Oğlan Çocuğu		Kadın		Erkek		Androjen	
Cinsiyetçi f		Cinsiyetçi f		Cinsiyetçi f		Cinsiyetçi f		Cinsiyetçi İfade f	
İfadeler		İfade		İfade		İfade			
Dişi	1	-	-	-		-	-	-	-
İş Kadını	1	-	-	-		-	-	-	-
Bayan	1	-	-	-		-	-	-	-
Gökkuşuğu Ruby									
Kız Çocuğu		Oğlan Çocuğu		Kadın		Erkek		Androjen	
İfadeler f		Cinsiyetçi f		Cinsiyetçi f		Cinsiyetçi f		Cinsiyetçi İfade f	
		İfadeler		İfade		İfade			
Prenses	2	-	-	Prenses	5	-	-	-	-
Taç	1	-	-	Prens	2	-	-	-	-
		-	-	Bayan	2	-	-	-	-
Konuşan Kedi Tom ve Arkadaşları									
Kız Çocuğu		Oğlan Çocuğu		Kadın		Erkek		Androjen	
Cinsiyetçi f		Cinsiyetçi f		Cinsiyetçi f		Cinsiyetçi f		Cinsiyetçi İfade f	
İfade		İfade		İfade		İfade			
Erkeksi	1	-	-	Bayan	1	-	-	-	-

Kasaba	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Dayısı									
Cats 44									
Kız Çocuğu		Oğlan Çocuğu		Kadın		Erkek		Androjen	
Cinsiyetçi	f	Cinsiyetçi	f	Cinsiyetçi	f	Cinsiyetçi	f	Cinsiyetçi	f
İfade		İfade		İfade		İfade		İfade	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pj Masks									
Kız Çocuğu		Oğlan Çocuğu		Kadın		Erkek		Androjen	
Cinsiyetçi	f	Cinsiyetçi	f	Cinsiyetçi	f	Cinsiyetçi	f	Cinsiyetçi	f
İfade		İfade		İfade		İfade		İfade	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kral Şakir									
Kız Çocuğu		Oğlan Çocuğu		Kadın		Erkek		Androjen	
Cinsiyetçi	f	Cinsiyetçi	f	Cinsiyetçi	f	Cinsiyetçi	f	Cinsiyetçi	f
İfade		İfade		İfade		İfade		İfade	
İş Kadını	1	-	-	Aslan	1	Ev Kadını	2	-	-
-	-	-	-	Aslan	1	Delikanlı	1	-	-
-	-	-	-	Oğlum		Bayan	1	-	-
Patron Bebek Yine İş Başında									
Kız Çocuğu		Oğlan Çocuğu		Kadın		Erkek		Androjen	
Cinsiyetçi	f	Cinsiyetçi	f	Cinsiyetçi	f	Cinsiyetçi	f	Cinsiyetçi	f
İfade		İfade		İfade		İfade		İfade	
-	-	Bayan	8	-	-	-	-	-	-
-	-	Prenses	1	-	-	-	-	-	-
-	-	İş Adamı	3	-	-	-	-	-	-
Alviin ve Sincaplar									
Kız Çocuğu		Oğlan Çocuğu		Kadın		Erkek		Androjen	
Cinsiyetçi	f	Cinsiyetçi	f	Cinsiyetçi	f	Cinsiyetçi	f	Cinsiyetçi	f
İfade		İfade		İfade		İfade		İfade	
Bayan	8	Bayan	108	Bayan	107	Kalenin	1	-	-
						Kralı			
Prens	1	Kabadayı	12	Cadı	3	Bayan	1	-	-
Beyaz Atlı	1	Maço	1	-	-	Çapkın	1	-	-
Prens									
Kız	1	Beyaz Atlı	3	-	-	-	-	-	-
Hareketi		Prens							
		Erkek Evi	1	-	-	-	-	-	-

Tatlı Kedicikler									
Kız Çocuğu		Oğlan Çocuğu		Kadın		Erkek		Androjen	
Cinsiyetçi	f	Cinsiyetçi	f	Cinsiyetçi	f	Cinsiyetçi	f	Cinsiyetçi	f
İfade		İfade		İfade		İfade		İfade	
Bayan	7	Bayan	7	-	-	-	-	-	-
Prenses	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Aslan	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Baba									

Mevcut çizgi filmler karakterlerin kullandığı cinsiyetçi ifadeler açısından ele alındığında; çizgi filmlerin farklı ülkeler tarafından yapılmasına rağmen kullanılan cinsiyetçi ifadelerin yoğunlukla ortak olduğu görülmüştür. Bununla birlikte sınırlı da olsa farklı ifadelerin de kullanımına rastlanılmıştır.

Maşa ile Koca Ayı adlı çizgi filminde kadın, erkek ve oğlan çocuğu kategorilerinde cinsiyetçi söylem tespit edilmezken, kız çocuğu kategorisinde ise cadı ifadesinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Benzer şekilde Barbie Dreamhouse Adventures çizgi filminde de yalnızca kız çocuğu kategorisinde oldukça sınırlı sayıda cinsiyetçi ifadelerin kullanımına rastlanılmıştır. Bu ifadelerin ise dişi, iş kadını ve bayan olduğu görülmektedir. Gökkuşuğu Ruby adlı çizgi filminde de kadın ve kız çocuk karakterleri tarafından cinsiyetçi ifadelerin kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu ifadelere bakıldığında prenses, prens ve bayan olduğu görülmüştür.



Şekil 16. Konuşan Kedi Tom ve Arkadaşları Cinsiyetçi İfadeler

Not. Netflix -1. Sezon Yönetmen Hank Bölümünden

Diğer çizgi filmlerde olduğu gibi Konuşan Kedi Tom ve Arkadaşları adlı çizgi filmde kullanılan ifadelerin kadın karakterler tarafından ifade edilmektedir. Kullanılan ifadelerin erkeksi ve kasaba dayısı olduğu görülmektedir. Ancak çizgi filmde erkek karakterlerin cinsiyetçi ifadeler kullandıkları görülmese de karakterlerin davranışlarında cinsiyetçi olgular tespit edilmiştir. Örneğin, “Baba Ben” adlı bölümde karakter Tom ve Ben tarafından kadın karakter Angela’dan çocuk bakımını üstlenmesi istenmektedir. Bu durum karşısında karakter Angela: “*Düşünün biraz sırf kızım diye çocuk bakabilirim anlamına gelmez*” ifadesini kullanmıştır. Benzer şekilde çizgi filmin 1. sezonun 16. bölümünde erkek karakterler tarafından kurgulan bir dizi film sahnesinde şerif rolünü kadın karakter Angela üstlenmek istemiştir. Ancak oğlan çocuğu tarafından bu istek tepkiyle karşılanmaktadır. Angela: “*Sence bir kadın polis şefini oynayamaz mı?*” Ginger: “*Onun bıyığı bile yok!*” ifadeleriyle diyalogun gerçekleşmektedir. Tartışma sonucunda şerif rolü üstlenen kadın karakter Angela’nın rol için bıyık taktığı ve takım elbise giydiği görülmektedir.

Mevcut araştırmada yer alan Cats 44 ve Pj Masks adlı çizgi filmlerde ise cinsiyetçi ifadeye rastlanılmamıştır.

Kral Şakir adlı çizgi filminde cinsiyetçi ifadelerin oldukça yoğun kullanıldığı tespit edilmiştir. Erkek karakterler tarafından kullanılan bu ifadelerin iş kadını, delikanlı, ev kadını ve bayan olduğu görülmüştür. Örneğin çizgi filmin “Kutsal Kemik Avcıları” adlı bölümünde karakter Necati ve yan karakter arasında geçen tartışmada güç ve otorite üzerine ifadelerin öne çıktığı görülmektedir. Karakter Necati: “*Şşş bizde sert çocuklarınız ha! Mahalle delikanlısıyım ben!*” ifadesini kullanmıştır. Çizgi filmin 1. sezonunda yer alan “Pembik” adlı bölümde ise evli olan Kadriye ve Remzi arasında özel alanda gerçekleştirilen ev işleri üzerine sözlü bir tartışmanın gerçekleştiği görülmektedir. Bu tartışmada gerçekleşen diyalog ise şöyledir.

Kadriye: “*Hem yemek hem temizlik, yetişemiyorum ayol!*”

Remzi: “*Külahıma anlat! Ne var ki ev işlerinde? iki dakikada tırt tırt biter hemen !*”

Kadriye: “*Pardon sen kolay mı sanıyorsun ev kadını olmayı.*”

Şakir: “*Herhalde Kadriye’ciğim! Sen iş hayatını hiç görmemişsin.*” İfadelerinin kullanıldığı görülmektedir.

Patron Bebek Yine İş Başında adlı çizgi filmi karakterlerin kullandığı cinsiyetçi ifadeler bakımından ele alındığında; kız çocuğu, kadın ve erkek karakterler tarafından herhangi bir cinsiyetçi ifadenin kullanımı tespit edilmemiştir. Ancak oğlan çocuk karakterleri tarafından bayan, iş adamı ve prenses ifadelerinin kullanımına

rastlanılmıştır. Lakin Alviin ve Sincaplar adlı çizgi filmde cinsiyetçi ifadelerin en yüksek düzeyde kullanıldığı görülmektedir. Bu ifadelerin en fazla sayıda bayan ifadesi kullanılırken, cadı kabadayı, maço, kalenin kralı, beyaz atlı prens, erkek evi gibi ifadelerin kullanımına da rastlanılmıştır. Kullanılan cinsiyetçi ifadelerle birlikte saldırganlık ve şiddet içeren davranışlar da saptanmıştır.

Örneğin, 1. sezonun 8. bölümünde okulda oğlan çocukları arasında gerçekleşen kavgada: *“Kabadayılar aslında çok zayıf oldukları anlaşılmasın diye kaba sert oluyorlar. Her kabadayının içinde aslında kırgın bir insan vardır.”* İfadelerin kullanımıyla kavram ve davranışların yumuşatıldığı görülmüştür. Kız çocuğu tarafından ise bayan, prens, kız hareketi ve beyaz atlı prens gibi ifadelerin kullanıldığı tespit edilmiştir.



Şekil 17. Alviin ve Sincaplar Cinsiyetçi İfadeler

Not. Netflix - 1.Sezon Çim Savaşı Bölümünden

Çizgi filmin “Kız Hareketi” adlı bölümünde Elenor karakteri diğer ana karakter oğlan çocuklarından yardım istemektedir. Kız çocuklarıyla sürekli çatışma içinde olan ve yoğunlukla eril özelliklerle tasvir edilen karakter Alvin bu yardıma olumsuz yanıt verdiği görülmektedir. Erkek karakter Dave olumlu tutumu sonucu gelişen diyalog şöyledir.

Dave: *“Evde bir bayanın daha işimize yarar.”*

Alvin: *“Bir kızın bizim erkekler mağarasına girmesine izin vermek birkaç yönden çok sakıncalı olabilir.”*

Dave: *Alvin sen erkek değilsin, daha çocuksun. İkincisi kalenin kıralı benim.*” İfadesini kullanmıştır. Bölümün devamında konuyla ilişkili olarak karakter Alvin öfkelerini şarkı sözleriyle belirtmektedir.

Alvin: *“Kızlar beni sürekli deli ediyor. Eğer bir kızsın benim arkadaşım olamaz. Her kadın beni delirtiyor. Onlarla yaşamıyorum ama onlarsız olmaz hiç sorun değil. Kızlara sorsan onlar herkesin patronu. Kızlar etraftaysa kimse eğlenemez. Biri yeter, ikisi çok fazla. 3 tanesi her adamı delirtir.”*

Çizgi filmin “*Süper Girls/ HeldBlac*” bölümünde ise süper kahramanların yalnızca erkeklere özgü bir durum olduğu düşüncesi üzerine kız ve oğlan çocuğu karakterleri arasında rekabet ortamı oluştuğu görülmektedir. Oğlan çocukları tarafından kahramanlık davranışları veya onunla ilişkili bir alet yapımının oğlan veya erkeklere özgü olduğu düşünülmektedir. Kamusal alanda karşılaşan karakterlerden oğlan çocukları kullandıkları beden diliyle kız çocuğunu küçümsemediği ve gülererek “*Jeanette, süper kahraman alet yapımı nasıl gidiyor. Bakalım?*” sorusunu yönlendirdiği görülmektedir. Kız çocuğu karakteri: “*Pekala Jeanette. Bütün kızlar kazanacağını biliyor. Bizi hüsrana uğratma*” ifadesini kullanarak oluşan rekabet ortamını yansıtmaktadırlar. Benzer bir diyalogun ise 2. sezonun 25. bölümünde ana karakter Brittany ve Alvin arasında sözlü tartışmaya neden olduğu görülmektedir. Alvin: “*Sakin bana süper kahramanlarla ilgilendiğini söyleme. Sen ve kız kardeşlerin güzel giysilerle savaşacağınız yere uçabilirsiniz*” ifadelerini kullanmıştır. Çizgi filmde karakter Brittany posterini gösterdiği prenses için çok ortak noktalarının olduğunu belirtmekte ve onun için idol’ kavramını kullanmaktadır. Bu durum karşısında karakter Alvin: “*Prenses şehre gelirse seninle buluşmaz. Buluşacağı kişi beyaz atlı prensi olur yani ben.*” ifadesinde bulunmuştur.

Tatlı Kedicikler çizgi filminde karakterler tarafından on dokuz ifadenin kullanıldığı görülmektedir. Kız çocuğu karakterleri tarafından bayan, aslan baba ve prenses ifadeleri kullanılırken, oğlan çocuk karakterlerinin ise sıklıkla bayan ifadesini kullandığı görülmüştür. Kadın karakterlerin ise sınırlı sayıda aslan ve aslan oğlum ifadelerini kullandığı görülmüştür.

Kız Çocuğu		Oğlan Çocuğu		Kadın		Erkek		Androjen	
Mesleki Roller	f	Mesleki Roller	f	Mesleki Roller	f	Mesleki Roller	f	Mesleki Roller	f
Tasarımcı	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Konuşan Kedi Tom ve Arkadaşları									
Kız Çocuğu		Oğlan Çocuğu		Kadın		Erkek		Androjen	
Mesleki Roller	f	Mesleki Roller	f	Mesleki Roller	f	Mesleki Roller	f	Mesleki Roller	f
-	-	Müşteri T.	2	Garson	2	Aktör	7	Stilist	1
-	-	Girişimci	1	Set Sorumlusu	1	Gazeteci	4	Asistan	1
-	-	Asistan	1	Gazeteci	1	Yönetmen	2	-	-
-	-	-	-	Aktör	1	Satış Danışmanı	2	-	-
-	-	-	-	Ses Sanatçı	1	Stilist	1	-	-
-	-	-	-	Asistan	1	Garson	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Polis	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Şovmen	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Yapımcı	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Bahçıvan	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Astronot	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Yönetmen	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Bilim İnsanı	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Müze Görevlisi	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Doktor	1	-	-
-	-	-	-	-	-	İşçi	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Dijital Terapist	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Sihirbaz	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Genel Müdür	1	-	-
Cats 44									
Kız Çocuğu		Oğlan Çocuğu		Kadın		Erkek		Androjen	
Mesleki Roller	f	Mesleki Roller	f	Mesleki Roller	f	Mesleki Roller	f	Mesleki Roller	f
-	-	-	-	Sanatçı	4	Özel Ajan	3	Ressam	1
-	-	-	-	Gazeteci	2	Bilim İnsanı	3	Stilist	1
-	-	-	-	Gurme	1	Şoför	3	-	-
-	-	-	-	Çiçekçi	1	Kepçe Operatörü	2	-	-
-	-	-	-	Aşçı	1	Satış Danışmanı	2	-	-
-	-	-	-	-	-	Palyaço	2	-	-
-	-	-	-	-	-	İtfaiye Personeli	2	-	-
-	-	-	-	-	-	İşçi	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Gazeteci	1	-	-
-	-	-	-	-	-	İşçi	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Sanatçı	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Mühendis	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Astronot	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Eskici	1	-	-

-	-	-	-	-	-	Hakem	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Karate	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Eğitmeni			
-	-	-	-	-	-	Doktor	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Kaptan	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Antrenör	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Çiftçi	1	-	-

Pj Masks

Kız Çocuğu		Oğlan Çocuğu		Kadın		Erkek		Androjen	
Mesleki Roller	f	Mesleki Roller	f	Mesleki Roller	f	Mesleki Roller	f	Mesleki Roller	f
-	-	-	-	Satış Danışmanı	2	Şoför	2	-	-
-	-	-	-	Garson	1	Satış danışmanı	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Karate	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Eğitmeni			
-	-	-	-	-	-	Gazeteci	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Ses Sanatçısı	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Öğretmen	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Boksör	1	-	-

Kral Şakir

Kız Çocuğu		Oğlan Çocuğu		Kadın		Erkek		Androjen	
Mesleki Roller	f	Mesleki Roller	f	Mesleki Roller	f	Mesleki Roller	f	Mesleki Roller	f
-	-	-	-	Bilim İnsanı	5	Esnaf	30	Kuaför	1
-	-	-	-	Satış Danışmanı	2	Polis	18	-	-
-	-	-	-	Asistan	2	Hizmetli	14	-	-
-	-	-	-	Öğretmen	1	Şoför	10	-	-
-	-	-	-	Hemşire	1	İş veren	9	-	-
-	-	-	-	Kat Sorumlusu	1	Gazetesi	8	-	-
-	-	-	-	Aktriste	1	Garson	8	-	-
-	-	-	-	-	-	Yönetici	7	-	-
-	-	-	-	-	-	Öğretmen	7	-	-
-	-	-	-	-	-	Kepçe operatörü	7	-	-
-	-	-	-	-	-	İş insanı	6	-	-
-	-	-	-	-	-	Kargo Personeli	4	-	-
-	-	-	-	-	-	Belediye işçisi	4	-	-
-	-	-	-	-	-	Pilot	4	-	-
-	-	-	-	-	-	Pasta Şefi	3	-	-
-	-	-	-	-	-	Gazeteci	3	-	-
-	-	-	-	-	-	İtfaiye Memuru	3	-	-
-	-	-	-	-	-	Doktor	3	-	-
-	-	-	-	-	-	Bld. Başkanı	3	-	-
-	-	-	-	-	-	Aşçı	2	-	-
-	-	-	-	-	-	Bilim İnsanı	2	-	-

-	-	-	-	-	-	-	İllüzyonist	2	-	-
-	-	-	-	-	-	-	Bekçi	2	-	-
-	-	-	-	-	-	-	Rehber T	2	-	-
-	-	-	-	-	-	-	Kaptan	2	-	-
-	-	-	-	-	-	-	Kafe işletmecisi	2	-	-
-	-	-	-	-	-	-	Ses Sanatçısı	2	-	-
-	-	-	-	-	-	-	İşçi	2	-	-
-	-	-	-	-	-	-	Satış Danışmanı	2	-	-
-	-	-	-	-	-	-	Müze Memuru	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	Yönetmen	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	Hurdacı	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	Can Kurtaran	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	Masör	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	Makinist	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	Asistan	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	Nikah memuru	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	Bşk.	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	Yardımcısı	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	Set Görevlisi	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	Bel boy	1	-	-

Patron Bebek Yine İş Başında

Kız Çocuğu		Oğlan Çocuğu		Kadın		Erkek		Androjen	
Mesleki Roller	f	Mesleki Roller	f	Mesleki Roller	f	Mesleki Roller	f	Mesleki Roller	f
Asistan	7	Güvenlik	11	Satış Danışmanı	2	Polis	20	Fotoğrafçı	1
Yönetim	2	Yönetim K. Üyesi	9	Ofis Memuru	2	Satış Danışmanı	8	-	-
AR-GE	1	Ofis Personeli	9	Gazeteci	1	Garson	4	-	-
CEO	1	Başkan	3	Çocuk - Bakıcısı	1	İtfaiye Personeli	2	-	-
Güvenlik	1	Muhasebe S.	3	Polis	1	Belediye Başkanı	2	-	-
-	-	Yönetici	2	Asistan	1	Koruma	2	-	-
-	-	Genel Müdür	2	Güvenlik	1	İtfaiye Personeli	2	-	-
-	-	Yönetim K. Başkanı	2	Program Yapımcı	1	Kabin Memuru	1	-	-
-	-	(CEO)	2	-	-	Kameraman	1	-	-
-	-	İnsan Kaynakları	1	-	-	Veteriner	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Kargo personeli	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Pilot	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Ofis Memuru	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Sanatçı	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Postacı	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Doktor	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Kameraman	1	-	-

-	-	-	-	-	Mühendis	1	-	-
-	-	-	-	-	Öğretmen	1	-	-

Alviiin ve Sincaplar

Kız Çocuğu		Oğlan Çocuğu		Kadın		Erkek		Androjen	
Mesleki Roller	f	Mesleki Roller	f	Mesleki Roller	f	Mesleki Roller	f	Mesleki Roller	f
Asistan	1	-	-	Satış Danışmanı	3	Gazeteci	7	-	-
Bebek Bakıcılığı	1	-	-	Ses Sanatçısı	2	Polis	6	-	-
-	-	-	-	Öğretmen	1	Yapımcı	5	-	-
-	-	-	-	Veteriner	1	Satış Danışmanı	5	-	-
-	-	-	-	Okul Müdürü	1	Futbolcu	5	-	-
-	-	-	-	Bilim İnsanı	1	Başkan	4	-	-
-	-	-	-	Dekoratör	1	Sanatçısı	4	-	-
-	-	-	-	Sahne Müdürü	1	Kameraman	3	-	-
-	-	-	-	Hostes	1	Ajan	3	-	-
-	-	-	-	Gazeteci	1	Fotoğrafçı	3	-	-
-	-	-	-	-	-	Güvenlik Uzmanı	3	-	-
-	-	-	-	-	-	Doktor	3	-	-
-	-	-	-	-	-	Postacı	2	-	-
-	-	-	-	-	-	Öğretmen	2	-	-
-	-	-	-	-	-	Temizlik Görevlisi	2	-	-
-	-	-	-	-	-	Bilim İnsanı	2	-	-
-	-	-	-	-	-	Oyuncak Tasarımcısı	2	-	-
-	-	-	-	-	-	Zoolog	2	-	-
-	-	-	-	-	-	Besteci	1	-	-
-	-	-	-	-	-	DJ	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Mühendis	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Komutan	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Asistanı	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Yönetmen	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Sunucusu	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Okul Danışman	1	-	-
-	-	-	-	-	-	İşletmeci	1	-	-
-	-	-	-	-	-	İllüzyonist	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Bakıcı	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Profesör	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Badigart	1	-	-

Tatlı Kedicikler

Kız Çocuğu		Oğlan Çocuğu		Kadın		Erkek		Androjen	
Mesleki	f	Mesleki	f	Mesleki	f	Mesleki Roller	f	Mesleki Roller	f
Roller		Roller		Roller					
-	-	-	-	Hostes	1	Pastacı	1	-	-

-	-	-	-	Gazeteci	1	Sahne Sorumlusu	1	-	-
-	-	-	-	Kasiyer	1	Hava Kontrol M.	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Ressam	1	-	-
-	-	-	-	-	-	İnşaat sorumlusu	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Pilot	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Dişçi	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Sunucu	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Aşçı	1	-	-
-	-	-	-	-	-	Oyuncu	1	-	-

Mevcut araştırmada çizgi filmler cinsiyete göre karakterlere verilen mesleki roller kapsamından ele alındığında; meslek rollerinin yoğunlukla cinsiyete göre farklılık göstermekle birlikte en fazla sayıda erkek karakterlerin meslek rollerinde tasvir edildiği saptanmıştır.

Maşa ile Koca Ayı adlı çizgi filmde cinsiyete göre karakterlere verilen mesleki rollere bakıldığında; en yüksek düzeyde erkek karakterlerin mesleki rolle temsil edildiği görülmektedir. Bu mesleklerin sırayla doktor, mühendis, bilim insanı, akrobat, dişçi, fotoğrafçı, şoför, hâkim, mühendis, öğretmen, pilot, ressam, dalgıç, astronot ve itfaiye personeli şeklinde olduğu tespit edilmiştir. Kadın karakterlerin ise mesleki tasvirlerinde oldukça sınırlı sayıda öğretmen, hostes ve sanatçı rollerinde oldukları görülmüştür. Karakterlere verilen meslek rollerinin çizgi filmin 3. sezonunun 8. bölümünde okula gitmeye başlayan Maşa karakterine meslek seçimi için gösterilen katalogda yer alan erkek ve kadın tasvirleri üzerinden yapıldığı görülmüştür. Diğer kategorilere ilişkin mesleki rollere ise rastlanılmamıştır.

Barbie Dreamhouse Adventures adlı çizgi filmde erkek karakterin mesleki rollerde yer alma durumlarının en fazla sayıda olduğu görülmektedir. Karakterler en fazla sayıda meclis üyesi, garson ve kargo personeli mesleki rolleriyle tasvir edildikleri görülürken, sınırlı sayıda temizlik görevlisi, pilot, masör ve kargo personeli, bilim insanı, öğretmen, gazeteci, güvenlik personeli, TV yapımcısı, yönetmen, sanatçı, müfettiş, mühendis, iş insanı, belboy, bahçıvan, belediye başkanı gibi meslek rollerinde temsil edildikleri görülmektedir. Kadın karakterlerin meslek rollerinin sınırlı olmasıyla birlikte mesleki çeşitliliğinin de düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu meslek rollerinin masör, belediye başkanı, otel çalışanı, satış danışmanı, işletmeci, mühendis, stilist, hurdacı, garson ve meclis üyeliği gibi meslekler olduğu görülmektedir. Çizgi filmde orta çocukluk ve ergenlik döneminde bulunan kız ve oğlan çocuk

karakterlerinin de mesleki rollerde tasvir edildikleri görülmüştür. Bu mesleklerin seyis, bebek bakıcısı, stilist ve muhabir rolleri olduğu tespit edilmiştir. Oğlan çocuklarının ise kameraman ve cankurtaran gibi mesleki rollerde yer verilmiştir.



Şekil 18. Gökkuşluğu Ruby Mesleki Roller

Not. Netflix- 1.Sezon Ruby'nin Koruyuculuk Macerası Bölümünden

Gökkuşluğu Ruby adlı çizgi filmde oldukça sınırlı sayıda meslek rollerinin tasvir edildiği görülmektedir. Bu meslek rolünün ise erkek karakter tarafından yapılan oyuncak tasarımcılığıdır. Konuşan Kedi Tom ve Arkadaşları adlı çizgi film mesleki roller bağlamında ele alındığında; erkek karakterlerin kadın karakterlerden daha fazla sayıda mesleki rolde yer aldıkları görülmüştür. Bu mesleklerin ise aktör, gazeteci, yönetmen, girişimci CEO, satış danışman; sınırlı sayıda ise stilist, garson, polis, şovmen, yapımcı, bahçıvan, astronot, yönetmen, bilim insanı, müze görevlisi, doktor, işçi, dijital terapist, illüzyonist, bahçıvan ve genel müdür olduğu görülmektedir. Kadın karakterin oldukça sınırlı sayıda; garson, sunucu, ses sanatçı, set sorumlusu, aktör ve asistan mesleki rollerinde tasvir edildiği tespit edilmiştir. Oğlan çocuğu karakterlerinin ise sınırlıda olsa müşteri temsilciliği, girişimci ve asistan rollerinde tasvirlerine rastlanmıştır. Çizgi filmde androjen karakterlerin eşit ve sınırlı sayıda stilist ve asistan rollerinde tasvir edildikleri görülmüştür.

Cats 44 adlı çizgi filminde cinsiyete göre karakterlerin mesleki rollerine bakıldığında; erkek karakterlerin farklı mesleki rollerde yer aldıkları görülmektedir. Bu rollerin sırayla özel ajan, bilim insanı, şoför, kepçe operatörü, satış danışmanı, itfaiye personeli, işçi, gazeteci, sanatçı tamirci, mühendis, astronot, eskici, hakem karate eğitmeni, doktor, kaptan, antrenör ve çiftçi olduğu görülmektedir. Kadın karakterlerin ise oldukça sınırlı sayıda sanatçı, gazeteci ve gurme rollerinde tasvir

edildikleri görülmüştür. Çizgi filmde androjen karakterlerin ise ressam, stilist ve dondurma üreticisi olarak yansıtıldıkları tespit edilmiştir.



Şekil 19. Cats 44 Mesleki Roller

Not. Netflix -1.Sezon *Stilist Kedi Ambrogio*

Pj Masks adlı çizgi filmde mesleki rollerin cinsiyete göre dağılımına bakıldığında; oldukça sınırlı sayıda meslek rolleri tespit edilmiştir. Bu rollerde yoğunlukla erkek karakterlerin yansıtıldığı görülmüştür. Bu mesleklerin ise şoför, gazeteci, öğretmen, satış danışmanı, ses sanatçısı ve boksör olduğu görülmüştür. Kadın karakterlerin ise garson ve satış danışmanı rollerinde rastlanılmıştır.

Kral Şakir adlı çizgi film incelendiğinde; meslek çeşitliliğinin oldukça fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu mesleki rollerde yoğunlukla tasvir edilen erkek karakterlerin; manav, kasap, bakkal, kırtasiyeci, kafe, dönerci, çiğ köfteci, dondurmacı rollerinde yer aldıkları görülmüştür. Ayrıca polis, hizmetli şoför, işletmeci, gazetesi, garson, yönetici, öğretmen, kepçe operatörü, iş insanı, kargo personeli, belediye işçisi, pilot, gişe memuru, pasta şefi, itfaiye memuru, belediye başkanı, doktor, kafe işletmecisi, aşçı, bekçi, ses sanatçısı, bilim insanı, turist rehberi, işçi, illüzyonist, kaptan, satış danışmanı, müze memuru, masör, başkan yardımcısı, yönetmen, makinist, set görevlisi, hurdacı, asistan, bel boy, can kurtaran ve nikah memuru gibi mesleki rollerde yansıtıldıkları görülmüştür. Kadın karakterlerin ise oldukça sınırlı sayıda satış danışmanı, asistan, öğretmen, kat sorumlusu, aktris ve hemşire rollerinde yer aldıkları görülmüştür. Özellikle günümüzde oldukça popüler olan youtuber mesleki rolünde de oğlan çocuğunun rol aldığı görülmektedir.

Patron Bebek Yine İş Başında adlı çizgi filmde yüz on dokuz mesleki rolde karakterlerin tasvir edildikleri görülmektedir. Bu mesleki rollerde erkek karakterlerin

polis garson, belediye başkan, koruma, itfaiye personeli, doktor, pilot, kabin memuru, kameraman, ofis memuru, mühendis, sanatçı, veteriner, öğretmen, postacı ve kargo personeli olarak yansıtıldıkları görülmektedir. Yetişkin rolüyle tasvir edilen oğlan çocuk karakterlerinin ise yönetici, CEO, patron, güvenlik, muhasebe sorumlusu, insan kaynakları gibi mesleki rollerde tasvir edildikleri görülmüştür. Kadın karakterlerin ise satış danışmanı, ofis memuru, güvenlik, gazeteci, polis, program yapımcısı, çocuk bakıcısı ve asistan rollerinde tasvirlerine rastlanılmıştır. Androjen karakterin ise fotoğrafçılık mesleki rolüyle tasvir edilmiştir.

Alviin ve Sincaplar çizgi filminde karakterlerin doksan yedi mesleki rolde tasvir edikleri görülmektedir. Bu mesleklerin cinsiyete göre dağılımına bakıldığında erkek karakterlere en fazla sayıda rol aldığı görülmüştür. Bu mesleklerin sırayla gazetecilik, polis, satış danışmanı, futbolcu, yapımcı, güvenlik, başkan, sanatçı, fotoğrafçı, doktor, güvenlik uzmanı, postacı, bilim insanı, zoolog, öğretmen, oyuncak tasarımcısı, besteci, yönetmen, hayvanat bahçesi sorumlusu, Dj, sunucu, temizlik görevlisi, mühendis, okul danışmanı, profesör, komutan, işletmeci, badıgart, asistanı ve illüzyonist mesleklerinde tasvirlerine rastlanılmıştır. Kadın karakterlerin ise oldukça sınırlı sayıda satış danışma, ses sanatçısı, öğretmen, bilim insanı, hostes, veteriner, dekoratör, gazeteci ve okul müdürü gibi mesleki rollerde tasvirine rastlanılmıştır. Kız çocuğu karakterlerinin de eşit ve oldukça sınırlı sayıda asistan ve bebek bakıcılığı mesleki rollerinde yansıtıldıkları görülmüştür. Oğlan çocuğu karakterlere mesleki rollerde yer verilmemiştir.



Şekil 20. Alviin ve Sincaplar Mesleki Roller

Not. Netflix- 1. Sezon Yeni Müdür Bölümünden

Tatlı Kedicikler adlı çizgi film mesleki roller açısından ele alındığında; pastacı, ressam, sunucu, sahne sorumlusu, inşaat sorumlusu ve sınırlı sayıda aşçı, hava kontrol memuru, pilot, oyuncu ve dişçi mesleki rollerinde en fazla sayıda erkek karakterlerin tasvir edildikleri görülmüştür. Kadın karakterlere ise oldukça sınırlı ve eşit sayıda kasiyer, gazeteci ve hostes mesleki rolleriyle tasvir edilmişlerdir.

Tablo 8

Araştırmaya Dahil Edilen Çizgi Filmlerde Cinsiyete Göre Karakterlerin Kamusal ve Özel Alanda Yer Alma Durumları

Maşa ile Koca Ayı						
Cinsiyet	Kamusal Alan	f	Özel Alan	f	Yarı Kamusal Alan	f
Kız Çocuğu	Oyun Oynama	19	TV İzleme	8	Evcilik Oynama	7
	Balık Tutma	1	Evcilik Oynama	9	Meyve toplama	2
	-	-	Ev Temizliği	4	Yemek yapma	2
	-	-	Hasta Bakımı	2	Boya yapma	1
	-	-	Yemek Yapma	1	Kar Küreme	1
	-	-	-	-	Resim	1
Oğlan Çocuğu	Buz Pateni	1	TV İzleme	4	Oyun Oynama	4
	Tamir	1	Yemek Yapma	1	Boya Yapma	1
	Araç Kullanma	1	-	-	-	-
Kadın	Meyve Toplama	4	-	-	-	-
	Kitap Okuma	4	-	-	-	-
	Su Taşıma	1	-	-	-	-
	Buz Pateni	1	-	-	-	-
	Dans Etme	3	-	-	-	-
	Tenis Oynama	1	-	-	-	-
Erkek	Spor Yapma	6	Çocuk Bakımı	18	Çamaşır Yıkama	8
	Balık Tutma	5	Sofra Hazırlama	10	Dikiş Dikme	6
	Yemek Yeme	4	Yemek Yapma	5	Bahçe Bakımı	4
	Tamir/Montaj	4	Ev Temizliği	5	Üretim (Sebze)	4
	Meyve Hasadı	2	Çamaşır Yıkama	5	Yemek Yapma	4
	Araç Kullanma	2	TV İzleme	4	Spor Yapma	2
	Tenis Oynama	1	Misafir Ağırılama	4	Meyve Toplam	2
	Alış- Veriş	1	Bulaşık yıkama	3	Kar Küreme	2
	Ağaç Kesme	1	Tamir	3	Oyun Oynama	2
	-	-	Kitap Okuma	3	Kızak Kullanma	1
	-	-	Dikiş -Terzi	2	Ateş Yakma	1
	-	-	Ütü Yapma	1	Sirk Gösterisi	1
	-	-	Ev Bakımı	1	-	-
	-	-	Bulmaca Çözme	1	-	-
	-	-	Tavla Oynama	1	-	-
	-	-	Santraç Oynama	1	-	-
	-	-	Pazıl Oyunu	1	-	-
Barbie Dreamhouse Adventures						
Cinsiyet	Kamusal Alan	f	Özel Alan	f	Yarı Kamusal Alan	f
Kız Çocuğu	Araç Kullanma	3	Kitap okuma	7	Oyun Oynama	8

	At binmek	3	Pasta yapma	5	-	-
			Oyun Oynama	4	-	-
Oğlan Çocuğu	Araç Kullanma	4	TV- Maç İzleme	1	Kameramanlık	1
	-	-	-	-	Oyun	1
	-	-	-	-	Çim Biçmek	1
Kadın	Tenis Oynama	1	Yemek Yapma	3	Kamp Yapma	1
	Araba Yıkama	1	-	-	Bulaşık yıkama	1
	At Binme	1	-	-	-	-
	Sörf Yapmak	1	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-
Erkek	Araç Kullanma	3	Yemek Yapma	1	Kamp Yapma	1
	Alış-Veriş	2	-	-	Kamp ateşi yakma	1
	-	-	-	-	Çadırı Kurma	1
	-	-	-	-	Bulaşık yıkama	1
	-	-	-	-	Tamir	1

Gökkuşuğu Ruby

	Kamusal Alan	f	Özel Alan (Ev İçi)	f	Yarı Kamusal Alan	f
Kız Çocuğu	-	-	Oyun Oynama	26	-	-
Oğlan Çocuğu	-	-	-	-	-	-
Kadın	-	-	Çocuk Bakımı	8	Çocuk Bakımı	1
	-	-	Gazete Okuma	4	Gazete Okuma	1
	-	-	Tamir	1	-	-
	-	-	Fatura Hesaplama	1	-	-
	-	-	Sofra Hazırlama	1	-	-
Erkek	-	-	Tasarım yapma	1	-	-
	-	-	Bulaşık yıkamaya	1	Bahçe Bakımı	1
	-	-	-	-	Havuz Bakımı	1

Konuşan Kedi Tom ve Arkadaşları

	Kamusal Alan	f	Özel Alan (Ev İçi)	f	Yarı Kamusal Alan	f
Kız Çocuğu	-	-	-	-	-	-
Oğlan Çocuğu	Yemek Yeme	2	Yemek Yeme	12	Oyun Oynama	1
	Bisiklet sürme	1	Aplikasyon Geliştirme	6	Bisiklet Sürme	1
	Maç İzleme	1	Oyun Oynama	5	-	-
	-	-	Film Çekimi	3	-	-
	-	-	Sahne Çalışması	1	-	-
	-	-	TV İzleme	1	-	-
	-	-	Dans Etme	1	-	-
Kadın	Konser Vermek	4	Yemek Yapma	4	-	-
	Alış-Veriş	2	Temizlik	4	-	-
	Sinema	1	Film Çekimi	3	-	-
	Kamp	1	Yemek Hazırlama	2	-	-
	-	-	TV İzleme	1	-	-
	-	-	Yemek yeme	1	-	-
Erkek	Çim Biçme	1	Aplikasyon geliştirme	19	-	-
	Satış	1	Yemek Yeme	9	-	-
	Kamp	1	Girişim- üretim	9	-	-
	Ateşi Yakma	1	Çekim	6	-	-
	Bisiklet Sürme	1	Oyun Oynama	6	-	-
	Yemek Yeme	1	TV İzleme	5	-	-
	Sinema	1	Sahne Çalışması	5	-	-
	Çekim Yapma	1	Tamir	3	-	-
	Kitap Okuma	1	Temizlik	2	-	-

	Maç İzleme	1	Kitap okuma	1	-	-
	Müze Ziyareti	1	-	-	-	-
Cats 44						
Cinsiyet	Kamusal Alan	f	Özel Alan (Ev İçi)	f	Yarı Kamusal Alan	f
Kız Çocuğu	Konser	2	Orkestra çalışması	5	Konser verme	4
	Oyun oynama	3	Konser verme	3	Evcilik Oyunu	2
	Sergi Ziyareti	1	Temizlik	2	Futbol	1
	Piknik	2	Resim yapma	1	Tenis	1
	Araç kullanma	1	Güneşlenme	1	Voleybol	1
	-	-	Dans yarışması	1	Top oynama	1
	Konser	1	-	-	-	-
	Tarım-Üretim	1	-	-	-	-
Oğlan Çocuğu	Oyun oynama	3	Orkestra çalışması	6	Oyun oynama	8
	Alış-Veriş	3	Tamir - montaj	2	Konser verme	4
	Piknik Yapmak	2	Konser verme	2	Futbol	2
	Araç Kullanma	2	Temizlik	1	Tenis	1
	Konser Vermek	1	Güneşlenme	1	Voleybol	1
	Tarım (Üretim)	1	Dans yarışması	1	Dergi okuma	1
	Çiçek Bakımı	1	Yemek yapma	16	Şiddet eylemi	3
Kadın	Fotoğraf Çekme	1	Yemek hazırlama	16	Tenis oynama	1
	Dans Gösterisi	1	Temizlik	7	Temizlik	1
	Savunma Dersi	1	Anne rolü	3	-	-
	Sergi ziyareti	1	Bulaşık yıkama	2	-	-
	Tamir	4	Gazete Okuma	1	-	-
Erkek	Araç Kullanma	2	-	-	-	-
	Yemek Yeme	2	-	-	-	-
	Gazete Okumak	2	-	-	-	-
	Tenis Oynama	1	-	-	-	-
	Dans gösterisi	1	-	-	-	-
	Bahçe bakımı	1	-	-	-	-
	Resim Sergisi	1	-	-	-	-
	Sirk gösterisi	1	-	-	-	-
	Fotoğraf Çekmek	1	-	-	-	-
	Dondurma Satışı	1	-	-	-	-
Androjen	Defile Düzenleme	1	-	-	-	-
	Resim Sergisi	1	-	-	-	-
Pj Masks						
Cinsiyet	Kamusal Alan	f	Özel Alan (Ev İçi)	f	Yarı Kamusal Alan	f
Kız Çocuğu	Okula gitme	10	Kitap okum	1	-	-
	Çiçek bakımı	6	-	-	-	-
	Parka Gitme	4	-	-	-	-
	Saklambaç	2	-	-	-	-
	Basketbol	2	-	-	-	-
	Kitap Okuma	2	-	-	-	-
	Paten Yapma	1	-	-	-	-
	Futbol oynama	1	-	-	-	-
	Müze ziyareti	1	-	-	-	-
	Resim Yapma	1	-	-	-	-
Oğlan Çocuğu	Kitap Okuma	3	Temizlik	2	-	-
	Okula gitme	11	Kitap okuma	1	-	-
	Futbol	6	-	-	-	-
	Müze ziyareti	6	-	-	-	-

	Basketbol	3	-	-	-	-
	Parka Gitme	2	-	-	-	-
	Parti Düzenleme	1	-	-	-	-
	Bilimsel Çalışma	1	-	-	-	-
	Çiçek bakımı	1	-	-	-	-
	Paten Kayma	1	-	-	-	-
	Kütüphane	1	-	-	-	-
	Oyun Oynama	2	-	-	-	-
Kadın	Kitap Okuma	1	-	-	-	-
Erkek	Kitap Okuma	1	-	-	-	-

Kral Şakir

Cinsiyet	Kamusal Alan	f	Özel Alan (Ev İçi)	f	Yarı Kamusal Alan	f
Kız Çocuğu	Okula gitmek	4	Kitap okuma	3	Parti Hazırlığı	1
	Denize girme	1	Ev Temizliği	2	Bahçe (Üretim)	1
	Oyun Oynama	1	Oyun	2	-	-
	-	-	TV İzleme	1	-	-
	-	-	Yemek yeme	1	-	-
Oğlan Çocuğu	Okula gitmek	4	Playsteyşın	9	Havuz girme	2
	Yemek yeme	3	Yemek Yeme	9	Bahçe (Üretim)	1
	Futbol	3	TV İzleme	2	-	-
	Çöp Toplama	1	-	-	-	-
	Gazete okuma	1	-	-	-	-
	Denize girme	1	-	-	-	-
	Uçurma uçurmak	1	-	-	-	-
	Temizlik	1	-	-	-	-
	Balık Tutmam	1	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-
Kadın	Araba kullanma	3	Yemek yapma	11	Parti Hazırlığı	1
	Çocuk Bakımı	1	Sofra Hazırlama	8	-	-
	Çöp atma	1	Ev Temizliği	6	-	-
	-	0	TV izleme	3	-	-
	-	0	Altın Günü	2	-	-
	-	0	Misafir Ağırılama	2	-	-
Erkek	Alış- Veriş	16	Yemek yeme	9	Kazı	1
	Araba Kullanma	13	Atari Oynama	9	Havuz Girmek	1
	Yemek Yeme	8	Kavga	2	Çevre Eylemi	1
	Mangal Yakmak	8	TV/Maç izleme	1	-	-
	Bilimsel Çalışma	6	Temizlik	1	-	-
	Futbol Oynama	5	Tamir	1	-	-
	Tamir Etme	5	Harcamaları belirleme	1	-	-
	Politika Miting	3	-	-	-	-
	Kuş Besleme	3	-	-	-	-
	Kavga Etme	2	-	-	-	-
	Kitap okuma	2	-	-	-	-
	Kavga Etme	2	-	-	-	-
	Çöp Toplama	2	-	-	-	-
	Tur gezisi /Müze	2	-	-	-	-
	Alışveriş	1	-	-	-	-
	Havuz	1	-	-	-	-
	Tarla -Üretim	1	-	-	-	-
	Fotoğraf Çekme	1	-	-	-	-
	Tavla oynama	1	-	-	-	-

	Gazete okuma	1	-	-	-	-
	Havuz	1	-	-	-	-
	Balık Tutma	1	-	-	-	-
	Dron uçurmak	1	-	-	-	-
	Tekne kullanım	1	-	-	-	-
	Atari Yarışması	1	-	-	-	-
Patron Bebek Yine İş Başında						
Cinsiyet	Kamusal Alan	f	Özel Alan (Ev İçi)	f	Yarı Kamusal Alan	f
Kız Çocuğu	Bisiklet Sürmek	4	Oyun Oynama	5	-	-
	Oyun Oynama	3	Resim Yapma	1	-	-
	Maça Gitme	2	Yemek Yeme	9	-	-
	Futbol oynama	2	TV İzleme	4	-	-
	Kavga Etmek	1	Kitap Okuma	3	-	-
	Kitap okuma	1	-	-	-	-
	Araba Kullanma	1	-	-	-	-
	Dans etmek	1	-	-	-	-
	Resim yapma	1	-	-	-	-
Oğlan Çocuğu	Oyun Oynama	3	Yemek Yeme	9	-	-
	Bisiklet Sürmek	3	TV İzleme	4	-	-
	Maça Gitme	2	Kitap Okuma	3	-	-
	Futbol oynama	2	-	-	-	-
	Kavga Etmek	1	-	-	-	-
	Kitap okuma	1	-	-	-	-
	Araba Kullanma	1	-	-	-	-
	Dans etmek	1	-	-	-	-
	Resim yapma	1	-	-	-	-
Kadın	Bebek bakımı	8	Yemek Yapma	7	-	-
	Alış- Veriş	2	Kitap Okuma	3	-	-
	Sinemaya Gitme	2	Ev Temizlik	2	-	-
	Maç İzleme	2	Mutfak Temizliği	2	-	-
	Araba kullanma	1	Fatura Hesaplama	2	-	-
	-	-	TV İzleme	1	-	-
	-	-	Sofra hazırlama	1	-	-
	-	-	Gazete Okuma	1	-	-
Erkek	Araba Kullanma	5	Bebek Bakımı	8	Çocuk Bakımı	1
	Alışveriş	3	Gazete Okuma	4	Gazete Okuma	1
	Kitap Okuma	2	Tamir	1	-	-
	Kamp	2	Fatura Hesaplama	1	-	-
	Maç İzleme	2	Yemek Servisi	1	-	-
	Sinema	2	-	-	-	-
	Gazete Okumak	1	-	-	-	-
Alviiin ve Sincaplar						
Cinsiyet	Kamusal Alan	f	Özel Alan (Ev İçi)	f	Yarı Kamusal Alan	f
Kız çocuğu	Okula Gitme	8	Yemek Yapma	4	Futbol	1
	Tiyatro Seçmeleri	3	Pasta yapma	3	Kitap okuma	1
	Kitap Okuma	1	Sofra Hazırlama	3	Futbol antrenman	1

	Futbol Oynama	1	Temizlik	3	-	-
	Bebek Bakımı	1	Kitap Okuma	2	-	-
	Sinema Gitmek	1	Ödev Yapma	2	-	-
	Üretim	1	Çamaşır Yıkama	1	-	-
	Çevre Temizleme	1	Bulaşık Yıkama	1	-	-
	Luna Park Gitme	1	Ütü Yapma	1	-	-
	Spor yapma	1	Çay Demleme	1	-	-
	-	-	Servis Yapma	1	-	-
	-	-	Konser Provası	1	-	-
	-	-	Konser Verme	1	-	-
	-	-	Resim Yapma	1	-	-
	-	-	Hayvan Bakımı	1	-	-
	-	-	TV İzleme	1	-	-
Oğlan Çocuğu	Okula Gitmek	14	Kitap Okuma	22	Deney Yapma	14
	Kavga Etme	8	Yemek Yeme	21	Bahçe Bakımı	4
	Yemek Yeme	5	Ödev Yapma	20	Kamp Yapma	4
	Tiyatro Oyunu	3	Online Oyun -Atari	18	Ev Boyama	2
	Alış-Veriş	3	Araba Sürme	18	Tamir Yapma	1
	Konser Verme	3	Deney Yapma	14	Oyun oynama	1
	Tamir	3	Yemek Yapma	7	Futbol Antrenmanı	1
	Oyun	2	Ev Temizleme	6	Futbol Oyunu	1
	Futbol	2	Bulaşık Yıkama	5	Yüzme	1
	Piknik	2	Konser Verme	5	-	-
	Oyun Alanı	3	Konser Provası	4	-	-
	Kamp Yapma	2	TV İzlemek	3	-	-
	Sinema Gitmek	2	Çamaşır Yıkama	2	-	-
	Yüzme	2	Sofra Hazırlama	2	-	-
	Kaykay Kullanımı	2	Tamir	1	-	-
	Müze Ziyareti	1	Santraç	1	-	-
	Dergi Okuma	1	Hayvan Bakımı	1	-	-
	Yoga Sporu	1	Çamaşır Serme	1	-	-
	Beysbol Sporu	1	Çamaşır Katlama	1	-	-
	Futbol Sporu	1	Ütü Yapma	1	-	-
	Dijital Oyun	1	-	-	-	-
	Dağ Sporu	1	-	-	-	-
	Hayvan Bakımı	1	-	-	-	-
	Sihir şov	1	-	-	-	-
	Çevre Temizliği	1	-	-	-	-
	Film Çekime	1	-	-	-	-
Kadın	Araba Sürme	1	Temizlik Yapma	2	-	-
	Kitap Okuma	1	Yemek Yapma	1	-	-
	-	-	Çocuk Bakımı	1	-	-
	-	-	TV İzleme	1	-	-
Erkek	Araba Sürmek	19	Çocuk Bakımı	14	Bahçe Bakımı	1
	Alış-veriş	5	Yemek Yapma	14	Kitap Okuma	1
	Su Sporu	2	Yemek Hazırlama	11	-	-
	Kamp Yapma	1	Yemek Yeme	11	-	-
	Ateşi Yakma	1	Beste Yapma	11	-	-
	Yüzme	1	Gazete okuma	10	-	-
	Araba Tamiri	1	Fatura Hesaplama	2	-	-
	Dağa tırmanmak	1	Temizlik	1	-	-

	Kavga etme	1	-	-	-	-
Tatlı Kedicikler						
Cinsiyet	Kamusal Alan	f	Özel Alan (Ev İçi)	f	Yarı Kamusal Alan	f
Kız Çocuğu	Oyun Oynama	3	Yemek yeme	6	Bahçe bakımı	1
	Mantar Toplama	1	Oyun Oynama	5	Çit Boyama	1
	Odun toplama	1	Kitap okuma	5	-	-
	-	-	TV İzleme	4	-	-
	-	-	Sofra Kurma	1	-	-
	-	-	Resim Yapma	1	-	-
Oğlan Çocuğu			Bulaşık Yıkama	1	-	-
	Oyun Oynama	2	Yemek Yeme	9	Bahçe bakımı	1
	Mantar Toplama	1	Oyun Oynama	5	Çit boyama	1
	Balık Tutma	1	Kitap Okuma	5	-	-
	-	-	TV İzleme	2	-	-
	-	-	Sofra Hazırlama	1	-	-
Kadın	-	-	Bulaşık Yıkama	1	-	-
	Alışveriş	5	Yemek yapma	11	Bahçe bakımı	2
	Odun Toplama	1	Sofra Hazırlamak	10	-	-
	Mantar Toplama	1	Kurabiye Yapma	2	-	-
	Sofra Hazırlama		Çocuklara Kitap Okuma	1	-	-
	-	-	Dikiş-	1	-	-
	-	-	Kışlık Hazırlığı	1	-	-
	-	-	Örgü Örmek	1	-	-
	-	-	Çamaşır Yıkama	1	-	-
	-	-	Çamaşır Serme	1	-	-
Erkek			Bulaşık Yıkama	1	-	-
	Araba Sürme	5	Yemek Yeme	5	Bahçe bakımı	2
	Alış- Veriş	3	Mesleki İşler	5	Ağaç ev yapma	1
	Araba Bakımı	1	Gazete Okumak	3	-	-
	Araba Bakımı	1	Gazete Okumak	3	-	-
	Balık Tutma	1	TV İzleme	1	-	-
	Ateş Yakma	1	Kavanoz Açma	1	-	-
	Seyahat Etme	1	Kitap Okuma	1	-	-
	Kamera Çekimi	1	-	-	-	-

Mevcut çizgi filmler karakterlerin cinsiyete göre kamusal, yarı kamusal ve özel alanda yaptıkları işler kapsamında ele almıştır.

Maşa ile Koca Ayı çizgi filmine bakıldığında; kamusal alanda kız çocuk karakterlerinin sıklıkla evcilik oynadıkları görülmüştür. Örneğin, çizgi filmin 1. sezon 4. bölümünde çocuk karakter Maşa'nın oynadığı evcilik oyununda sıklıkla anne rolünü üstlendiği ve Roselinda adındaki domuz karakterine bebek rolü verdiği görülmektedir. Benzer şekilde özel alanda da karakterin sıklıkla evcilik oynadığı tespit edilmiştir. Karakterin özel alanda gerçekleştirdiği bu oyunlarda bebek oyuncaklarına kadın ve erkek rolü verdiği ve oyunu romantik ilişki üzerine kurguladığı görülmektedir.

Kurgulanan oyunda erkek karakterin romantik ilişki içinde kadın karaktere duyduğu karşılıksız sevginin (aşk) tasvir edildiği görülmüştür. Oyun da reddedilen erkek karakter tarafında kadına yönelik psikolojik ve fiziksel şiddet uygulanarak kadın oyuncak tren raylarına konulmaktadır. Ölüm tehlikesi karşısında yardım isteyen kadın karakterin mavi kostümle görülen Maşa karakteri tarafından kurtarılmaktadır. Maşa oyunu kurgulamakla birlikte, kendisine verdiği kahraman rolüyle sahneye çıkmaktadır. Karakter tarafından kurgulanan bu oyunun çizgi filmin farklı sekanslarında tekrarlandığı görülmektedir. Kurgulanan senaryoyla ilgili oyun esnasında kullanılan ifadeler ise şöyledir.

Erkek: *“Şimdi sen güzel bebek, bana âşık olacaksın.”*

Kadın: *“Hayır ben onu seviyorum ve oda benim seiyor.”*

Erkek: *“Ya benim olursun ya da kimsenin olmazsın”* ifadeleri kullanılmaktadır.

Gerçekleşen diyalog sonrasında diğer erkek karakter kurbağa prensse dönüştürülmektedir. Bu kurgunun çizgi filmin 2. sezonunun 7. bölümünde ve 3. sezonun 1. bölümünde tekrarlandığı görülmektedir.



Şekil 21. Maşa ile Koca Ayı Oyun-Şiddet

Not. Netflix - 2.sezon Süper Kahraman Bölümünden

Kız çocuk karakterine özel alanda verilen diğer rollerin ise sırayla TV izleme, ev temizliği, hasta bakımı ve yemek yapma olduğu görülmüştür. Karakterin yarı kamusal alanda ise en fazla sayıyla evcilik oyunu, meyve toplama, yemek yapma, boya yapma,

kar küreme ve resim yapma gibi rollerde yer almıştır. Oğlan çocuğu karakterleri kamusal alanda; buz pateni, tamir ve araç kullanma gibi rollerde tasvir edildikleri görülmüştür. Oğlan çocuklarının özel alanda sıklıkla TV izlediği ve yemek yaptıkları tespit edilmiştir. Yarı kamusal alanda yapılan diğer işlerin oyun oynama ve boya yapma olduğu görülmektedir. Kadın karakterler tarafından kamusal alanda eşit sayıda yapılan meyve toplama ve kitap okuma ilk sırada yer alırken, oldukça sınırlı sayıda su taşıma, buz pateni ve tenis gibi oyunlarda yansıtılmıştır. Özel alan ve yarı kamusal alanda ise kadın karakterlere rastlanılmamıştır. Erkek karakterlerin kamusal alanda spor, balık tutma yemek yeme, tamir, tenis oynama, alışveriş ve ağaç kesme işlerinde tasvir edildikleri görülmüştür. Özel alanda erkek karakterin sıklıkla çocuk bakımı ve sınırlı sayıda sofraya hazırlama, yemek yapma, ev temizliği, çamaşır yıkama, bulaşık yıkama, tamir ve kitap okuma, dikiş dikme, ütü yapma, ev bakımı, bulmaca çözme, tavla, santraç ve pazıl oyunu gibi rollerde tasvir edilmişlerdir. Yarı kamusal alanda yapılan işlerde çamaşır yıkama, dikiş dikme, bahçe bakımı, sebze üretimi ve yemek yapma gibi işlerin yapıldığına rastlanılmıştır. Ayrıca oldukça sınırlı sayıda yapılan spor yapma, meyve toplam, kar küreme, oyun oynama, kızak kullanma, ateş yakma ve sirk gösterisi gibi rollere de yer verilmiştir.

Barbie Dreamhouse Adventures çizgi filmi incelendiğinde; kamusal alanda kız çocuklarının sıklıkla araç kullandığı ve at bindiği görülmektedir. Karakterler için özel alanla ilişkili olarak belirlenen rollerin kitap okuma, pasta yapma ve oyun oynama olduğu görülmüştür. Bu oyunlar arasında evcilik oyunu öne çıkmaktadır. Benzer şekilde kız çocuklarının yarı kamusal alanda da oyun oynadıkları saptanmıştır. Oğlan çocuk karakterlerinin kamusal alanda sıklıkla araba kullandığı; özel alanda ise oldukça sınırlı sayıda TV izledikleri tespit edilmiştir. Yarı kamusal alanda ise oyun oynama ve çim biçme rollerinde yansıtılmışlardır. Kadın karakterler kamusal alanda tenis, at binme, sörf ve araba yıkama gibi rollerde yer almışlardır. Özel alanda ise kadın karakterlerin yemek yaptığı tespit edilmiştir. Yarı kamusal alanda karakterlerin kamp yapma ve kamp esnasında bulaşık yıkama gibi işlerde tasvir edildikleri görülmektedir. Erkek karakterlerin ise kamusal alanda araç kullandıkları ve alış-veriş yaptıkları saptanmıştır. Özel alanda verilen rollerde erkek karakterlerin sınırlı olsa da yemek yaptıkları tespit edilmiştir. Yarı kamusal alanda ise erkek karakterlerin kamp yapma, ateş yakma, çadır kurma ve bulaşık yıkama gibi işleri üstlendikleri bulgulanmıştır.

Gökkuşuğu Ruby çizgi filminde karakterlerin kamusal alanda tasvir edilmedikleri görülmektedir. Özel ve yarı kamusal alanda ise kız çocuğunun sıklıkla oyun oynadığı

tespit edilmiştir. Ancak karakter tarafından oynanılan oyunların hayali bir dünyaya geçiş yapılarak kamusal alanda farklı mesleki rollerle ilişkilendirilerek oynandığı tespit edilmiştir. Çizgi filmde kamusal alan ilişkili olan mesleki rolün erkek karakter tarafından özel alanda gerçekleştirildiği görülmüştür. Ayrıca özel alanda erkek karakterin bulaşık yıkarken tasvirine rastlanılmıştır. Yarı kamusal alanda ise erkek karakterin bahçe ve havuz bakımı gibi işler üstlendiği görülmektedir. Çizgi filmde özel alanda kadın karakterin sıklıkla çocuk bakımı, gazete okuma, tamir, fatura hesaplama ve sofraya hazırlama gibi işlerde tasvir edilmiştir.



Şekil 22. Gökkuşluğu Ruby Özel Alan Roller

Not. “Netflix -1.Sezon 3.Bölüm Ruby Garson Olursa”

Konuşan Kedi Tom ve Arkadaşları çizgi filmi incelendiğinde; oğlan çocuklarının kamusal alanda maç izleme, yemek yeme ve bisiklet kullanma gibi rollerde yer almışlardır. Karakterin özel alanda sıklıkla yemek yeme, aplikasyon, geliştirme, oyun oynama, TV İzleme ve film çekimi gibi rollerde yer aldıkları görülmüştür. Yarı kamusal alanda ise sıklıkla bisiklet kullandıkları ve oyun oynadıkları tespit edilmiştir. Kadın karakterlerin kamusal alanda konser verme, alış-veriş, sinemaya gitme ve kamp yapma gibi rollerde aktif olarak tasvir edilmişlerdir. Özel alanda kadın karakterlerin sıklıkla yemek ve temizlik oldukça sınırlı sayıda yemek yeme ve TV izleme gibi rollerde tasvir edildikleri görülmüştür. Kamusal alanda erkek karakterin çim biçme, satış yapma, kamp, ateşi yakma, bisiklet sürme, yemek yeme, sinema, çekim yapma, kitap, okuma, maç izleme ve müze ziyareti gibi işlerde tasvir edildikleri görülmektedir. Karakterlerin özel alanda gerçekleştirdikleri işler ise aplikasyon geliştirme, yemek yeme, TV izleme, sahne çalışması, youtuber çekimi, oyun oynama,

kitap okuma, ev temizliği ve tamir şeklinde sıralanmaktadır. Erkek karakterlerin sıklıkla özel alanda gerçekleştirdikleri işlerin yarı kamusal alan olarak nitelendirilen internet ortamında gerçekleştirilen mesleki rollerle ilişkili olduğu görülmektedir. Çizgi filmde kamusal alanda androjen kategorisinde yer alan karakterlerin meslek rolleriyle ilişkili olarak atkı defilesi düzenledikleri tespit edilmiştir.



Şekil 23. Konuşan Kedi Tom ve Arkadaşları Kamusal Alan Kadın Roller

Not. Netflix -1. Sezon Angela'nın Serserisi

Cats 44 adlı çizgi filmde kız ve oğlan çocuk karakterlerinin kamusal alanda sıklıkla konser verdikleri görülmüştür. Kız çocuk karakterlerinin kamusal alanda evcilik oyunu, piknik yapma ve sergi ziyaretinde yansıtıldıkları görülmektedir. Oğlan çocuk karakterinin ise oyun, alış-veriş, piknik, araç kullanma, konser verme gibi işlerde tasvir edildikleri saptanmıştır. Özel alanda ise sıklıkla konser çalışması yapan kız ve oğlan çocuk karakterlerin ev temizli yaptıkları da görülmüştür. Yarı kamusal alanda gerçekleştirilen işlerin sıklıkla tenis oynama, dans gösterisi, bahçe bakımı, resim sergisi, sirk gösterisi ve fotoğraf etkinlikleri gibi aktiviteler olduğu görülmüştür. Kadın karakterlerin kamusal alanda çiçek bakımı, fotoğraf çekme, dans gösterisi, savunma dersi alma ve sergi ziyareti yaptıkları tespit edilmiştir. Kadın karakterleri özel alanda sıklıkla yemek yapma, sofrta hazırlama, ev temizliği bulaşık yıkama gibi işlerde rolde yer almıştır. Androjen karakterlerin ise kamusal alanda defile düzenleme, resim sergisi açma ve dondurma üretimi gibi rollerde tasvir edilmişlerdir.

Pj Masks adlı çizgi filmi ele alındığında kız ve oğlan çocuklarının kamusal alanda sıklıkla okula gitme ve sınırlı sayıda çiçek bakımı, oyun oynama, kitap okuma, futbol oynama, müze ziyareti, resim yapma ve kütüphane ziyareti benzer aktivitelerde tasvir

edildikleri görülmektedirler. Karakterlerin özel ve yarı kamusal alanlarda da benzer tasvirlerine rastlanılmıştır. Bu tasvirlerden kitap okuma öne çıkmıştır. Erkek ve kadın karakterlerinin de benzer şekilde kamusal alanda kitap aktivitesi gerçekleştirdikleri görülmüştür.

Kral Şakir çizgi filmde kız çocuklarının kamusal alanda sıklıkla okula gittiği ve sınırlı sayıda oyunlarda yer aldıkları görülmektedir. Özel alanda ise kitap okuma, temizlik yapma, TV izleme, yemek yeme ve oyun oynama gibi rollerde yer almışlardır. Oğlan çocuklarının kamusal alanda; okula gitme, yemek yeme, futbol oynama çöp toplama, gazete okuma, denize girme, temizlik ve balık tutma gibi rollerde tasvirleri görülmüştür. Özel alanda ise karakterlerin en fazla sayıyla playsteyşın oyunu, yemek yeme ve oldukça sınırlı sayıda TV izledikleri görülmüştür. Yarı kamusal alanda karakterlerin bahçe işleri, tatil yapma ve çevre eylemleri gibi rollerde yer almışlardır. Çizgi filmde kadın karakterlerin kamusal alanda oldukça sınırlı şekilde araba kullanma, çocuk bakımı ve çöp atma gibi rollerde görülmüşlerdir. Özel alanla kadın karakterlerin yaptığı işler ele alındığında en fazla sayıyla yemek yapma, sofrta hazırlama, ev temizleme gibi rollerde öne çıktıkları görülmüştür. Ayrıca TV izleme, altın günü ve misafir ağırladıkları da tespit edilmiştir. Yarı kamusal alanda parti hazırlığı yaptıkları görülmektedir. Erkek karakterlerin kamusal alanda sıklıkla alış-veriş ve araba sürdüğü tespit edilmiştir. Ayrıca yemek yeme, mangal yakma, bilimsel çalışmalar, tamir işleri, futbol oynama, kavga etme, mitinglere katılma, kitap okuma, çöp toplama, müze gezisi, tarla bakımı, gazete okuma ve atari yarışmasına katılma vb. rollerde görülmüşlerdir. Özel alanda ise erkek karakterlerin sıklıkla yemek yeme, atari oyunu ve sınırlı sayıda kavga etme, TV izleme, temizlik, tamir ve ev harcamalarını planlama gibi tasvirlerine rastlanılmıştır. Ancak özel alanda gerçekleştirilen ev temizleme işinin zorunluluktan gerçekleştirildiği görülmektedir. Örneğin, çizgi filmin 1. sezonunda yer alan “Ev İşleri” adlı bölümde kadın karakterin yaptığı temizlik sırasında geçirdiği kaza nedeniyle bacağını kırdığı görülmektedir. Bu durum sonucunda oğlan çocuğu ve erkek karakterin ev içi rollerinde aktifleştikleri görülmektedir. Baba karakteri olarak çizgi filmde tasvir edilen Remzi karakterin “Pembik” adlı bölümde anne Kadriye’nin yaptığı ev içi işlere yönelik olumsuz tutumu nedeniyle tartışma gerçekleşmektedir. Bu tartışma neticesinde eşlerin rol dağılımında yer değiştirdiği görülmüştür. Kadın kamusal alanda iş insanı rolünde, erkek ise özel alanda ev işlerinde yansıtılmaktadır. Lakin erkek karakter bu sorumlulukta başarısız olurken kadın karakterin ise iş insanı olarak başarılı olduğu görülmektedir.

Patron Bebek Yine İş Başında adlı çizgi filmi ele alındığında; kamusal alanda kız çocuklarının oyun oynama, resim yapma gibi rollerde tasvir edildikleri görülmüştür. Özel ve yarı kamusa alanda park gezmesi gibi tasvirlerine rastlanılmıştır. Kamusal alanda tasvir edilen oğlan çocuklarının kamusal alanda sırasıyla oyun oynama, bisiklet sürmek, maça gitme, futbol oynama, kavga etmek, kitap okuma, araba kullanma, dans etmek, resim yapma gibi rollerde yer almışlardır. Özel alanda yemek yeme ilk sırada yer alırken, sınırlı sayıda TV izleme, oyun oynama, resim yapma ve kitap okuma vb. tasvirleri görülmüştür. Kadın karakterlerinin kamusal alanda konser verme ve oldukça sınırlı sayıda alış-veriş, kamp yapma ve sinema da tasvir edilmişlerdir. Özel alanda ise yemek yapma, temizlik, film çekimi, yemek servisi yapma ve TV izleme gibi işleri yaptıkları görülmektedir. Erkek karakterlerin kamusal alanda sıklıkla araba kullandığı; sınırlı sayıda alış-veriş, kitap okuma, kamp yapma, maç izleme ve sinema gibi rollerde yer aldıkları görülmüştür. Erkek karakterler özel alanda ise bebek bakımı, tamir, fatura hesaplama, gazete ve kitap okuma gibi rollerde üstlendikleri görülmektedir. Yarı kamusal alanda ise gazete okurken tasvir edildikleri saptanmıştır.



Şekil 24. *Alviin ve Sincaplar Özel Alan Roller*

Not. Netflix -1. Sezon. Ruh Eşim Bölümünden

Alviin ve Sincaplar çizgi filmde kız çocuk karakterlerinin kamusal alanda okula gitme, tiyatro seçmelerine katılma, spor yapma, kitap, okuma, futbol oynama, bebek bakımı, sinemaya gitme, çevre temizliği gibi rollerde tasvir edildikleri görülmüştür. Özel alanda ise karakterlerin yemek yapma (pasta, çay), sofraya hazırlama, temizlik, kitap okuma, ödev yapma, çamaşır ve bulaşık yıkama, ütü yapma, servis yapma, mutfak temizleme, konser hazırlığı, resim yapma, hayvan bakımı ve TV izleme gibi işlerde tasvir edildikleri saptanmıştır. Yarı kamusal alanda ise oldukça sınırlı sayıda

kitap okuma, futbol oynama ve futbol antrenmanı gibi aktivitelerde yer aldıkları görülmektedir. Kamusal alanda oğlan çocuklarının okula gitme, kavga etme, yemek yeme, sanatsal etkinliklere katılma, alış-veriş, konser verme, kamp yapma, kayma ve tamir gibi eylemler gerçekleştirdikleri belirlenmiştir. Ayrıca müze ziyareti, dergi okuma, spor, beysbol, futbol, dağ sporu, dijital oyun, hayvan bakımı, çevre temizliği ve film çekimi gibi rollerle tasvir edildikleri görülmüştür. Kadın karakterlerin ise kamusal alanda araba kullanma ve kitap okuma gibi rollerde yer aldıkları, özel alanda temizlik, yemek yapma, çocuk bakımı ve TV izleme gibi işlerde tasvir edildikleri görülmektedir. Kamusal alanda erkek karakterlerin sıklıkla araba kullandıkları ve alış-veriş yaptıkları tespit edilmiştir. Karakterler spor, kamp yapma, ateşi yakma, yüzmeye ve araba tamiri gibi işlerde de tasvirlerine rastlanılmıştır. Özel alanda ise çocuk bakımı ve yemek yapma sıklıkla yapılan işler arasında yer almaktadır. Karakterler tarafından oldukça sınırlı sayıda yemek hazırlama, yemek yeme, beste yapma, gazete okuma, fatura hesaplama ve temizlik gibi işlerde tasvirlerine rastlanılmıştır. Yarı kamusal alanda ise bahçe bakımı ve kitap okuma tasvirleri de tespit edilmiştir.



Şekil 25. Tatlı Kedicikler Özel Alan Roller

Not. Netflix-Noel Baba ile Kar Perisi Bölümünden

Tatlı kediciler çizgi filminde kamusal, özel ve yarı kamusal alanda kız ve oğlan çocuklarının benzer aktivite ve işlerde tasvir edildikleri görülmektedir. Karakterlerin kamusal alanda yaptıkları işler ele alındığında; en fazla sayıyla oyun oynama, mantar toplama, dans yarışması ve odun topladıkları görülmüştür. Özel alanda karakterlerin yemek yeme, oyun oynama, kitap okuma, TV izleme, resim yapma ve bulaşık yıkama gibi işleri yaptıkları görülmüştür. Yarı kamusal alanda yapılan işlerde oyun oynama en

fazla sayıyla ilk sırada yer alırken, oldukça sınırlı sayıyla balık tutma ve mantar toplama rollerinde tasvir edildikleri görülmektedir. Kadın karakterlerin kamusal alanda sıklıkla alış-veriş, odun ve mantar toplama işlerini yaptıkları görülmüştür. Özel alanda yapılan işlerde en fazla sayıda yemek yapma ve sofraya hazırlama öne çıkarken, yemek yeme, çocuklara kitap okuma, dikiş dikme, kışlık mutfak hazırlığı, örgü örme, çamaşır yıkama ve çamaşır serme gibi rolleri de üstlendikleri saptanmıştır. Yarı kamusal alanda ise sınırlı sayıyla bahçe bakımı gerçekleştirdikleri görülmektedir. Kamusal alanda erkek karakterlerin en fazla sayıyla araba kullanma, araba bakımı, alış-veriş, balık tutma, ateş yakma, kamera çekimi ve seyahat etme gibi rollerde yer aldıkları tespit edilmiştir.

Özel alanda yapılan işlerde ise sıklıkla yemek yeme, kamusal alanla ilişkili mesleki çalışmaları sürdürme, gazete okuma, TV izleme, kitap okuma ve temizlik rollerini gerçekleştirdikleri saptanmıştır. Erkek karakterin özel alanla ilişkili olarak yer alan temizlik yapma rolünün “Babayla Geçirilen Gün” adlı bölümde anne karakterinin özel alan dışında olmasından kaynaklandığı belirlenmiştir. Karakterin bu görevleri üstlenirken düzenli yapamadığı çocuklardan destek aldığı görülmüştür. Çizgi filmde “Babayla Geçirilen Gün” adlı bölümde anne karakterin özel alanda gerçekleştirdiği işlerle birlikte çocukların bakımını da babaya bırakarak dışarıya çıktığı görülmektedir. Özel alanda tüm sorumluluğu üstlenen baba karakterine çocuk karakterler tarafından yapılması gereken işler ve bu işlerin hangi sıralamaya uygun olarak yapılması gerektiği anlatıldığı görülmektedir.

Şeker : “*Baba annemin yaptığı işleri yapacaksan televizyon izlememelisin.*”

Baba: “*Neler yapmalıyım?*”

Kurabiye: “*Giysileri yıkamalısın.*”

Puding: “*Öğle yemeğini hazırlamalısın.*”

Şeker: “*Tüm evi süpürmelisin.*”

Baba: “*Anneniz bütün bunları yapıyor mu?*” şeklinde ifade eden baba karakterinin işlerin fazlalığı karşısında duyulan şaşkınlığı da gösterilmektedir.

Çizgi Filmlerde Sunulan Toplumsal Cinsiyete ve Beden İmajının Çocuklara Yansımalarına İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırmanın katılımcılarıyla gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda toplumsal cinsiyet ve beden imajıyla ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Tablo 9

Katılımcı Çocukların İzlediği Çizgi Filmler ve En Sevdikleri Karakterlerin Beden Özelliklerin

Cinsiyet	Karaktere Atfedilen İfadeler			Karakterin Beden Özellikleri			Karakteri Kendisine Benzettiği Özellikler		
	Katılımcılar	İfade	f	Katılımcılar	İfade	f	Katılımcılar	Özellik	f
Kız Çocuğu	K ₁ -K ₂ -K ₃ -	Güzel	11	K ₁ -K ₂ -K ₃ -	Zayıf	10	K ₁ -K ₂ -K ₃ -	Saç	8
	K ₄ -K ₈ -						K ₄		
	K ₉ -K ₁₀ -K ₁₂ -			K ₆ -K ₇ -K ₈ -			K ₅ -K ₈ - K ₁₀ -		
	K ₁₃ -						K ₁₃		
	K ₁₄ -K ₁₅			K ₉ -K ₁₀ -K ₁₂ -					
				K ₁₃					
	K ₂ -K ₈ -K ₉ -	Bakımlı	5	K ₂ -K ₃ -K ₄ -	Uzun	6	K ₁ -K ₅ -K ₁₁ -	Kıyafet	5
							K ₁₃		
	K ₁₃ -K ₁₅			K ₁₀ -K ₁₁ -K ₁₂			K ₁₅		
	K ₁ -K ₄ -K ₁₀ -	Makyaj	4	K ₅ -K ₁₁ -K ₁₄	Küçük	2	K ₆	Kitap Okuma	1
	K ₁₂								
	K ₅ -K ₁₁ -K ₇ -	Neşeli	4						
	K ₁₄								
	K ₁ -K ₃ -K ₄	Süslü	3	K ₉	Kaslı	1	K ₉	Zayıf	1
	K ₅ -K ₇ -K ₁₂	Tatlı	3	K ₆	Göbekli	1	K ₁₄	Elleri	1
Oğlan Çocuğu	K ₅ -K ₆	Bilgili	2	K ₇	Kilolu	1			
	K ₅	Asi	1						
	O ₁ -O ₃ -O ₅ -	Komik	6	O ₂ -O ₇ -O ₉ -	Zayıf	7	O ₃ -O ₆ -O ₉ -	Kıyafet	4
	O ₁₀			O ₁₀			O ₁₁		
	O ₁₁ -O ₁₂			O ₁₂ -O ₁₃ - O ₅					
	O ₁ -O ₄ -O ₅ -	Güzel	4	O ₁ -O ₂ -O ₆ -	Küçük	5	O ₁ -O ₂ -O ₅ -	Elleri	4
							O ₁₄		
	O ₈ -O ₁₄			O ₁₁ -O ₁₂ -O ₂					
	O ₁₁ -O ₁₃ -O ₁₄	Kahraman	3	O ₃ -O ₁₀ -O ₁₁ -	Kilolu	4	O ₁₂ -O ₁₅	Saç	2
				O ₁₅					
	O ₆ -O ₈ -O ₉	Hızlı	1	O ₁₅	Göbekli	1	O ₇	Güçlü	1
	O ₆	Güçlü	1	O ₄	Kısa	1	O ₁₃	Yüz	1
	O ₁₅	Kaslı	1				O ₁₄ -O ₁₀	Zayıf	1
	O ₇	Sevimli	1				O ₈	-	-
	O ₂	Maceracı	1						

Tablo 9’da katılımcı çocukların sevdikleri çizgi film karakteri için kullandıkları ifadeler, karakterlerin beden imajını tanımla ve katılımcıların çizgi film karakterlerinin hangi özelliklerini kendine benzettiğine ilişkin ifadeler yer verilmiştir. Yapılan görüşmelerde katılımcı çocukların karakterlerin beden imajını birden fazla ifadeyle tanımladıkları görülmüştür. Bu ifadeler içinde en fazla sayıyla kullanılan güzel ve bakımlı ifadeleri öne çıkmaktadır. Ayrıca makyaj ve neşeli ifadelerini de kullandıkları belirlenmiştir. Çizgi filmde ince beden, uzun sarı saç ve pürüzsüz bir yüz görüntüsüyle yansıtılan Barbie ve arkadaşlarının beden görüntüsüyle ilişkin katılımcı kız çocukları

görüş belirtmişlerdir. Örneğin katılımcı K₁ Barbie, Chelsea ve Teresa karakterini için ortak tanımla yapmıştır.

Araştırmacı: *“Sevdiğin karakterler nasıl görünüyor?”*

K₁: *“Güzel.”*

Araştırmacı: *“Neden güzel göründüklerini düşünüyorsun?”*

K₁: *“Çünkü, zayıf. Rujları ve makyajları güzel.”* şeklinde tanımlamıştır.

Benzer şekilde katılımcı K₂'de Barbie karakterini sevdiğini belirterek karakter ile kendisi arasında benzerlik kurduğu görülmüştür.

Araştırmacı: *“Barbie nasıl görünüyor?”*

K₂: *“Barbie uzun boylu ve zayıf biri. Makyaj yapıyor ve saçları uzun.*

Benim de saçlarım uzun ve zayıfım.” şeklinde ifade ederek karakter ve kendisi arasında ince beden, sarı ve uzun saçlar üzerinden benzerlik kurduğu görülmüştür.

Mevcut tablo ele alındığında katılımcı kız çocuklarının karakterler için kullandıkları süslü ve tatlı ifadeleri eşit sayıyla aynı sırayı paylaşmaktadır. Ayrıca iki katılımcı kız çocuğunun sevdikleri karakteri analitik zekâ ve asi kavramı üzerinden tanımladığı görülmektedir. Örneğin K₉, “Kral Şakir” adlı çizgi filmin kız çocuk karakteri olan ve sıklıkla kitap okuduğu, ders çalıştığı ve durum ve olaylara geçerli açıklamalar yaparak karşı çıkan Canan karakterini en sevdiği karakter olarak belirterek şunları ifade etmiştir:

K₉: *“Canan asi ve çok çalışkan biri. Her gün kitap okuyup ders çalışıyor ve matematiği de çok iyi kodluyor. Bir de Canan’ın saç şekli yakışıklı olma değil de tatlı ve tatlı giyiniyor. Yani ailenin en neşelisi...”*

Mevcut araştırmada kız çocuk katılımcılarının sıklıkla karakterlerin beden imajına yönelik uzun ve zayıf ifadelerini kullandıkları görülmektedir. Katılımcı K₈ en sevdiği karakterin Barbie olduğunu belirterek karakterin fiziksel görünüşü, saç şekli ve sosyal çevresiyle kurduğu ilişkiye vurgu yapmıştır.

Araştırmacı: *“Barbie karakterini neden seviyorsun?”*

K₈: *“Çünkü, bana benziyor.”*

Araştırmacı: *“Barbie’nin nesi sana benziyor?”*

K₈: *“Zayıf ve ilgili, arkadaşlarıyla çok ilgili. Anne ve babasının sözünü dinliyor. Pasta yapabiliyor. Bir de saçları parlak ve sarı. Benim de saçlarımın parlak ve sarı olmasını isterdim.”* şeklinde ifade etmektedir.

Ayrıca katılımcılar tarafından küçük, kaslı, kilolu, göbekli ifadelerinin de kullanıldığı görülmektedir. Katılımcı çocukların karakterlerin saç rengi ve şekli üzerinden hem karakterlerin beden imajına vurgu yaptıkları hem de karakterle benzer yönlerini belirttikleri görülmüştür. Kız çocuklarının karakterlerin kıyafetleri, kitap okumaları, zayıf olma durumları ve karakterlerin el şekli gibi özelliklerini sevdikleri ve benzerlik kurdukları görülmüştür. Katılımcı oğlan çocuklarının ise karakterlerin mizahi yönlerine yani komik olma durumlarına yoğunlukla vurgu yaptıkları saptanmıştır. İkinci sırada ise dört katılımcı tarafında karakterlerin bedenlerine ilişkin *güzel* ifadesinin kullanıldığı görülmüştür. Diğer katılımcı oğlan çocuklarının ise sırayla kahraman, hızlı, güçlü, kaslı, sevimli ve maceracı gibi karakterlerin farklı özelliklerini belirttikleri görülmektedir. Katılımcı oğlan çocuklarının karakterlerin beden özelliklerine ilişkin en fazla sayıyla beden özelliklerine yönelik *zayıf* ifadesini kullandıkları saptanmıştır. Benzer şekilde ikinci sırada da katılımcıların karakterlerin bedenlerine ilişkin *kilolu* ifadesinin kullandığı görülmüştür. Örneğin katılımcı O₂ izlediği Kral Şakir adlı çizgi filmin ana karakteri Şakir'i davranışları üzerinden "*maceracı*" olarak tanımladığı ve karakterin beden görüntüsünü "*zayıf ve sarı olarak*" belirttiği görülmüştür. Diğer katılımcı oğlan çocuklarının ise oldukça sınırlı ve eşit sayıyla karakterlere *göbekli* ve *kısa boylu* ifadelerini atfettikleri görülmektedir. Katılımcı oğlan çocuklarının karakter ile kendileri arasında kurduğu benzerlik özellikleri ele alındığında; katılımcıların eşit ve en fazla sayıyla karakterin *kıyafetleri* ve *el şekilleri* üzerine benzerlik kurdukları görülmektedir. Son sırada ise katılımcıların eşit ve oldukça sınırlı sayıyla *yüz* ve *zayıf* ifadelerini kullandığı saptanmıştır. Örneğin katılımcı O₃ izlediği "Patron Bebek Yine İş Başında" çizgi filminde ana karakter için "*komik*" ifadesini kullanmıştır. Katılımcı karakterin diğer özellikleriyle ilgili sorulan "*Patron bebek nasıl görünüyor?*" sorusuna O₃: "*Bebek ama konuşabiliyor. Vücudu küçük ama yine de kıyafet giyiyor*" ifadeleriyle Patron bebeğin fiziksel özellikleriyle birlikte giydiği siyah takım elbiseyi vurgulamıştır. Benzer şekilde katılımcı O₄ Patron Bebeği kıyafetleri üzerinden tanımladığı görülmektedir. Katılımcı "*Patron bebek nasıl görünüyor?*" sorusuna "*Güzel ve kısa boylu*" yanıtını verdiği görülmüştür. Katılımcı O₈ ise bu kategoride görüşmeye atılmak istemediğini belirtmiştir.

Tablo 10*Katılımcı Çocukların Kendi Beden Özelliklerine Atfettikleri İfadeler*

Kız ve Oğlan Çocukları					
Katımlı Kız	Kullanılan İfade	f	Katılımcı Oğlan	Kullanılan İfade	f
K ₂ -K ₄ -K ₆ -K ₇ -K ₈ -K ₁₀ -K ₁₂	Zayıf	7	O ₁ -O ₄ -O ₅ -O ₇ -O ₉ -O ₁₀ -O ₁₂ -O ₁₃ -O ₁₅	Zayıf	9
K ₁ -K ₃ -K ₄ -K ₅ -K ₁₂ -K ₁₄	Güzel	6	O ₃ -O ₄ -O ₁₄	Uzun	3
K ₅ -K ₆ -K ₁₂	Uzun	3	O ₄ -O ₁₂ -O ₁₃	Güzel	3
K ₉ -K ₁₅	Kısa	2	O ₃ -O ₆	Kilolu	2
K ₁	Kilolu	1	O ₂	Büyük	1

Tablo 10 katılımcı çocukların kendi bedenlerine atfettikleri ifadeler kapsamında değerlendirildiğinde; katılımcı oğlan çocuklarının kendilerini yoğunlukla *zayıf* ve sınırlı da olsa *uzun* ve *güzel* olarak tanımladıkları tespit edilmiştir. Lakin iki katılımcının kendilerini *kilolu* olarak tanımladığı saptanmıştır. Diğer katılımcı oğlan çocuklarının ise *büyük*, *genç* ve *kaslı* ifadeleriyle bedenlerine ilişkin tanımlamayı yapıkları görülmüştür. Katılımcı kız çocuklarının bedenlerini tanımla şekilleri açısından ele alındığında; yoğunlukla kendilerini *zayıf* ve *güzel* olarak ifade ettikleri görülmektedir. Bu durumun aksine bazı katılımcıların kısa *boy* ve *kilolu* olarak kendilerini tanımladıkları saptanmıştır. Mevcut görüşmelerde kız çocuklarının kendi beden görüntülerini ifade ederken görünen beden özellikleriyle birlikte zayıflık veya kilolu olma durumuna da atıfta bulundukları tespit edilmiştir. Örneğin, yaşlılarına göre kısa boylu ve oldukça zayıf olduğu görülen katılımcı K₁ kendisine yönlendirilen “*Peki sen nasıl görünüyorsun?*” sorusuna K₁: “*Güzel azıcık şişman*” şeklinde kendini tanımladığı görülmüştür. Ayrıca katılımcının bu ifadeleri hem beden diliyle hem de sözel olarak ifade ettiği görülmektedir. Benzer şekilde oldukça hareketli olmakla birlikte zayıf ve kısa boylu olduğu görülen K₄, sayısal olarak beden ağırlığına vurgu yapmakta ve kendisini tanımlarken beden görüntüsüne ilişkin yaşadığı karmaşayı da yansıttığı tespit edilmiştir. K₄: “*Aslında çok ağır bir kilom var ama yine de şişko görünmüyorum. Yine de zayıfım ama çok değil, çok az zayıfım.*” şeklinde ifadeler kullanmaktadır. Katılımcı görüşmelerin tanımlanmasından sonra çalışmanın gerçekleştirildiği alanda koşmaya başlayarak yaptığı egzersiz hareketleriyle “*ben bir*

sporcuym” ifadesini kullanarak görüntüsü üzerinde nelerin etki edebileceğini belirtmiştir. Katılımcı K₉ ise kendi beden şeklini tanımlarken çizgi film karakteri ve ablası arasında benzerlik kurarak kendisini tanımladığı görülmüştür.

K₉: “*Ablam Barbie benziyor, çünkü sebzeler yiyip zayıflıyor.*”

Araştırmacı: “*Peki sen nasıl görünüyorsun?*”

K₉: “*Ablamlar benden uzun ben onlardan kısayım, küçüğüm.*”

Benzer şekilde K₁₁ de yaş, büyüme ve beslenme üzerinden kendisi tanımladığı görülmektedir. Araştırmacı tarafından sorulan “*Sen nasıl görünüyorsun?*” sorusuna K₁₁: “*Ben 5 yaşındaki çocuk gibi görünüyorum, yani yemek yemeliyim, büyümeliyim. Yemek yedikten sonra karnım şişer ama sonra da zayıflarım.*” ifadelerini kullanmıştır. Mevcut görüşmelerde aynı tanımlamayı katılımcı K₁₃ tarafından da yapıldığı tespit edilmiştir.

K₁₃: “*Barbie 19 yaşında ve güzel görünüyor. Çünkü Barbie abur cubur yemiyor.*”

Araştırmacı: “*Peki sen nasıl görünüyorsun?*”

K₁₃ : “*Güzel ve zayıf görünüyorum.*” ifadelerini kullanmıştır.

Oğlan çocuklarının kendi bedenlerini tanımlama durumu ele alındığında; *sıklıkla zayıf, uzun boylu ve güzel* olarak tanımladıkları görülmüştür. Ayrıca bazı katılımcıların *kilolu, büyük, genç ve kaslı* ifadelerini kendilerini tanımlamak için kullandıkları görülmektedir. Özellikle oğlan çocuklarının kız çocuk katılımcılardan farkı olarak bedenlerine yönelik *güç, kas ve spor* ifadeleriyle tanımladıkları tespit edilmiştir. Benzer şekilde katılımcılara yönlendirilen “*Peki sen nasıl görünüyorsun?*” sorusuna beden farklılığına, benzerlik kurdukları beden şekilleri üzerinden kendilerini tanımladıkları görülmüştür. Örneğin zayıf ve kısa boylu olan katılımcı O₂ kendisine yönlendirilen soruya “*Benim vücudum askerinki gibi görünüyor. Kaslı ve uzun*” şeklinde beden görüntüsünü kas üzerinden tanımladığı görülmüştür. Katılımcı O₆ ise diğer katılımcılara kıyasla beden görüntüsünü derecelendirerek ifade ettiği görülmektedir.

Araştırmacı: “*Peki senin vücudun nasıl görünüyor?*”

O₆: “*Ben birazcık şişkoyum ama çok şişko görünüyorum*” ifadelerini kullanmıştır.

Görüşmeler esnasında örümcek adam kostümü giydiği görülen katılımcı O₇ bedenini güç üzerinden tanımlarken, beden diliyle de bu ifadeyi desteklediği görülmüştür. Bununla birlikte beslenme şekline de dikkat çekmiştir. Katılımcı sorulan soruya O₇: “*Güçlü olanlar, güçlü yemekler yerler. Ben gencim.*” ifadelerini kullanmıştır. Katılımcılarda O₁₀ ise çizgi film karakteriyle ilişkili olarak spor ve sporcular üzerinden beden tanımlaması yaptığı görülmektedir. O₁₀: “*Sporcular spor yaptıkları için zayıf görünüyorlar. Ben de biraz zayıf görünüyorum*” şeklinde belirtmiştir. Katılımcı O₁₂ ise beden tanımlamasını yaş ve akranlarının beden özellikleri arasında karşılaştırma yaparak kendini tanımladığı görülmektedir.

Araştırmacı: “*Koca Ayı ve Maşa’nın vücudu nasıl görünüyor?*”

O₁₂: “*Maşa üç yaşında küçük görünüyor. Koca Ayı ise büyük görünüyor.*”

Araştırmacı: “*Peki senin vücudun nasıl görünüyor ?*”

O₁₂: “*Altı yaşında zayıf. Özgür, Çınar ve İkra’da zayıf, herkes zayıf*” şeklinde ifade ederek “zayıf” kavramını genelleştirmiştir.

Tablo 11

Katılımcı Çocuklar Tarafından Bedene Yönelik İfade Edilen Eylemler

Kız ve Oğlan Çocuklarının					
Katılımcı Kız Çocuğu	Belirtilen Eylem	f	Katılımcı Oğlan Çocuğu	Belirtilen Eylem	f
K1-K ₂ -K ₄ -K ₅ -K ₈ -K ₉ -K ₁₀ -K ₁₃	Makyaj Yapma	8	O ₅ -O ₈	Spor Yapma	2
K ₈ -K ₁₁ -K ₁₃ -K ₁₄ -K ₁₅ - K ₂	Spor Yapma	6	O ₁₄	Saç Yapma	1
			O ₁₄	Oje Sürme	1
K ₄ -K ₉	Parfüm Sıkma	2	O ₁₅	Yemek Yememek	1
K ₁	Ruj Sürme	1	O ₂	Tıraş Olma	1
K ₄	Oje Sürme	1	O ₁ -O ₂ -O ₃ -O ₄ -O ₆ -O ₇ -O ₉ -O ₁₀ -O ₁₁ -O ₁₂ -O ₁₃	-	-
K ₁₂	Saç Bakımı	1			-
K ₆ -K ₇	-	-			-

Mevcut araştırmada katılımcı çocuklarla yapılan görüşmelerde çocukların beden imajına ilişkin oje sürme, makyaj yapma, saç yaptırma, spor gibi eylemleri belirttikleri görülmüştür. Bu eylemlere ilişkili bilgiler ise tablo 12’de yer almaktadır. Katılımcı kız çocukları tarafından bedene yönelik yoğunlukla *makyaj yapma* eyleminin ifade edildiği tespit edilmiştir. Bu eylemin ise çizgi film karakterleri üzerinden ifade edildiği görülmektedir. Örneğin katılımcı K₄, Barbie karakterinin bedenine yönelik yaptığı eylemler ile teyzesinin yaptığı eylemler arasında benzerlik kurmaktadır. K₄: ”*Barbie Benim Melek teyzem gibi takı-toka takmayı seviyor. Oda parfüm sıkmayı, makyaj yapmayı seviyor.*” ifadelerini kullanmaktadır. Kız çocukları tarafından belirtilen diğer eylemlerin ise “*spor yapma ve parfüm*” kullanma olduğu görülmektedir. Örneğin K₁, Maşa ile Koca Ayı çizgi filminde sıklıkla spor yaptığı görülen siyah ayı karakteri üzerinden bedenine yönelik *spor* eylemini ifade ettiği görülmektedir. Bununla birlikte katılımcı çocuk spor yaptığını da ifade etmiştir. Diğer katılımcı kız çocuklarının ise ruj ve oje gibi makyaj malzemelerini belirttikleri görülmüştür. Özellikle bu eylemleri cinsiyete göre ayırıştırarak ifade ettikleri tespit edilmiştir. Örneğin, K₉ parfüm sıkma ve makyaj yapma durumuna ilişkin cinsiyet ayrımı yaptığı ve makyaj eylemini kadına, parfüm sıkma durumunu ise erkeğe atfettiği görülmektedir.

Araştırmacı: “*Peki kimler parfüm sıkabilir?*”

K₉: “*Erkekler*”

Araştırmacı: “*Kadınlar parfüm sıkabilir mi?*”

K₉: “*Hayır*”

Araştırmacı: “*Neden?*”

K₉: “*Çünkü onlar erkek değil.*”

Araştırmacı: “*Peki kadınlar neler yapar?*”

K₉: “*Onlar makyaj yapar.*”

Araştırmacı: “*Erkekler makyaj yapar mı?*”

K₉: “*Hayır onlar erkek, erkekler makyaj yapmaz, parfüm sıkar. Kızlar makyaj yapar.*” ifadelerini kullanmıştır.

Katılımcı oğlan çocukları tarafından ise en fazla sayıyla *spor yapma* eylemi belirtilmiştir. Örneğin, Kral Şakir çizgi filminde obez olarak tasvir edilen Necati karakterinin zayıflaması için spor yapması gerektiğini belirten katılımcı O₅ şunları ifade etmiştir.

Mevcut araştırmada toplumsal cinsiyet bağlamında katılımcı çocukların özel alanla ilişkili olarak ifade ettikleri bulaşık ve çamaşır yıkama gibi işler *temizlik yapma* başlığı altında, sofranın hazırlama vb. işler ise *yemek yapma* başlığı altında listelenmiştir. Belirtilen işlere yönelik katılımcı çocuklar ebeveynlerini ya da bakımlarını üstlenen kadın ve erkeği “aktif, pasif ve yardımcı” rollerde tanımlamışlardır. Tablo 13 özel alanda yapılan işler bağlamında ele alındığında; yirmi sekiz katılımcının kadını temizlik kategorisinde aktif rolde tanımladığı görülmüştür. Bu kategoride bir katılımcının ise kadını yardımcı rolde tanımladığı tespit edilmiştir. Bu durumun aksine temizlik yapma kategorisinde 7 katılımcının erkeği aktif, 13 katılımcının pasif ve 9 katılımcının ise erkeği yardımcı rolde tanımladığı görülmektedir. Katılımcılardan O₄ temizlik kategorisinde erkeği pasif rolde tanımlarken, kadını ise yardımcı rolde tanımlamıştır. Ayrıca katılımcılardan K₅ ise bu kategoride sorulara cevap vermek istememiştir. Araştırma kapsamında katılımcı çocuklara yönlendirilen “*Gerçek hayatta anneler ve babalar evde hangi işleri yapar?*” sorusuna katılımcı O₄ anneye birden fazla rol verdiği görülmektedir. Bu durumun nedenini ise gelişen teknolojiyle birlikte alınan dijital elektrikli süpürgeye bağlamıştır. Katılımcı durumla ilişkin şunları belirtmektedir.

O₄: “*Anneler her işi yapar, markete gider. Öğretmenlik yapar.*”

Araştırmacı: “*Anneler ve babalar evde temizlik yapar mı?*”

O₄: “*Babalar temizlik yapmaz. Annemde artık temizlik yapmıyor. Şimdi evi robot temizliyor.*” ifadesinde bulunmuştur.

Benzer şekilde “Barbie Dreamhouse Adventure” çizgi filminde evi süpürme işini robot yaparken, anne kamusal alanda sürdürdüğü mesleki rolüyle ilgili özel alanda çalışmasını yürütmektedir (Bknz. 2B₄). Katılımcı K₉ ise “*Barbie evde hangi işleri yapıyor ?*” sorusuna K₉: “*Yemek yapıyor ve temizlik yapıyor*” ifadeleriyle karakterin özel alanla ilişkili olarak yaptığı işler ilişkin tanımlamalar yaptıkları görülmüştür. Katılımcılar kendi ebeveynlerini ise özel alanla ilişkin olarak farklı rollerde tanımladıkları görülmektedir.

Araştırmacı: “*Gerçek hayatta kimler yemek yapabilir?*”

K₉: “*Annem ve ablam ama ablam sadece makarna yapabiliyor.*”

Araştırmacı: “*Peki babalar yemek yapabiliyor mi?*”

K₉: “*Babalar sadece et yapabilir, anneler de onlara yardım eder.*”

Araştırmacı: “*Babalar ve anneler temizlik yapabilir mi?*”

K₉: “*Anneler temizlik yapar. Babalar temizlik yapamaz ama sadece gardolapların üstünü silmeye yardım edebilirler. Oturma odalarını dizmeye yardım edebilirler. Ablam ve annem çok iş yapıyor*” şeklinde ifade etmiştir.

Katılımcılardan O₅ ise annesini özel alan işlerinde aktif rolde tanımlarken, babasını ise yardımcı rolde tanımladığı görülmüştür. Katılımcının bu durumu “Kral Şakir” çizgi filminde sıklıkla özel alanda aktif rolde tasvir edilen ana karakter Kadriye’nin aldığı rollerle ilişkilendirerek ifade ettiği görülmüştür.

Araştırmacı: “*Kral Şakir’in annesi Kadriye neler yapıyor?*”

O₅: “*Bulaşık yıkıyor.*”

Araştırmacı: “*Gerçek hayatta evde kim bulaşıkları yıkar?*”

O₅: “*Anneler.*”

Araştırmacı: “*Babalar bulaşık yıkar mı?*”

O₅: “*Yıkar ama biraz yıkarlar.*”

Araştırmacı: “*Neden ?*”

O₅: “*Çünkü, babalar erkek.*”

Araştırmacı: “*Babalar evde neler yapar?*”

O₅: “*Babalar kızar.*” şeklinde ifade etmiştir.

Katılımcının, erkeğin özel alanda aldığı rolde erkeklik ve otorite vurgusu yapmakla birlikte, kadını kamusal alanın dışında tutarak özel alanda itaatkâr bir yapıyla aktifleştirdiği görülmektedir. Bununla birlikte bazı katılımcı çocukların özel ve kamusal alanda kadın ve erkeğin aldığı rolü ekonomi yani para ile ilişkilendirdikleri ve bu durumu net ifadelerle ayırdıkları görülmektedir. “Maşa ile Koca Ayı” çizgi filminde erkek karakterin özel alanda yaptığı işler üzerinden katılımcı çocuğa araştırmacı tarafından yönlendirilen “*Babalar evde hangi işleri yapar?*” sorusuna katılımcı şu yanıtı vermiştir.

O₁₀: “*Benim babam her zaman evde oturarak telefon ve televizyondan kaç para var ona bakar. Bir de haberlerde paraya bakar. Sonra da bilgisayarda çalışır. Benimle hiç oynamaz. Annenin özel alanda hangi rolleri üstlendiği belirlemek açısından*

araştırmacı “*Peki anneler evde neler yapar?*” sorusu sonucunda gerçekleşen diyalog şöyledir;

O₁₀: “*Anneler evde yemek yapar.*”

Araştırmacı: “*Peki babalar yemek yapar mı?*”

O₁₀: “*Hayır, babalar yemek yapmaz.*”

Araştırmacı: “*Neden?*”

O₁₀: “*Çünkü, onlar para kazanmalı.*”

Araştırmacı: “*Anneler para kazanır mı?*”

O₁₀: “*Hayır.*”

Araştırmacı: “*Neden?*”

O₁₀: “*Çünkü onlar yemek yapar.*” ifadelerini kullandığı görülmektedir.

Benzer şekilde katılımcı K₁ ve K₁₁ kadın ve erkeğin özel alanda aldıkları rolleri otorite ve iş yani kamusal alanda verilen mesleki rolle ilişkilendirerek tanımladığı görülmüştür.

Araştırmacı: “*Evde babalar ve anneler hangi işleri yapar ?*”

K₁: “*Annem makine açıyor, sonra temizlik yapıyor, bulaşıkları yıkıyor.*”

Araştırmacı: “*Peki babalar bu işler yapar mı?*”

K₁: “*Yapmaz.*”

Araştırmacı: “*Neden yapmaz?*”

K₁: “*Çünkü, onlar baba olduğu için yapmaz.*”

Araştırmacı: “*Peki neler yaparlar*”

K₁: “*Onlar işe gittiğinde, iş çalışır işten geldiğin de evde dinlenir.*”

Maşa ile Koca çizgi filminde özel alan ve yarı kamusal alanda çamaşır, bulaşık, yemek ve temizlik gibi işlerde aktif rol alan Koca Ayı karakterini katılımcı kız çocuklarından K₁₁ baba olarak tanımlamıştır. Bu durum üzerine babanın özel alanda yaptığı işlerle ilişkili olarak araştırmacı tarafından sorulan “*Evde yemekleri kim yapar?*” sorusuna K₁₁: “*Anneler yapar*” şeklinde ifade etmiştir. Babanın yaptığı işler için K₁₁: “*Babalar bazen yardım eder. Bazen akşam oldu mu yemek ısıtır.*” ifadesiyle babayı yardımcı rolde tanımlamıştır. Benzer şekilde özel alanda babanın temizlik ile ilgili aldığı rolü K₁₁: “*Babalar temizlik yapmaz. Çünkü onlar erkek, erkekler temizlik yapamaz*” şeklinde ifade ederek ev içi rolleri “erkeklik” olgusu üzerinden açıklamıştır. Katılımcı K₆ ise izlediği “Kral Şakir” çizgi filmiyle ilişkili olarak sorular yönlendirilmiştir.

Araştırmacı: *“Peki Canan ve annesi evde neler yapıyor?”*

K₆: *“Yemek yapıyor, temizlik yapıyor. Aynı benim annemin yaptığı gibi annem de temizlik yapıyor. Yemek yapıyor.”*

Araştırmacı: *“Peki babalar temizlik yapar mı?”*

K₆: *“Hayır.”*

Araştırmacı: *“Neden?”*

K₆: *“Babam temizlemez, sadece benim babam aynı bebek gibi telefonda oyun oynar. Annem temizlik yaparken ben de yardım ediyorum. Yardım etmediğim zaman oyun oynuyorum. Arkadaşlarımla parka gidiyorum.”*

Katılımcı özel alanda yapılan işlerde annenin aldığı rolü çizgi filmde kadın karakterlerinin yaptıkları işlerle benzerlik yönünü ifade etmektedir. Babanın konumunu ise gelişen teknolojiyle birlikte sıklıkla kullanılan telefon vb. araçlarla ilişkilendirmektedir. Araştırmada bazı katılımcı çocukların erkek (baba) ve kadının (anne) özel alanda yaptığı işler de eşit rol üstlendiklerini belirtirken, bazı durumlarda erkeğin yani babanın daha fazla iş yaptığını da ifade ettikleri görülmüştür. “Kral Şakir” çizgi filminin ana karakterinden Şakir’in dağınık olduğunu belirten O₂ kendisi ve ebeveynlerinin özel alanda yaptığı işlerle ilgili şu ifadelerde bulunmaktadır.

Araştırmacı: *“Şakir evde neler yapıyor?”*

O₂: *“Her şeyi dağıtıyor.”*

Araştırmacı: *“Pek sen evde neler yapıyorsun?”*

O₂: *“Çizgi film izliyorum, tablette ödev yapıyorum.”*

Araştırmacı: *“Peki annen ve baban evde hangi işleri yapıyor?”*

O₂: *“Babam benim bir saat oyun oynamama ve internette gezmeme izin veriyor.”*

Sonra da bana çizgi film açıyor.”

Araştırmacı: *“Evde yemekleri kim yapıyor?”*

O₂: *“Annem ve babam.”*

Araştırmacı: *“Peki en çok yemekleri kim yapıyor?”*

O₂: *“Babam. Babam kardeşimle ilgileniyor yani Erdem.”*

Araştırmacı: *“Peki annen neler yapıyor?”*

O₂: *“Annem de Erdem’i uyutup. Yemeği hazırlıyor.”*

Benzer şekilde özel alanda aile bireyleri arasında eşit rol dağılımı yapan O₁₅ özel alan bağlamında sorulan “Anne ve babalar evde hangi işleri yapar ?” soruna şu yanıtı vermiştir.

O₁₅: “Anneler ve babalar evi temizler”

Araştırmacı: “Evi temizlerken anne ve baba hangi işleri yapıyor?”

O₁₅: “Annem yerleri süpürüyor. Babam yerleri siliyor. Ben de toz alırım.

Ablamda biraz tozları alır.” şeklinde eşit rol dağılımına vurgu yapmıştır.

Katılımcı O₁₃ ise diğer katılımcılardan farklı olarak kadın ve erkeğin özel alanda yaptığı işlerler birlikte kız çocuğunun özel alanda ileriki yaşantısında neler yapması gerektiğini belirtmiştir. Katılımcının babayı özel alan işlerinde pasif olduğunu belirtirken, kamusal alanı ekonomiyle ilişkilendirerek babaya ekonomi üzerinden aktif rol vermektedir. Ayrıca annenin kamusal alanda görünürlüğünü de oldukça sınırlandırdığı görülmektedir. Katılımcı O₁₃: “Anneler bir tek markete gider, yemek yapar ve evi süpürür.” ifadeleriyle bu ayrımı belirtmiştir. Benzer şekilde katılımcı, kız çocuğunun kamusal alanda görünürlüğünü de sınırlandırmaktadır. Özel alanla ilişkili olarak kız çocuğuna kardeş üzerinden bakım vb. sorumluluklar yükleyerek kız çocuğu için anne profili çizdiği görülmektedir. Bu durum için katılımcı O₁₃: “Büyüdüğün de parka gidebilir. Sonra kardeşleri olduğunda kardeşlerine bakıp onları parka götürüp oyun oynayabilir. Markete gidebilir, kardeşine yemek yedirir, akşam olduğunda kardeşini uyutur sabah olduğunda da işini yapar.” şeklinde ifade ettiği görülmektedir. Katılımcı O₁₀ anne ve baba için kamusal alan ve özel alan ayrımını para ekonomik güç üzerinden değerlendirdiği görülmektedir.

Araştırmacı: “Babalar yemek yapar mı?”

O₁₀: Hayır, yapmaz.”

Araştırmacı: “Neden?”

O₁₀: “Çünkü, onlar para kazanmalı.”

Araştırmacı: “Peki anneler para kazanır mı?”

O₁₀: “Hayır.”

Araştırmacı: “Neden?”

O₁₀: “Onlar para ister ve yemek yapar.” şeklinde ifade ettiği görülmektedir.

Tablo 13*Katılımcı Çocukların Cinsiyete Göre Kamusal Alanda Belirledikleri Mesleki Roller*

Meslek	Kadına atfedilen meslekler			Erkeğe atfedilen meslekler				
	Olabilir	f	Olamaz	f	Olabilir	f	Olamaz	f
Hemşire	K ₁ - K ₂ -K ₅ - K ₆ - K ₇ K ₉ -K ₁₀ - K ₁₁ K ₁₂ K ₁₃ - K ₁₄ -K ₁₅ - O ₁ O ₂ -O ₃ - O ₅ - O ₇ O ₈ -O ₁₀ - O ₁₁ - O ₁₂	21	-	-	K ₅ -K ₁₃ -K ₁₅ - O ₁ -O ₂ -O ₃ - O ₅ - O ₇ -K ₂ - - - -	9	K ₁ - K ₆ -K ₇ - K ₉ - K ₁₀ K ₁₁ K ₁₂ -K ₁₄ - O ₈ - O ₁₀ -O ₁₁ O ₁₂ - - - -	12
Asker	K ₅ -K ₁₃ -K ₁₄ - K ₁₅ O ₅ - O ₇ - - - -	6	K ₂ - K ₁₀ K ₁₁ - K ₁₂ O ₁ O ₂ -O ₃ -O ₈ -O ₁₀ - O ₁₁ -O ₁₂ - - -	11	K ₅ -K ₁₃ -K ₁₄ - K ₁₅ K ₂ - K ₁₀ K ₁₁ - K ₁₂ O ₁ -O ₂ -O ₃ - O ₅ - O ₇ -O ₈ -O ₁₀ - O ₁₁ - O ₁₂ O ₄ O ₁₅ -K ₇ O ₁₃ - O ₆	17	- - - - - - - -	-
Youtuber	-	-	O ₄	1	O ₄	1	-	-
Patron	K ₇ -O ₁₅	2	-	-	O ₁₅ -K ₇	2	-	-
İtfaiyeci	O ₆	1	O ₁₃	1	O ₁₃ - O ₆	2	-	-

Tablo 13 katılımcılar tarafından kamusal alanda kadın ve erkeğe atfedilen mesleki roller tüm kategorilerde *olabilir* veya *olamaz* temaları altında kodlanmıştır. Kadına atfedilen mesleki roller ele alındığında; kamusal alanda kadına atfedilen meslek rollerinde 21 katılımcının kadının *hemşire* olabileceğini belirttiği görülmüştür. Bununla birlikte 6 katılımcının da kadınların asker olabileceği yönünde görüş belirttiği saptanmıştır. Bu durumun aksine 11 katılımcının kadınların asker olamayacağını ifade ettikleri görülmüştür. Katılımcılar kadınların youtuber ve itfaiyeci olamayacağını da belirtirken, oldukça sınırlı sayıda katılımcının ise kadınların patron ve itfaiyeci olabileceği yönünde görüş belirttiği görülmüştür.

Mevcut araştırmada katılımcı çocukların mesleki rolleri cinsiyete göre belirlemekle birlikte farklı kavramlar üzerinden de tanımladıkları görülmüştür. Örneğin katılımcı K₉'un güzel kavramı üzerinden hemşirelik mesleğini kadına atfettiği görülmüştür. K₉: “Erkekler çok az hemşire olur. Çünkü kızlar çok güzel hemşire olur, ama erkekler çok az güzel hemşire olur” ifadelerini kullandığı görülmüştür. Benzer şekilde katılımcı

K₂'de erkeklerin hemşirelik mesleğini yapamayacağını belirtmiştir. Ayrıca kadının asker olamayacağını belirten katılımcı "*Kadın asker olamaz, o demir leydi olabilir.*" ifadelerini kullandığı tespit edilmiştir. Bu durumun aksine K₅ kadının "*asker olabileceğini*" belirtmekle birlikte erkeğin de "*hemşire olabileceğini*" belirttiği görülmektedir. K₁₄ 'dün ise cinsiyet bağlamında meslek ayırımı yaptığı görülmektedir.

Araştırmacı: "*Kimler asker olabilir?*"

K₁₄: "Erkekler"

Araştırmacı: "*Peki kızlar asker olabilir mi?*"

K₁₄: "*Hayır, kızlar asker olamaz. Çünkü onlar kız.*"

Araştırmacı: "*Peki kimler hemşire olabilir?*"

K₁₄: "Kadınlar."

Araştırmacı: "*Erkekler hemşire olabilir mi?*"

K₁₄: "*Hayır.*"

Araştırmacı: "*Neden?*"

K₁₄: "*Çünkü, onlar erkek.*" ifadelerini kullanmıştır.

Benzer şekilde katılımcı K₁₅ mesleki rolleri biyolojik cinsiyetle ilişkilendirerek sorulan sorulara yanıt vermektedir.

Araştırmacı: "*Peki kadınlar hemşire olabilir mi?*"

K₁₅: "*Evet, kadın hemşire olabilir, ama sadece doktor olamaz.*"

Araştırmacı: "*Kadın neden doktor olamaz?*"

K₁₅: "*Çünkü erkekler, doktor oluyor. Kızlar ise hemşire.*" şeklinde ayırım yaptığı görülmektedir.

Erkeklerle atfedilen mesleki roller ele alındığında, 9 katılımcının erkeklerin hemşire olabileceğini belirtirken, 12 katılımcının ise erkeklerin hemşire olamayacağını belirttikleri görülmüştür. Askerlik mesleğine ilişkin ise 17 katılımcının erkeklerin bu mesleği yapabileceği yönünde görüş belirttikleri saptanmıştır. Katılımcı oğlan çocuklarının da yoğunlukla cinsiyete göre mesleki rolleri belirledikleri görülmüştür. Örneğin katılımcı O₂ 'ye sorulan "*Peki erkekler hemşire olabilir mi ?*" sorusuna katılımcının cinsiyet ayırımı yaparak "*hayır*" yanıtını verdiği görülmektedir. Bu durumun nedenini cinsiyet üzerinden değerlendiren O₂: "*Çünkü onlar kız değil*"

ifadesini kullanmıştır. Benzer şekilde “Peki kızlar asker olabilir mi?” sorusuna katılımcı O₂: “*Olamaz, çünkü onlar erkek değil*” yanıtını verdiği görülmüştür. Bu durumun aksine katılımcı O₅ ise hemşirelik mesleğine yönelik eşit bir değerlendirme yaptığı tespit edilmiştir. Diğerlerinden farklı olarak meslek ayırımını bilgi, güç ve savaş üzerinden değerlendiren O₈ ise görüşmede şunları ifade etmiştir.

Araştırmacı: “*Kimler hemşire olabilir?*”

O₈: “*Kadınlar*”

Araştırmacı: “*Peki erkekler hemşire olabilir mi?*”

O₈: “*Hayır.*”

Araştırmacı: “*Neden?*”

O₈: “*Çünkü hastaları iyileştirmeyi bilmiyorlar.*”

Araştırmacı: “*Peki hastaları kimler iyileştirebilir?*”

O₈: “*Kızlar.*”

Araştırmacı: “*Kızlar asker olabilir mi?*”

O₈: “*Hayır, çünkü onlar savaşmayı bilmiyorlar.*” şeklinde görüş belirtmiştir.

Görüşme esnasında asker kıyafeti giydiği görülen katılımcı O₁₀’un giydiği kıyafetler üzerinden sorular yönlendirilmiştir.

Araştırmacı: “*Üstündeki kıyafetleri nasıl tarif edebilir misin?*”

O₁₀: “*Üstümdeki kıyafet asker kıyafeti.*”

Araştırmacı: “*Peki kimler asker olabilir?*”

O₁₀: “*Erkekler.*”

Araştırmacı: “*Kızlar asker olabilir mi?*”

O₁₀: “*Kızlar asker olmaz.*”

Araştırmacı: “*Neden?*”

O₁₀: “*Çünkü erkekler daha güçlü olduğu için asker olabilirler. Kızlar o kadar güçlü değil.*”

Araştırmacı: “*Peki kızlar hangi meslekleri yapabilir?*”

O₁₀: “*Kızlar doktor, hemşire, sporcu olabilir*” şeklinde mesleki rolleri güç üzerinden ayırdığı görülmektedir.

Katılımcı O₁₁ ise kadın için mesleki rol ayırımını yapmazken, mekânsal ve cinsiyet farklılığına dayandırmadan erkek için meslek rollerini belirlediği görülmüştür. Hemşire mesleğini kadın için belirleyen katılımcı, erkek için bu mesleğin uygun olmadığını şu sözlerle ifade etmiştir.

Araştırmacı: “*Peki erkekler hemşire olabilir mi?*”

O₁₁: “*Erkekler hastanede çalışamaz.*”

Araştırmacı: “*Neden, erkekler hastanede çalışmaz?*”

O₁₁: “*Çünkü, onlar kadın değil.*” İfadelerini kullandığı görülmüştür.

Mesleki roller kategorisinde oldukça sınırlı sayıda patron, itfaiyeci ve youtuber yer almaktadır. Görüşmelerde katılımcı O₄’te mesleki rollerle ilgili izlenilen “Patron Bebek Yine İş Başında” çizgi filmi temel alınarak sorulan “*Kimler patron olabilir?*” sorusuna kadınların patron olamayacağını, bunun nedenini ise “*onlar erkek değil*” şeklinde ifade ettiği görülmektedir. Ayrıca katılımcının kendisinin de ileride “*youtuber*” olacağını belirttiği görülmektedir. Katılımcıya sorulan O₄: “*Peki kızlar youtuber olabilir mi?*” sorusuna O₄: “*Yok canım, onlar erkek değil. Ben hep erkekleri görüyorum*” şeklinde cevap verdiği görülmüştür. Tüm kategorilerde ise K₃ ve O₁₅ hiç görüş belirtmemiştir.

Tablo 14

Katılımcı Çocukların Cinsiyete Atfettikleri Renkler

Katılımcı	Cinsiyete Göre İfade Edilen Renkler									
	Pembe Renk				Mavi Renk				Mavi ve Pembe	
	Kız	f	Oğlan	f	Kız	f	Oğlan	f	Kız-Oğlan	f
Kız Çocuğu	K ₃ -K ₄ - K ₆ -	9	-	-	-	-	“K ₃ -K ₄ - K ₆ - K ₇ -	9	K ₁ - K ₂ - K ₈ -	6
	K ₇ -K ₁₀ -K ₁₁	-	-	-	-	-	K ₁₀ - K ₁₁ -K ₁₂	-	K ₉ -K ₅ -K ₁₅	-
	K ₁₂ -K ₁₃ K ₁₄	-	-	-	-	-	K ₁₃ -K ₁₄	-	-	-
Oğlan	O ₁ -O ₂ -O ₃ -	13	-	-	-	-	O ₁ -O ₂ -O ₃ -O ₄ -	13	O ₅ -O ₆	2
Çocuğu	O ₄ - O ₇ - O ₈									
	O ₉ -O ₁₀ -O ₁₁	-	-	-	-	-	O ₇ -O ₈ -O ₉ -	-	-	-
	O ₁₂ - O ₁₃ -	-	-	-	-	-	O ₁₀ -O ₁₁ -O ₁₂ -	-	-	-
	O ₁₄ -O ₁₅									
		-	-	-	-	-	O ₁₃ - O ₁₄ .O ₁₅	-	-	-

Mevcut araştırmada biyolojik cinsiyet üzerinden belirtilen renkler tabloda “ pembe renk”, “mavi renk” ve “mavi ve pembe renk” şeklinde üç kategori altında kodlanmıştır. Tablo 14 katılımcıların cinsiyete atfettikleri renk bağlamında ele alındığında; yoğunlukla oğlan çocuklarının renkleri cinsiyete göre ayırdığı görülmüştür. Oğlan çocuğu kategorisi ele alındığında on üç katılımcının pembe rengi kız çocuğuna, mavi rengi ise oğlan çocuğuna atfettiği görülmektedir. Bu durumun aksine 6 kız çocuğunun ve 2 oğlan çocuğunun cinsiyete göre renk ayrımı yapmadığı görülmüştür. Ayrıca 9 katılımcının pembe rengi kız çocuğuna, mavi rengi ise oğlan çocuğuna atfettiği görülmektedir. Katılımcılardan K₄ ise cinsiyete göre renk ayrımını, cinsiyet ve psikolojik şiddet üzerinden yaptığı belirlenmiştir.

Araştırmacı: *“Kimin pembe renk kıyafeti olabilir?”*

K₄: *“Kızların”*

Araştırmacı: *“Peki oğlanların pembe renk kıyafeti olabilir mi?”*

K₄: *“Hayır, olamaz.”*

Araştırmacı: *“Neden?”*

K₄: *“Çünkü onlar erkek.”*

Araştırmacı: *“Peki pembe renk kıyafetleri olursa ne olur?”*

K₄: *“Kıza benzer.”*

Araştırmacı: *“Kıza benzemek kötü bir şey mi?”*

K₄: *“Kötü değil de erkekler pembe elbise giyerse herkes ona güler.”*

Araştırmacı: *“Neden?”*

K₄: *“Çünkü o bir erkek. Elbise giyemez. Giyerse komik olur, herkes ona güler.”*

Araştırmacı: *“Peki kızlar mavi renk kıyafet giyebilir mi?”*

K₄: *“Hayır”* şeklinde belirtmektedir.

Katılımcı K₈ cinsiyete göre renk ayrımını yapmamakla birlikte mavi ve pembe rengin hem oğlan çocuklarının hem de kız çocuklarının kullanılabileceğini belirtmektedir. Renk kategorisinde katılımcı K₁₀ pembe ve mavi rengi cinsiyete göre ayırdığı görülmektedir. K₁₀ kız çocuğu için pembe oğlan çocuğu için mavi rengi atfettiği görülmüştür. Katılımcılardan K₅ renk kullanımına ilişkin sorulan soruya *“Erkekler biraz pembe renkli kıyafet giyebilir. Onlar erkek olduğu için mavi rengi daha çok severler. Bazıları pembe sevebilir ama dünyada en çok mavi rengi severler.”*

şeklinde ifade ettiği görülmüştür. Katılımcılardan K₁₅ cinsiyete göre çocuk ve yetişkin ayırımını yaparak pembe ve mavi renkle ilişkili soruyu yanıtlamıştır.

Araştırmacı: *“Kimler pembe giyebilir.”*

K₁₅: *“Herkes pembe renk giyebilir”*

Araştırmacı: *“Neden? Bunu biraz açıklayabilir misin?”*

K₁₅: *“Benim kitabım onu açıklıyor.”*

Araştırmacı: *“Peki kitabında neler anlatılıyor ?Biraz anlatabilir misin?”*

K₁₅: *“Mesela bir kız çocuğu futbol oynayamaz ve korsan olamaz diyorlar, ama benim kitabım da böyle bir şeyin olmadığını kızların futbol oynayabileceği ve korsan olabilecekleri yazmakta.”* ifadelerinde bulunmaktadır.

Katılımcıda bulunan kitabın toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik bilgiler içerdiği ve katılımcı tarafından kitaptaki bilgiler doğrultusunda renk vb. olguları cinsiyete göre ayırmadığı görülmüştür. “Kral Şakir” çizgi filmi ele alınarak yapılan görüşmede O₂ çizgi film karakteri Şakir için mavi renk ve karakter Canan için pembe rengi belirtmektedir. Bu tanımlama çerçevesinde katılımcıya araştırmacı tarafından yönlendirilen *“Peki kimler pembe renk kıyafet giyebilir?”* sorusu üzerine gerçekleşen diyalog aşağıdaki gibidir.

O₂: *“Kızlar”*

Araştırmacı: *“Peki oğlanlar pembe renk kıyafet giyebilir mi?”*

O₂: *“Hayır.”*

Araştırmacı: *“Neden ?”*

O₂: *“Çünkü, onlar pembe renk sevmiyor.”*

Araştırmacı: *“Peki pembe renkli kıyafet giyerse ne olur?”*

O₂: *“Oğlanlar pembe renk kıyafet giyerse ayıp olur.”*

Araştırmacı: *“Kızlar mavi giyebilir mi?”*

O₂: *“Kızlar mavi giyemez.”*

Araştırmacı: *“Neden?”*

O₂: *“Çünkü onlar yakışıklı olmaz.”*

Araştırmacı: *“Giyerse ne olur?”*

O₂: *“Giyerse herkes onlara güler.”*

Patron Bebek Yine İş Başında çizgi filminde kız bebek karakterleriyle ilişkili olarak katılımcı O₄'te yöneltilen “*Bu çizgi filmin de kızlar nasıl giyinmiş?*” sorusuna katılımcı “*pembe renkli elbise giyiyorlar*” cevabı doğrultusunda renk ve cinsiyet bağlamında sorular sorulmuştur.

Araştırmacı: “*Kimler pembe renkli kıyafet giyebilir?*”

O₄: “*Kızlar*”

Araştırmacı: “*Peki oğlanlar pembe renkli kıyafet giyebilir mi?*”

O₄: “*Hayır, çünkü oğlanlar pembe sevmiyor.*”

Araştırmacı: “*Neden?*”

O₄: “*Çünkü, oğlan rengi değil.*”

Araştırmacı: “*Peki kızlar mavi renkli kıyafet giyebilir mi?*”

O₄: “*Hayır, giyemezler.*”

Araştırmacı: “*Neden?*”

O₄: “*Çünkü, onlar oğlan değil.*”

Katılımcı O₁₄ ile izlenilen “Maşa ile Koca Ayı” çizgi filminin ana karakterlerinden olan Koca Ayı karakteri tarafından giyilen pembe renkli mutfak önlüğü üzerinden cinsiyet ve renk değerlendirmesi yapmıştır. Katılımcı O₁₄ tarafından pembe rengin kız çocukları tarafından kullanılabileceği belirtilmiştir. Araştırmacı tarafından yönlendirilen “*Peki erkekler pembe renkli kıyafet giyebilir mi?*” sorusuyla gerçekleşen diyalog aşağıdaki gibidir.

O₁₄: “*Hayır*”

Araştırmacı: “*Neden?*”

O₁₄: “*Çünkü, o kız rengi.*”

Araştırmacı: “*Peki kızlar mavi renk giyebilir mi?*”

O₁₄: “*Hayır.*”

Araştırmacı: “*Neden?*”

O₁₄: “*Çünkü o oğlan rengi.*”

Araştırmacı: “*Peki kız çocukları mavi renk kıyafet giyerse ne olur?*”

O₁₄: “*Onlar oğlana özel diye giyemezler.*”

Katılımcı O₁₅ ile “Patron Bebek Yine İş Başında” çizgi filminde Patron Bebek karakterinin kullandığı bebek eşyaları üzerinden renk ve katılımcının hangi renkle cinsiyeti ilişkilendirdiğiyle ilişkin sorular yönlendirilmiştir.

Araştırmacı: “*Patron bebeğin emziği hangi renk?*”

O₁₅: “*Mavi*”

Araştırmacı: “*Peki Stacie’nin emziği hangi renk?*”

O₁₅: “*Pembe.*”

Araştırmacı: “*Peki onun emziği mavi olabilir mi?*”

O₁₅: “*Olamaz.*”

Araştırmacı: “*Neden?*”

O₁₅: “*Çünkü kızlar pembe seviyor.*”

Araştırmacı: “*Peki mavi olursa ne olur?*”

O₁₅: “*Mavi olursa oğlanlar sever.*” şeklinde ifade ettiği görülmüştür.

Tablo 15

Katılımcı Çocukların Cinsiyete Göre Belirledikleri Oyuncaklar

Cinsiyet	Katılımcılar	Oyuncak	f
Kız Çocuğu	K ₁ -K ₉ -K ₄ -K ₅ - K ₁₁ -K ₁₂ -K ₁₃ -K ₁₄ -K ₇	Barbie	12
	K ₂ -K ₃ -K ₁₅	Bebek	3
	K ₁₀	Elsa Bebek	1
	K ₉ -K ₆	Çay Seti	1
Oğlan Çocuğu	O ₁ - O ₆ -O ₈ - O ₁₅	Araba	4
	O ₂ -O ₉ -O ₁₁	Kedi Çocuk Maketi	3
	O ₅ -O ₁₃	Silah	2
	O ₇ -O ₁₂	Örümcek Adam	2
	O ₃	Lego	1

Mevcut araştırmada katılımcı çocukların cinsiyete göre kullandığı oyuncaklar kapsamında Tablo 15 ele alındığında; kız çocuklarının yoğunlukla Barbie bebekle oynadıkları görülmüştür. Ayrıca çocukların plastik bebek, çay seti ve Elsa maket bebeği gibi dişil özellikler taşıyan oyuncaklarla da oynadıkları tespit edilmiştir. Katılımcı kız çocuklarına Barbie bebek temel alınarak “*Barbie bebekle kimler*

oynayabilir?” sorusu yönlendirilmiştir. Katılımcı on beş kız çocuğunun bu oyuncak bebek ile kızların oynayabileceğini ifade ettiği görülmüştür. On iki katılımcı çocuk ise oğlan çocuklarının Barbie bebek ile oynayamayacağını belirttikleri saptanmıştır. İki katılımcı ise hem kız çocuğunun hem de oğlan çocuğunun Barbie oyuncak bebek ile oynayabileceğini belirttiği görülmüştür. Katılımcı K₁ en fazla Barbie oyuncak bebeğinin olduğunu belirtirken, katılımcıya *“Barbie bebekle kimler oynayabilir?”* sorusu yönlendirilmiştir.

K₁: *“Barbielerle kızlar oynar.”*

Araştırmacı: *“Peki Barbie bebeklerle oğlan çocukları oynayabilir mi?”*

K₁: *“Hayır”*

Araştırmacı: *“Neden?”*

K₁: *“Çünkü onlar erkek.”*

Araştırmacı: *“Oğlan Çocukları hangi oyuncaklarla oynayabilirler?”*

K₁: *“Oğlanlar, oğlan oyuncaklarıyla oynarlar.”*

Araştırmacı: *“Peki kızlar onların oyuncaklarıyla oynayabilir mi?”*

K₁: *“Hayır.”*

Araştırmacı: *“Neden?”*

K₁: *“Çünkü onlar kız diye Barbie oyuncaklarıyla oynarlar.”*

Benzer şekilde Barbie ve farklı plastik bebek oyuncaklarının olduğunu ifade eden K₃ oğlan çocuklarının Barbie gibi oyuncaklarla oynayamayacağını belirtmiştir. Bunun nedenine ise K₃: *“Çünkü, onlar oğlan.”* şeklinde belirttiği görülmüştür. Katılımcı K₁₅ ise diğer katılımcılardan farklı olarak cinsiyet ayrımı yapmadan hem kız hem de oğlan çocuklarının Barbie ile oynayabileceğini ifade etmiştir. Mevcut tablo oğlan çocuklarının oynadıkları oyuncaklar bağlamında ele alındığında; oğlan çocuklarının yoğunlukla arabayla oynadıkları görülmektedir. Ayrıca iki katılımcı oğlan çocuklarının cinsiyete göre Barbie bebek ile ilişkin bir ayrım yapmazken, on üç katılımcının Barbie bebek ile sadece kız çocuklarının oynayabileceğini belirttiği görülmüştür. Örneğin katılımcı O₁ yoğunlukla silah, araba gibi eril özellik gösteren oyuncaklarla oynadığını belirtmekle birlikte Barbie bebeği kız oyuncağı olarak tanımlamıştır.

Araştırmacı: “*Senin hangi oyuncakların var ?*”

O₁: “*Arabam, köpeğim var.*”

Araştırmacı: “*Peki senin Barbie oyuncak bebeğin olabilir mi?*”

O₁: “*Olmaz.*”

Araştırmacı: “*Neden?*”

O₁: “*Çünkü oğlanlar kız oyuncaklarını hiç sevmez ve oynamaz*”

şeklinde ifade etmiştir.

Katılımcı O₆’da benzer şekilde araba, uçak gibi oyuncaklarının olduğunu belirtmiştir. Katılımcıya sorulan “*Peki Barbie bebek ile kimler oynar?*” sorusuna hem kızların hem de oğlan çocuklarının oynayabileceğini belirten O₆’nın bu durumu örnek vererek açıkladığı görülmüştür. O₆: “*Herkes oynayabilir. Benim bir abim var bebekle oynuyor*” şeklinde ifade ettiği görülmüştür. Ayrıca katılımcıların çizgi film karakterlerinin maketlerinin de oyuncakları arasında olduğu saptanmıştır. Üç katılımcı oğlan çocuğunun ise kedi çocuk, örümcek adam, Batman maketi ve silah gibi eril özelliklere sahip oyuncaklarla oynadığı tespit edilmiştir. Örneğin O₅’in silah, araba, Batman maketi gibi oyuncaklarının olduğunu ifade etmekle birlikte cinsiyete göre de oyuncakları kategorileştirdiği görülmüştür.

Arş: “*Peki oğlan çocuklarının Barbie oyuncakları olabilir mi?*”

O₅: “*Biraz, çünkü onlar biraz kız oyuncakları*”

Arş: “*Peki senin oyuncaklarınla kızlar oynayabilir mi?*”

O₅: “*Hayır.Çünkü onlar oğlanların oyuncakları*” olduğunu belirtmiştir.

Araba ve kertenkele, kedi çocuk oyuncaklarının olduğunu belirten O₈ ise Barbie gibi oyuncakların kız oyuncakları olarak tanımlamıştır.

Arş: “*Peki oğlan çocukları Barbie ile oynayabilir mi?*”

O₈: “*Hayır.*”

O₈: “*Çünkü oğlanlar Barbieleri sevmez, onların hiçbir özelliği yok.*” ifadelerini kullanmıştır.

Görüşmeler sırasında kız çocuğu kategorisinde K₇ ve oğlan çocuğu kategorisinde O₄, O₁₀ ve O₁₄ oyuncaklarla ilişkin herhangi bir görüş belirtmedikleri görülmektedir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Çizgi Filmlerde Toplumsal Cinsiyete İlişkin Bulguların Tartışılması

Mevcut araştırmada çizgi filmlerde tasvir edilen karakterlerin cinsiyete göre dağılımına bakıldığında; yoğunlukla eşitsiz bir dağılımın söz konusu olduğu görülmüştür. Bu dağılımda erkek ve oğlan çocuk karakterlerinin, kız çocuk ve kadın karakterlerinden daha fazla yansıtıldığı bulgusuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda çizgi filmlerin farklı ülkeler tarafından üretildikleri düşünüldüğünde; cinsiyet temsiline tespit edilen eşitsizlik küresel bir sorun olarak değerlendirilmiştir. İlgili literatür uluslararası düzeyde ele alındığında cinsiyete göre karakter dağılımında eşitsizliğin söz konusu olduğu farklı çalışmalarla da desteklenmiştir. Örneğin Leon Gonzalez vd. (2020) 24 çizgi film ele aldıkları çalışmalarında 130 karakterin cinsiyete göre beden özellikleri, karakterlerin sosyal durumlarını ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi ele almışlardır. Çalışmada 130 karakter içinde erkek karakterin yoğun olarak temsil edilmesine rağmen, kadın karakterlerin sınırlı sayıda temsil edildiği saptanmıştır. Benzer başka bir çalışmada Rozario vd. (2017) Hindistan'da çocuklara yönelik yayın yapan on ulusal kanalın içeriklerini toplumsal cinsiyet eşitsizliği odağında incelemişlerdir. Rozario vd. erkek ve kadın karakterlerin temsiline önemli ölçüde tutarsızlık olduğunu tespit etmişlerdir. Bu tutarsızlığın nedenini ise erkek karakterlerin sayısının fazla olmasıyla birlikte sıklıkla ana karakter olarak tasvir edilmelerinden kaynaklandığı belirtmişlerdir. Benzer şekilde Deniz (2021) Türkiye menşeli 4 çizgi filmin belirli bölümlerini toplumsal cinsiyet bağlamında ele almıştır. Çalışmada, erkek ve kadın ana karakterler arasında sınırlı bir farkın olduğunu tespit etmiştir. Ancak yan karakterler temel alınarak cinsiyete göre karakter dağılımına bakıldığında; erkek karakter sayısının, kadın karakter sayısından oldukça fazla olduğunu belirlenmiştir. Mevcut araştırmada ana karakterlerin kız çocuk olduğu çizgi filmlerde, yan karakterler ele alındığında erkek karakterlerin daha fazla sayıda temsil edildiği tespiti bulgular arasında tutarlılık olduğu şeklinde yorumlanmıştır. Bu tespitin aksine mevcut araştırmada yer alan bir çizgi filmde ise cinsiyete göre karakter dağılımının eşit olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu durum sınırlı olsa da bazı ülkelerde cinsiyete göre karakter tasvirlerinde eşit temsiliyet anlayışına önem verilmeye başlanıldığı yönünde yorumlanmıştır. Bir diğer bulguda çizgi filmlerde androjen karakterlere yer verilmesine yöneliktir. Cinsiyet kalıp yargılarının dışına çıkarak androjen bireylerin temsil edilmesi, farklı özellikler gösteren bireylerin kabulünde

kişileri veya kitleleri olumlu yönde etkileyebileceği düşünülmektedir. İlgili literatüre bakıldığında, androjen karakterin yer aldığı içeriklere yönelik araştırmaların yapıldığı görülmektedir. Örneğin, Hine vd. (2018) tarafından 2009 – 2016 yılları arasında Disney çizgi film karakterleriyle ilgili yaptıkları çalışmada prenses ve prens karakterlerinin androjen özellik gösterdiği sonucuna ulaşmışlardır. Dolayısıyla mevcut araştırmada sınırlı olsa da cinsiyet temsiline görülen eşit dağılım ve androjen karakterlerin tespiti toplumsal cinsiyet normlarında evrilmenin göstergesi olarak kabul edilmiştir. Ancak cinsiyet temsiliyetinde eşitsizlik halen önemli ölçüde sürdürülmektedir. Çünkü çizgi film gibi medya içeriklerinde toplumsal cinsiyet eşitsizliğinde en baskın bulgulardan biri de cinsiyete göre erkek veya oğlan çocuk karakter sayısının fazla olmasıdır (Walsh & Leaper, 2020). Bu tespitler erkek karakterin daha baskın temsil edildiğini ve halen temsil edilme durumlarında artışlar olduğunu doğrular niteliktedir.

Mevcut çizgi filmler karakterlerin kullandığı cinsiyetçi ifadeler bağlamında değerlendirildiğinde; bazı çizgi filmlerde cinsiyetçi ifadelerin kullanılmadığı ya da oldukça düşük sayıda bu ifadeler yer verildiği görülmüştür. Bu tespit kalıp yargıların yayılmasında ve bireylerin konumlandırılmasında rol üstlenen dilde değişimlerin yaşandığı ve cinsiyetçilikten arındırılmış bir dilin mümkün olabileceği şeklinde yorumlanmıştır. Ancak yapılan birçok çalışmaya rağmen cinsiyetçi dil, toplumun kültürel yapısında halen en güçlü düzeyde varlığını sürdürmekte ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğini pekiştirmektedir (Muindi, 2021). Çünkü önemli ölçüde erkek merkezli olan dilin; kişilerin düşünce ve davranışları üzerinde etkisinin olduğu kabul edilmekte, cinsiyet ayrımcılığını içeren olguların yaygınlaştırılmasında rol oynamaktadır (Menegatti & Rubini, 2017; Prewitt-Freilino vd., 2012). Bu doğrultuda mevcut çizgi filmlerde maço, kabadayı gibi cinsiyetçi ifadelerin oldukça fazla kullanıldığı bulgusu cinsiyetçi dilin halen güçlü bir şekilde sürdürüldüğünü kanıtlamaktadır. Özellikle bu bulgular içerisinde yer alan bazı kavramların hegomonik erkekliği tanımlayarak güçlendirdiği düşünülmektedir. Çünkü maço gibi kavramlar toplumsal cinsiyet ilişkileri içinde sosyal olarak inşa edilen ve sistem içinde erkek egemenliğini sürdüren ideolojiye karşılık gelmektedir (Messerschmidt, 2019). Mevcut kavramların karakterler üzerinden temsil şekli, erkek egemenliğine teşvik eden ataerkilliğin sürdürülmek istendiği düşüncesine güçlendirmektedir. Yapılan araştırmalar çizgi film içeriklerinde toplumsal cinsiyet tasvirleriyle ilişkili kavram ve görsellerin tekrarlanarak kullanımının hegomonik erkekliğin, yani ataerkil ideolojinin inşasıyla

ilişkili olduğunu desteklemektedir (Ahmed & Wahab, 2014). Ayrıca çocuklara atılan bu kavramlarla birlikte mevcut bulgulardan olan erkek evi gibi ifadelerin kullanımı, mekânsal alanların da cinsiyete göre ayrıştırıldığı göstergesi olarak değerlendirilmiştir. Çünkü kullanılan bu ifadelerin etkisiyle çocukların söylemlerinde cinsiyetçi olguların oluşması muhtemeldir. Küçük çocuklar tarafından bu tasvirlerin kolaylıkla kavranması ve çocukların karakterlerle özdeşim kurma durumu bu tespiti güçlendirmektedir (Pazarbaşı, 2018; Akça & Çilekçiler, 2019). Mevcut çizgi filmlerde yoğunlukla kullanıldığı tespit edilen bayan ifadesi de cinsiyetçi dilin varlığını görünür kıldığı şeklinde yorumlanmıştır. Ayrıca dil farklılığı nedeniyle yapılan sözlü veya yazılı çevirilerde cinsiyetçi söylemlere karşılık gelebilecek ifadelerin kullanımına dikkat edilmediği şeklinde değerlendirilmiştir. Bu bağlamda yapılan çalışmalar birçok dilde cinsiyetçi ifadelerin kullanıldığı ve cinsiyet normlarının bazı ülkelerde güçlü olduğunu ortaya koymaktadır (Charlesworth vd., 2021). Romaine (2000) dil ve cinsiyet bağlamında yaptığı çalışmada farklı dillerde kullanılan kavramların toplumsal cinsiyetle ilgili kültürel normları yansıttığını belirtmektedir. Bu nedenle diller arası farklılıklar göz önünde bulundurularak cinsiyetçi kavramların (hitap, unvan vb.) çevirisine dikkat edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Charlesworth vd., 2021; Romaine, 2000). Bu içeriklerin farklı ülkeler tarafından kurgulandığı düşünüldüğünde; dilin cinsiyetçi argümanların önemli bir taşıyıcısı olduğu görülmektedir (Muindi, 2021). Ayrıca mevcut araştırmada tespit edilen bu ifadelerin yoğunlukla kadın ve kız çocukları tarafından kullanıldığı görülmüştür. Bu tespit cinsiyetçi dilin kadın ve kız çocukları aracılığıyla kabulünü kolaylaştırmak istendiği şeklinde yorumlanmıştır.

Mevcut çizgi filmler cinsiyete göre karakterlerin mesleki rolleri bağlamında ele alındığında; erkek karakterler için uygun görülen mesleklerin çeşitlilik göstermekle birlikte saygınlık, yüksek ekonomik gelir, güç ve liderlik gibi özellikleri barındıran meslek rolleri olduğu görülmektedir. Kadın karakterlerin yansıtıldığı mesleki roller sınırlı olsa da çeşitlilik görülmüş, ancak yoğunlukla toplum tarafından “*kadınsı meslekler*” olarak kabul gören öğretmen, hemşire ve çocuk bakıcısı gibi rollerde tasvir edildikleri saptanmıştır. Bu durum toplum nezdinde kadın ve erkek için uygun görülen mesleki rollere ilişkin basma kalıp mesajların çocuklara benimsetilmek istendiği şeklinde değerlendirilmiştir. İlgili literatür ele alındığında yapılan çalışmalar erkek karakterlerin mesleki rollerde daha fazla temsil edildiklerini ve kadınların belirgin mesleklerde yer aldıklarını doğrulamaktadır. Örneğin, Duman ve Koçtürk (2021) Pırıl adlı Türkiye menşeli çizgi filmini ele aldıkları çalışmalarında; mesleki rollerde

yoğunlukla erkek karakterlerin tasvir edildiğini, kadın karakterlerin ise eğitimle ilgili meslek alanlarında aktif rol aldıklarını saptamışlardır. Benzer şekilde Deniz (2021) yaptığı çalışmada erkek karakterlerin daha fazla ve çeşitli mesleki rollerde temsil edildikleri tespitinde bulunmuştur. Lakin mevcut çizgi filmlerde kadın ve erkek karakterlerin farklı üst düzey mesleki rollerde sınırlı olsa da benzer şekilde yer aldıkları saptanmıştır. Bu tespit toplumsal cinsiyet rolleri açısından kırılma olarak değerlendirilmiştir. Ancak üst düzey yönetici konumunda yer alan kadın karakterlerin temsil ettikleri kurumları ekonomik zarara uğratmaları ve karakterler tarafından kabul görmeme durumları; bu meslek rollerinde kadınların başarısız olacaklarına yönelik bir algı geliştirilmeye çalışıldığı şeklinde değerlendirilmiştir. Çünkü toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının kişilerin yaşamının farklı alanlarında (iş, arkadaşlık, çalışma vb.) algılarını etkilediği bilinmektedir (White & White, 2006). Dolayısıyla yapılan tasvirler ile ataerkil düzenin toplumun bir parçası olarak kadını aktif konumlandığı özel alan dışında, kadını pasif gösterme eğiliminde olduğunu göstermektedir. Bu durum erken yaşlardan itibaren çocukların mesleki alanlarda başarıyı cinsiyetle ilişkilendirmelerine ve olumsuz düşünceler geliştirmelerine neden olacaktır (Duman & Koçtürk, 2021). Mevcut çizgi filmlerde dijital alanda yaşanan gelişmelerle birlikte değişen mesleki rollerde de erkek karakterlerin temsil edildiği görülmüştür. Bu durum mesleki rollere yönelik basma kalıp mesajların değişen meslek alanlarına da kaydırılarak cinsiyete dayandırılan meslek rollerinin sürdürülmek istendiği şeklinde yorumlanmıştır. Bu nedenle dijital alanlarla ilişkili rollerde erkek karakterlerin daha uygun görülmesi bu tespiti doğrular niteliktedir (Duman & Koçtürk, 2021).

Mevcut araştırmada elde edilen diğer bir bulguda karakterlerin cinsiyete göre kamusal alan, özel alan ve yarı kamusal alanda yer alma durumuyla ilişkindir. Araştırmada yarı kamusal ve özel alanda çocuklara sıklıkla oyun oynamaya yönelik roller verildiği görülmüştür. Ancak bu oyunların cinsiyet kalıp yargılarını içeren ve cinsiyete göre ayrıştırılan oyunlar olduğu düşünülmektedir. Örneğin kız çocukları sıklıkla evcilik oyunu oynarken; oğlan çocuklarının ise dijital ve şiddet içerikli oyunlar oynadıkları görülmüştür. Bu tespit dijital oyun kavramının oğlan çocukları üzerinden inşa edilmek istendiği yönünde değerlendirilmiştir. Oysaki yapılan çalışmalar dijital oyunların kız çocukları tarafından da oynanıldığını göstermektedir (Paaßen vd., 2016). Oğlan çocuk karakterleri üzerinden yansıtıl dijital-oyun ve oyuncakların şiddet içerikli olması, güç, saldırganlık ve liderlik gibi unsurların erkeklik üzerinden kurgulanmasına bağlanılmaktadır (Coyne vd., 2014). Ancak güç ve saldırganlık gereken oyunlarda kız

çocuk veya kadınlara da fırsat verildiğinde iyi bir oyuncu veya oyun kurucu oldukları belirtilmektedir (Paaßen vd., 2016). Mevcut bulgulara kız çocuklarının evcilik oyunuyla (bebek) ilişkilendirilmesi ise geleneksel kadın/annelik rollünün yansıması olarak değerlendirilmiştir. İlgili literatür ele alındığında elde edilen bu tespitlerin farklı çalışmalarla tutarlılık gösterdiği görülmüştür. Örneğin Şen (2020) toplumsal cinsiyet bağlamında ebeveyn ve çocuklar tarafından belirlenen beş çizgi filmi ele aldığı çalışmasında; kız çocuk karakterlerinin daha fazla sayıda oyuncuğa sahip olmakla birlikte, oyunda tercih ettikleri oyuncakların yoğunlukla bebek olduğu, oğlan çocuklarının ise helikopter gibi oyuncakları tercih ettikleri tespitinde bulunmuştur. Benzer şekilde Yağan Güder vd. (2017) Niloya çizgi filminin analizini gerçekleştirdikleri çalışmalarında toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını konu edinmişlerdir. Çalışmaya göre karakterlerin oyunlarında tercih ettikleri oyuncaklar cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Çalışmada kız çocuklarının bebek, ip gibi oyuncakları tercih ederken, oğlan çocuklarının ise araba, helikopter vb. oyuncakları tercih ettiklerini saptamıştır. Mevcut bulgu çizgi filmlerde kurgulanan oyunlar üzerinden kız ve oğlan çocuklarına toplumsal cinsiyet normlarıyla desteklenen oyuncakların uygun bulunduğu şeklinde yorumlanmıştır. Böylece tasvir edilen oyunlarda kız çocukları pasif nitelikli oyuncak tercihleriyle özel alanda görünürlük kazanırken, oğlan çocukları eril veya agresif karakterli oyuncaklarla kamusal alana yönlendirilerek toplumsal cinsiyet rolleri pekiştirilmektedir (Coyne vd., 2016). Ayrıca mevcut bulgular arasında kız çocuk karakteri tarafından kurgulanan oyunların, kadına yönelik şiddet, kadının kurtarılması ve korunması yönelik romantik ilişki üzerine oyunların kurgulandığı görülmüştür. Bu durum başkaları tarafından uğradığı fiziksel istismar veya mağduriyetin kabulüne ve kadının tehlikeden korunması veya kurtarılması gibi durumlarda güçlü olarak yansıtılan bir erkeğin varlığına ihtiyaç duyulduğu mesajının verilmek istendiğinin göstergesidir (Ahmet & Wahab, 2014). Kadına yönelik şiddet içerikli bu oyunların tekrarlanması çocukların davranışları üzerinde etkili olacağı düşünülmektedir. Çünkü çizgi filmlerde şiddetle ilişkili tekrarlanan davranış veya söylemler çocuklar tarafından kodlanmaktadır (Akça & Çilekçiler, 2019). Benzer şekilde yetiştirme kuramı da cinsiyete dayalı mesajlara daha yüksek düzeyde maruz kalmanın çocukların cinsiyet sosyalleşmesi üzerinde daha güçlü etkilerinin olabileceğini vurgulamaktadır (Aniukwu, 2019). Sosyal öğrenme kuramı da çocukların oynadıkları oyunlarda çizgi film vb. medya içeriklerinde karakterleri rol model alarak cinsiyetçi davranışlar sergilediğini desteklemektedir

(Bussey & Bandura, 1999). Yapılan araştırmalar çizgi film vb. içeriklerde romantik ilişki ve süper kahraman gibi şiddet ve kurtarıcı tasvirlerini kapsayan toplumsal cinsiyet normlarına ilişkin mesajların yer aldığını bulgusunu doğrulamaktadır (Hine vd., 2018). Dolayısıyla çocukların oynadıkları oyunlarda ve gündelik yaşamlarının benzer davranışları sergilemeleri muhtemeldir (Yaşar & Paksoy, 2011; Yağan Güder vd., 2017). Diğer bir bulguda kız çocuklarının özel alanda sıklıkla anneleriyle birlikte temizlik yaparken, oğlan çocuklarının ise kamusal alanda babayla yansıtıldıkları görülmüştür. Çocuk karakterlerin ebeveynlerle yansıtılma şekilleri, çizgi film içeriklerinin toplumsal cinsiyetle ilişkili olarak yansıtılan en güçlü mesajlardan biri olarak değerlendirilmiştir. Çünkü okul öncesi dönem çocuklarının toplumsal cinsiyet rollerin öğrenmeleri açısından ilk basamak olarak sayılmakta ve bu gelişim sürecinde medya içerikleri önemli bir araç olarak görülmektedir (Bussey & Bandura, 1999).

Mevcut araştırmaya dahil edilen çizgi filmler kadın ve erkek karakterlerin üstlendiği rol ve sorumluluklar açısından değerlendirildiğinde; kadın karakterlerin özel alanda, aktif olarak çocuk bakımı gibi çeşitli ev içi sorumlulukları üstlendikleri ve bu rolleri başarıyla yerine getirdikleri saptanmıştır. Bununla birlikte kadının kamusal alanda tasvirinde özel alana yönelik (mutfak, çocuk bakımı gibi) rollerin öne çıkmasıyla birlikte, mesleki roller bağlamında sınırlı olsa kamusal alanda yansıtıldıkları görülmüştür. Erkek karakterlerin ise özel alanda yoğunlukla pasif tasvirleriyle birlikte bulaşık yıkama gibi roller de yardımcı ya da aktif rol üstlendikleri görülmüştür. Ayrıca kamusal alanda çeşitli rollerde ve farklı mekanlarda tasvirlerine de rastlanılmıştır. İlgili literatüre bakıldığında mevcut tespitleri tam desteklemese de çalışmaların yapıldığı görülmüştür. Örneğin Saraç (2018) toplumsal cinsiyet bağlamında ele aldığı çalışmada Niloya çizgi filminin analizini gerçekleştirmiştir. Çalışmada kadın ve erkek karakterlerin kamusal alanda bazı rollerde eşit tasvir edildiği, ancak özel alanda kadının daha fazla aktifleşerek çocuk bakımı ve yemek yapma gibi işlerde yansıtıldığı belirtilmiştir. Yapılan farklı bir çalışmada ise çizgi filmlerde geleneksel normların baskın olduğu; kadın karakterlerin çocuk bakımı ve temizlik gibi işlerde tasvir edildiği; erkek karakterlerin ise kamusal alanda güç içeren ve ailenin maddi ihtiyaçlarını gideren işlerde tasvir edildikleri belirtilmiştir (Şen, 2020). Çalışmada erkek karakterlerin sınırlı bir tasvirle sofrayı hazırladığını tespit eden Kalem (2019), toplumsal cinsiyet bağlamında çizgi filmlerin analizini gerçekleştirmiştir. Çalışmada erkek karakterlerin yoğunlukla kamusal alanda tasvir edildikleri ve spor, alışveriş gibi rollerde yansıtıldıkları belirtilmiştir. Kadın

karakterlerin ise pazarda sebze satışı yapma, çocukla ilgilenme gibi rollerle kamusal alanda rol aldıklarını belirtmektedir. Bu tespitler doğrultusunda mevcut araştırmanın bulgularına dayanılarak kamusal ve özel alanda kadın ve erkeğin yansıtılma şeklinde düşük düzeyde de olsa değişimlerin yaşandığı görülmektedir. Lakin karakterlerin yoğunlukla tasvir edildikleri rollerden dolayı ataerkil düzenin çizdiği geleneksel kadın ve erkek imajının varlığını önemli ölçüde koruduğu düşünülmektedir. Çünkü ataerkil düzen kadını kamusal alanda pasif rolde yansıtılmasını tercih ederken, özel alanda kadına; kültürel ritüeller doğrultusunda iyi bir eş, iyi bir anne ve ev içi rollerinde herhangi bir soruna neden olmadan yerine getirme bilinci aşılayarak aktifleştirmeyi arzuladığı bilinmektedir (Lips, 2021; Fine, 2020). Ayrıca mevcut çizgi filmlerde sınırlı sayıda yer alan androjen karakterlerin mesleki rollerde yer alsalar da özel alan, yarı kamusal ve kamusal alanlarda farklı rollerde tasvir edilmedikleri bulgusuna ulaşılmıştır. Bu durumun karakterlerin temsil edilme şekillerinde eşit bir yaklaşımın sergilenmediği şeklinde yorumlanmıştır.

Çizgi Filmlerin Çocukların Toplumsal Cinsiyete Algılarına Yansımalarına İlişkin Bulguların Tartışması

Mevcut araştırmada katılımcı çocuklarla yapılan görüşmeler sonucunda toplumsal cinsiyet bağlamında çizgi filmler üzerinden farklı bulgulara ulaşılmıştır. Toplumsal cinsiyet rollerinde katılımcı çocukların temizlik ve yemek yapma gibi özel alanda yapılan işlerde kadın ve erkeği aktif, pasif ve yardımcı rollerde tanımladıkları görülmüştür. Katılımcı çocuklar kadını yemek yapma ve temizlik işlerinde aktif olarak tanımlarken, erkeği ise pasif olarak tanımladıkları görülmektedir. Ancak bazı katılımcı oğlan çocuklarının bu rollerde erkekleri aktif olarak tanımladığı da görülmüştür. Bu durum özel alanda toplumsal cinsiyet rolleri açısından erkeklerin iş yükünü paylaşmaya başladıkları, dolayısıyla toplumsal cinsiyet rollerin kırılmaların olduğu yönünde değerlendirilmiştir. Ancak kadının katılımcılar tarafından yoğun olarak, aktif tanımlanması bu kırılmaların yetersiz olduğu şeklinde yorumlanmıştır. Özellikle mevcut bulgunun çizgi film içeriklerinin analizinde de görülmesi bu tanımlamanın üzerinde çizgi filmlerin etkisinin olabileceği de düşünülmektedir. Çünkü bu içeriklerde kültürel normlarla desteklenmiş olan cinsiyet rolleri kadın ve erkek için uygun görülen kalıplaşmış tasvirlerle sunulmaktadır. Bu roller gerçekliğin ötesine taşınarak daha katı bir şekilde yansıtılabilmektedir (Fine, 2020, s. 244). Dolayısıyla bu içerikler toplumsal cinsiyet eşitsizliğine teşvik edici davranışların gelişmesine neden olmakla birlikte

yaygınlaştırmaktadır (Lips, 2021, s. 93). Kadın ve kız çocukları üzerinde daha fazla etkili olduğu bilinen bu tasvirlerin erkek ve oğlan çocukları üzerinde de önemli ölçüde etkili olduğu bilinmektedir (Klein & Shiffman 2006). Nitekim katılımcı çocukların kadın ve erkek için cinsiyet rollerine ilişkin belirgin ayrımları yaparak kadını ev ve çocuk bakımıyla sınırlandırırken, erkeği ekonomik güç üzerinden tanımlayarak kadın ve erkek için özel alanda rol sınırlandırması yapmışlardır. İlgili literatüre bakıldığında mevcut bulguları destekler nitelikte çalışmaların yapıldığı görülmüştür. Örneğin Yağan Güder (2014) okul öncesi döneminde bulunan sekiz çocuk ve ebeveynleriyle gerçekleştirdiği çalışmada kız çocuklarının oğlan çocuklarına kıyasla daha fazla toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına sahip olduğunu ve bu durum üzerinde ebeveynin çalışma durumunun etkisinin olmadığı tespitinde bulunmuştur. Dolayısıyla araştırmada elde edilen bulgular, çizgi film karakterlerinin çocukların toplumsal cinsiyet rolleri üzerinde etkisinin olabileceğini göstermektedir. Gelişen teknolojiyle birlikte üretilen ve yaygınlaşmaya başlayan dijital süpürgelerin kullanımından dolayı katılımcı oğlan çocuğunun kadını yardımcı rolde tanımlaması ise bu bulguları güçlendirmektedir. Çünkü çizgi filmlerde karakterin özel alanda yaptığı eylemler başlığı altında tespit edilen bulgularla katılımcıların ifadelerin örtüştüğü görülmüştür. Bu durum çizgi film gibi medya içeriklerin toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında çocuklar üzerinde etkisinin yüksek olduğunu göstermektedir (Dökmen, 2019, s.135). Nitekim medya içeriklerinin bir toplumun sahip olduğu kültürün ve toplumla ilgili bilgilerin yansıması olduğu bilinmektedir (Rozario vd., 2017). Bussey ve Bandura (1999) göre çizgi film gibi medya içeriklerinde sıklıkla özel alanda aktif rolde görülen kadın karakterlerin etkisiyle çocukların kadınları farklı mekanlarda da bu roller üzerinden tanımlamaktadır. Yetiştirme kuramı da çizgi film gibi medya içeriklerinde yansıtılan davranış ve rollerin çocukların sosyal davranışları üzerinde etkili olduğu ve bağlamda medyanın yetiştirme rolünün olduğunu belirtmektedir (Gerbner vd., 1980).

Mevcut araştırmada çizgi filmlerde öne çıkan mesleki rollerle ilişkili olarak katılımcı çocukların görüşleri değerlendirildiğinde; katılımcıların kadınlar için uygun gördükleri mesleki rollerin erkekler tarafından yapılamayacağı yönünde görüş belirttikleri görülmüştür. Benzer şekilde erkekler için ifade edilen güç ve otoriteyle ilişkili mesleklerin kadınlar tarafından yapılamayacağını belirttikleri görülmektedir. Ancak sınırlı olsa bazı katılımcıların cinsiyete göre meslekleri ayırmadıkları bulgusuna da ulaşılmıştır. Belirtilen mesleki rollerin çizgi filmde tespit edilen meslek rolleriyle paralellik göstermesi, çizgi film içeriklerin toplumsal cinsiyet rolleri

üzerindeki etkili olduğu düşüncesi güçlendirmektedir. Çünkü yaşam deneyimleri sınırlı olduğu bilinen okul öncesi dönemindeki çocukların sıklıkla çizgi film içeriklerine maruz kalmaları toplumsal cinsiyet rollerini öğrenmelerine neden olduğu şeklinde değerlendirilmiştir. Bu nedenle katılımcı çocuklar tarafından hemşirelik ve askerlik gibi mesleklerin, kadın ve erkek meslek rolleri olarak ayrıştırılarak belirtilmesi çocukların toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının oluştuğunun göstergesi olarak kabul edilmiştir (White & White, 2006). Çünkü katılımcı çocuklar tarafından hemşirelik mesleği kadın için tanımlanırken, “*daha iyi yapar*” ve “*onlar daha iyi bilir*” gibi ifadelerin kullanıldığı görülmektedir. White ve White (2006) bu durumu cinsiyet rollerine yönelik örtük duygusal mesajlar olarak değerlendirmektedir. Ona göre örtük mesajlar çocukların mesleki rollerle ilişkili düşünlerini etkilemektedir. Yetiştirme kuramı da toplumsal cinsiyetle ilgili örtük veya açık mesajlara sıklıkla maruz kalmanın çocukların cinsiyet normlarını öğrenmeleri üzerinde önemli etkilerinin olduğunu doğrulamaktadır (Klein vd., 2000). Mevcut araştırmada katılımcı çocuklar tarafından youtuber mesleki rolünün erkek mesleği olarak belirtildiği ve bu mesleğin kadınlar açısından olumsuz değerlendirildiği görülmüştür. Youtuber gibi dijital mesleklerin erkek karakterler üzerinden tasvir edildiği araştırmanın çizgi filmlerde mesleki roller bağlamında tespit edilen bulguyla örtüştüğü görülmektedir. Çizgi filmlerin içeriklerinden elde edilen bulgular ve katılımcı çocukların cevaplarının sıklıkla benzerlik gösterdiği görülmüştür. Bu durumun çizgi film içeriklerinin okul öncesi döneminden itibaren çocuklar üzerinde güçlü bir etkisini olduğu görüşünü mesleki roller açısından da desteklemektedir. Geleneksel kültürün yansıması olarak değerlendirilen çizgi film gibi içeriklerden toplumsal cinsiyetle ilişkin roller öğrenen çocuklar bunları içselleştirmekte ve bu rollerin sorgulanma durumunu ortadan kaldırmaktadır (Haskan Avcı, 2020, s. 8). Dolayısıyla medyanın çocuklar üzerindeki etkisiyle birlikte toplumsal cinsiyet rolleri kapsamından medyanın yetiştirme rolünü de ortaya koymaktadır. Nitekim okul öncesi döneminde bulunan çocuklara yönelik yapılan mevcut araştırmada bu tespitlerin yapılması; dijital televizyonların yetiştirme rolünün okul öncesi dönemle birlikte süreklilik kazandığını desteklemektedir (Özer, 2020). İlgili literatürde yapılan çalışmaların da araştırmanın tespit edilen bulgularla paralellik gösterdiği görülmektedir. Örneğin, Yağan Güder (2014) yaptığı çalışmada çocukların cinsiyete göre mesleki rolleri ayırdıklarını ve erkekler için en yüksek sayıda meslek rolünü uygun bulduklarını belirlemiştir. Çizgi film içerikleri çocukların; model alma davranışı üzerinde olumlu veya olumsuz etkileri günümüzde de yoğun

olarak devam etmektedir (LoBue & DeLoache, 2011). Bu içerikler çocukların mesleki rollere ilişkin görüşleri üzerinde etkili olmakla birlikte, çocukların bu karakterleri model almaları üzerinde de etkili olduğu görüşünü desteklemektedir (Yağan Güder, 2014; Oruç vd., 2011). Mevcut bulgular çocukların gelişim süreci göz önünde bulundurularak değerlendirildiğinde; bu içeriklerin toplumsal cinsiyet rollerinin üretilmesinde güçlü bir araç olarak değerlendirilmiştir (Rozario vd., 2017). Çünkü mevcut araştırmada çizgi film içeriklerinde toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı mesleki rol tasvirlerinin oldukça sınırlı olduğu görülmüştür. Dolayısıyla çocukların düşüncelerinin şekillenmesinde önemli rol üstlenen bu içeriklerin, çocukların mesleki rol tasvirleri üzerinde de etkili olduğu yönünde değerlendirilmiştir (Ahmed & Wahab, 2014).

Mevcut araştırmada katılımcı çocukların renk tercihleri ele alındığında; çocukların pembe rengi güçlü bir şekilde kız çocukları tarafından sahiplenildiği, oğlan çocuklarının ise bu renkten kaçındığı görülmüştür. Benzer şekilde oğlan çocuklarının mavi rengi güçlü bir şekilde sahiplendiği, lakin kız çocuklarının bu rengi kullanmayı reddettikleri bulgusuna ulaşılmıştır. İlgili literatür ele alındığında mevcut bulguyu destekleyen çalışmaların yapıldığı görülmüştür. Örneğin LoBue ve DeLoache (2011) erken çocukluk döneminde bulunan çocuklarla gerçekleştirdikleri çalışmada 2-2,5 yaş aralığında bulunan kız çocukların pembe renkli eşyaları daha çok tercih ettiğini, oğlan çocuklarının ise pembe renkli eşyaları kız çocuklarına atfettiklerini saptamışlardır. Aynı şekilde Özen Uyar ve Yılmaz (2021) oyuncak ve renkler üzerine 60 okul öncesi dönemde bulunan çocukla gerçekleştirdikleri çalışmalarında; kız çocuklarının pembe, oğlan çocuklarının ise mavi rengine vurgu yaptıklarını tespit etmişlerdir. Yapılan çalışmaların ve mevcut araştırmanın bulgularının paralellik göstermesi; çocukların mavi ve pembe rengi cinsiyete göre kodlamalarında çizgi film gibi medya içeriklerinin etkili olduğu düşüncesini desteklemektedir. Çünkü medya içerikleri çocukların cinsiyet kimliklerine ve davranışlarına şekil veren tutum ve inançları benimseme eğilimi göstermelerine neden olmaktadır (Gerbner vd., 2001; Martin vd., 2002). Bu tespitler okul öncesi döneminden itibaren renklerin toplumsal cinsiyet kalıp yargıları üzerinde dikkat çekici bir etkisinin olduğu sonucunu kanıtlar düzeydedir (Weisgram vd., 2014; LoBue & DeLoache 2011). Benzer şekilde sosyal öğrenme kuramı da çok erken yaşlardan itibaren renk gibi faktörlerin çocukların cinsiyet rollerini öğrenmelerinde etkili olduğunu belirtmektedir (Bussey & Bandura, 1999). Ancak mevcut araştırmaya katılan bazı kız ve oğlan çocuklarının cinsiyete göre renk ayrımını

yapmadığı da görülmüştür. Özellikle katılımcı kız çocuğunun renklere göre cinsiyet ayrımcılığı yapmamakla birlikte, toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı sahip olduğu bilgileri yazılı bir kaynağa dayandırdığı görülmektedir. Bu durum çocukların toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı olarak cinsiyetçi olgulardan uzak olumlu bilinç geliştirmeleri yönünde medya içeriklerinin olumlu etkisinin olduğunu göstermektedir (England vd., 2011). Ayrıca dijital-medya okuryazarlığının olumlu etkisi olarak değerlendirmekle birlikte dijital-medya okuryazarlığının önemini yansıttığı düşünülmektedir. Katılımcı tarafından sahip olunan mevcut kaynağın toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının aksine toplumsal cinsiyet eşitliği yönünde farklı argümanların kabul edildiği de belirtilmiştir. Bu anlamda okulöncesi döneminden itibaren verilebilecek dijital-medya okuryazarlığı derslerinin, medyanın açık veya örtük mesajlarını anlama ve yorumlama yönünde çocukların bilinç geliştirmelerini destekleyecektir (İvanovic, 2014).

Mevcut araştırmada katılımcı çocukların oyuncak tercihleriyle ilgili elde edilen bulgulara bakıldığında; kız çocukları tarafından Barbie gibi dişil oyuncakların, oğlan çocuklarının ise eril olarak kabul edilen silah gibi oyuncakları tercih ettikleri görülmektedir. Katılımcı çocuklar tarafından belirtilen bu oyuncaklar, çizgi film karakterlerinin oynadıkları oyunlarda kullandıkları oyuncaklarla benzerlik gösterdiği görülmektedir. Diğer kategorilerde olduğu gibi mevcut bulgunun da çizgi film içeriklerine yönelik yapılan incelemede, ulaşılan bulgularla örtüştüğü görülmüştür. Bu durum çizgi filmlerin toplumsal cinsiyet rolleriyle ilişkin mesajların etkisinin oyuncaklar üzerinden uzun süre devam ettirildiği şeklinde yorumlanmıştır. Çünkü çocuklar oyuncakları çizgi film gibi medya içeriklerinden görerek öğrenmektedir (Yağan Güder & Alabay, 2016). Çocukların bu oyuncakları satın alma veya talep etme davranışları üzerinde cinsiyetçi olgular etkili olmaktadır (LoBue & DeLoache, 2011). Bu oyuncakların satın alınmasıyla birlikte çocukların oyunlarına yansıyan cinsiyetçi olgular süreklilik kazanmaktadır (Gerbner vd., 2001; LoBue & DeLoache, 2011). Ancak mevcut araştırmada bazı katılımcı çocukların cinsiyete göre oyuncak ayırımı yapmadığı görülmüştür. Literatür ele alındığında çocukların oyuncak ve toplumsal cinsiyet bağlamında çalışmaların yapıldığı ve mevcut bulguları destekler nitelikte sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Örneğin Reich vd. (2018) toplumsal cinsiyet ve oyun bağlamında lego set oyuncaklarını ele almıştır. Çalışmada yüksek düzeyde cinsiyetçi olgular taşıdığı tespit edilen lego oyuncaklarının yoğunlukla oğlan çocukları tarafından tercih edildiği belirlenmiştir. Lakin aynı çalışmada şehir ve arkadaşlık

temalarını yansıtan lego setlerinin kız çocukları tarafında da tercih edildiği görülmüştür. Coyne vd. (2014) medya, toplumsal cinsiyet ve oyun üzerine yaptığı çalışmada; süper kahraman gibi şiddet içerikli çizgi filmleri izleyen okul öncesi döneminde bulunan oğlan çocuklarının oyuncak tercihlerinin yoğunlukla silah olduğu tespitinde bulunmuşlardır. Aynı çalışmada medya da şiddet içeren içeriklere maruz kalma durumunun çocukların benzer davranışları oyunlarında sergilemesine neden olabileceği belirtilmiştir. Bununla birlikte bu içeriklerin etkisiyle şiddet gibi olguları yansıtan eril oyuncakların çocuklar tarafından daha sık talep edilebileceği belirtilmektedir. Özen Uyar ve Yılmaz (2021) oyuncak ve çocuk bağlamında yaptıkları çalışmada kız ve oğlan çocuklarının oyuncak tercihlerinde farklılıklar görüldüğü ve kız çocuklarının Barbie bebek, oğlan çocuklarının ise kamyon gibi oyuncaklarla oynamayı tercih ettiğini tespit etmişlerdir. Aynı çalışmada çocuklar tarafından seçilen oyuncakların cinsiyete göre kategorileştirildiği de belirtilmektedir. Dolayısıyla çizgi film karakterleri üzerinden üretilen oyuncakları ile kız çocuklarına kadınsı, annelik, estetik ve güzelliğe içeren dişi mesajlar, oğlan çocuklarına ise güç, şiddet gibi olgular içeren eril mesajlar verilmektedir (Souza vd., 2021). Bu durum kız ve oğlan çocuklarının biyolojik cinsiyet doğrultusunda karakterleri model alarak cinsiyetçi davranışları öğrendikleri ve bu yönde oyuncakları tercih ettiklerini göstermektedir (Dökmen, 2019). Ancak mevcut bulgular bir bütün olarak değerlendirildiğinde çocukların oyun ve oyuncak tercihlerinde cinsiyetçi olguların etkili olduğu, ancak sınırlı da olsa bu olgularda kırılmaların yaşandığı görülmüştür. Nitekim araştırmanın kuramsal dayanağı da okul öncesi döneminde çocukların medya içeriklerinden sıklıkla etkilendiğini desteklemektedir (Barth & Ciobanu, 2017). Yetiştirme kuramına göre medya içeriklerine sıklıkla maruz kalmak kadın, erkek veya çocukların toplumsal cinsiyet algılarını güçlendirmektedir (Bussey & Bandura, 1999).

Çizgi Filmlerde Beden İmajına İlişkin Bulguların Tartışması

Mevcut araştırmada çizgi film karakterlerin tasvir edilme şekilleri ele alındığında; yaş durumuna göre kız ve oğlan çocuk karakterlerinin farklı fiziksel özelliklerle tasvir edildiği görülmüştür. Ancak kadın karakterlerin erkek karakterlere kıyasla daha kısa boylu tasvir edilseler de yoğunlukla bu karakterlerin uzun boylu ve zayıf olarak yansıtıldıkları görülmüştür. Literatür ele alındığında farklı beden özellikleriyle tasvir edilen çizgi film karakterleri üzerinden ideal beden ölçülerinin yaratılmak istendiğini destekleyen araştırmaların yapıldığı görülmüştür. Örneğin, Leon Gonzalez vd. (2020)

130 çizgi film karakterinin fiziksel ve sosyal özellikleri arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmalarında insan bedeninin cinsiyet temelinde idealleştirilmiş olduğunu ortaya koymuşlardır. Çizgi filmlerde kadın bedeni ince ve belirgin beden hatlarıyla tasvir edilirken, erkek karakterlerin ise iri ve kaslı olarak yansıtıldıklarını ortaya koymuşlardır. Görüldüğü üzere Leon Gonzalez vd. yaptıkları araştırmanın bulguları ile mevcut araştırmanın bulguları paralellik göstermektedir. Bu açıdan bulgular değerlendirildiğinde çizgi filmlerde beden memnuniyetsizliği karakterler üzerinden vurgulanmakta ve çocuklara beden imajı açısından nasıl görünmeleri gerektiği yönünde mesajlar verdiği yönünde değerlendirilmiştir (Ahmed & Wahab, 2014). Çünkü ultra ince karakterler gerçekçi olmayan beden imajını temsil ettiği gibi standartları oluşturulan ideal beden imajına yönelik mesajlar iletmektedir (Dittmar vd., 2006). Benzer şekilde Klein ve Shiffman (2006) yaptıkları çalışmada çizgi filmlerde karakterlerin fiziksel çekiciliği ve buna yönelik mesajları ele aldığı çalışmada; ultra ince karakterlerin sayısının fazla olmasıyla birlikte çizgi film içeriklerinde de bu karakterlerin öne çıkartıldığını belirtmişlerdir. Bu durumun aksine kısa boylu ve kilolu karakterlerin sayısı ise en düşük düzeyde olduğu görülmüştür. Klein ve Shiffman'a göre karakterlerin vücut ağırlıkları ve çekicilik düzeyleri arasında güçlü bir ilişki bulunmakta ve bu durum karakter tasvirlerinde yoğun olarak etkili olmaktadır. Çünkü karakterler üzerinden ince bir bedene sahip olmanın kabul edilen, kilolu bir bedene sahip olmanın ise arzu edilmeyen bir durum olduğu öğretilmektedir (Klein ve Shiffman, 2005). Bu durumun ise yoğun olarak, kadın bedeni üzerinden inşa edilmek istendiği mevcut araştırmanın bulgularıyla da desteklenmektedir. Nitekim günümüzde çizgi film gibi medya içeriklerinde zayıf ve ultra ince karakterlerin sayısındaki artışın aksine, kilolu kadın karakter sayısındaki azalma mevcut bulguyu doğrulamaktadır (Rowe, 2019; Coyne vd., 2016). Benzer şekilde obez karakter tasvirlerinin de oldukça sınırlı olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bulgu istenilen beden imajına yönelik standartların belirginleştirildiği ve gün geçtikçe kilolu veya obez kadın karakterlerin tasvir edilmeme durumunun söz konusu olabileceği şeklinde yorumlanmıştır. Çünkü kilolu olarak yansıtılan kız çocuk karakterlerinin bulunduğu alana göre beden özelliklerinin değişiklik gösterdiği ve kadın ve kız çocuk karakterlerinin yoğun olarak, ince yansıtıldıkları görülmüştür. Bu durumun aksine kilolu erkek ve oğlan çocuk karakterlerinin sayısının fazla olmasıyla birlikte, mekana göre beden özelliklerinin değişim olmadığı bulgusu elde edilmiştir. Mevcut bulgular yaratılmak istenilen ideal beden görüntüsünün yoğun olarak, kadın ve kız çocuk karakterleri üzerinden inşa

edilmek istendiği şeklinde yorumlanmıştır. Çünkü elde edilen bulgular kadın ve kız çocuk karakter sayısının erkek ve oğlan çocuk karakter sayısından daha düşük olmasına rağmen, ince kadın karakter sayısının daha fazla olduğunu göstermektedir. Literatür ele alındığında benzer çalışmaların var olduğu ve bu çalışmaların mevcut araştırmanın bulgularını desteklediği görülmüştür. Örneğin, Tzoutzou vd. (2021) 4-14 yaş aralığında bulunan çocukların izlediği çizgi filmlerde karakterlerin beden şekilleri ve onların tüketim alışkanlıklarını incelemiştir. Çalışmada obez, kilolu, zayıf gibi özelliklerle tasvir edilen erkek karakterlerin aksine, kadın karakterlerin zayıf ve dişil özelliklerle tasvir edildikleri bulgusu elde edilmiştir. Benzer şekilde Herbozo da (2004) yaptığı çalışmada çizgi film karakterleri üzerinden sıklıkla ideal beden imajına yönelik mesajlar verildiği ve kadın karakterlerin arzu edilen ideal beden özellikleriyle yansıtıldıklarını belirtmiştir. Bu durum karakterler üzerinden kız çocuk ve kadın için zayıf ve uzun boylu, oğlan çocuğu ve erkek için iri, kaslı ve uzun boylu beden yapısının idealize edildiğinin göstergesi olarak değerlendirilmiştir (Leon Gonzalez vd., 2020). Özellikle mevcut çalışmada ultra kaslı ve ince tasvir edilen erkek karakterin kadın hayran kitlesi tarafından hayranlıkla karşılandığı bulgusu bu tespitleri güçlendirdiği düşünülmektedir. Çünkü yaratılmak istenilen ideal beden görüntüsüyle birlikte, eril normlar bu bedenin sergilenmesini de talep etmektedir (Wood, 2021). Ancak çekici ve erdemli olarak yansıtılan ideal beden görüntüsünün aksine, kilolu veya obez bedenler kabul görmeyen değersiz olarak tasvir edilmekte ve daha az görünür kılınmaktadır (Harrison, 2003). Bu durum karakterler üzerinden idealize edilmek istenilen zayıf, uzun boylu ve kaslı gibi beden standartların çocuklar tarafından kabul görmesine neden olacaktır (Wood, 2021; Harrison, 2003). Mevcut çizgi filmlerde tespit edilen bir diğer bulguda ideal kadın beden ölçüsü ve yaş ilişkisi üzerinedir. Çünkü her yaş evresinde kilolu olarak yansıtılan erkek karakterlerin aksine, kilolu olarak yansıtılan kadın karakterlerin ileri yaş evresinde olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu durum arzu edilen ideal beden imajının yoğun olarak genç kadın ve kız çocukları üzerinden kurgulandığı şeklinde yorumlanmıştır. Ayrıca yaş ve kilolu olma durumu üzerinde çizgi filmlerin üretildiği ülkelerin kültürel normlarının da etkili olabileceği düşünülmektedir. Çünkü olumsuz tasvirlerle inşa edilen yaşlılık durumu üzerinden, kültürel normların desteğiyle idealize edilmek istenilen beden imajına vurgu yapılmaktadır (Elnahla 2015). Bu durum karakterlerin genç, zayıf ve çekici olarak yansıtılmasının daha öncelikli kılacaktır. Böylece yaratılan ideal genç imajının

izleyici üzerinde bırakacağı etki ile güzel ve bakımlı olma gibi unsurların kabul görmesi kolaylaşacaktır (Elnahla, 2015).

Mevcut araştırmada çizgi filmlerde yaratılan karakterlerin arzu edilen ideal beden görüntüsüyle birlikte pürüzsüz ve estetik bir yüz görüntüsünün de öne çıkartıldığı görülmüştür. Bu bulgu karakter kurgularında ideal beden ölçülerinin yanı sıra ideal yüz görüntüsünün tasviri ile beden imajı bir bütünlük içinde karakterler üzerinden tasvir edildiğini göstermektedir (Wang, 2018). Çin’de okul öncesi döneminde bulunan çocukların güzelliği nasıl tanımladıklarını araştıran Wang (2018), çocukların beyaz tenle çizdikleri yüz görüntülerinde yoğun kirpikli, büyük gözlü ve iri ve kırmızı dudaklı yüz tasvirleri çizdiklerini belirtmektedir. Ancak bu çizimlerin Çin insan anatomik yapısına uygun olmadığı görülmüştür. Wang göre çocuklar karakterler üzerinden yoğun olarak pürüzsüz bir yüz görüntüsüne maruz kalmaktadır. Böylece çocuklara anatomik yapıları dışında çizgi filmler üzerinden yansıtılan ideal yüz görüntüsü ve söylemlerle ideal güzellik standartları öğretilmektedir (Wang, 2018). Nitekim çağımızda yaygınlaşan dijital medya araçlarıyla ideal beden imajı için belirlenen standartlar daha hızlı yayılmakta ve izleyiciye en yüksek düzeyde güzellik olgularının dayatılmasına neden olduğu düşünülmektedir (Bauman, 2008). Çünkü üretilen ideal beden ve ideal yüz güzelliğine ilişkin mitler ve inançlar çizgi film gibi araçlar üzerinden okul öncesi dönemindeki çocuklara aktarılmaktadır (Blair & Shalmon, 2005). İdealize edilmiş beden görüntülerine çocukların tekrar tekrar maruz bırakılması, onların ideal beden tasvirlerini gerçek dünyanın ideal beden temsilleri olarak algılamalarına neden olabilmektedir (Harrison, 2003). Özellikle okul öncesi döneminde çocukların yaşam pratiklerine yönelik deneyimlerinin sınırlı olması, bu görüntülerin çocuklarda daha büyük bir etki bırakabileceği şeklinde değerlendirilmiştir. Çünkü idealize edilen beden görüntülerine sıklıkla maruz kalmaları durumunda; yansıtılan güzellik tasviriyle çocukların bedene ilişkin gerçeklik algılarının değişebileceği bilinmektedir (Harrison, 2003). Bu görüntüler genel anlamda değerlendirildiğinde; karakterlerin ideal beden özellikleriyle ilişkili olarak verilen mesajların çocuk veya yetişkinlerin sosyal olarak kabul edilme durumuyla ilişkilendirilirken; kabul edilmeyen fiziksel özelliklerin ise sıradan olma ve arzu edilmemeyle ilişkilendirilmiştir (Klein & Shiffman, 2006). Medyanın kişilerin kendileri ve başka kişiler hakkında düşüncelerini şekillendirme etkisinin olduğu bilinmektedir. Bu nedenle medyanın beden imajı üzerindeki etkisi yetiştirme kuramına dayandırılmıştır (Calogero & Thompson, 2010, böl. 153-184). Yetişkinlere yönelik

içeriklerde olduğu gibi çocuk çizgi filmlerinde de arzu edilen ideal beden imajına yönelik mesajlar iletilmektedir (Herbozo, 2004). Dolayısıyla farklı medya araçları üzerinden tespit edilen ideal beden imajına ilişkin iletiler ideal beden imajının yaygınlaştırılmak ve sürdürülmek istendiği şeklinde yorumlanmıştır.

Mevcut çizgi filmlerde beden imajının tanımlanmasına yönelik kullanılan ifadelerin karakterlerin cinsiyetine göre farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmıştır. Kız çocuk ve kadın karakterlerin bedene yönelik sıklıkla güzel tanımlaması yaptıkları görülürken, oğlan çocuğu ve erkek karakterlerin ise yakışıklı tanımlaması yaptıkları görülmüştür. Karakterlerin beden özellikleri üzerinden idealize edilmek istenilen ideal beden unsurları karakterlerin söylem ve davranışlarına yansıtılarak yerleşik hale getirilmeye çalışıldığı düşünülmektedir. İlgili literatüre bakıldığında tespit edilen bulgularla ilişkin destekleyen çalışmaların var olduğu görülmüştür. Örneğin Klein ve Shiffman (2006) 1930-1990 yılları arasında yayınlanan çizgi filmlerde tasvir edilen bazı karakterler üzerinden gerçekleştirdikleri çalışmada; zayıf bir beden imajına sahip olmakla çekicilik arasındaki ilişkiyi ele almışlardır. Çalışmada karakterler üzerinden bedene atfedilen söylemlerle nasıl güzel nasıl çekici veya nasıl sıradan olunacağıyla ilişkin verilen mesajların, çocuklar üzerinden oldukça güçlü bir etkisinin olduğunu belirtmiştir. Çalışmaya göre yansıtılan davranış ve söylemlerin çocuklar tarafından kolay taklit edilmektedir. Bu durum üzerinde model alınan kişi veya davranışın doğrudan gözlemlenme durumu etkili olmaktadır. Böylece söylemlerle desteklenen ideal beden ve ideal güzellikle ilişkin mesajların etkisiyle çocuklar nasıl çekici veya nasıl sıradan olunacağını öğrenmektedir. Mevcut araştırmada çizgi film karakterleri tarafından kullanıldığı görülen *ideal beden*, *ideal güzellik*, *ideal erkek* gibi kavramlar bu durumu destekler niteliktedir. Medya iletilerinin çocuk ve yetişkinler üzerindeki etkisine vurgu yapan yetiştirme kuramı bağlamında beden imajıyla ilişkin mesajların çocuk veya yetişkinlerin nasıl düşüneceği üzerinde etkili olabileceği belirtilmektedir (Klein & Shiffman, 2006). Benzer şekilde sosyal öğrenme kuramı da karakterler tarafından kullanılan ifadelerin cinsiyet ayrımı yapılmadan idealize edilmek istenilen bedenin nasıl olması gerektiğini vurgulamaktadır (Bandura, 1985). Bununla birlikte mevcut araştırmada çağımızda yoğunlukla kadın bedeni üzerinden vurgulanan estetik (cerrahi) ifadesinin oğlan çocuk karakterinin bedeni üzerinden kullanıldığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bulgu estetik müdahalenin cinsiyete göre ayrım yapılmadan erkek ve oğlan çocuğu bedeni üzerinden de ideal görüntünün önemli bir ölçütü olduğu vurgusunun yapıldığı şeklinde yorumlanmıştır. Barlett vd. (2008) meta- analizi olarak

gerçekleştirdikleri çalışmalarında, farklı tarihlerde yapılan 25 çalışmayı incelemiştir. Çalışmada medya içeriklerinin kadın ve kız çocuğu bedenleri üzerinde olduğu gibi erkek ve oğlan çocuğu bedenleri üzerinde olumsuz etki yaratabileceği bulgusuna ulaşılmıştır. Bu durumun ise estetik kaygıyı artırmakla birlikte, olumsuz benlik imajının gelişmesine de neden olabileceği belirtilmiştir. Özellikle karakterler üzerinden yansıtılan ideal beden mesajlarından kaynaklı çok erken yaşlardan itibaren çocuklarda bedenlerine yönelik gelişen olumsuz duygu durumu bu tespiti destekler niteliktedir (Hayes & Tantleff-Dunn, 2010; Dittmar vd., 2006). Ele alınan çizgi filmlerde tespit edilen farklı bir bulguda obez karakterlere yönelik kullanılan obur ve açtım ifadeleridir. Çizgi film içeriklerinde bu karakterlere oldukça düşük sayıda yer verilmesi ve karakterlerin olumsuz tanımlamaları karakterlerin beden ölçüsü üzerinden damgalandığı şeklinde yorumlanmıştır. İlgili literatüre ele alındığında mevcut bulguyu destekleyen çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Örneğin Herboza vd. (2004) çocuk medyasında güzellik ve incelik üzerine yaptıkları çalışmalarında; çocuklara yönelik video içeriklerinde başkaları tarafından seilmeyen obez karakterlerin olumsuz yansıtıldığı ve bu karakterlerin sıklıkla yemek düşünürken, yemek yerken veya yemekli ortamlarda tasvir edildiklerini saptamışlardır. Yapılan farklı bir çalışmada ise obez karakterlerin çekici bulunmamakla birlikte, daha az zeki, sağlıksız bir beden görüntüsüne sahip ve kabul edilmeyerek ötekileştirilen karakterler olarak tasvir edildikleri görülmüştür (Ata & Thompson, 2010). Bu durum farklı beden özelliklerine sahip karakterler üzerinden idealize edilmek istenilen beden imajıyla ilişkin daha güçlü mesajların verilmek istendiği şeklinde yorumlanmıştır. Çünkü çocukların ön yargılı davranışlar geliştirmelerinde medya içeriklerinin önemli bir etkisi olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla obez karakterler üzerinden inşa edilen beden şeklinin damgalanma durumu; çocukların obez gibi farklı beden özelliklerine sahip kişilere yaklaşımda ön yargılı tutumlar geliştirmelerine neden olabileceği ön görülmektedir (Marx vd., 2019). Yapılan farklı çalışmaların mevcut araştırmada elde edilen bulgunun örtüşmesi ön görülen durumu destekler niteliktedir.

Mevcut araştırmada çizgi filmler cinsiyete göre karakterlerin bedene yönelik yaptığı işlemler açısından ele alındığında; kız çocuk karakterlerin makyaj gibi beden bakımına ve estetik görüntüyü yansıtacak nitelikte eylemler gerçekleştirdiği görülmüştür. Ayrıca bedenın şekil almasında etkili olan spor eyleminin ise cinsiyete göre karakterlerin yaptığı ortak eylem olduğu görülmüştür. Bu durum çizgi film içeriklerinin önemli ölçüde ideal beden güzelliğine odaklanmayı desteleyerek, ana

akım modaya tabi olan tüm argümanlarının tanıtılması ve kullanılmasına ilişkin mesajların iletilmek istendiğinin göstergesi olarak kabul edilmiştir (Bandura, 2008). Çünkü 20. yüzyıldan itibaren medya içeriklerinde güzellik olgusu daha fazla standartlaştırılarak, aydınlatılmış ve bakımlı yüzler ana akım modanın önemli bir parçası haline getirilmiştir (Bandura, 2008). Çocukluğun farklı evrelerini temsil eden kız çocuk tasvirleri üzerinden ideal güzelliğin önemli bir parçası olarak yansıtılan ve tanıtılan makyajla ilişkin malzemelerin kullanılması; erken yaşlardan itibaren bu davranışların normalleştirilerek yaygınlaştırılmak istediği şeklinde yorumlanmıştır. İlgili literatür ele alındığında mevcut tespiti destekleyen çalışmaların yapıldığı görülmüştür. Örneğin Lenka ve Vandan (215) çocukların tüketim alışkanlıklarında sosyal çevrenin etkisini ele aldıkları çalışmaya göre, tüketim alışkanlığının yavaş ve kademeli olarak geliştiği çocukların tüketim davranışları üzerinde medya içeriklerinin önemli ölçüde etkisi bulunmaktadır. Çalışmaya göre sosyal ajan olarak nitelendirilen çizgi film, reklam vb. içeriklerden tüketim araçlarıyla ilişkin mesajlara maruz kalan çocuklar; önce ürünün ne olduğunu ne işe yaradığını ve nasıl kullanıldığı gibi konuları öğrenmektedirler. Bununla birlikte sıklıkla maruz kalınan bu iletilerin kümülatif sonucunda çocuklarda tüketim davranışının başladığını belirtmektedir. Mevcut tespitleri yetiştirme kuramı da desteklemektedir. Kurama göre çok erken yaşlardan itibaren maruz kalınan medya içerikleri kişilerin tüketim davranışlarını şekillendirmektedir (Gerbner & Gross, 1976). Benzer şekilde Harrison'a (2003) göre okul öncesi döneminden itibaren çocuklar çizgi film gibi medya içeriklerinden idealize edilmiş güzellik anlayışına yönelik kavram ve objelerle karşılaşmakta ve bunlarla ilişkin mesajlara önemli ölçüde maruz kalmaktadır. Ona göre, çocuklar bu iletileri gerçek dünyanın bir parçası olarak algılayabilmektedir. Özellikle okul öncesi döneminde bulunan çocukların gelişimsel süreçleri göz önünde bulundurulduğunda bu kavram ve davranışların daha fazla benimseme durumunun söz konusu olabileceği düşünülmektedir. Bu tespiti kanıtlar nitelikte Türkmen (2021) 3 ve 10 yaş aralığında bulunan çocukların çizgi film içeriklerini anlama düzeyleri açısından 3 uzun metrajlı çizgi filmin analizi gerçekleştirmiştir. Çalışmada çocukların yaş durumlarına göre içerikleri anlamlandırmalarında farklılıklar olduğu görülmüştür. Özellikle 4 ve 5 yaş aralığında bulunan çocukların diğer katılımcılara kıyasla çizgi film içeriklerini gerçek veya hayalimi olduğunu anlamada zorluk yaşadıklarını ve daha fazla benimsedikleri saptamıştır. Bu tespitler karakterler üzerinden inşa edilmek istenilen ideal beden, ideal yüz, ideal güzellik gibi beden imajının temsili olarak nitelendirilen argümanların

yaygınlaştırılmak istendiğini düşüncesini doğrulamaktadır (Wood, 2021; Wang, 2018). Nitekim katılımcı çocuklarla yapılan görüşmelerde bu tespitleri destekleyecek nitelikte bulgulara ulaşılmıştır. Bu tespitler çocukların medya içeriklerinde beden imajı, toplumsal cinsiyet, sosyal davranışlar veya yaşamın diğer alanlarıyla ilişkili yapılan yanlış tasvirleri model aldığını göstermektedir (Bandura, 2001).

Çizgi Filmlerin Çocukların Beden İmajına Yansımaya İlişkin Bulguların Tartışması

Mevcut araştırmada katılımcı kız ve oğlan çocuklarıyla yapılan görüşmelerde; çocukların karakterlerin beden imajlarına atfettikleri ifadeler, karakterlerin beden özellikleri ve karakterin kendilerine benzettikleri özelliklere ilişkin farklı bulgulara ulaşılmıştır.

Katılımcı çocuklarının karakterlerin bedenine yönelik kullandığı ifadeler ele alındığında; kız ve oğlan çocuklarının yoğun olarak karakterlere yönelik olumlu ifadeler kullandıkları görülmüştür. Ancak bu ifadelerin kız ve oğlan çocukları arasında farklılık gösterdiği görülmektedir. Kız çocuklarının, kadın ve kız çocuk karakterleri için güzel ve güzellik argümanlarını içeren kavramlar kullanırken, oğlan çocuklarının ise erkek ve oğlan çocuk karakterlerine yönelik güç ve kahramanlık içeren ifadeler kullandıkları saptanmıştır. Bu durum cinsiyete göre katılımcıların farklı olgular üzerinden beden imajına yönelik tutum geliştirdiği şeklinde yorumlanmıştır. Benzer şekilde çizgi film karakterlerinin de bedene yönelik kullandığı ifadelerin cinsiyete göre farklılık göstermekle birlikte, çocukların kullandığı ifadelerle paralellik gösterdiği görülmektedir. Bu durum çocukların beden imajına ilişkin öğrendikleri kavram ve yaptıkları yorumlar üzerinde çizgi film karakterlerinin önemli ölçüde etkili olduğu şeklinde değerlendirilmiştir. Çünkü çocukların benimsedikleri karakterlerin beden özelliklerine yönelik yoğun olarak olumlu ifadeler kullandıkları ve benzer kavramlar üzerinden kendi bedenlerine yönelik tutum geliştirdikleri bilinmektedir (Harrigar vd., 2019). Çocuklar tarafından karakterlerin kullandıkları bu ifadelerin tekrar edilmesi ve çocukların bu ifadeleri kendileri dışında sosyal çevrelerinin bir parçası olan çizgi film karakterleriyle birlikte farklı kişilere yönelik kullanmaları bu bulguyu güçlendirmiştir (Hayes & Tattleff-Dunn, 2010). Benzer şekilde Şahin ve İlhan (2019) ilköğretim kademesinde bulunan 420 çocukla gerçekleştirdiği çalışmada, çocukların çizgi film karakterleri hakkında algılarını ele almıştır. Çalışmalarında katılımcıların yoğun olarak karakterlerin fiziksel özelliklerine yönelik güzel, cesur, kahraman, estetik gibi ifadeler

kullandıklarını belirlemişlerdir. Şahin ve İlhan'ın ulaştığı bulgular mevcut araştırmada katılımcılar tarafından çizgi film karakterlerinin beden imajlarına yönelik kullandıkları ifadelerle ilişkin bulguları desteklediği görülmektedir. Ancak mevcut araştırmada kız çocuklarının beden imajına yönelik kullandığı ifadelerde farklılık görülmekle birlikte daha fazla görüş belirttikleri görülmüştür. Bu durum kız çocuklarının beden algılarının, oğlan çocuklarına kıyasla daha fazla geliştiği şeklinde yorumlanmıştır. Nitekim yapılan çalışmalarda çok erken yaştan itibaren kız çocuklarının ince, zayıf gibi beden şekillerini öğrendiklerini ve bu şekilleri içselleştirdikleri göstermektedir (Harrigar vd., 2019; Anschutz & Engels, 2010). Bu durum üzerinde ise önemli ölçüde Barbie gibi ultra ince karakterlerin etkili olduğunu belirtilmektedir (Anschutz & Engels, 2010). Bu bağlamda yapılan çalışmalar çizgi film içeriklerinde beden imajına ilişkin yansıtılan görsel ve sözel mesajların kız ve oğlan çocuklarını farklı şekiller etkilemekle birlikte, kız çocuklarının bu durumdan daha fazla etkilendiğini doğrulamaktadır (Hayes ve Tantleff-Dunn, 2010). Çocukların yaş durumuna göre içeriklerden etkilene durumlarının farklılık gösterdiğini belirten Hayes ve Tantleff-Dunn, 5-6 yaş aralığında bulunan kız çocuklarının, 3-4 yaş aralığında bulunan kız çocuklarına kıyasla daha ince beden ölçüsüne sahip karaktere yöneldiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca beden özelliklerine yönelik olumsuz bir tutum geliştirmeyen kız çocukları ile karakter arasında benzer özelliklerin olduğu ve kız çocuklarının onlar gibi davranışlar sergiledikleri görülmüştür (Hayes ve Tantleff-Dunn, 2010). İlgili literatür ele alındığında mevcut bulguları destekleyen farklı çalışmaların da yapıldığı görülmektedir. Örneğin, Dittmar vd. (2006) 5-8 yaş aralığında bulunan 162 kız çocuğu ile yaptığı çalışmada; 16 Emma bebek ve Barbie çizimlerini kullanmıştır. Çalışmada 5, 5 ve 7, 5 yaş aralığında bulunan kız çocuklarının gerçek beden ölçüleriyle ileri yaş evresinde sahip olmak istedikleri beden ölçüleri arasında farklılık olduğunu bulgusunu elde etmişlerdir. Benzer şekilde Boothryd vd. (2021) gerçekleştirdikleri araştırmada çocukların beden imajına yönelik algılarının 5-7 yaş aralığında geliştiği belirtmişlerdir. Lakin mevcut araştırmada 4 ve 5 yaşlarında olan katılımcı çocukların çizgi film karakterlerinin bedenlerine yönelik ve kendi beden özelliklerine yönelik kullandıkları kavramlar ele alındığında, çocukların beden imajına yönelik algılarının daha erken bir yaşta gelişebileceğini göstermektedir. Benzer şekilde sosyal öğrenme kuramı da çocukların öğrenme sürecinde özellikle cinsiyetle ilişkin davranış veya tutumları çok erken yaştan itibaren çizgi filmlerin etkisiyle gelişebildiğini desteklemektedir (Bussey & Badura, 1999). Ayrıca mevcut araştırmada ele alınan çizgi filmlerde kaslı beden

özelliklerine sahip karakterlerin görüntülerinin çocuklarda karşılık bulduğu görülmüştür. Katılımcı çocuklar tarafından beden imajına ilişkin kas ifadesini kullanmaları inşa edilmek istenilen beden özelliklerin daha estetik görüntülerle desteklendiği şeklinde yorumlanmıştır. Özellikle cinsiyete göre karakterlerin beden özelliklerinde görülen farklılık katılımcı çocukların yorumlarına da yansıdığı görülmüştür. Bu durum medyanın okul öncesi döneminden itibaren sıklıkla maruz kalınan medya içeriklerin kümülatif etkisini ve medyanın yetiştirme rolünü ortaya koymaktadır (Aniukwu, 2019).

Mevcut araştırmada farklı beden özelliklerine sahip karakterlerin katılımcı çocuklar tarafından tanımlamalarına yönelik kullanılan ifadeler ele alındığında; katılımcıların obez ve kilolu karakterlerin fiziksel ve davranışsal özelliklerine dayanarak karakterleri komik ve maceracı gibi özelliklerle tanımladıkları görülmüştür. Bu durum obez karakterlerin kısmen de olsa damgalandıkları şeklinde yorumlanmıştır. Çünkü obez karakterler yoğun olarak acıkma, beslenme ve oyun oynama gibi durumlara dayandırılarak sakarlık ve mizah içeren davranış tasvirleriyle öne çıkartılmaktadır (Pulh & King, 2013). Bu tasvir şekillerinin çocuklar üzerinde karşılık bulduğu yapılan araştırmalarla da desteklenmektedir. Pulh ve King (2013) obez ve kilolu olarak yansıtılan karakterlerin izleyici konumunda olan çocuklar tarafından tembel ve çirkin olarak tanımladıklarını belirtmişlerdir. Bu durumun aksine çocuklar tarafından zayıf ve uzun boylu karakterlerin ise güzel, bakımlı ve zeki olarak tanımlanmıştır (Pulh & King, 2013). İlgili literatür ele alındığında karakterlerin fiziksel özelliklerine bağlı olarak katılımcılara tarafından olumlu veya olumsuz tanımlandıkları bulgusunu destekleyen farklı çalışmaların yapıldığı görülmüştür. Örneğin, Tzoutzou vd. (2021) 4-14 yaş aralığında bulunan çocuklarla gerçekleştirdikleri araştırmada katılımcıların ince bedene sahip karakterleri yoğun olarak olumlu özelliklerle tanımlandıklarını belirtmişlerdir. Aynı araştırmada obez ve kilolu karakterin ise katılımcılar tarafından olumsuz özelliklerle tanımlandıkları bulgusuna ulaşılmıştır. Yapılan çalışmalar mevcut araştırmanın bulgularıyla benzerlik göstermekle birlikte, karakterler üzerinden yapılan farklılık beden tasvirleri ile çocukların zayıf olmanın iyi, kilolu olmanın ise kötü bir durum olduğunu öğrendiklerini kanıtlamaktadır (Kelin & Shiffman, 2005). Özellikle çocukların yaş ve gelişim süreçlerine bağlı olarak beden özelliklerinin farklı olmasına rağmen karakterler üzerinden yansıtılan fiziksel özelliklerle kendi bedenleri arasında benzerlik kurmaları mevcut bulguları güçlendirmektedir. Dolayısıyla Barbie karakteri gibi ince beden özelliklerine sahip farklı karakterler üzerinden, okul öncesi

döneminden itibaren çocuklara ideal beden imajı veya ideal güzellik gibi bedene ilişkin ölçütler öğretilmektedir (Dittmar vd., 2006). Ancak kız çocuklarının hem kendi bedenlerine hem de karakterin bedenlerine yönelik yaptıkları tanımlamalar arzu edilen beden ölçütlerinin kız çocukları üzerinden yoğun olarak inşa edilmek istendiğini göstermektedir. Bu durumun çocuklar tarafından kabul görmesine bağlı olarak içselleştirilmesi durumunda bedenlerine yönelik memnuniyetsizlik yaşayabilecekleri düşünülmektedir. Çünkü Barbie gibi karakterler yoğun olarak çocukların bedenlerine yönelik memnuniyetsizlik yaşamalarına neden olmaktadır (Dittmar vd., 2006). Nitekim yapılan çalışmalar beden imajına ilişkin mesajlara yoğun olarak maruz kalan çocukların çok yetersiz veya aşırı beslenme gibi davranışlar geliştirdiklerini göstermektedir (Simili & Souza, 2015). Ancak bu tespitlerin aksine Row (2019) 4 kategoride 67 çizgi filmde yer alan 239 kadın karakterleri ele aldığı çalışmasında farklı bulgulara ulaşmıştır. Çalışmaya göre animasyon karakterlerinin beden imajına yönelik net bir etkisi görülmemektedir. Çünkü hareketli kadın karakterler aynı beden özellikleriyle yansıtılmışlardır. Bu nedenle kız çocukları idealize edilen beden görüntülerini içselleştirmemektedir. Dolayısıyla ultra ince karakterler kız çocuklarının beden imajlarını etkilememektedir. Lakin yapılan farklı bir çalışmada karakterlerin fiziksel özelliklerinin beden imajını önemli ölçüde etkilediği ortaya konulmuştur. Örneğin, Boothryd vd. (2021) 5-9 yaş aralığında bulunan 31 katılımcı kız çocuğunun yer aldığı çalışmada; zayıf görünümlü bebekleri izlemenin kız çocukların ideal beden imajına ilişkin görsel algılarını nasıl şekillendirdiğini ve bu görüntülerin beden memnuniyetsizliğine neden olup olmadığını ele almıştır. Boothryd vd. çalışmalarında zayıf karakterlere maruz kalan kız çocuklarının, normal ölçülere sahip oyuncak karakterlere maruz kalan kız çocuklarının aksine bedenlerine ilişkin memnuniyetsiz yaşadıklarını belirtmiştir. Yetiştirme kuramı ise bu durumu çocuk veya yetişkinlerin sıklıkla medya içeriklerine maruz kalmaları durumunda inanç, tutum ve davranışlarının verilen iletilere göre değişebileceği yönünde açıklamaktadır (Gerbner vd., 1978). Dolayısıyla tarihsel döngüde tercihler veya tarzlarda değişim görülse de çizgi film gibi medya içeriklerinde ideal güzellik ve ideal beden imajı teması sıklıkla ele alınmakla birlikte izleyicinin de idealize edilmiş görüntüler üzerinden tutum geliştirmelerine neden olmaktadır (Simili & Souza, 2015).

Mevcut araştırmada katılımcı kız ve oğlan çocuklarının en sevdikleri karakterlerin beden özellikleri ile kendi beden özellikleri arasında yoğun olarak benzerlik kurdukları görülmüştür. Bu bulgu karakter tasvirlerinin çocuklarının beden algıları üzerinde etkili

olduğu ve katılımcıların karakterlerle özdeşim kurduğu şeklinde yorumlanmıştır. Çünkü çocukların sosyal çevrelerinin önemli bir parçası olan çizgi film karakterlerini benimsemelerinde biyolojik cinsiyetleri etkili olmaktadır (Çiftçi & Özgün, 2011). Bununla birlikte çocukların gelişimsel özelliklerine bağlı olarak karakterle özdeşim kurma eğilimi göstermektedir (Yağan Güder vd., 2017). Bu durumun aksine katılımcı oğlan çocuğunun el ve saç şeklini kız çocuk karakterine benzettiği bulgusuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde katılımcı oğlan çocuğunun kendi bedenine yönelik eylemler başlığı altında oje sürme eylemini gerçekleştirdiği bulgusu elde edilmiştir. Bu bulgular özdeşleşme sürecinde biyolojik cinsiyet faktörünün etkisinin sınırlı olduğu yönünde yorumlanmıştır. Çünkü taklit ve model almada cinsiyet farklılığıyla birlikte farklı karakterlerin de benimseme durumu söz konusu olabilmektedir. Ayrıca yapılan araştırmalar çocukların yakın çevrelerinde (aile, arkadaş vb.) bulunan kişilerden çok çizgi film karakterlerini daha fazla benimsediklerini ortaya koymaktadır (Rowe, 2019). Çünkü küçük çocuklar tarafından çizgi film karakterleri gerçek olarak algılanabilmektedir (Rowe, 2019). Bu durum çocukların davranışlarını etkilemekle birlikte yeni davranışlar da geliştirmelerine ve model almalarına neden olmaktadır (Bandura, 2001). Ancak model almada kız ve oğlan çocukları arasında farklılık olduğu düşünülmektedir. Çünkü mevcut araştırmada bedene yönelik yapılan eylemler kategorisine kız çocukların daha aktif katılım gösterdiği görülmüştür. Oğlan çocuklarının ise bu kategoride oldukça sınırlı bir katılım göstermişlerdir. Bu durum bedene yönelik eylemlerle ilişkin mesajların kız çocukları üzerinde daha fazla etkili olduğunu göstermektedir (Bauman, 2008). Özellikle kız ve oğlan çocuklarının izledikleri çizgi film içeriklerinin yoğunlukla farklı olması bu tespiti destekler niteliktedir.

Bu durum çocukların beden imajıyla ilişkili olarak yansıtılan makyaj, bakım gibi unsurlar üzerinden bedenlerine yönelik tutum geliştirdiği şeklinde yorumlanmıştır. Çünkü tekrarlanan bu mesajların etkisiyle çocukların kendi bedenlerine yönelik algıları gelişmektedir (Bandura, 2001). Nitekim bu mesajlara sıklıkla maruz kalan çocuklukların yaşamlarının diğer evrelerinde kendi bedenlerine ilişkin farklı tutum geliştirmekle birlikte estetik müdahalelere de yönelmeleri muhtemeldir (Hayes & Tantleff-Dunn 2010). Benzer şekilde sosyal öğrenme kuramına çizgi film gibi medya içeriklerinin çocukların davranışları üzerinde etkili olduğunu desteklemektedir (Bussey & Bandura, 1999). Lakin beden yönelik idealize edilen bu mesajların olumlu yorumlanması bedenin nesnelleştirilmesi olarak değerlendirilmiştir. İdealize edilmek

istenilen ideal güzellik ve ideal beden ölçütlerinin unsurlarından olduğu d    n len bakım eylemlerine yönelik kız çocukların beden imajında olduğu gibi daha fazla ve daha karmaşık duygularla etkilenebileceği  n görülmektedir (Row,2019). İlgili literatür incelendiğinde okul öncesi döneminden itibaren özellikle kız çocuklarının bedene yönelik yapılan işlemlerden daha fazla etkilendiğini desteklemektedir. Örneğin, Wang (2018) tarafından yapılan çalışmada 6-12 yaş aralığında bulunan 45 katılımcı çocukla gerçekleştirdikleri araştırmada; çocuklardan kendi kültürlerine uygun olarak güzel kadın resmi çizimleri istenmiştir. Bu talebin aksine, çocukların tasvirlerinin kendi kültürlerinde yer alan kadın profilinden çok batılı kadın portresini yansıttığı görülmüştür. Yapılan resimlerde kadınların oldukça boyalı kirpikli, büyük ve kırmızı dudaklı ve beyaz tenli gibi özelliklerle çizildikleri görülmüştür. Bu durum medya içeriklerinin ve sanatın bir etkisi olarak yorumlanmıştır. Çünkü Barbie gibi karakterler yüzün farklı noktalarına uygulanabilecek kozmetik ürünleriyle ilişkin ipucu vermektedir (Simili & Souza, 2015).

Mevcut araştırmada katılımcı kız çocuklarının kendi bedenlerine yönelik bakım içeren makyaj gibi ifadeleri kullanmaları bu tespitleri güçlendirdiği d    nmektedir. Çünkü yapılan çalışmalar kız çocuklarının oldukça erken yaşta düşük düzeyde de olsa makyaj yaptıklarını göstermektedir. Örneğin,  ift i ve  zg n (2011) 5-6 yaş aralığında bulunan çocuklara yönelik gerçekleştirdikleri araştırmada; kız ve oğlan çocuklarının oynadıkları oyunlarda  zde le tikleri karakterlerle benzer davranışlar sergilediğini saptamıştır. Ayrıca  ift i ve  zg n kız çocuklarının oyunlarında oyuncak makyaj malzemeleri kullandıkları belirtmişlerdir. 2004 yılında İngiltere’de Mintel araştırma  irketi tarafından yapılan bir anket çalışmasında ise farklı yaş aralığında bulunan çocukların makyaj malzemeleri kullandıkları belgelenmiştir. Rapora göre, 7 ve 10 ya  aralığında bulunan kız çocukları ruj ve rimel gibi makyaj malzemelerini kullanmaktadır. 11 ya  ve üstü çocuklar ise daha çeşitli makyaj malzemeleri kullandığı raporlanmıştır (Mintel, 2004). Bu durumla ilişkin yetiştirme kuramı medya içeriklerinin çocukların sosyal davranışları üzerinde güçlü etkilerinin olduğunu belirtilmektedir (Gerbner, 1976). Yapılan farklı bir çalışmada ise 5-6 yaş aralığında çocukların uygulanan etkinlikte ruj, makyaj seti, allık gibi kozmetik ürünlerini okula g t rd kleri belirtilmiştir. Aynı çalışmada çocukların okula ruj yapmadan gitmediğini, çünkü onsuz güzel olamayacaklarını ifade ettikleri belirtilmiştir (Guizzo, 2012). Bu durum ideal güzellik argümanlarının makyaj, cilt bakımı, ruj gibi kozmetik ürünler üzerinden kurgulamasından kaynaklanmaktadır

(Simili & Souza, 2015). Mevcut çizgi filmlerde karakterlerin sıklıkla bu ürünlere vurgu yaparak makyaj yapması ve Barbie karakterinin her gece yüzüne uyguladığı yüz maskesi gibi bulgular mevcut bulgular güçlendirmektedir. Ayrıca kız çocuk karakterinin ayna karşısına geçerek kozmetik ürünlerini tanıtmaları ve ideal güzelliğin kaynağını bu ürünlere dayandırıldığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu durum idealize edilen beden imajının kozmetik ürünlere dayandırılarak okul öncesi döneminden itibaren inşa edildiği şeklinde yorumlanmıştır. Çünkü katılımcı çocukların bedene ilişkin kullandığı ifadeler ile çizgi film karakterlerinin bedene yönelik yaptıkları eylemler arasında ulaşılan bulgular tutarlılık görülmektedir.

Mevcut bulgular arasında sporun, kız ve oğlan çocukları tarafından yapılan ortak eylem olduğu görülmüştür. Pekel vd. (2019) farklı eğitim kademelerinde kayıtlı olan üstün zekalı 61 katılımcı çocuk ile gerçekleştirdikleri çalışmada, çocukların spor aktivitesine ilişkin metaforların çizimlerle belirlenmesini ele almıştır. Çalışmada katılımcı çocukların çizdiği resimlerle ilişkin bulgulara göre, çocukların okul öncesi döneminde izledikleri çizgi filmlerde yer alan spor sahnesini resimlerini yansıttıkları görülmüştür. Bu doğrultuda Pekel vd. çocukların sporla ilişkili mekanları, eşyaları tanımlarında ve bu kavramları ifade etmelerinde ilk etkenin çizgi film içerikleri olduğunu belirtmişlerdir. Okul öncesi döneminden itibaren çizgi filmler aracılığıyla maruz kalınan spor gibi eylemler, çocukların beden yapılarıyla daha fazla ilgilenmelerine ve beden imajını daha fazla idealleştirmelerine neden olacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda yetiştirme kuramı ve sosyal kuramı da medya içeriklerinin etkisi ile deneyimlenmemiş davranışları geliştirebileceği gibi bu davranışlarının sürdürülmesi yönünde önemli etkileri olduğunu desteklemektedir (Gerbner, 1976; Bussey & Bandura, 1999). Çağımızda çocuklara yönelik artan medya içerikleri ve bu içeriklere kolay erişim sağlanması medya içeriklerinin çocuklar üzerindeki etkisinin artabileceği yönünde değerlendirilmiştir.

SONUÇ

Mevcut araştırmada analizi gerçekleştirilen çizgi filmlerin Netflix dijital platformu üzerinden yayınlanan tüm sezon bölümlerinin içerik analizinin gerçekleştirilmesi çalışmanın güçlü yanını ortaya koymaktadır. Özellikle araştırmaya okul öncesi döneminde bulunan 30 çocuğun dahil edilmesi çizgi film içeriklerinin çocuklar üzerindeki olası etkilerinin anlaşılması açısından araştırmayı güçlendirmiştir. Araştırmada okul öncesi döneminde bulunan çocuklar tarafından izlenen çizgi filmler bağlamında hem toplumsal cinsiyet hem de beden imajı konusunun birlikte ele alınması araştırmanın yapılan diğer çalışmalardan farklılığını ortaya koymaktadır. Araştırmada toplumsal cinsiyet ve beden imajı başlıkları altında ulaşılan veriler 16 kategoride ele alınmıştır. Araştırmada beden imajı ve toplumsal cinsiyet bağlamında tespit edilen mesajlar ortaya konulmuş ve çocuklar üzerindeki olası etkileri ele alınmıştır.

Çizgi Filmlerde Toplumsal Cinsiyete İlişkin Sonuçlar

Mevcut araştırmada karakterlerin cinsiyete göre dağılımında erkek karakterlerin, kadın karakterlerden sayıca fazla olması; cinsiyete göre karakter dağılımında güçlü bir tutarsızlık olduğu sonucunu göstermiştir. Bazı çizgi filmlerde görülen eşit cinsiyet dağılımı, cinsiyet temsili açısından olumlu bir gelişme olarak değerlendirilse de diğer çizgi filmlerde bu tespitin yapılamaması toplumsal cinsiyet eşitliği açısından yetersiz bulunmuştur. Araştırmada bazı çizgi filmlerde cinsiyetçi dile ilişkin oldukça fazla bulgulara ulaşılmış, bu durum hegomonik erkekliğin karakterler üzerinden inşa edilerek ataerkilliğin sürdürülmek istendiği şeklinde değerlendirilmiştir. Özellikle bazı çizgi filmlerde cinsiyetçi bir dilin kullanılmadığı tespiti, cinsiyetçilikten arındırılmış bir dilin oluşturulmasının mümkün olduğu sonucunu ortaya koymuştur. Mesleki rollerde erkek karakterlerin daha fazla temsil edilmesine karşın, kadın karakterlerin düşük düzeyde mesleki rollerde yer alması ve daha çok kadın için kabul görülmüş mesleklerde tasvir edilmeleri eşitsizliğin devam ettiğini ortaya koymuştur. Özellikle dijitalle ilişkin mesleki rollerde erkek tasvirinin öne çıkması, mevcut eşitsizliğinin yeni mesleki alanlarda sürdürülmek istendiği sonucunu doğurmaktadır. Cinsiyete göre karakterlerin kamusal alan, özel alan ve yarı kamusal alanda temsiline ilişkin kırımlar tespit edilse de toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının halen baskın olduğu görülmüştür. Kadının özel alanla ilişkin rollerde aktif olması, kadın ve özel alan

bağlamını güçlendirmiştir. Erkek karakterlerin özel alanda aktif ve yardımcı rol üstlenmesine ilişkin tespit, toplumsal cinsiyet eşitliği yönünde kırılma olarak değerlendirilmiştir. Lakin bu tespitle ilgili bulguların sınırlı olması toplumsal cinsiyet açısından yeterli bir gelişme olarak değerlendirilmemiştir. Çocuk karakterlerin oynadıkları oyun ve oyuncakların cinsiyete göre eril ve dişil özellikler taşıdığı görülmüştür. Güç, şiddet, üzerinden oğlan çocuklarının oyunlarının kurgulanması, kız çocukları için kurgulanan annelik, korunma, kurtarılma gibi oyunlar ataerkil ideolojinin varlığının sonucu olarak kabul edilmiştir. Androjen karakterler en düşük sayıda temsil edilmiş olsa da bu tespit eşit temsiliyet açısından olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmiştir. Bu tespitler doğrultusunda çizgi filmler üzerinden çocuklara sunulan toplumsal cinsiyet rollerine dayalı mesajlarda kırılmalar tespit edilse de önemli ölçüde cinsiyetçi olguların halen varlığını koruduğu ve cinsiyetçi bir anlayış geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Çizgi Filmlerin Çocukların Toplumsal Cinsiyete Algılarına Yansımasına İlişkin Sonuçlar

Mevcut araştırmada toplumsal cinsiyetle ilişkin bulguların hem çizgi film içerikleri hem de katılımcı çocukların görüşleri doğrultusunda tutarlılık gösterdiği görülmüştür. Katılımcı çocukların kadını özel alanda aktif rolde tanımlarken, erkeği yoğunlukla kamusal alanda tanımladığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak bazı katılımcıların erkeği özel alanda aktif olarak tanımlaması ve bu tanımlamaları yer yer çizgi film karakterleri üzerinden değerlendirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde çocukların meslek rollerini de cinsiyete göre belirledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Çocukların mesleki tanımlamalarını çizgi film karakterleriyle ilişkilendirerek yapması, çizgi filmlerin toplumsal cinsiyet rolleriyle ilişkin mesajları yaydığı düşüncesini güçlenmiştir. Renk ve toplumsal cinsiyet ilişkisi ele alındığında katılımcı çocukların karakterler üzerinden renkleri cinsiyete göre ayırdıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ancak bazı katılımcıların renk ve cinsiyet ayrımı yapmadığı görülmüştür. Benzer şekilde katılımcı çocuklarda cinsiyete göre eril ve dişil oyuncaklar kullandıkları ve bu oyuncakların yoğunlukla çizgi film karakteri olduğu görülmüştür. Bu durum çizgi filmlerin çocukların davranışları ve tüketim alışkanlıkları üzerinde etkili olduğu sonucunu göstermiştir. Ancak katılımcının yazılı medya araçları üzerinden öğrendiği toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin bilgilerin, katılımcının çizgi film içeriklerine eleştirel bakmasını sağlaması medyanın olumlu etkisi olarak değerlendirilmiştir. Bu tespit toplumsal

cinsiyet eşitliğini yayınlaması ve sürdürülmesi açısından dijital-medya okuryazarlığı derslerinin uygulanması ve yaygınlaştırılmasının gerekliliği öne çıkartmıştır. Bu bağlamda okul öncesi dönemden itibaren cinsiyet eşitsizliğine dayalı sunulan söylem ve görsel anlatılarının çocuklar üzerindeki olası uzun vadeli etkilerini azaltılması yönünde dijital-medya okuryazarlığının önemli olduğu görülmüştür. Çünkü daha eşit ve sürdürülebilir bir gelecek inşa edebilmek için çizgi film gibi medya içeriklerinde cinsiyete göre karakter tasvirlerinin, cinsiyetçi anlatılardan bağımsız yansıtılması; toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik farkındalığın yaratılarak cinsiyet ayrımcılığının önlenmesinde önemli bir rol üstlenecektir. Ayrıca çizgi filmlerin farklı ülkelerin kültürel normlarıyla üretildiği düşünüldüğünde toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin kültürel ve evrensel normların daha baskın olduğu görülmüştür. Mevcut tespitleri destekler nitelikte hem yetiştirme kuramı hem de sosyal öğrenme kuramının toplumsal cinsiyetle ilişkin mesajlara uzun vade de maruz kalmanın çocukların sosyalleşme sürecinde toplumsal cinsiyetle ilişkin daha güçlü etkilerin olabileceğini vurgulamaktadır.

Çizgi Filmlerde Beden İmajına İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın bir diğer konusu olan beden imajıyla ilişkin sonuçlar değerlendirdiğinde; çizgi film içeriklerinde karakterler insan, hayvan vb. olsa da yoğunlukla ideal beden ve ideal yüz görüntüsüyle yansıtıldıkları görülmüştür. Ancak idealize edilen beden imajının daha çok kadın ve kız çocuğu üzerinden inşa edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle obez ve kilolu karakterlerin yoğunlukla erkek olması ve ileri yaş evresindeki kadınların pürüzlü bir cilt ve farklı beden özellikleriyle yansıtılması yoğunlukla ideal beden imajının genç kadın ve kız çocuğu üzerinden yaratılmak istendiği sonucunu ortaya koymuştur. Karakterlerin bedene ilişkin kullandıkları ifadeler ise cinsiyete göre farklılık göstermiştir. Özellikle obez karakterler üzerinden ötekileştici ve damgalayıcı bir dil kullanılması yaratılmak istenilen ideal beden imajının etkisinin bir sonucu olarak kabul edilmiştir. Karakterlerin tarafından kullanılan kozmetik ürünleriyle suni bir güzellik yaratılarak ideal güzellik standartlarının oluşturulduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar çizgi film karakterleri üzerinden idealize edilmek istenilen güzellik ve ideal beden imajına nasıl sahip olunabileceğine ilişkin yapılması gerekenlerin gösterildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Çizgi Filmlerin Çocukların Beden İmajına Yansımaya İlişkin Sonuçlar

Mevcut araştırmada katılımcı kız ve oğlan çocuklarının karakterlerinin beden imajına yönelik atfettiği ifadelerin farklılaşsa da çizgi film içerilerin çocuklarının beden imajları üzerinde etkilerinin olduğu sonucunu ulaşılmıştır. Özellikle katılımcı çocukların karakterlerin beden imajlarıyla benzerlik kurarak kendi beden imajlarını tanımlamaları benimsedikleri karakterden etkilendiklerini sonucunu ortaya koymuştur. Bu nedenle katılımcı çocukların gerçek beden görüntüleriyle tanımladıkları beden imajları arasındaki tutarsızlığın tespiti ve çocukların ifadelerinde zıt kavramları birlikte kullanmaları kendi bedenlerine ilişkin memnuniyetsizlik yaşadıklarının göstergesi olarak kabul edilmiştir. Ancak kız çocuklarının bedenlerine ilişkin kullandığı kavramlar arasındaki farklılıklar onların çizgi film içeriklerinden daha fazla etkilendiği sonucunu güçlendirmiştir. Katılımcılar tarafından obez karakterlerin komik olarak değerlendirilmesiyle ilişkin karakterlerin tasvir şekli düşünülünce çocukların çizgi film içeriklerinden etkilendiği ve bu durum ideal beden imajının yansıma olarak kabul edilmiştir. mevcut tespitlerin yapılan farklı çalışmalarla da tutarlılık göstermesi, bu tespitlerin doğruluğunu güçlendirdiği sonucuna varılmıştır. Özellikle 4- 5 yaş aralığında bulunan katılımcıların çizgi film karakterlerinin bedenlerine ilişkin görüşleri ve kendi beden imajlarına yönelik görüşlerinin benzerlik göstermesi çocukların, beden imajıyla ilişkin algılarının gelişmeye başladığı sonucunu göstermektedir. Mevcut bulguların kuramsal çerçevede değerlendirildiğinde hem yetiştirme kuramı hem de sosyal öğrenme kuramının argümanlarıyla ulaşılan sonuçların desteklendiği görülmüştür. Bu tespitler çocukların gelişimi açısından dikkat edilmesi gereken bir unsur olarak kabul edilmiştir. Beden imajına yönelik olası olumsuz etkilerinin azaltılması açısından dijital medya okuryazarlığın koruyucu bir faktör olacağı sonucuna varılmıştır.

ÖNERİLER

Çizgi filmlerde cinsiyete göre karakterlerin idealize edilmiş beden tasvirleri ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğine ilişkin mesajlar; medya içeriklerinin çocuklar üzerindeki etkileri nedeniyle alınması gereken önlemler toplumsal bir sorun olarak değerlendirilmiştir.

Bu nedenle:

- Ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan literatür taraması sonucunda okulöncesi döneminde bulunan çocuklara ilişkin toplumsal cinsiyet ve beden imajı konusunu medya bağlamında birlikte ele alan çalışmaların sınırlı olduğu görülmüştür. Okul öncesi dönemindeki çocukların gelişimsel süreçleri göz önünde bulundurularak konuyla ilişkin farklı yöntem ve teknikler geliştirilerek yeni çalışmaların yapılması önerilmektedir.
- Çocuk medyası bağlamında beden imajına yönelik yapılan çalışmalarda yoğunlukla kız çocuklarına odaklanıldığı görülmüştür. Bu durum oğlan çocuklarının beden imajına yönelik medya içeriklerinden etkilenme düzeylerinin anlaşılması açısından eksiklik olarak değerlendirmiştir. Yapılacak yeni çalışmalarda örneklem veya katılımcı gruba eşit sayıda kız ve oğlan çocuklarının dahil edilmesi önerilmektedir.
- Bu araştırma kapsamında yapılan içerik analizi sonucunda çizgi filmlerde toplumsal cinsiyet ve beden imajına ilişkin mesajlara yer verildiği; bu mesajların bazı karakterlerin söylem ve görselleri üzerinden vurgulandığı görülmüştür. Bu durum çocuklarda toplumsal cinsiyet ve beden imajına yönelik algılarının olumsuz gelişmesine neden olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle çocukların çizgi film vb. içeriklerde iletilen mesajları anlamaları ve izledikleri içeriklerde seçici olmaları açısından dijital-medya okuryazarlığı derslerinin acilen açılması önem arz etmektedir. Özellikle eğitim fakültelerinde dijital-medya okuryazarlığı dersinin zorunlu olarak hizmet öncesinde verilmesi önerilmektedir.
- Çocukların toplumsal cinsiyet eşitliği ve sağlıklı beden gelişimine ilişkin bilgilendirilmelerini sağlayacak içeriklerin üretilmesi ve bu içeriklerin yaygınlaştırılarak eğitim programlarının dahil edilmesi okulöncesi döneminde bulunan çocukların gelişimsel süreçleri açısından önem arz etmektedir.

- Çizgi film içeriklerinde karakterlerin söylem ve anlatımlarının cinsiyetçi bir dilden arındırılarak, toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı hikayelerin oluşturması gerekmektedir. Benzer şekilde beden imajına yönelik kullanılan görsel ve bedene yönelik dilsel anlatımların düzeltilmesi önerilmektedir. Çizgi filmlerde toplumsal cinsiyet eşitliğine ve beden imajına yönelik duyarlı bir dilin geliştirilmesi çocukların sosyal ilişkilerinde eşitlikçi bir anlayışın gelişmesini sağlayacaktır.
- Toplumsal cinsiyet ve beden imajına ilişkin farkındalığın artırılması amacıyla medya profesyonellerinin eğitim kursları gibi medyanın etkileri üzerine bilgilendirici toplantılar gerçekleştirilmesi önerilmektedir.



KAYNAKÇA

- Ahmed, S., & Wahab, J. A. (2014). Animation and socialization process: Gender role portrayal on cartoon network. *Asian Social Science*, 10(3), 44. <http://dx.doi.org/10.5539/ass.v10n3p44>
- Akça, F., & Çilekçiler, N. K. (2019). Okul öncesi dönemdeki çocukların en çok etkilendiği çizgi film karakterleri ve bu karakterlerle özdeşleşmelerinin yol açabileceği dijital tehlikeler. *Addicta: The Turkish Journal On Addictions* 6(2), 403–433.
- Akçay, D., & Özcebe, H. (2012). Televizyonun okul öncesi dönemdeki çocukların saldırganlık davranışına etkisi. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 55(2), 82-87.
- Althusser, L. (2017). İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları. (A. Tümerkin, Çev.) İthaki Yayınları (Orijinal Baskı, 1999).
- Alver, F. (2004). Neil Postman'ın “Çocukluğun Yok Oluş” sürecinde iletişim teknolojisi eleştirisinin eleştirisi. *İletişim Araştırmaları*, 2(2), 129-14.
- Aniukwu, N. (2019). Nollywood and the leaders of tomorrow: Interrogating film content and characterformation of the Nigerianchild. *UJAH: Unizik Journal of Arts and Humanities*, 20(3), 59-79. <http://dx.doi.org/10.4314/ujah.v20i3.4>
- Anschutz, D. J., & Engels, R. C. (2010). The effects of playing with thin dolls on body image and food intake in young girls. *Sex Roles*, 63(9), 621-630. <https://doi.org/10.1007/s11199-010-9871-6>
- Aslan, H., & Koç, Z. (2018). Ortaokul öğrencilerinin beden imajı ve sosyal kaygı düzeyleri. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 4 (3), 65-77.
- Arslan, M. (2020). Lise öğrencilerinin beden algısı ve yeme tutumunun incelenmesi ve bunların BKİ (Beden Kitle İndeksi) ile ilişkisinin değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 11(26), 107-117. <https://doi.org/10.21076/vizyoner.651699>
- Ata, R. N., & Thompson, J. K. (2010). Weight bias in the media: A review of recent research. *Obesity Facts*, 3(1), 41-46. <https://doi.org/10.1159/000276547>
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Bandura, A. (1985). Model of Causality in Social Learning Theory. *Cognition and Psychotherapy*, 81–99. doi:10.1007/978-1-4684-7562-3_3

- Bandura, A. (2001). Social cognitive theory of mass communication. *Media Psychology*, 3(3), 265-299. https://doi.org/10.1207/S1532785XMEP0303_03
- Bandura, A. (2006). Toward a psychology of humanagency. *Perspectives on Psychologicalscience*, 1(2), 164-180.
<https://doi.org/10.1111/j.1745-6916.2006.00011.x>
- Baumann, S. (2008). The moral underpinnings of beauty: A meaning-based explanation for light and dark complexions in advertising. *Poetics*, 36(1), 2–23.
<https://doi.org/10.1016/j.poetic.2007.11.002>
- Barlett, C. P., Vowels, C. L., & Saucier, D. A. (2008). Meta-analyses of the effects of media images on men's body-image concerns. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 27(3), 279-310. <https://doi.org/10.1521/jscp.2008.27.3.279>
- Barth, K. M., & Ciobanu, N. R. (2017). Mass media influence upon personality development of children. *Education and Applied Didactics*, 1(1), 7-25.
- Balaban Salı, J. (2018). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. Şimşek, A.(Ed.) Açık Öğretim Fakültesi Yayını.
- Benos, D. J., Fabres, J., Farmer, J., Gutierrez, J. P., Hennessy, K., Kosek, D. & Wang, K. (2005). Ethics and scientific publication. *Advances in physiology education*, 29(2), 59-74.
- Başfıncı, Ç., & Altıntaş, M. (2019). Toplumsal cinsiyetin çocuk reklâmları aracılığıyla inşası: Türk televizyonlarındaki çocuk reklâmlarına yönelik bir içerik analizi. *Istanbul Business Research*, 47 (2), 208-232.
- Bayrakcı, M. (2013). Sosyal öğrenme kuramı ve eğitimde uygulanması. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0 (14), 198-210.
- Blakemore, J. E. O., Berenbaum, S. A., & Liben, L. S. (2008). *Gender development*. Psychology Press.
- Blair, L., & Shalmon, M. (2005). Cosmetic surgery and the cultural construction of beauty. *Art Education*, 58(3), 14-18.
<https://doi.org/10.1080/00043125.2005.11651538>
- Budak, S. (2017). *Psikoloji Sözlüğü*(5. bs., C.1). Ankara. Bilim ve Sanat Yayınları.
- Bussey, K., & Bandura, A. (1999). Social cognitive theory of gender development and differentiation. *Psychological Review*, 106(4), 676.
- Büyükbaykal, G. (2012). Televizyonun çocuklar üzerindeki etkileri. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi* 0 (28).

- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2012). Örneklem yöntemleri.
- Boothroyd, L. G., Tovée, M. J., & Evans, E. H. (2021). Can realistic dolls protect body satisfaction in young girls?. *Body Image*, 37, 172-180. <https://doi.org/10.1016/j.bodyim.2021.02.004>
- Can, E. N. , Koçer, M. & Hekimoğlu Toprak, H. (2021). Tüketicilerin Netflix kullanımları üzerine bir araştırma . *Erciyes Akademi* , 35 (1) , 323-344
- Calogero, R. M., & Thompson, J. K. (2010). Gender and body image. In *Handbook of gender research in psychology* (pp. 153-184). Springer, New York, NY.
- Caudle, S. L. (2004). *Qualitative data analysis. Handbook of practical program evaluation*, 2(1), 417-438.
- Chanter, T. (2019). Toplumsal cinsiyet (M. Erguvan, Çev.). Fol Yayınları. (Orijinal çalışma 2006 yılında yayınlanmıştır).
- Charlesworth, T. E., Yang, V., Mann, T. C., Kurdi, B., & Banaji, M. R. (2021). Gender stereotypes in natural language: Word embeddings show robust consistency across child and adult language corpora of more than 65 million words. *Psychological Science*, 32(2), 218-240. <https://doi.org/10.1177/0956797620963619>
- Coyne, S. M., Linder, J. R., Rasmussen, E. E., Nelson, D. A., & Collier, K. M. (2014). It's a bird! It's a plane! It's a gender stereotype!: Longitudinal associations between superhero viewing and gender stereotyped play. *Sex Roles*, 70(9), 416-430.
- Coyne, S. M., Linder, J. R., Rasmussen, E. E., Nelson, D. A., & Birkbeck, V. (2016). Pretty as a princess: Longitudinal effects of engagement with Disney princesses on gender stereotypes, body esteem, and prosocial behavior in children. *Child development*, 87(6), 1909-1925. <https://doi.org/10.1111/cdev.12569>
- Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2016). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. Sage publications.
- Çiftçi, M. A. & Özgün, Ö. (2011). Okul öncesi dönemdeki çocukların oyuncak tercihlerinin ve akran etkileşimlerinin ebeveyn cinsiyet rolleri algısı bağlamında incelenmesi . *Education Sciences* , 6 (3) , 2246-2261 .
- Çınkır, Ş., & Nayır, F. (2018). Medyaya yansıyan çocuk istismarı olaylarının değerlendirilmesi. Karaman Kepenekci, Y. & Taşkın, P. (Ed.). Prof. Dr. Emine Akyüz'e Armağan: Akademisyenlikte 50 Yıl (s.78-89). Pegem Akademi Yayınları.
- De Beauvoir, S. (2019). İkinci cinsiyet I: Olgular ve efsaneler. (Çev. A. Savan, G). Koç Üniversitesi Yayınları. (Orijinal çalışma 1949 yılında yayınlanmıştır).

- De Beauvoir, S. (2019). İkinci cinsiyet II: Yaşanmış deneyim. (Çev. G. Savran). Koç Üniversitesi Yayınları. (Orijinal çalışma 1949 yılında yayınlanmıştır).
- Deniz, A. (2021). Yerli yapım çizgi filmlerde toplumsal cinsiyet eşit(siz)liği . OPUS International Journal of Society Researches, 18 (43), 6942-6979. <https://doi.org/10.26466/opus.910874>
- Dittmar, H., Halliwell, E., & Ive, S. (2006). Does Barbie make girls want to be thin? The effect of experimental exposure to images of dolls on the body image of 5-to 8-year-old girls. Developmental Psychology, 42(2), 283. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.42.6.1258>
- Duman, A. E. & Koçtürk, N. (2021). Yerli yapım bir çizgi filmin toplumsal cinsiyet rolleri açısından incelenmesi: Pırl . Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 9 Sayı: Toplum & Siyaset, 83-92. <https://doi.org/10.18506/anemon.819889>
- Donovan, J. (2019). Feminist Teori. (Çev. A. Bora, M. Ağduk Gevrek & F. Sayılan). İletişim Yayınları. (Orijinal çalışma 1992 yılında yayınlanmıştır).
- Dökmen, Z. Y. (2019). Toplumsal cinsiyet: Sosyal psikolojik açıklamalar. Remzi Kitapevi.
- Ergür, E. (1996). Üniversite öğrencilerinde beden-benlik algısı ile ruh sağlığı arasındaki ilişki [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi].
- Erdoğan, İ. (1998). Gerbner'in ekme tezi ve anlattığı öyküler üzerine bir değerlendirme. Kültür ve İletişim , 1 (2) , 149-180 .
- Ercan, E. & Demir, F. (2015). Yetiştirme Kuramı: Anadolu Üniversitesi Fen Fakültesinde Yapılan Araştırma. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, 3 (1), 127-144. <https://doi.org/10.19145/guifd.10613>
- Elnahla, N. R. (2015). Aging with Disney and the gendering of evil. Journal of Literature and Art Studies, 5(2), 114-127.
- England, D. E., Descartes, L., & Collier-Meek, M. A. (2011). Gender role portrayal and the Disney princesses. Sex Roles, 64(7), 555-567.
- Fine, C. (2020). Toplumsal Cinsiyet Yanılsamaları (K. Tanrıyar, Çev.). Sel Yayınları. (Orijinal çalışma 2010 yılında yayınlanmıştır).
- Gerbner, G. & Tannenbaum, P. H. (1960). Regulation of mental illness content in motion pictures and television. Gazette (Leiden, Netherlands), 6(4), 365-385. <https://doi.org/10.1177/001654926000600403>

- Gerbner, G. (1969). Toward "Cultural Indicators": The analysis of mass mediated public message systems. *AV Communication Review*, 17(2), 137–148. <https://doi.org/10.1007/BF02769102>
- Gerbner, G. & Gross, L. (1976). Living with Television: The Violence Profile, *Journal of Communication*, 172–199, <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1976.tb01397.x>
- Gerbner, G., Gross, L., Jackson-Beeck, M., Jeffries-Fox, S., & Signorielli, N. (1978). Cultural indicators: violence profile no. 9. *Journal of Communication*, 28(3), 176–207.
- Gerbner, G. (1998). Cultivation analysis: An overview. *Mass Communication and Society*, 1(3–4), 175–194. <https://doi.org/10.1080/15205436.1998.9677855>
- Gerbner, G., Gross, L., Signorielli, N., & Morgan, M. (1980). Television violence, victimization, and power. *American Behavioral Scientist*, 23(5), 705–716. <https://doi.org/10.1177/000276428002300506>
- Gerbner, G. (2014). Medyaya karşı (G. Ayas, V. Batmaz, & İ. Kovacı, Çev.). Ayrıntı Yayınevi. (Orijinal çalışma 2014 yılında yayınlanmıştır).
- Gerbner, G., Gross, L., Morgan, M., & Signorielli, N. (1986). Living with television: The dynamics of the cultivation process. *Perspectives on Media Effects*, 1986, 17–40
- Gerbner, G. (2001). The cultural arms of the corporate establishment: Reflections on the work of herb schiller. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 45(1), 186–190.
- Gizir, Z., & Baran, G. (2003). Anaokuluna devam eden dört-beş yaş çocuklarında sosyal davranışların gelişimi ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(25), 118–133.
- Guizzo, B. S. (2012). Gender, body, and beautification: girls learning femininity in Brazil/Genero, corpo e embelezamento: meninas aprendendo feminilidades no Brasil. *Revista Artemis*, 13, 110–119.
- Gündüz Kalan, Ö. (2010). Reklamda çocuğun toplumsal cinsiyet teorisi bağlamında konumlandırılışı: 'Kinder' reklam filmleri üzerine bir inceleme. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi | Istanbul University Faculty of Communication Journal*, 1(38), 75–89.
- Gür, E. (2020). Erken çocukluk döneminde toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin verilen farkındalık eğitiminin eşitlikçi cinsiyet rollerinin oluşumundaki etkisi: Kamer Van örneği [Yüksek lisans tezi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi].

- Haskan Avcı, Ö. (2020). Toplumsal cinsiyet. Haskan Avcı, Ö. (Ed.). Toplumsal cinsiyet, temel tanım ve kavramlar (s.3-6). Nobel Yayınları.
- Hanley, F. (2004). The dynamic body image and the moving body: A theoretical and empirical investigation [Doctoral dissertation, Victoria University].
- Harrison, K. (2003). Television viewers' ideal body proportions: The case of the curvaceously thin woman. *Sex Roles*, 48(5), 255-264.
- Hayes, S., & Tantleff-Dunn, S. (2010). Am I too fat to be a princess? Examining the effects of popular children's media on young girls' body image. *British Journal of Developmental Psychology*, 28(2), 413-426.
<https://doi.org/10.1348/026151009X424240>
- Harriger, J. A., Schaefer, L. M., Thompson, J. K., & Cao, L. (2019). You can buy a child a curvy Barbie doll, but you can't make her like it: Young girls' beliefs about Barbie dolls with diverse shapes and sizes. *Body Image*, 30, 107-113.
<https://doi.org/10.1016/j.bodyim.2019.06.055>
- Rowe, R. (2019). Shaping girls: Analyzing animated female body shapes. *Animation*, 14(1), 22-36. <https://doi.org/10.1177/1746847719829871>
- Herbozo, S., Tantleff-Dunn, S., Gokee-Larose, J., & Thompson, J. K. (2004). Beauty and thinness messages in children's media: A content analysis. *Eating Disorders*, 12(1), 21-34. <https://doi.org/10.1080/10640260490267742>
- Hine, B., England, D., Lopreore, K., Skora Horgan, E., & Hartwell, L. (2018). The rise of the androgynous princess: Examining representations of gender in prince and princess characters of Disney movies released 2009–2016. *Social Sciences*, 7(12), 245. <https://doi.org/10.3390/socsci7120245>
- Işık, H. (2020). Preschoolers' gender-typing of self and others in family context [Doktora tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi].
- Ivanović, M. (2014). Development of media literacy—an important aspect of modern education. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 149, 438-442.
<https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.08.284>
- İçin Akçalı, S. (2020). Çocuk ve medya. Nobel Yayınları.
- İnceoğlu, Y. & Kar, A. (2016). Yeni güzellik ikonları: İnsan bedeninin özgürlüğü mü, mahkumiyeti mi?, İnceoğlu, Y. & Kar, A. (Ed.). *Kadın ve Bedeni* (s. 75-83). Ayrıntı Yayınları.

- Kadan, G., & Aral, N. (2018). Okul öncesi dönem çocuklarının medya kullanım düzeylerinin incelenmesi. *International Journal of Multidisciplinary Studies and Innovative Technologies*, 2 (2), 51-55.
- Kalan, Ö. G., (2010). Reklamda çocuğun toplumsal cinsiyet teorisi bağlamında konumlandırılışı:'kinder' reklam filmleri üzerine bir inceleme. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi| Istanbul University Faculty of Communication Journal*, 1(38), 75-89.
- Kale, M, Hurşidi, S., & Balcı Karaboğa, A. (2021). Okul öncesi dönemde beden algısı. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17 (34), 1-1. <https://doi.org/10.26466/opus.829749>
- Kantoğlu, A., Yurteri Çetin, N., & Erdoğan, A. (2018). Ergenlerde toplumsal cinsiyet algılarının sosyodemografik özelliklere göre değerlendirilmesi. *Konuralp Medical Journal*, 10 (2), 175-187. <https://doi.org/10.18521/ktd.368702>
- Karakaya, S. (2018). The effect of background media on early childhood language development [Yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi].
- Karadayı, M (2019). 12-18 yaş arası çocuklarda sosyal medya kullanımı: Elazığ örneği [Yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi].
- Kardeş, S. (2020). Erken Çocukluk Döneminde Dijital Okuryazarlık. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21 (2), 827-839. <https://doi.org/0.17679/inuefd.665327>
- Kaynak, D., & Aktaş, E. (2017). Okul öncesi hikâye ve masal kitaplarında toplumsal cinsiyet rolleri. *Ekev Akademi Dergisi*, (72), 67-85.
- Kayacan, B. (2019). Çocuklara yönelik televizyon reklamlarında toplumsal cinsiyet rolleri: Cartoon Network örneği [Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi].
- Kaya, Z., & Dalkıç, A. (2020). Instagram kullanan ve kullanmayan ergenlerde beden algısı ve öz-yeterliğin incelenmesi. *Gençlik Araştırmaları Dergisi, Dijital Dünyada Gençlik*, 48-74.
- Kalem, B.G. (2019). Okul öncesi dönem çocuklarının en çok izledikleri çizgi filmlerde toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının incelenmesi [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi].
- Kesim, M. (1979). Televizyonun tarihi. *Kurgu*, 2(1), 205-225.
- Kırık, A. M. (2019). Yeni medyada çocuk ve iletişim. *Çizgi Kitapevi*.

- Klein, H., Shiffman, K. S., & Welka, D. A. (2000). Gender-related content of animated cartoons, 1930 to the present. *Advances in Gender Research*, 4, 291–317. [https://doi.org/10.1016/S1529-2126\(00\)80028-4](https://doi.org/10.1016/S1529-2126(00)80028-4)
- Klein, H., & Shiffman, K. S. (2005). Thin is “in” and stout is “out”: What animated cartoons tell viewers about body weight. *Eating and Weight Disorders-Studies on Anorexia, Bulimia and Obesity*, 10(2), 107-116.
- Klein, H., & Shiffman, K. S. (2006). Messages about physical attractiveness in animated cartoons. *Body Image*, 3(4), 353-363. <https://doi.org/10.1016/j.bodyim.2006.08.001>
- Koçak, A., & Arun, Ö. (2006). İçerik analizi çalışmalarında örneklem sorunu. *Selçuk İletişim*, 4(3), 21-28.
- Koç, N., Bülbül, F., Akıncı, N., Yıldız, K., & Bölükbaş, Ş. (2018). Obez çocukların anne/babalarının beden kütle indeksleri beden algılarını etkiler mi?. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7 (2), 11-20.
- Kostyrka-Allchorne, K., Cooper, N. R., & Simpson, A. (2017). The relationship between television exposure and children’s cognition and behaviour: A systematic review. *Developmental Review*, 44, 19-58. <https://doi.org/10.1016/j.dr.2016.12.002>
- Lahi, N. (2021). Okul öncesi döneme yönelik çizgi filmlerde yer alan toplumsal cinsiyet eşitliğine ait göstergelerin incelenmesi (TRT Çocuk Kanalı örneği) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi].
- Levine, M. P., & Smolak, L. (2016). The role of protective factors in the prevention of negative body image and disordered eating. *Eating disorders*, 24(1), 39-46. <https://doi.org/10.1080/10640266.2015.1113826>
- Leymun, Ş. O., Odabaşı, F., & Yurdakul, İ. K. (2017). Eğitim ortamlarında durum çalışmasının önemi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 5(3), 367-385.
- León González, M. P., Infantes-Paniagua, A., Thornborrow, T., & Contreras Jordán, O. (2020). Associations between media representations of physical, personality, and social attributes by gender: A Content analysis of children’s animated film characters. *International Journal of Communication*, 14, 6026-6048.
- Lenka, U., & Vandana. (2015). A review on impact of socialization agents in breeding consumerism among children. *Global Business Review*, 16(5), 867-878. <https://doi.org/10.1177/0972150915591654>

- Lieberman, D. A., Bates, C. H., & So, J. (2009). Young children's learning with digital media. *Computers in the Schools*, 26(4), 271-283. <https://doi.org/10.1080/07380560903360194>
- Liechty, J. M., Clarke, S., Birky, J. P., & Harrison, K. (2016). Perceptions of early body image socialization in families: Exploring knowledge, beliefs, and strategies among mothers of preschoolers. *Body Image*, 19, 68–78. <https://doi.org/10.1016/j.bodyim.2016.08.010>
- Liman, M. (2020). Okulöncesi eğitime devam eden çocuğu olan ebeveynlerin sosyal medya kullanımları, benlik kurguları ve ebeveynlik stilleri arasındaki ilişkiler [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi].
- Lips, H. M. (2021). Toplumsal cinsiyet (O. Orhangazi, Çev.). Ütopya Yayınları. (Orijinal çalışma 2021 yılında yayınlanmıştır).
- LoBue, V., & DeLoache, J. S. (2011). Pretty in pink: The early development of gender-stereotyped colour preferences. *British Journal of Developmental Psychology*, 29(3), 656-667.
- Martin, C. L., & Ruble, D. (2004). Children's search for gender cues: cognitive perspectives on gender development. *Current Directions in Psychological Science*, 13(2), 67–70. <https://doi.org/10.1111/j.0963-7214.2004.00276.x>
- Marshall, G. (1999). Sosyoloji sözlüğü. (O. Akınhay. & D. Kömürcü, Çev.). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları. (Orijinal çalışma 1999 yılında yapılmıştır).
- Matrix, S. (2014). The Netflix effect: Teens, binge watching, and on-demand digital media trends. *Jeunesse: Young People, Texts, Cultures*, 6(1), 119-138.
- Marx, J. M., Kiefner-Burmeister, A., Roberts, L. T., & Musher-Eizenman, D. R. (2019). Nothing alien about it: A comparison of weight bias in preschool-aged children's ratings of non-human cartoons and human figures. *Obesity research & clinical practice*, 13(5), 435-439. <https://doi.org/10.1016/j.orcp.2019.09.002>
- Menegatti, M., & Rubini, M. (2017). Gender bias and sexism in language. In *Oxford Research Encyclopedia of Communication*. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190228613.013.470>
- Menekşe, F. N. (2019). 3-6 yaş arası okul öncesi çocukların oyuncak tercihleri ve cinsiyet kalıp yargıları ile ebeveynlerinin toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi [Yüksek lisans tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi].
- Merdin, E. (2017). Young children's electronic media use and parental mediation [Yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi].

- Messerschmidt, J. W. (2019). Hegemonik erkeklik: Formülasyon, yeniden formülasyon ve genişleme. (Eleştirel Erkeklik İncelemeleri İnsiyatifi, Çev.). Özyeğin Üniversitesi Yayınları. (Orijinal çalışma 2019 yılında yapılmıştır).
- Miller, P.H. (2017). Gelişim psikolojisi kuramları. (B. Onur, Çev.). İmge Kitapevi Yayınları.(Orijinal çalışma 2008 yılında yapılmıştır).
- Mikkola, M. (2010). Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet üzerine feminist perspektifler. Stanford Felsefe Ansiklopedisi. <https://stanford.library.usyd.edu.au/archives/sum2010/entries/feminism-gender/> Erişim tarihi: 24.11. 2021
- Morgan, M., & Shanahan, J. (2010). The state of cultivation. Journal of Broadcasting & Electronic Media, 54(2), 337–355. <https://doi.org/10.1080/08838151003735018>
- Morgan, M., Shanahan, J., & Signorielli, N. (2015). Yesterday's newcultivation, tomorrow. Mass Communication and Society, 18(5), 674-699. <https://doi.org/10.1080/15205436.2015.1072725>
- Musher-Eizenman, D. R., Holub, S. C., Edwards-Leeper, L., Persson, A. V., & Goldstein, S. E. (2003). The narrow range of acceptable body types of preschoolers and their mothers. Journal of Applied Developmental Psychology, 24(2), 259-272. [https://doi.org/10.1016/S0193-3973\(03\)00047-9](https://doi.org/10.1016/S0193-3973(03)00047-9)
- Muindi, M. (2021). Sexism in language: a critical discourse analysis perspective. Editon Consortium Journal of Literature and Linguistic Studies, 3(1), 194-203. <https://doi.org/10.51317/ecjlls.v3i1.210>
- Nabavi, R. T. (2012). Bandura's social learning theory & social cognitive learning theory. Theory of Developmental Psychology, 1-24.
- Nir-Gal, O., & Klein, P. S. (2004). Computers for cognitive development in early childhood—the teacher's role in the computer learning environment. Information Technology in Childhood Education Annual, 2004 (1), 97-119.
- Noble, H., & Smith, J. (2015). Issues of validity and reliability in qualitative research. Evidence-based nursing, 18(2), 34-35. <http://dx.doi.org/10.1136/eb-2015-102054>
- Onur, B. (2018). Okul aile toplum birliği. İmge Yayınları
- Oral Paksoy, S. A. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarının televizyon izleme ve bilgisayar oynama sürelerinin görsel-motor entegrasyonu açısından incelenmesi [Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi].

- Oruç, C., Tecim, E., & Özyürek, H. (2011). Okul öncesi dönem çocuğunun kişilik gelişiminde rol modellik ve çizgi filmler. *Ekev Akademi Dergisi*, 15(48), 281-297.
- Qu, S. Q., & Dumay, J. (2011). The qualitative Research interview. *Qualitative Research in Accounting & Management*, 8(3), 238-264.
- Ozer, O. (2005). The Cultivation Theory: A Research towards to the ideological cultural results of living with television. *Anadolu University Journal of Social Sciences*, 5(1), 75-108.
- Örnek, S.V. (2015). Geleneksel kültürümüzde çocuk. BilgeSu Yayınları.
- Özen, Ö. (2015). Televizyondaki şiddetin çizgi filmler yolu ile okul öncesi çocuklara etkisi [Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi].
- Özen-Uyar, R. & Yılmaz, M. M. (2021). Okul öncesi dönem çocuklarının oyuncak tercihleri: Eril, dişil, nötr oyuncaklar ve renkleri. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 467-480. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2021.21.62826-6431>
- Özer, Ö. (2020). Kamular türkü söyler. *L-T Literatürk Academia*
- Özer, Ö. (2013). Re-Assessing the cultivation theory in relation to critics: research made through positive and negative patterned questionnaires. *academic journal of interdisciplinary studies*, 2(8), 757.
- Özdenak Kandemir, C. (2019). Televizyon ve çocuk izleyici. Der Yayınları.
- Özkan, A. (2016). Dijital medya ve çocuk: Sosyalleşmenin yeni boyutları [Doktora tezi, Sakarya Üniversitesi].
- Özcivelek Durlu, L. (1996). Representation and women: Construction of gender-roles in computergames [Yayınlanmamış doktora tezi, Bilkent Üniversitesi].
- Pazarbaşı, B. (2018). Televizyonda yayınlanan ve ana teması şiddet olan çizgi filmlerin içerik analizi. *Intermedia International e-Journal*, 5(8), 28-41.
- Pembecioğlu, N. (2020). Covid-19- Medya Okuryazarlığı ve Çocuklar Üzerine Etkileri. *Çocuk ve Medeniyet*, 5 (9), 73-112.
- Pekel, A. Ö., Yazıcıoğlu, H. & İlhan, L. (2019). A study on gifted students' perceptions about concepts "sport" through drawing-writing methodology . *Journal of Gifted Education and Creativity* , 6 (3) , 219-231.
- Paaßen, B., Morgenroth, T., & Stratemeyer, M. (2016). What is a true gamer? The male gamer stereotype and the marginalization of women in video game culture. *Sex Roles*, 76(7-8), 421–435.

- Prewitt-Freilino, J. L., Caswell, T. A., & Laakso, E. K. (2012). The gendering of language: A comparison of gender equality in countries with gendered, natural gender, and genderless languages. *Sex Roles*, 66(3), 268-281.
- Puhl, R. M., & King, K. M. (2013). Weight discrimination and bullying. *Best Practice & Research Clinical Endocrinology & Metabolism*, 27(2), 117-127. <https://doi.org/10.1016/j.beem.2012.12.002>
- Postman, N. (1995). *Çocukluğun yok oluşu* (İ. İnal, Çev.). İmge Kitapevi Yayınları. (Orijinal çalışma 1995 yılında yapılmıştır).
- Power, S., & Smith, K. (2017). ‘Heroes’ and ‘villains’ in the lives of children and young people. *Discourse: Studies in The Cultural Politics of Education*, 38(4), 590-602. <https://doi.org/10.1080/01596306.2015.1129311>
- Polat, O. (1997), ‘Çocuk ve Hakları. ’Analiz Yayınları.
- Retford, K. (2016). Philippe Ariès’s “discovery of childhood”: Imagery and historical evidence. *Continuity and Change*, 31(03), 391–418.
- Rideout, V. J., Vandewater, E. A., & Wartella, E. A. (2003). Zero to six: Electronic media in the lives of infants, toddlers and preschoolers. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED482302.pdf>. Erişim tarihi: 1707.2021
- Romaine, S. (2000). Language and gender. *Linguistic Anthropology*. <http://www.eolss.net/sample-chapters/c04/e6-20b-09-01.pdf> Erişim tarihi: 24. 11. 2021
- Rozario, A. M., Masilamani, V., & Sriram, A. (2017). Kids’ TV programming in India: A comparison of gender representation in imports versus locally produced programmes. *Athens Journal of Mass Media and Communications*, 3(3), 207-227.
- Rowe, R. (2019). Shaping Girls: Analyzing Animated Female Body Shapes. *Animation*, 14(1), 22-36. <https://doi.org/10.1177/1746847719829871>
- Reich, S. M., Black, R. W., & Foliaki, T. (2018). Constructing difference: LEGO® set narratives promote stereotypic gender roles and play. *Sex Roles*, 79(5), 285-298.
- Rumjaun, A., & Narod, F. (2020). Social Learning Theory—Albert Bandura. In *Science Education in Theory and Practice* (pp. 85-99). Springer, Cham.
- Radesky, J. S., Silverstein, M., Zuckerman, B., & Christakis, D. A. (2014). Infants self-regulation and early childhood media exposure. *Pediatrics*, 133(5), e1172-e1178. <https://doi.org/10.1542/peds.2013-2367>
- Saraç, H. (2018). Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik çizgi filmlerde toplumsal cinsiyetin inşası: Niloya örneği [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi].

- Sarı, T. (2019). Çocuk kütüphanelerinde yer alan çocuk kitaplarının çocuk hakları açısından incelenmesi: Ankara ili örneği [Yüksek lisans tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi].
- Shrum, L. J. (2017). Cultivation theory: Effects and underlying processes. The international encyclopedia of media effects, 1-12.
- Schapiro, T. (1999). What Is a Child?: Ethics, 109(4), 715-738. doi:10.1086/233943
- Slade, P. D. (1988). Body image in anorexia nervosa. The British Journal of Psychiatry, 153(S2), 20-22. <https://doi.org/10.5840/thinking20011542>
- Söylenmez, E. A. (2019). Okul öncesi eğitime devam eden çocukların toplumsal cinsiyet algılarının resimlerle incelenmesi [Yüksek lisans tezi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi].
- Stice, E., Hayward, C., Cameron, R. P., Killen, J. D., & Taylor, C. B. (2000). Body-image and eating disturbances predict onset of depression among female adolescents: A longitudinal study. Journal of Abnormal Psychology, 109(3), 438.
- Steyer, I. (2014). Gender representations in children's media and their influence. Campus Wide Information Systems, 31(2-3), 171-180.
- Simili, I. G., & Souza, M. C. D. (2015). A beleza das meninas nas "dicas da Barbie". Cadernos de Pesquisa, 45, 200-217. <https://doi.org/10.1590/198053142878>
- Souza, R. R. D., Depianti, J. R. B., Bubadué, R. D. M., Mattos, C. X. D., Esperón, J. M. T., & Cabral, I. E. (2021). For boys or girls? Gender cultural representations in toy packaging. Texto & Contexto-Enfermagem, 30. <https://doi.org/10.1590/1980-265X-TCE-2019-0391>
- Subaşı, M., & Okumuş, K. (2017). Bir araştırma yöntemi olarak durum çalışması. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21(2), 419-426.
- Shattuc, J., 2020. Netflix, Inc. and Online Television. A Companion to Television, 145–164. <https://doi.org/10.1002/978119269465.ch7>
- Şaşman Kaylı, D. (2013). Kadın bedeni ve özgürleşme. İzmir: İlya Yayınevi.
- Şahin, S. & İlhan, V. (2019). Primary school children's practices of watching cartoons and their perceptions about cartoon characters. Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi, (34), 26-48. <https://doi.org/10.17829/turcom.423391>
- Şen, B. (2020). Okul öncesi dönem çocukları tarafından izlenen çizgi filmlerin toplumsal cinsiyet açısından incelenmesi [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi].

- Şeşen, E., & Ertürk, K. Ö. (2018). Çizgi filmlerdeki şiddet içeriğinin çocuklar üzerindeki etkisi. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 10(3), 232- 246.
- Tatangelo, G., McCabe, M., Mellor, D., & Mealey, A. (2016). A systematic review of body dissatisfaction and sociocultural messages related to the body among preschool children. *Body Image*, 18, 86-95. <https://doi.org/10.1016/j.bodyim.2016.06.003>
- Tzoutzou, M., Bathrellou, E., & Matalas, A. L. (2021). Cartoon characters in children's series: Gender disparities in body weight and food consumption. *Sexes*, 2(1), 79-87. <https://doi.org/10.3390/sexes2010007>
- Taviş Ünsalan, M. (2020). 0-6 yaş grubu çocuklarda medya kullanımı ve çocuk gelişimi üzerine etkileri [Tıpta uzmanlık, İstanbul Üniversitesi].
- Taymur, İ., & Boratav, RC (2013). İçselleştirme, kuruluş, içselleştirme ve özdeşleşme /içselleştirme, içselim, içeatim ve özdesim. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 5 (3), 330-343. <https://doi.org/10.5455/cap.20130522>
- Taylan, H.H. (2011). Televizyon programlarındaki şiddetin yetiştirme etkisi: Konya lise öğrencileri üzerine bir araştırma.[Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi].
- Turner, B.S. (Ed.) (2020). *Sosyoloji Sözlüğü* (1. bs., C-1).Pinhan Yayınları. (Orijinal çalışma 2006 yılında yayınlanmıştır).
- Türkmen, M. (2021). How much do children interpret television and animated film contents?. *International Journal of Progressive Education*, 17(1), 458-478.
- User, İ. (2016). *Biyoteknolojiler ve Kadın Bedeni* İnceoğlu, Y. & Kar, A. (Ed.). Kadın ve Bedeni (s. 147-153). Ayrıntı Yayınları.
- Ünser, F. A. (2019). Erken çocukluk eğitimi öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi [Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi].
- Uğur, G. (1996). Üniversite öğrencilerinde atılganlık ile beden algısı ilişkisi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi].
- Ünal, N., & Durualp, E. (2012). Televizyonun Okul Öncesi Çocuklar Üzerindeki Etkisi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(2), 93-104.
- Vargel Pehlivan, P. (2017). Toplumsal cinsiyet bağlamında kuramsal yaklaşımlar: Bir literatür taraması. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(31), 497.

- Veraksa, A., & Veraksa, N. (2016). Symbolic representation in early years learning: The acquisition of complex notions. *European Early Childhood Education Research Journal*, 24(5), 668-683. <https://doi.org/10.1080/1350293X.2015.1035539>
- Vermeulen, L., and Van Looy, J. (2016). "I play so I am?" A gender study into stereotype perception and genre choice of digital game players. *J. Broadcast. Electron. Media* 60, 286–304. <https://doi.org/10.1080/08838151.2016.1164169>
- Wilson, A. (1980). The Infancy of the History of Childhood: An Appraisal of Philippe Aries. *History and Theory*, 19(2), 132.
- Walsh, A., & Leaper, C. (2020). A content analysis of gender representations in preschool children's television. *Mass Communication and Society*, 23(3), 331-355. <https://doi.org/10.1080/15205436.2019.1664593>
- Weisgram, E. S., Fulcher, M., & Dinella, L. M. (2014). Pink gives girls permission: Exploring the roles of explicit gender labels and gender-typed colors on preschool children's toy preferences. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 35(5), 401–409. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2014.06.004>
- White, M. J., & White, G. B. (2006). Implicit and explicit occupational gender stereotypes. *Sex Roles*, 55(3), 259-266.
- Wang, T. W. (2018). Children's westernized beauty ideals in China: Notions of feminine beauty. In *The Palgrave Handbook of Race and the Arts in Education* (pp. 423-439). Palgrave Macmillan, Chat.
- Wood, G. W (2021). Toplumsal Cinsiyet psikolojisi. (E. Tanıl, Çev). Nobel Yaşam Yayınları. (Orijinal çalışma 2018 yılında yapılmıştır).
- Yaşar, M. & Paksoy, İ. (2011). Çizgi filmlerdeki saldırgan içerikli görüntülerin, çocukların serbest oyunları sırasındaki saldırganlık düzeylerine etkisi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20 (2), 279-298.
- Yağan Güder, S. (2014). Okul öncesi dönemdeki çocukların toplumsal cinsiyet algılarının incelenmesi [Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi].
- Yağan Güder, S., & Alabay, E. (2016). 3-6 yaş arasındaki çocukların oyuncak tercihlerinin toplumsal cinsiyet bağlamında incelenmesi. *Journal of Kirsehir Education Faculty*, 17(2).
- Yağan Güder, S., Ay, A., Saray, F., & Kılıç, İ. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarının izledikleri çizgi filmlerin toplumsal cinsiyet kalıp yargıları açısından incelenmesi: Niloya Örneği. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 5 (2), 96-111.

- Yeşil, A. (2020). Ortaokul öğrencilerinde toplumsal cinsiyet eşitliği farkındalığı oluşturmaya yönelik bir eylem araştırması [Yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi].
- Yener, T. (2020). Okul öncesi hikâye kitaplarındaki toplumsal cinsiyet rollerinin kitabın metinsel içeriği ve kitabın resimleri açısından incelenmesi [Yüksek lisans tez, İstanbul Aydın Üniversitesi].
- Yıldız, Z. (2014). Sosyal bilişsel öğrenme kuramı ve din öğretimi. Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, (33), 147-161.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. Eğitim ve Bilim, 23(112).
<https://core.ac.uk/download/pdf/236382836.pdf> Erişim tarihi: 20. 09. 2021
- Zehir, H, Zehir, K, Ağgül Yalçın, F, Yalçın, M. (2019). Okul öncesi dönemde çocukların teknolojik araç kullanımı ve ailelerin bu araçların kullanımını sınırlandırmada kullandığı stratejiler. Current Research in Education, 5 (2), 88-103.

İnternet Uzantısı

- https://www.unicefturk.org/public/uploads/files/UNICEF_CocukHaklarinaDairSozlesme.pdf Erişim tarihi: 22. 07.2021
- <https://reports.mintel.com/display/115846/> Erişim tarihi: 09.12.2021

Çizgi Film Netflix Uzantısı

- <https://www.netflix.com/watch/80163201?trackId=255002186> Konuşan Kedi Tom ve Arkadaşları Erişim tarihi 08. 9. 2021
- <https://www.netflix.com/watch/70249789?trackId=255002186> Maşa ile Koca Ayı Erişim tarihi 08. 9. 2021
- <https://www.netflix.com/watch/80192740?trackId=255002186> Barbie Dreamhouse Adventures Erişim tarihi 10. 9. 2021
- <https://www.netflix.com/watch/80163980?trackId=255002186> Konuşan Kedi Tom ve Arkadaşları Erişim tarihi 08. 9. 2021
- <https://www.netflix.com/watch/80166435?trackId=255002186> Alviin ve Sincaplar Erişim tarihi 08. 09. 2021
- <https://www.netflix.com/watch/80058784?trackId=14159730> Maşa ile Koca Ayı Erişim tarihi 08. 09. 2021
- <https://www.netflix.com/watch/80163208?trackId=14159730> Konuşan Kedi Tom ve Arkadaşları Erişim tarihi 08. 9. 2021

- <https://www.netflix.com/watch/81081581?trackId=255002186> Cats44 Erişim tarihi 12. 09. 2021
- <https://www.netflix.com/watch/80187415?trackId=255002186> Pj Mask Erişim tarihi 12. 9. 2021
- <https://www.netflix.com/watch/81301795?trackId=14159730> Kral Şakir Erişim tarihi 13. 09. 2021
- <https://www.netflix.com/watch/81037054?trackId=14159730> Patron Bebek Yine İş Başında Erişim tarihi 13. 09. 2021
- <https://www.netflix.com/watch/80166445?trackId=255002186> Alviin ve Sincaplar Erişim tarihi 13. 09. 2021
- <https://www.netflix.com/watch/80058787?trackId=255002186> Maşa ile Koca Ayı Erişim tarihi 14. 09. 2021
- <https://www.netflix.com/watch/81081570?trackId=255002186> Cats44 Erişim tarihi 14. 09. 2021
- <https://www.netflix.com/watch/80096998?trackId=255002186> Alviin ve Sincaplar Erişim tarihi 14. 09. 2021
- <https://www.netflix.com/watch/80163211?trackId=255002186> Konuşan Kedi Tom ve Arkadaşları Erişim tarihi 14. 09. 2021
- <https://www.netflix.com/watch/80097104?trackId=255002186> Alviin ve Sincaplar Erişim tarihi 15. 09. 2021
- <https://www.netflix.com/watch/81224841?trackId=255002186> Gökkuşığı Ruby Erişim tarihi 15. 09. 2021
- <https://www.netflix.com/watch/81081590?trackId=255002186> Cats44 Erişim tarihi 15. 09. 2021
- <https://www.netflix.com/watch/80096996?trackId=255002186> Alviin ve Sincaplar Erişim tarihi 15. 09. 2021
- <https://www.netflix.com/watch/80058790?trackId=255002186> Maşa ile Koca Ayı Erişim tarihi 15. 09. 2021
- <https://www.netflix.com/watch/81224843?trackId=14159730> Gökkuşığı Ruby Erişim tarihi 16. 09. 2021
- <https://www.netflix.com/watch/80163215?trackId=255002186> Konuşan Kedi Tom ve Arkadaşları Erişim tarihi 16. 09. 2021
- <https://www.netflix.com/watch/80097101?trackId=255002186> Alviin ve Sincaplar Erişim tarihi 12. 08. 2021
- <https://www.netflix.com/watch/81208553?trackId=255002186> Tatlı Kedcikler Erişim tarihi 12. 08. 2021

EKLER

Ek A. Çağ Üniversitesi Etik Kurul Onay Belgesi

T.C	
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ	
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	
TEZ / ARAŞTIRMA / ANKET / ÇALIŞMA İZNİ / ETİK KURUL İZİN TALEP VE ONAY TUTANAK FORMU	
ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
T.C. NOSU	
ADI VE SOYADI	SUDET KARAGÖZ
ÖĞRENCİ NO	201910079
TEL. NO.	
E - MAİL ADRESLERİ	-
ANA BİLİM DALI	PSİKOLOJİ ANA BİLİM DALI
HANGİ AŞAMADA OLDUĞU (DERS / TEZ)	TEZ YAZIM
İSTEKDE BULUNDUĞU DÖNEME AİT DÖNEMLİK KAYDININ YAPILIP-YAPILMADIĞI	2020 / 2021 - GÜZ / BAHAR DÖNEMİ KAYDINI YENİLEDİM.
ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ BİLGİLER	
TEZİN KONUSU	Toplumsal Cinsiyet Roller ve Beden İmajının Medya Aracılığıyla Çocuklara Sunumu: Netflix Örneği
TEZİN AMACI	Bu araştırmanın genel amacı, okul öncesi dönemde çocuklar tarafından izlenen çizgi filmlerde toplumsal cinsiyet ve beden algısı olgularının nasıl sunulduğu ve bu durumun olumlu ve olumsuz yönlerinin çocuklarda nasıl karşılık bulunduğunu incelemektir.
TEZİN TÜRKÇE ÖZETİ	Bu araştırmanın amacı, çocuklar için kurgulanan çizgi filmlerde toplumsal cinsiyet ve beden algısıyla ilişkili örtük ve açık hangi mesajların yer aldığı ve bu mesajların olumlu ve olumsuz yönlerinin çocuklar tarafından nasıl anlamlandırıldı incelemektir. Nitel araştırma desenlerinden durum çalışması olarak planlanan araştırmanın, çalışma grubunu Adana ili Seyhan ve Çukurova ilçelerinde bulunan özel okulöncesi eğitim kurumlarına devam 20 çocuk oluşturacaktır. Katılımcı grup ve çizgi filmlerin belirleme aşamasında amaçlı örnekleme yöntemlerinden olan ölçüt örneklemden faydalanılarak 10 kız ve 10 oğlan çocuğu belirlenecektir. Gönüllülük esas alınarak belirlenen katılımcıların ebeveynlerine araştırma ile ilgi bilgilendirilerek Aydınlatılmış Onam Formu imzalatılacaktır. Araştırmada, Çizgi Film Belirleme Formu kullanılarak çocukların en fazla izlediği 5 çizgi film belirlenecektir. Bu çizgi filmler Yetiştirme Kuramının, mesaj sistem çözümlemesi aşamasına bağlı kalınarak içerik analizi gerçekleştirilecek ve veriler Çizgi Film Analiz Formunda kayıt altına alınacaktır. Analiz sonucunda elde edilen verilere bağlı kalınarak ve uzman görüşü alınarak yarı yapılandırılmış görüşme soruları hazırlanacaktır. Katılımcı gurupla okul ortamında yönetimin izniyle belirlenmiş sınıfta çocuklarla Çocuk görüşme formu kullanılarak görüşmeler gerçekleştirilecektir. Araştırma, George Gerbner tarafından geliştirilen Yetiştirme/Ekme Kuramı ve Albert Bandura tarafından geliştirilen bilişsel temelli davranışçı kuramlarından biri olan Sosyal Öğrenme Kuramı çerçevesinde değerlendirilecektir.
ARAŞTIRMA YAPILACAK OLAN SEKTÖRLER/ KURUMLARIN ADLARI	Çizgi Film Belirleme Formu, Çizgi Film Analiz Formu, Çocuk Görüşme Formu, Aydınlatılmış Onam Formu kullanılacaktır.
İZİN ALINACAK OLAN KURUMA AİT BİLGİLER	Özel Adana Bilen Koleji Anaokulu - Seyhan İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü / Seyhan- ADANA Özel Kaplumbağa Çocuk Atölyesi Anaokulu- Çukurova İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü / Çukurova- ADANA Özel Avrupa Dil Kursu- Seyhan İlçe Milli Eğitim

(KURUMUN ADI-ŞUBESİ/ MÜDÜRLÜĞÜ - İLİ - İLÇESİ)	Müdürlüğü / Seyhan -ADANA
YAPILMAK İSTENEN ÇALIŞMANIN İZİN ALINMAK İSTENEN KURUMUN HANGİ İLÇELERİNE/ HANGİ KURUMUNA/ HANGİ BÖLÜMÜNDE/ HANGİ ALANINA/ HANGİ KONULARDA/ HANGİ GRUBA/ KİMLERE/ NE UYGULANACAĞI GİBİ AYRINTILI BİLGİLER	Yapılması planlanan araştırma Adana ili Çukurova ve Seyhan İlçelerinde faaliyet sürdüren özel okulöncesi vakıf eğitim kurumlarında uygulanacaktır. Özel Adana Bilen Koleji Anaokulu - Seyhan İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü / Seyhan- ADANA, Özel Kaplumbağa Çocuk Atölyesi Anaokulu- Çukurova İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü / Çukurova- ADANA ve Özel Avrupa Dil Kursu- Seyhan İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü / Seyhan -ADANA okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim alan çocuklarla çalışma yürütülecektir. Çocuklara çizgi film belirleme formu uygulanarak 5 çizgi film belirlenecektir. Bu kurumlarda gönüllülük esas alınarak 10 kız ve 10 oğlan çocuğu çalışmaya dahil edilerek, okul ortamında katılımcı çocuklarla çizgi filmler izlenerek görüşmeler gerçekleştirilecektir.
UYGULANACAK OLAN ÇALIŞMAYA AİT ANKETLERİN/ ÖLÇEKLERİN BAŞLIKLARI/ HANGİ ANKETLERİN - ÖLÇELERİN UYGULANACAĞI	Çizgi Film Belirleme Formu, Çizgi Film Analiz Formu, Çocuk Görüşme Formu, Aydınlatılmış Onam Formu kullanılacaktır.
EKLER (ANKETLER, ÖLÇEKLER, FORMLAR, ... V.B. GİBİ EVRAKLARIN İSİMLERİYLE BİRLİKTE KAÇ ADET/SAYFA OLDUKLARINA AİT BİLGİLER İLE AYRINTILI YAZILACAKTIR)	1) 1 adet (1) Sayfa Çizgi Film Belirleme Formu. 2) 1 adet (2) Sayfa Çizgi Film Analiz Formu. 3) 1 adet (1) Sayfa Çocuk Görüşme Formu 4) 1 adet (1) Sayfa Aydınlatılmış Onam Formu

UYGULANACAK OLAN ÇALIŞMAYA AIT ANKETLERİN/ÖLÇEKLERİN BAŞLIKLARI HANGİ ANKETLERİN - ÖLÇEKLERİN UYGULANACAĞI	Çizgi Film Belirleme Formu, Çizgi Film Analiz Formu, Çocuk Görüşme Formu, Aydınlatılmış Onam Formu kullanılacaktır.		
EKLER (ANKETLER, ÖLÇEKLER, FORMLAR, ... V.B. GİBİ EVRAKLARIN İSİMLERİYLE BİRLİKTE KAÇ ADET/SAYFA OLDUKLARINA AIT BİLGİLER İLE AYRINTILI YAZILACAKTIR)	1) 1 adet (1) Sayfa Çizgi Film Belirleme Formu. 2) 1 adet (2) Sayfa Çizgi Film Analiz Formu. 3) 1 adet (1) Sayfa Çocuk Görüşme Formu 4) 1 adet (1) Sayfa Aydınlatılmış Onam Formu		
ÖĞRENCİNİN ADI - SOYADI: Sudet KARAGÖZ		ÖĞRENCİNİN İMZASI: (Enstitü Müdürlüğünde Evrak Aslı İmzalıdır) TARİH: 28 / 03 / 2021	
1. Seçilen konu Bilim ve İş Dünyasına katkı sağlayabilecektir.			
2. Anılan konu Psikoloji faaliyet alanı içerisine girmektedir.			
1.TEZ DANIŞMANININ ONAYI	2.TEZ DANIŞMANININ ONAYI (VARSA)	ANA BİLİM DALI BAŞKANININ ONAYI	SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜNÜN ONAYI
Adı - Soyadı: Ayşe AVCİ	Adı - Soyadı: Mustafa KALE	Adı - Soyadı: Şükrü UĞUZ	Adı - Soyadı: Murat KOÇ
Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı: DR. Öğr. Üyesi	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı: Doç. Dr.
İmzası: Evrak onayı e-posta ile alınmıştır.	İmzası: Evrak onayı e-posta ile alınmıştır.	İmzası: Evrak onayı e-posta ile alınmıştır.	İmzası: Evrak onayı e-posta ile alınmıştır.
.... / / 20....	 / / 20....	 / / 20....	 / / 20....
ETİK KURULU ASIL ÜYELERİNE AİT BİLGİLER			
Adı - Soyadı: Şehnaz ŞAHİNKARAKAŞ	Adı - Soyadı: Yücel ERTEKİN	Adı - Soyadı: Deniz Aynur GÜLER	Adı - Soyadı: Mustafa BAŞARAN
Adı - Soyadı: Mustafa Tevfik ODMAN	Adı - Soyadı: Hüseyin Mahir FİSUN OĞLU	Adı - Soyadı: Jülide İNÖZÜ	
Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.
Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.
İmzası: Evrak onayı e-posta ile alınmıştır.	İmzası: Evrak onayı e-posta ile alınmıştır.	İmzası: Evrak onayı e-posta ile alınmıştır.	İmzası: Evrak onayı e-posta ile alınmıştır.
.... / / 20....	 / / 20....	 / / 20....	 / / 20....
Etik Kurulu Jüri Başkanı - Asıl Üye	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi
Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi
OY BİRLİĞİ İLE		Çalışma yapılacak olan tez için uygulayacak olduğu Anketleri/Formları/Ölçekleri Çağ Üniversitesi Etik Kurulu Asıl Jüri Üyelerince incelenmiş olup, ... / / 20.... - / / 20.... tarihleri arasında uygulanmak üzere gerekli iznin verilmesi tarafımızca uygundur.	
OY ÇOKLUĞU İLE			
AÇIKLAMA: BU FORM ÖĞRENCİLER TARAFINDAN HAZIRLANDIKTAN SONRA ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ SEKRETERLİĞİNE ONAYLAR ALINMAK ÜZERE TESLİM EDİLECEKTİR. AYRICA FORMDA Kİ YAZI ON İKİ PUNTO OLARAK ŞEKİLDE YAZILACAKTIR.			

Ek B. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez İzin Yazısı



T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sayı : E-23867972-050.01.04-2100002371
Konu : Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği
Kurulu Kararı Alınması Hakkında

29.03.2021

REKTÖRLÜK MAKAMINA

İlgi: 09.03.2021 tarih ve E-81570533-050.01.01-2100001828 sayılı Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu konulu yazınız.
İlgi tarihli yazınız kapsamında Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesindeki Lisansüstü Programlarda halen tez aşamasında kayıtlı olan **Aşlı Burçin Akkaya, Ayşe Semramis Canpolat, Gamze Ceren Sağırer, Gizem Tatlı, İbrahim Gülmen, Mesut Karataş, Sudet Karagöz** isimli öğrencilerimize ait tez evraklarının "Üniversitemiz Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Onayları" alınmak üzere Ek'ler de sunulmuş olduğunu arz ederim.

Doç. Dr. Murat KOÇ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Ek : 7 Adet öğrenciye ait Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Onayı alınmak üzere gönderilen tez evrakları listesi.

Ek C. Çağ Üniversitesi Tez Etik Kurul İzin Belgesi



T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Sayı : E-81570533-044-2100002767
Konu : Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği
Kurul İzni Hk.

15.04.2021

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

- İlgi : a) 25.03.2021 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2100002296 sayılı yazınız.
b) 29.03.2021 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2100002371 sayılı yazınız.
c) 31.03.2021 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2100002395 sayılı yazınız.
ç) 27.03.2021 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2100002342 sayılı yazınız.

İlgi yazılarda söz konusu edilen öğrencilerin tez evrakları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunda incelenerek uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Ünal AY
Rektör

Ek D. Çağ Üniversitesi Tez Anket İstek Yazısı



T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sayı : E-23867972-044-2100002930
Konu : Sudet KARAGÖZ'ün Tez Anket
İzni

20.04.2021

ADANA İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE

Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programında kayıtlı Sudet KARAGÖZ isimli öğrencimiz, **"Toplumsal Cinsiyet Roller ve Beden İmajının Medya Aracılığıyla Çocuklara Sunumu: Netflix Örneği"** konulu tez çalışmasını Üniversitemiz öğretim üyesi 1.Tez danışmanı **Prof. Dr. Ayşe AVCI**, 2.Tez Danışmanı **Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KALE** danışmanlığında halen yürütmektedir. Adı geçen öğrenci tez çalışmasında **Adana İl Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı Özel Adana Bilen Koleji Anaokulu, Özel Kaplumbağa Çocuk Atölyesi Anaokulu ile Özel Avrupa Dil Kursunda eğitim gören çocukları** kapsamak üzere kopyası Ek'lerde sunulan anket uygulamasını yapmayı planlamaktadır. Üniversitemiz Etik Kurulunda yer alan üyelerin onayları alınmış olup, gerekli iznin verilmesi hususunu bilgilerinize sunarım.

Prof. Dr. Ünal AY
Rektör

Ek : Tez Etik Kurul Onay Dosyası

Ek E. Adana İl Milli Eğitim Müdürlüğü Tez Çalışma Uygunluk İzin Yazısı



T.C.
ADANA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

sayı : E-98258552-605.01-29393162 12.08.2021 Konu : Sudet KARAGÖZ'ün Uygulama İzni

ÇAĞ ÜNİVERSİTESİNE
(Sosyal Bilimler Enstitüsü)
(Yaşar Bayboğan Kampüsü Adana-Mersin Karayolu üzeri 33800 Yenice/MERSİN)

İlgi: a) Çağ Üniversitesi'nin 20.04.2021 tarih ve 2100002930 sayılı yazısı.
b) Vahilik Makamı'nın 04.06.2021 tarih ve 26018173 sayılı onayı.

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji tezli yüksek lisans öğrencisi Sudet KARAGÖZ'ün hazırlanmış olduğu "Toplumsal Cinsiyet Roller ve Beden İmajının Medya Aracılığıyla Çocuklara Sunumu: Netflix Örneği" başlıklı tez çalışmasını Müdürlüğümüze bağlı Özel Adana Bilen Koleji'nde, Özel Kaplumbağa Çocuk Atölyesi'nde ve Özel Avrupa Dil Kursu'nda uygulamak istediği ile ilgili izin talebine ilişkin ilgi (b) olur ekte gönderilmiştir.

2020/2 nolu Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma Uygulama İzinleri Genelgesi 28. Maddesi gereği; bilimsel araştırma sonuç raporunun çalışma bitiminden itibaren 30 gün içerisinde Müdürlüğümüze gönderilmesi hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Veysel DURGUN
Vali a. Milli Eğitim
Müdürü

Ek:

- Onay Örneği (1 Sayfa).

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres • Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys> Bilgi için: Telefon No : Uusvan : 312 411 11 11 Hazırlama ve Kontrol İşletmeni E-Posta:

İnternet Adresi: Faks:

Kep Adresi : mebi@tbi1.kep.tr

.kep.tr

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evrakorgu.meb.gov.tr> adresinden 72ad-3328-7b4-b049... Ocak kodu ile teyit edilebilir.

Ek- F. Adana İl Milli Eğitim Müdürlüğü Tez Çalışma Uygunluk İzin Yazısı



T.C.
ADANA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-98258552-605.01-26018173 04/06/2021 Konu : Sudet KARAGÖZ'ün Tez İzni.

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Çığ Üniversitesi'nin 20/04/2021 tarihli ve 2100002930 sayılı yazısı.

Çığ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji tezli yüksek lisans öğrencisi Sudet KARAGÖZ'ün hazırlamış olduğu "Toplumsal Cinsiyet Roller ve Beden İmajının Medya Aracılığıyla Çocuklara Sunumu-Netflix Örneği" başlıklı tez çalışmasını Müdürlüğümüze bağlı Özel Adana Bilen Koleji'nde, Özel Kaplumbağa Çocuk Atölyesi'nde ve Özel Avrupa Dil Kursu'nda uygulamak istediği ile ilgili ilgi yazı ekte sunulmuştur.

Söz konusu uygulama çalışmasının, İlimiz İl Araştırma Değerlendirme Komisyonu'nun 24/05/2021 tarihli "Uygundur" raporu doğrultusunda, Müdürlüğümüze bağlı bulunan adı geçen okul/kurumlarda, 2020-2021 eğitim-öğretim yılında, eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde, okul içerisinde öğrencilerin yer aldığı herhangi bir görüntü kaydı yapılmadan, veli izin belgelerinin ve gönüllü katılım formunun -toplatılarak oku/ müdürlükleri tarafından muhafazasından sonra 2020/2 nolu Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma Uygulama İzinleri Genelgesine göre uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Veysel DURGUN
Milli Eğitim Müdürü

OLUR
04/06/2021

Zafer ÖZ
Vali a.
Vali Yardımcısı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres :

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ehys>

Telefon No : 0 (322) 200 91 82

Uyvan : Bilgisayar İşletmeni E-Posta: argo01@meb.gov.tr ~~Adres: http://adana_meb.gov.tr~~ Faks:

Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır, <https://evrak.meb.gov.tr> adresinden cüzü

765/Kodu ile kayıt edilebilir.

Ek G. Çizgi Film Belirleme Formu

.../.../...

Çizgi Filmleri Belirleme Formu

1. Çocuğun devam ettiği okulöncesi eğitim kurumunun adı:

.....

2. Çocuğun yaşı:

.....

3. Çocuğun cinsiyeti:

.....

4. Çizgi film izliyor musun?

.....

5. Hangi Çizgi filmleri izliyorsun?

.....

6. En çok sevdiğin çizgi filmler hangileri?

1.

2.

3.

4.

5.

Ek H. Çizgi Film Görüşme Formu

Çocuğun Ad Kodu:

Not: Tüm karakterler için temel soru,

Maşa ile Koca Ayı, Barbie Dreamhouse Adventures, Gökkuşuğu Ruby, Konuşan Kedi Tom ve Arkadaşları, Cats 44, Pj Masks, Kral Şakir, Patron Bebek Yine İş Başında, Alviin ve Sincaplar ve Tatlı Kedicikler çizgi filmleriyle ilişkili hazırlanan sorular, katılımcıların izlediği çizgi filme göre sorular sorulmuştur.

Çizgi filmde karakterlerin özellikleri neler? (tüm karakterler üzerinden gidilebilir hem meslek rolleri yaptıkları işler ve fiziksel özellikleri hakkında bilgi alınabilir

1. Bu çizgi filmler arasında senin en sevdiğin çizgi film hangisi?
2. Bu çizgi filmi kaç kez izledin?
3. Bu çizgi filmde erkekler mi çok yoksa kadınlar mı?
4. Bu çizgi Filmde en çok hangi karakteri seviyorsun
 - a) Neden?
 - b) Onun özelliklerinden bahseder misin?
 - c) Neden onu en çok sevdiğini anlatır mısın?
 - d)(karakter adı) sence bu karakter nasıl biri? ?
 - e) Peki senin (saçların, kıyafetin vb.) nasıl?

Beden Algısı

- a) Peki bu karakterin vücudu nasıl? /Onun arkadaşının vücudu nasıl?
- b) Kime benziyor?
- c) Bu karakter nasıl biri? Bana anlatır mısın? (vücudun nasıl)
- d) Peki (kilolu/zayıf karakter) onun da (saçı/kıyafeti) böyle olabilir mi?
- e) Neden?
- f) Sence kilolu insanlar neler yapabilir?
- g) Peki kilolu insanlar neler yapamaz?
- h) Zayıf insanlar neler yapabilir?
- i) Zayıf İnsanlar neler yapabilir?
- j) mi yoksa mi daha hızlı koşar? (Zıt vücut ölçülerine sahip karakterler/ kilolu-zayıf)
- k) Neden?

5. Bu karakter ne iş yapıyor?
6. Başka kim bu işi yapabilir?
 - a) (Kadın veya erkek) bu işi yapabilir mi?
 - b) Neden?
 - c) Sana göre kadınlar hangi işleri yapabilir?
 - d) Neden?
 - e) Peki erkekler hangi işleri yapabilir?
7. Bu karakterin odasının/kıyafetlerinin hangi renkte?
 - a) Başka kimin odası/ kıyafetleri bu renkte?
 - b) Peki senin odan/ kıyafetlerin hangi renkte?
 - c) Peki oğlan/kız çocukları bu renk kıyafetleri giyer mi ?
 - d) Neden?
 - a) ...Bu karakter şimdi hangi işi yapıyor? (ev işi- kamusal alan rolleri)
 - b) Başka kim bu işi yapabilir?
 - c) Peki sence X karakteri neden burada bu iş yapmadı?
 - d) Neden diğer karakter bu işi yapmaya yardım etmedi?
 - e) Peki bu yemek yapar mı?
 - f) Neden?
 - g) Peki evi kim temizler?
 - h) Neden?
 - i) Bu karakter evi temizleyebilir mi?
8. Koca ayı evde ne yapıyor? (Özel Soru)
 - a) Başka kim yemek –temizlik yapabilir?
 - b) Peki koca ayı Maşa'nın nesi olur?
 - c) Erkek mi kadın mı? (anne mi baba mı?)
 - d) Evde anneler hangi işleri yapar?
 - e) Babalar hangi işi yapar?
9. Bebeklere kim bakar? (genel itibariyle çizgi filmlerde bebek var)
 - a) Neden?
 - b) Peki bu çocuklara bakabilir mi?
 - c) Neden?
10. Erkek ve kadınlar hangi mesleği yapabilirler?
11. Sen büyüdüğünde ne olmak istersin?

- 12.** Bebeklerle kim ilgilenir? (Patron Bebek ve bebek karakterlerin yer aldığı çizgi filmler)
- a)** Neden?
 - b)** Peki babalar bebeklerle ilgilenir mi?
 - c)** Neden ?
 - d)** Peki kızlar patron olur mu?
 - e)** Neden?
- 13.** Bu çizgi filmdeki kadın ve erkekler ne iş yapıyor?
- a)** Başka kim bu işleri yapar?
 - b)** Babalar bu işi yapar mı?
 - c)** Anneler bu işi yapar mı?
- 1.** Gerçek hayatta kadın ve erkeklerin nasıllar?
 - 2.** Peki gerçek hayatta anneler arkadaşlarıyla altın günü yapar mı?
 - 3.** Anneler başka ne iş yapar

**Ek I. Araştırmaya Katılan Çocuklar Tarafından Netflix Dijital Platformu
Üzerinden İzlenilen Çizgi Filmler ve Çizgi Filmlerin İzlenme Yaş Aralığı**

Çizgi Filmin Adı	Çocuk İzleyici Sayısı	İzleyici Yaş Aralığı	Çizgi Film Dili
Maşa ile Koca Ayı	28	Genel İzleyici	Türkçe
Barbie Dreamhouse Adventures	27	Genel İzleyici	Türkçe
Uğurböceği ve Kara Kedi	26	+7	İngilizce
Gökkuşağı Ruby	23	Genel İzleyici	Türkçe
Konuşan Kedi Tom ve Arkadaşları	23	Genel İzleyici	Türkçe
Cats 44	20	Genel İzleyici	Türkçe
Pj Masks	20	Genel İzleyici	Türkçe
Kral Şakir	17	+7	Türkçe
Otel Transylvannia	17	+7	İngilizce
Patron Bebek Yine İş Başında	15	+7	Türkçe
Alviin ve Sincap Arkadaşları	11	+7	Türkçe
Tatlı Kedicikler	10	Genel İzleyici	Türkçe
Heidi	9	+7	Türkçe
Arı Maya	8	Genel İzleyici	Türkçe
Grizzy ve Lemingler	8	Genel İzleyici	Diyalog yok
Sünger Bob	8	+7	Türkçe
Winx Clup	8	+7	Türkçe
Can Dostlar	8	Genel İzleyici	Türkçe
Pepa Peg	8	Genel İzleyici	İngilizce
Polly Poccet	8	Genel İzleyici	Türkçe
Gabbiy'nin Hayal Evi	7	Genel İzleyici	Türkçe
PawPatrol	7	Genel İzleyici	Türkçe
Cocomello	7	Genel İzleyici	İngilizce
Oscar Çöllerde	7	Genel İzleyici	Diyalog yok
RobocarPoli	7	Genel İzleyici	Türkçe
LittlePony	7	Genel İzleyici	Türkçe
Minecraft	7	+7	Türkçe
Süper Kahraman	7	+7	Türkçe
Çılgın Hırsız	6	+7	Türkçe
Şirinler	6	+7	Türkçe
Sonicx	6	+7	İngilizce
Twirly Woos	6	Genel İzleyici	Türkçe
Oddsods	6	Genel İzleyici	İngilizce
Yıldız Kız	6	Genel İzleyici	Türkçe
Bir Ay Masalı	5	+7	Türkçe
Ninjago	5	+7	Türkçe
FriendsGirls on A mission	5	+7	Türkçe
Larva	5	+7	Diyalog yok
Power Rangers	5	+7	İngilizce
Evcil Hayvanlar	4	+7	Türkçe
Koyun Shaun	4	Genel İzleyici	Diyalog yok
Pocoyo	4	Genel İzleyici	İspanyolca
Ever fifter High	4	Genel İzleyici	Türkçe
Hadi Kuçu Hadi	4	Genel İzleyici	Türkçe
Jurassic World Kretase Kampı	4	+7	Türkçe
Sihir- Gizli Servis	4	+7	Türkçe
TeenTitensGo	4	+7	Türkçe
Henry Danger	3	+7	Türkçe
Kahramanlık Sırası Sizde	3	+7	Türkçe
Alian Tv	3	+7	Türkçe
Madagaskar	3	+7	Türkçe
Gigantosaurus	3	Genel İzleyici	Türkçe
Küçük Tren Tıtipi	3	Genel İzleyici	Türkçe

Pup Academy	3	Genel İzleyici	Türkçe
Transformers	3	+7	Türkçe
Grinch	3	+7	Türkçe
Spirit	3	+7	Türkçe
Süper Hero Girls	3	+7	Türkçe
SpidermanVexed By Venom	2	+7	Türkçe
Willoughby Ailesi	2	+7	Türkçe
Ejderhalar	2	+7	Türkçe
Canavar Ev	2	+7	Türkçe
Logo City	2	+7	Türkçe
Her Şeye Evet	2	+7	Türkçe
Hello Ninja	2	+7	Türkçe
Sahra Çölü	2	+7	Türkçe
Maymunlar Krallığı Kong	2	+7	Türkçe
Kaptan Düşük Don	2	+7	Türkçe
Cadılar Okulu	2	+7	Türkçe
Süper Öcüler	2	Genel İzleyici	Türkçe
Küçük Bhemm ile Büyük Maceralar	2	Genel İzleyici	Diyalog yok
Neşeli Tavşanlar	2	Genel İzleyici	Diyalog yok
Bay Peabody Meraklı Sherman	2	Genel İzleyici	Türkçe
Hop	1	Genel İzleyici	Türkçe
Sevimli Ayıcıklar ve Kuzenleri	1	Genel İzleyici	İngilizce
Sunny Bunnis	1	Genel İzleyici	Diyalog yok
Waffles ve Mochi	1	Genel İzleyici	Türkçe
Paprika	1	Genel İzleyici	Türkçe
Ask The StoryBots	1	Genel İzleyici	Türkçe
Dezzy ve Bo	1	Genel İzleyici	Türkçe
Might Express	1	Genel İzleyici	Türkçe
Go Go Cory Carson	1	Genel İzleyici	Türkçe
Charlie'nin Renkli Dünyası	1	Genel İzleyici	Türkçe
Kaptan Daniel'in Dünyası	1	Genel İzleyici	Türkçe
"Kelime Partisi	1	Genel İzleyici	Türkçe
Fireman Sam	1	Genel İzleyici	Türkçe
Süper Herdes	1	+7	Türkçe
Masal Şatosu	1	+7	Türkçe
Dinotrux	1	+7	Türkçe
Küçük Ayak	1	+7	Türkçe
PuiPuiMolcar	1	+7	Diyalog yok
My OctonautsTeacher	1	+7	Türkçe
Küçük Penguen Pororo	1	+7	İngilizce
Köfte Yağmuru	1	+7	Türkçe
Troll Hunters	1	+7	Türkçe
Archibaldın	1	+7	Türkçe
Yeşil Yumurta ve Salam	1	+7	Türkçe
SkylandersAcademi	1	+7	Türkçe
The Christmas	1	+7	Türkçe
Deniz Kızı ve Meceraları	1	+7	İngilizce
MarkoMermaids	1	+7	Türkçe
Glitter Force	1	+7	Türkçe
Kung Fu Panda	1	+7	Türkçe
Sihirli Ejder	1	+7	Türkçe
Angry Birds	1	+7	Diyalog yok